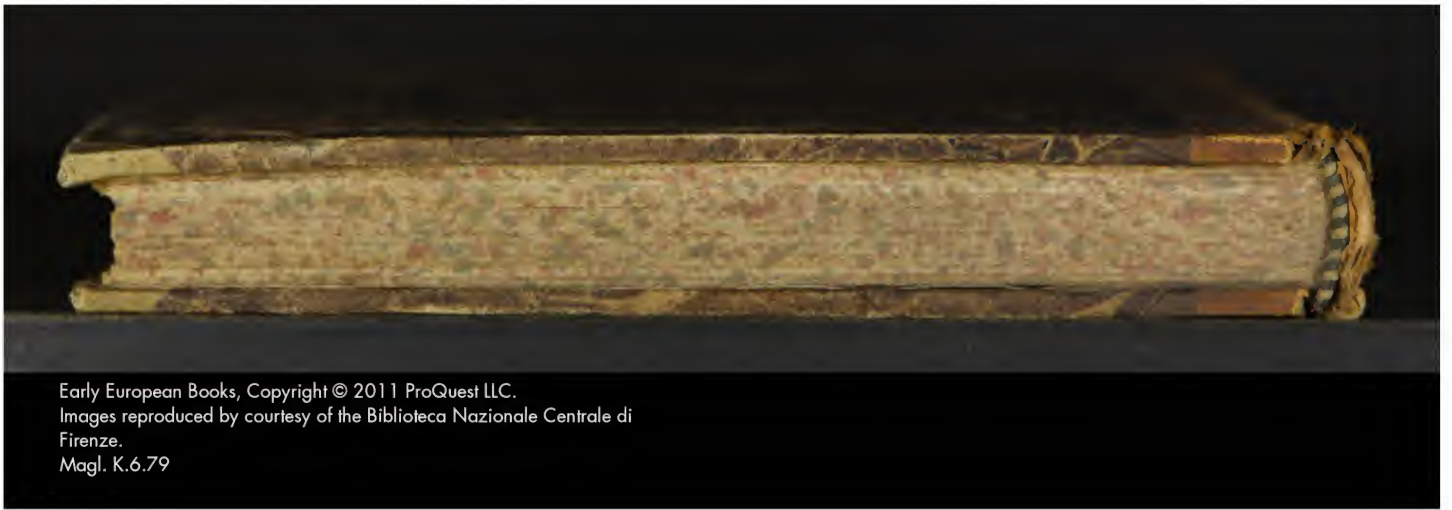

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.79

K. 6. 79

Incipit tractatus primus de vijs vite sancti Bernardi
abbatis Clarauallensis doctoris deuoti.

Oras mihi fecisti vias vite: adimplebis me le
titia cū vultu tuo: delectatiōes in dextera tua
vsq; in finē. Ad te libent̃ quidē accedim⁹ dñe
Jesu: discipuli ad magistrū: infirmi ad medicū:
ad dñm serui. Tu es enī magister ⁊ dñs: cui⁹
schola est ī terris: ⁊ cathedra in celis. Tu es ille eximius me
dicus: qui solo ṽbo restauras vnīuersa. Vias tuas dñe demō
stra nobis: ⁊ semitas tuas edoce nos. Vie. n. tue vie pulchre:
⁊ oēs semite tue pacifice. Beati qui ambulant in via tua dñe
ṽtutū: beatiōres qui currūt viā mādatorū tuorū: qui currūt in
odore ũguētōrū tuorū. Exultas. n. ut gigas ad currēdū viā: ⁊
nō solū currens: sed ⁊ saliens in mōtib⁹: trāsiliens colles. Ex
ultauerūt gigātes philosophi: nō ad currēdū viā: sed ad currē
dū gloriā vanā: euāescētes ī cogitationib⁹ suis: nō humiliati
in ṽtutib⁹ suis. Viā enī sapie nescierūt: neq; meminērunt se
mitarū ei⁹. Nō est audita in chanaam: neq; visa est ī theman.
Maledicti qui dixerūt dño Jesu: recede a nobis: sciam viarū
tuarū nolum⁹. **P**rinicipales vie tue due sunt: cōfessio: ⁊ obe
diētia. In p̃fessione oīa lauant̃: in obediētia ṽtutes solidant̃.
Bonū aīe ornamentū p̃fessio: ⁊ peccatorē purgat: ⁊ iustū red
dit purgatorē. Si peccata sūt: p̃fessione lauant̃: si bona opa: cō
fessione solidant̃. Cū mala tua p̃fiteris: sacrificiū deo spūs cō
tribulat⁹. Cū dei beneficia imolas dō sacrificiū laudis. Absq;
p̃fessione iust⁹ iudicat̃: ⁊ peccator mortu⁹ reputat̃. Confessio
igit̃ peccatoris vita: iusti gloria. Vīdeo david dicentē: peccauī:
⁊ audientē dñs trāstulit peccm a te: ⁊ nō morieris. Considero
mariā magdalenā: si nō verbis: tñ opibus sua publice crimīa
confitentē: ⁊ dominū pro ea respondentem: dimissa sunt ei pec

cata multa: quia dilexit multum. Respicio principem aposto-
lorum negantem iude: amarissime flentem: xpm respicientem.
Illū felicem latronez se intrinsecus accusantem: excusantem xpm:
et dñm promittentem: hodie mecum eris in paradiso. O q̄ sublimis
illa confessio: qua v̄ patibulo ad regnū: de terra ad celū: de cru-
ce ad paradisu: latro dāpnatus et crucifixus ascendit. Glorio-
sa confessio: que petrū apostolū trine negationis crimine libe-
rauit: et ab apostolo latus culmine cadere nō pmisit. Fidelis
institutio: que marie multū diligentī multū dimisit: et amoris
multi titulo insignitā. discipuloz corpi sociavit. Preclara mise-
ratio: que regē et prophetā: multiplici criminū inundatiōe mū-
davit: et in antique gloriā dignitatis pducendo reclusit. Hec
est via: que viatorē suū nunq̄ fefellit: que nūquā deseruit: ni-
si se deserentes. Huius multe multiplicesq̄ semite sunt ad in-
ueniendū: difficiles ad tenendū: ad enumerandum inextricabi-
les. Prima semita est prius gradus in via prima: cognitio sui.
De celo cecidit ista snia. Nosce te ipm o hō. Vide si nō ē spō-
sus in amoris cantico sponse idē loquat̄. Si ignoras te o pul-
chra inter mulieres. Cognitio sui cōstat in tribus: vt cogno-
scat hō quid fecit: quid meruit: quid amisit. Quid vilis o no-
bilis creatura: ymago dei: creatoris similitudo: q̄ carnē tuam
carnalibus illecebris deturpare: et pro breui voluptate: torren-
tē pdere voluptatis: Quid furiosus: q̄ rapi mentē ira: super-
bia extolli: vexari inuidia: anxietate torqueri. Que in croceis
es nutrita: quare stercora amplexaris: Recordare et quid me-
rueris. Subbeat memoriā tuā gehēnalis olla: fornax ferrea
magne babilonis: domus mortis: anxietatis domiciliū: flāma
rū globus: acerbitas frigoris: tenebre sempiternae. Considera
ordinē tormentoz: tortoz facies: mutationē penaz: miseriarū
infinitatē. et intellectualib⁹ oculis ista discurre: et poteris dicere:
mel⁹ erat mihi: si nat⁹ nō fuissē. Reflecte oculos: et quid ami-

seris: aīaduerte. Reminiscere: q̄lis sit ciuitas gloriosa: celestis
 habitatio: locus vire: suauitatis palatiū: splēdor glorie: gr̄e ma
 gnitudo: claritas infinita. Attēde ordinē gaudior: gaudentiū
 vultus: p̄mior vicissitudinē: multitudinē delitiaz: et potes ex
 clamare. Qui te p̄didit: totū p̄didit dñe de⁹. Si ergo hoc tri
 plici funiculo ligaueris aīam tuā: itelliges: et aīaduertes: q̄ ini
 riū salutis notitia peccati est. ¶ Scōs grad⁹ est: penitētia. Hec
 duo ita sibi inuicē p̄iūta sūt: ut cognoscē se nō possit: nisi peni
 teat: penitere nō possit: nisi cognoscat. Peniteat igit aīa: p̄pū
 ctionis iaculo vulnerata: p̄nā triplici: q̄ inocentiā amisit: amis
 sā nō requisit: et neglexit patientiā dī. Scio dñe Iesu: q̄ pri
 mā stolā inocētie nobis ī baptis̄mare īddidisti: et amictu niueo
 cāditatos: in iustitie solio collocasti: cito recessim⁹ a via quam
 ostēdisti nobis: et portione substantie: q̄ nos p̄rigeat: cuz p̄digo
 filio in dissimilitudis regionē expendim⁹. Venerūt ad nos vilis
 simi spūs: et eternoꝝ igniū reges: ad mūdatos imundi: ad sal
 uatos dānati: curui ad rectos: et dixerūt aīe n̄re: incuruare: ut
 trāseam⁹. Audiuimus illos: et incuruati sum⁹. Trāsierūt p̄ nos:
 et inocētiā amisimus. Si culpa ē p̄didisse: quid putas erit: non
 requisisse p̄ditā. Perdit aliquis aliquid: et ī hac mortalitate q̄
 rit iudices: amicos p̄uocat: trahit ī cām: nihil intētātū reliquit:
 donec vel amissa inueniat: vel ablata restituat: et custodiat resti
 tuta. Nos hereditatē nostrā incorruptibilē: imarcessibilē: icō
 taminatā in celis: vsutis illius īsatiabilis homicide p̄didim⁹:
 et nō requirim⁹: incuruauit nos: et nō resurgimus. Surgam⁹:
 et eamus ad p̄m n̄m: et dicam⁹ ei. ¶ P̄ peccauimus in celū: et
 corā te: et textū enāgelice lectiōis p̄currētes: offeramus patri
 penitentiā mētis: cordis p̄tritionē: si forte dū adhuc lōge sum⁹:
 videat nos p̄r: et misericordia moueat: et accurrens cadat super
 collū n̄m: et osculet⁹ nos osculo oris sui. Forsitan iubebit pro

ferri stolam primam innocentie: et indui nos vestimentis virtutum: et dari anulum secretorum in manu nostra: et calciari pedes nostros in preparatione euangelij pacis. Precipiet foras: adduci vitulum saginatum: et occidi in satisfactione reuerentium: epulari: et exultare: et in symphonia et choro reduci ad superne gaudia ciuitatis: ubi gaudium est angelis: super uno peccatore penitentiam agente. Scimus domine Iesu: quia non priuabis bonis eos: qui ambulant in innocentia: sed nec illos: qui ambulat in pnia. Quis. n. pccm non fecit. nisi unus? Beatus tu vir: cui non imputauit dominus peccatum. De quo ipse mihi non imputare decreuerit: sic est: quasi non fuerit. Cogita etiam: contra superbiam patientia dei usus: imo abusus sis. Videbat te peccare: et dissimulabat quasi non videret: vocabat: et non audiebas: minabatur: et non timebas: nec promissis illectus: nec terrore percussus. Ignorasti: quia patientia dei te ad penitentiam adduxit. Time timorem magno: ne thesaurizaueris tibi iram in die ire: et reuelatione iusti iudicii dei. Et memeto: quia horrendum est incidere in manu dei viuens. Liga ergo hoc triplici cathaplasmate penitentie: vulnus anime tue: et dic. Misere mei domine: quoniam infirmus sum: sana me domine. ¶ Tertius gradus est dolor: sed et ipse trina ligatione pñex. Vere post cognitionem et pñiam dolor meus renouatus est: et in meditatione mea ignis incaluit: quia creatori offendit: dominum non timui: spreui benefactorem. Nunquid sicut lutum in manu figuli: sic vos in manu mea: dicit dominus. Super hoc te fecit vas in honorem: cur te in contumeliam facere presumpstisti? Nunquid dicit figmentum figulo: quid me fecisti sic? Creatura creatorem: opus opificem: factura factorem ausus es prouocare. Ademento vilissima testa: quia si cecideris super lapidem: istum confringeris: si vero ipse super te ceciderit: conteret te contritione timenda: ut ne vestigium minutiarum appareat. Tu autem sanguinem sanguini miscuisti

et creatorem offendens: et dominum non timens. Servus eras illi
domini: cui resistere nemo potest: et in preceptis eius acceperas volun-
tatem: noluisti intelligere: ut bene ageres: sed recalcitrans do-
minantis imperio: propria lege infra suam te reipublicam vi-
uere decreuisti. Nam audisti quam sententiam accipiat servus
nequam: qui sciens voluntatem domini sui: et non faciens: multitu-
dini verberum reservatur. Assistunt angeli ad audiendam vo-
cem sermonum eius: stelle vocantur: et dicunt adsumus. Ele-
ti et mare obediunt ei: et omnia lege inconcussa: et prefixa reti-
net firmitate. Tu solus peregrinus es: et imperatorie decreta
maiestatis non curas. Audi: quia potest te mittere in tenebras
exteriores: ubi fletus et stridor dentium: perpetua infelici-
tate crebrescunt. Quod si non mouet creatoris offensio: et re-
uerentia potestatis: moueat saltem ingratitudo tua: quod tan-
tum benefactorem in tantis beneficiis contempsisti. Ubi nam
similem benefactorem inuenies: qui tibi ministrat siderum cur-
sus: temperiem aeris: fecunditatem terre: fructuum uberta-
tem. Ad extremum vero: ut omnium beneficiorum vite cumu-
lum aggregaret: proprio filio suo non pepercit: sed pro nobis
omnibus tradidit illum: tradens unigenitum pro adoptiuis:
dominum pro seruis: pro impijs iustum. Quid ultra debuit
tibi facere: et non fecit? Si igitur isto dolore dolueris: pote-
ris dicere cum propheta. Ventrem meum doleo: ventrem
meum doleo: sensus cordis mei turbati sunt. ¶ Quartus
gradus est: confessio oris. Post cognitionem sui: post peniten-
tiam: post dolorem cordis sequitur oris confessio. In his
omnibus corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit
ad salutem. Sed et ipsa confessio triplex est: si virtutem
salutis exequitur. Debet enim esse vera: nuda: et propria.
Veritatem querit altissimus: et non vult falli: qui fallere non

intēdit. Nouim⁹ plerosq;: et expti sum⁹: qui ad p̄fessiōis gra-
tiā veniētes magis onerati q̄ liberari a peccis: ad suā p̄scia; re-
dierūt. Dicūt. n. si clerici ea q̄ litteratorio: si milites q̄ gladiato-
rio gessere p̄ficiu: vt sub pallio hūilitatis supbiā iducāt. In
tāto se signaculo p̄dēpnantes: sub quo totius hūane salutis sū-
ma p̄sistit. Sūt et alii quos timor ipellit ad p̄fessionē: alii quos
simulatio ducit. Ad hoc. n. p̄fitemē: vt saltē sp̄e videāt esse cō-
fessi. An tu verā illā putas p̄fessionē: quā aut timor exorsit:
aut simulatio finxit: p̄ferti cū sp̄s scūs discipline effugiat fictiū:
et gratuitā satisfactionē querat. Illa vō p̄fessio vera ē: que de
mēris p̄ritiōe descendēs: nec timore cogit: nec fictiōe palliat:
sed i sp̄u p̄tribulato profert ea q̄ sentit. Nudā aut eā eē opor-
tet: et toti⁹ absconditis exntā esse vlamie. Quid. n. proficit par-
tē peccōz dicere: partē celare: p̄tē mūdari: et ex p̄te imunditie d̄
seruire. Nūquid de vno eodēq; vase sapidū et ispidū: dulce et
amāz: stillare pōt: Dia nuda: et apta sunt oculis dī. An aliquid
illi abscondis: qui dī locū i tanto obtriet sacramēto: Ostēde: et d̄
nuda: quodcūq; i corde tuo latuerat: detege vulnus: vt sērias
opam medicātis. In simplicitate cordis o; te q̄rere dñm: non
duplicitate: q; ve illis qui loqūt i corde et corde: et terrā duab⁹
viis igrediūtur. Debet aut esse et p̄pria. Sunt. n. pleriq;: qui
alioz peccā cū sūma numerāt granitate: et socioz excessus: mlti-
tiformi declamatiōe loquūt. Nesciūt sua aliena aut perpetue
memorie cōmendarūt. Infelices et miseri: quib⁹ datū est aliēa
plāgere: sua relinq̄re. An nō legisti: q; iustus i p̄cipio semōis
accusator est sui: Sui dicit scriptura: nō alteri⁹. Nūquit obli-
tus es aplm dicentē: p̄fitemini alterutrū peccā v̄ra: V̄ra dixit:
nō aliena. Iniquitatē meā ego cognosco: dixit ille propheta: n̄
tuā. Quir⁹ gradus est maceratio carnis: s; et ipa trinario
numero p̄secrata. Conuenit. n. vt fiat occulte: licētiose: discrete:

Teneros artus tuos: et exquisitis educatos delitiis: diuino
pfrige martirio: et tanto te noueris a licitis abstinere: quanto me
mineris illicita perpetrasse. **H**oc autem occulte faciendum est: ut ne
sciat sinistra tua: quid faciat dextera tua. **N**on est. n. in ore ho
minum tanti boni ponendi custodia: sed in absconso cordis tui ut sit
gloria tua testimonium conscientie tue. **N**on hoc diximus: ut non luceat lux
vestra coram hominibus: ut glorificent preem tuum qui in celis est: sed ne
intentionem tuam in breuitate vilis glorie recedas. **N**ihil. n. infeli
cius est: quam hic carnem suam macerare ieiuniis: vigiliis affligere: et
recipe hic gloriam: illic gebennam. Licentiose vero facienda est: quia
quicquid sit pastoris licentia: gratiosius est in conspectu dei: et il
lam hostiam singulariter accipit altissimus: que non de proprie sen
tentia voluntatis: sed de precipiens offertur imperio. **A**dultum enim
valde ad repellendam superbiam: proprie voluntatis exclusio: quae ex
tirpare non potest: qui huius mundi diligit vanitatem. Discretio autem in
hac discretione tenera est: ne dum nimis flagellare cupimus: salu
tem perdamus: et dum hostem subigere querimus: ciuem occidamus. **N**on
sidera corporis tui possibilitatem: iturare proplexione carnis: impone
modum tue discretioni: custodi corpus icolume ad obsequium crea
toris. **A**dultos vidimus ita in principis cranem suam verberasse:
et discretioni infregisse repta gula: ut inhabiles laudum solennis
redderent: et apparatus lautior: diuturnis foueretur temporibus.
Sextus gradus est: correctio opis: sed et ipsa numero trini
tatis consecratur. **V**idelicet ut tibi malum non facias: alteri non no
ceas: nocenti non presencias. **E**xptus es quam fragilis sit volupta
tum immortio: et tu iteque vadis illuc: **A**diuertisti: quia voluptas
transit: et peccatum remansit: **R**eprime pedem ab infandis itineri
bus immundissime libidinis: colla substerne mandatis altissimi: non
sit iniquitas in manibus tuis. **D**eseruenti gule: solenes epulas:
et vana rescinde colloquia. **A**uerte oculos tuos: ne videant vani

ratez: obtura aures tuas: ne audiāt sāguinē: z tūc dicere pote
ris: castigās castigauit me dñs. Quid aut pdest infra recitu
dis lincā: tui cursus opa cobibere: si aliis nocere desideras:
Qui nō fecit p xio suo malū: z obprobriū nō accepit aduers⁹
p xios suos requiescet in mōte scō dei: accipiēs bñdictionē z
dñō: z mīam a dō saluari suo. Non aut te innocentē psumas
nisi ipios: z p virtutē gradiētes: q̄ta poteris auctoritate redar
guas: z opponas te murū p domo israel: castigās te: nō nocēs
alteri: nec nocēri cōsentiēs. Vera est. n. snia. Qui cū emenda
re aliū possit: negligit: p̄cipē se pculdubio delicti p̄stituit. Quā
enī cā dei venerit in mediū: z falsitas p̄ponitur veritati: qui p
p̄sona quā gerit nō resistit: de suo dāpnabit silentio. ¶ Septi
mus gradus est pseuerantia: sed z ipa trinarū numeri sanctifi
cariōe dicata. Pseuerantiā nāq; faciūt: imitatio scōz: breui
tas t̄pm fragilitas corpoz. Quid nāq; pati nō possis: cū vir
gīes videas: pueros: iuvenes: anus: senes: decrepitos: diuer
sa pro x̄po nō solū excepisse: sed etiā exquisisse tormēta: Con
sidera pueroz etatē: iuuenū ignē: virginū teneritudinē: annūz
fragilitatē. Senū infirmitatē: decrepitoz ipossibilitatez: z ubi
cūq; reflexeris ocl̄os: inuenies ī his etatibus multitudinē ex
ēploz ad palmā martyriū viriliter cucurrisse. Nūquid nō de
codē luto format⁹ es z tu: z codē spū inspiratus: Et forsitat
nō ingruit psecutio: vt martyriū patiaris: nec dāpnaris si x̄po
fuis: ymo laudaris: z p̄dicaris ab oībus. Q̄ z si psecutio imi
net cōtēpnēda est: pp̄ ipis breuitatē. Bene. n. nobis natura p
uidit: que nullū dolorē vl̄ magnū: vel longū esse demonstrat.
Si. n. magnus ē: longus esse nō pōt. Cōiunctio. n. corpis et
aīe: exquisita diu tormēta nō substiet: s; stuporis magnitudine
tremescā: sūma velocitate dissoluit. Adagnanīmi ergo est: ma
gna tormēta p̄ēpnere: q̄ in breui tantā pariūt mutationē: vt d

labor ad requiē: d̄ misia ad gl̄iaz: paciētē faciūt euolare. Cōsi-
derāda ē ⁊ fragilitas corpoz: quā sēp aut aliquis leuissim⁹ cal⁹
aut ī cādētis febricule cumulata pgeriet: breui possūt suffoca-
re momēto. Tribue ergo v̄tuti: si necessitas fuit: qđ qñq; obel
necessitati p breui piclo sēpiternū adeptur⁹ pmiū. Vides er-
go: qđ difficilis sit via pfessiōis ad currēdū: qđ mltiplices semite
ad tenēdū. Neq; ē: qđ ait ille tātus ecclie mgi. Facili⁹ iuēi eos
qui īnocētiā snauerūt: qđ qui pgruā egerūt pniaz. Nec de via
pfessionis p modulo n̄ro locuti sum⁹: sublimiorib⁹ sublimiorif
snie pōdera reseruātes. Ceterū obedie viā: sub alio sniōis p̄i-
cipio apire satagem⁹: ne vñq; ī fastidiū veniāt v̄ba dñi saluato-
ris: qui ē b̄ndictus in sc̄la. Amen.

Explicit tractat⁹ prim⁹: icipit sc̄s sci Bernardi d̄ viis vite.

Non possumus nos aliquid cogitare a nobis qua-
si ex nobis: s; sufficientia n̄ra ex dō ē. Quid. n. in
hoc vase testeo: ⁊ fragilitate pplexiōis hūane: co-
gitare sufficiat sp̄s carcere iclusus: peccō corrupt⁹:
dep̄ssus terrenis: Corpus. n. qđ corrupit aggrauat aīaz: ⁊ de-
primūt terrēa īhabitatio: sensū mltā cogitantē. Benign⁹ ē. n.
sp̄s sapie: qui ⁊ sp̄m iclusūz illuminat: corruptū sanat: ⁊ allevat
dep̄ssūz. Est. n. sp̄s pietatis p̄peditos solnēs: cecos illuīans: ⁊
erigēs elisof. Est. n. sp̄s vitat̄is: qui docet nos oēs vitatē: n̄ solū
āt docz: s; ⁊ suggeit. Suggeit v; ut q̄ram⁹: docz ut itelligam⁹
Ipe ē: quē dñs iesus p̄ p̄ris obediaz vsq; ad mōtē crucis mi-
sit apl̄is suis obediētib⁹: An n̄ tibi v̄f singl̄ris obedie p̄cedis-
se fastigiū. qui accepta licētia sedēdi ī ciuitate: vni⁹ domūcule
septio p̄clusi vnaiter vno ore ī orōne p̄seuerabant. Intellexi-
sti qz ibāt gaudētes a p̄spcū p̄silii: qm̄ digni b̄ni s̄t p̄ noīe iesu p̄-
tūeliā pari. O q̄ris obedie virib⁹ inuit⁹: qui gaudēt p̄ nomie

xpi ad osiliū trahi. Dignitatē ducūt p eo cedi: gl'ia: q'rūt: p eo
mori. Beate aīe z abūdāt i egestate: spūs influētes: quibus vi
litas sublimitas: ptumelia gl'ia: parietia victoria: mirabili mu
tabilitate vidēt. Multū repleta est aīa coꝝ obprobriū hoīuz:
z despectio sup'bis. L'ernis q̄ libera frōre pōtificū faciē: phari
seoꝝ sup'ciliū: tumultū plebis irrūpāt dicētes: magis oꝝ obedi
re deo q̄ hoīb'. Intuere magis illa duo lūaria: petꝝ z paulū:
z unīversū ordinē apl'ici senat' obambula: z ibi videbis obediē
firmitatē: int' tormētoꝝ mltitudinē virilī p'stisse. Adōne ipse
fili' regis: rex regionis illi': q̄ p'uinis gaudijs iclaretur: faci'
ē obediēs vsqz ad mortē p'ri: mortē aut' crucis: z didicit obediē
tiā ex his q̄ passus est. Audisti miserā: Audi z coronā. Vi
disti piculū: Alio p'miū. Attēdisti mis'riā z ifirmitatē. Attēde
z p'atē. Prop' qd̄ iquit: de' exultauit illū: z dedit illi nomen:
qd̄ ē sup' oē nomē: ut noīe Jesu oē genu flectat. Sz taceam'
interi de illi' obediā: q̄ singulari p'rogatiua claudit: z signat'.
Precedat i mediū ātīq' ille p'iarcha: fidei lumē: obediē for
ma: iusticie p'icipat'. Audit ab oīpotēte: egredē de terra tua:
z de cognatiōe tua: z de domo patris tui: z veni i terrā quam
mōstrauero tibi: z ad vni' iussiois vocē patriā fugit: relinquit
parētes deserit hēditatē: z alioꝝ fines nou' hospes ingredit'.
magna res. z primitive dignitatis p'iuilegio: in p'te multaz gē
tiū p'secrata. Prim' primū suis facultatib' renūciat: z obediē
viā: indefessa velocitate p'currit. Deniqz cū accepisset filiū i se
necrute sua: in quo fuerat toti' mūdi b'ndictio cumulāda: dicit
ei de': Tolle filiū tuū unigenitū: quē diligis ysaac: z offer mibi
illū i holocaustū. O q̄ra i v'bis istis amaritudo: q̄ra corde p'is
sepatō pietatis. Zubeť nāqz occidē filiū: os ex ossib' suis: z carnē
d' carne sua: filiū magne p'missiois extreme senectutis: p'p'e mu
lieris: filiū mirabil'r p'missū: felicī natū: inocēt educatū. z ne te

nnissimū: infra paterna viscera doloris incendiū exundaret ad
ditur z vnigenitū. Sūt nāq; multi filii: sed nō vnigeniti. Iste
sic filius: vt z vnigenitus. Iste vnicus p̄r: vnigenitus matri:
hereditati reseruat⁹. Ne respicias ad ysmael: qz qui i seruitu
te z ex ācilla genit⁹ fuerat: ad libertatē z hereditatē minime
ptinebat. Quia vō multi sunt filii z vnigeniti: sed nō dilecti:
ad exagerandā i corde p̄ris tribulationē: ad cōprobandā i mē
te iusti obedientiā: dñs subiungit: quē diligis. At vō teneritu
do p̄ris ex memoria dilecti nois recrudesceret: z iterioz pietas
ad dilecte vocis sonū tota ferueret: puer noiatur ex noie: qđ
vocatū erat a dño priusq; in vtero cōcipetur. Vides ergo q̄
tis tribulationū malleis habrae pietas feriat: cui p̄cipitur vt
filii tollat: occidat vnigenitū: quē diligit imolet: ysaac pcutiat:
Aduitū tēptatus: multū probat⁹: adustus multū est. Dulcis
relatio filii ad p̄rem: p̄ris ad filium. Hanc dulcedinē z omniū
necessitudinū affectus obliuiscit abraam: sternit asinū suum:
ligna cōponit: accēdit ignē: eximit gladiū. Nō a dño q̄rit qua
re. nō murmurat: nō saltē vultum parentis oñdit: sed omniūz
que p̄cipiunt ignarus: in mortē filii pia crudelitate festinat.
Ideo sūme z admirabilis obediētie v̄tus i habraā. z singula
ris excellentie laudibus p̄dicāda. Fortissima res est obediē
tia vera: z que in aīnz descēdere nō possit: nisi a mūdi hui⁹ asp
gine purū p̄stūq; . At autē via eius euidentius clucescat: ostēda
mus quantū possum⁹: que sit obediētia: sp̄alis ad deū: propria
ad hoīez cois inter deū z hoīem. Sūt quedā sūma mala: que
dā sūma bona: Sūma bona sunt diligere deū: amare p̄ximū:
veritatē loqui. nō furtum facere: non falsū testimoniū dicere:
nō adulterare: z alia multa: que sermōis breuitas numerare
phibet. Sūma mala sūt eoz p̄ria: z similia illis. Bona p̄cepit
deus vt faciam⁹: a malis iubet vt abstineam⁹. Precepti huius
scā z incōmutabilis auctoritas: nō valz quo quō reffelli: quia

illius est cataractere signata qui dixit. Ego dñs: et nō muto:
Si ergo hō ille: quē iposuit dñs sup capita nra aliter sēire vō
luerit: ponēs tenebras lucē: et lucē tenebras: vt vñ p̄cipiat bōa
p̄fata reliquere vñ malis p̄fatis adherere: audacter refutādū
ē p̄cipiētis iperitū: et libera voce dicendū. Obedire oportet ma
gis dō: q̄ hoibz. Nec ē sp̄alis obediētia ad deū: que nequa
quā ē hois arbitrio tēpanda: sed imutabili p̄seruanda propo
sito. Certā igit̄ regulā tene: vt nec ipio p̄latoz p̄dcā bona reli
quas: vel facias mala. Inter vō sūma bona: et sūma mala que
dā media sūt: q̄ alterut̄ se habita: boni maliqz nomē assūmūt.
Media sūt ābulare: sedere: loqui: tacere: comedere: ieiunare:
vigilare: dormire: et si qua sūt filia: que si pastozis licētia fiant:
sūmā expectāt retributionē. In his igit̄ mediis subditi et obe
diētes cē debem⁹ ad nutrū p̄posito: nihil it̄rogātes: pp̄ p̄sci
entiā: qz in his nullū dñs p̄fixit op⁹: sed p̄latoz dereliquit ipio
disponēda. Nō te aut̄ moueat ingr̄ iperit⁹: indiscreta p̄as: s;̄
memēto: qz nō ē p̄as nisi a dō: et qui resistit p̄ati: resistit dī or
dinatiōi. Nec ē pp̄ia hois obediētia: quā hōi debemus: qui
hōi subditi sum⁹. Lōis ē et illa int̄ deū et hoiez: qz obediē quic
quid p̄lati exhibet: exhibet ei: qui dixit. Qui vos audit: me
audit. Cū magna ergo cautela hoc tramite dicim⁹ iccedendū:
qz et multi gradus ibidē delitescūt: quoz qui vnus reliquerit:
ceteros sine retributione tenebit. Primus obediē gradus
Rimus gradus ē: obedire libēter. Dis etas ab ado
lescētia sua prona ē in malū: et vnusquisqz volūtatem
cordis sui prani sectat̄. Ab illa. n. prime p̄uaricatiōis
āgustia: inat⁹ est hōi amor pp̄ie volūtatis: q̄ voluntatē crea
toris reliquēs: ibi subdita est seruituti: vbi voluit dñari. Diffi
cile ē suā rliq̄re volūtate: et altius volūtati defuī. Qlibet at̄
grauē sit: n̄ pōt tñ primū obediē gradū ascēdē: qui volūtate p̄
cipiētis non fecerit. In voluntate sua: iustus se gloriatur dō

mino confiteri. Unde illud. Voluntarie iquit sacrificabo tibi.
Sola igitur voluntas est: quae toti ornat effectum: sine qua nec bene agitur:
et si bonum esse videatur. Ex voluntate igitur suscipienda sunt impia pro-
phetarum: et ipsum cor a suis voluntariis reflexionibus adducendum: do-
nec propria voluntate macerata: mandatum diligat impantis. Hoc est
ergo libenter obedire: prophetarum voluntatem voluntarie adimplere.

Secundus gradus est: obtemperare simpliciter. Qui ambulat sim-
pliciter: ambulat perfidenter. In simplicitate cordis sui: le-
tus obtulit salomon vniuersa. Et in simplicitate cor-
dis querere deum: scriptura praemonstrat. Adultos videmus post pre-
cipiendum impium: multas facere quaestiones: et cur: quare: quomodo: sepius in-
terrogare: crebras ingeminare quaestiones: quare quare hoc precepit: unde
hoc venit: Quis hoc inuenit consilium: Unde murmuratio. Unde
verba murmurationem et indignationem sonantia: amaritudinem re-
dolentia. Unde frequens excusatio: solatio impossibilitatis: aduo-
catio amicorum. Non sic habraam fecit. Audi quid deus de simplici
populo presteret. In auditu auris obediuit mihi: ut videlicet videret
uno eodemque momento precessisse: et impantis impium: et obsequium
obsequetis. Nollite errare: deus non irridet. Murmuras pro-
phetarum in tabernaculo corporis tui: eleuat manum suam ad prosternendum
te dextra dei. Incede ergo simpliciter in mandatis obedire: addens vo-
luntati simplicitatem: iterationi illuminationem. Fortitudo est simplicis
via domini: quia illi fortitudinem induunt: qui viam: quae est obedientia: simpliciter in-
cedunt.

Terminus gradus est: humiliter obedire. Humiliter enim datur
re: diligit deus. Non ex tristitia ait apostolus: aut ex necessi-
tate. Serenitas in vultu: dulcedo in sermonibus: multum
colorat obedientiam obsequetis. Cum gentilis ille poeta sic ait: Su-
per omnia vultus accessere boni. Quis locus obedientie: ubi tristitiae cer-
nitur egritudo. Ostendunt plerumque voluntatem animi signa exteriora:
et difficile est: ut vultum non mutet: qui voluntatem. Nubilosa corporis
propositio: et facies tenebris tristitiae offuscata: deuotionem ab animo

recessisse significant. Respice dauid ante archā dñi hylarit̃ sal
tātē: q̃ sapient̃ supbiētis seie reprimat idignationē: ludā iquir
z vilior ero ante p̃spectū dñi. Lernis igit̃ q̃ necessaria z cōue
niens sit hylaritas: in obediētis executione: Quis impat bo
mini libent̃: tristitiā efflant̃: Si vis ergo p̃fectus eē: hylarit̃:
z cū magna vultus alacritate suscipe iubētis impiū: ut volun
tari cordis: z simplicitati operis: vultus hylaritatē adiungas.

Quartus grad⁹ est: velocit̃ obsecūdare. Velocit̃ cur
rit fmo dei: z velocē desiderat hēre sequentē. Vides
cū q̃tra velocitate currit ille qui dicit: viā mandatoꝝ
tuoꝝ cucurri: Fidelis obediens nescit morā. fugit crastinum:
ignorat tarditatē: p̃cedit p̃cipientē: parat oculos visui: anres
auditui: linguā voci: manus op̃i: itineri pedes: totū se colligit:
ut impantis colligat voluntatē. Vnde dñm festinant̃ p̃cipien
tē: z hominē festinant̃ obediētē. Zacchee inquit: festina descē
de: qz hodie in domo tua oportet me manere. Et festinās de
scēdit: z accepit illū gaudens: aiaduertis: qz z festinant̃ descē
dit: z gaudenē accepit. Audisti obediētiā: audi z obediētie
remunerationē: qz hodie salus huic domui scā est. Intuere: z
ex occasione hui⁹ obediētie: p̃clusionis grande mysteriū: z obsi
gnatā signaculo misericordie sniam. Venit inquit fili⁹ homis
saluū facere qd̃ pierat. Nō legisti: qz filijs israel p̃cipit̃ ut co
medant agnū festinant̃. Festinant̃ quippe veri agni comestio
designat̃ iplenda: qz verba illa q̃ p̃ legē dedit: que p̃ semetip̃m
p̃sens exhibuit: que p̃ ecclesie p̃positos tradenda reliquit: ve
loci sunt obediētia p̃sumanda. Et tu ergo cū voluntatē cordis:
simplicitatem vultui p̃iungeris: adde z velocitatē: ut sis iuxta
apl̃m velox ad audiendū: ad implendū velocior.

Quintus grad⁹ est: virilit̃ adimplere. Virilit̃ adiple
te: z p̃fortet̃ cor vīm: oēs qui speratis in dño. Non
est fortitudinis ire ad obediētiā: vel ab obediētia

adduci. Si tribulatio innotat. si persecutio resultat: si peccōres tibi laqueū ponūt: si maligni iter tuū īpediūt: nō obedie viā de-
seras: sed dic parat⁹ sū: et nō sū turbatus: ut custodiā mandata
tua. Quid. n. supi⁹ enumerata pariūt utilitatis: si fortitudo o-
sit: q̄ in arce p̄stare virtutes collocat: et eo vallo munir: quo fu-
rētū īpet⁹ aspirare. nō possit: Danū tuā misisti ad fortia: agē-
dū est istantē: et p̄stantē obediendū. Nec int⁹ aspirare v̄boz tā re-
galis est semita reliquēda: sed tenationi retinēda ferveore. Et
ut breuī dotes fortitudinis p̄cludam⁹: virt⁹ ē vtutes seruās ac-
munies. Iunge igit⁹ velocitati fortitudinē: p̄stantiā instātie: et
tūc securus decantabis. Danus peccatoris nō mouebit me.

Extus grad⁹ ē humili⁹ obedire. In humilitate nra
f memor⁹ fuit nri: qui fecit nos. Magna virt⁹ hūilitas:
sine q̄ obtēta: virt⁹ fortitudinis nō solū n̄ vtus sit: s; ē
in vitiū supbie erūpat. Q̄ fortis currebat saul: cū eēt puulus
ī ocul⁹ suis: q̄tra philistinoz agmīa. p̄sternebat: q̄tis virib⁹ exer-
cebat gladiū. Postq̄ at tenuit eū supbia: et trāsīuit in affectū
cordis: debilis et īpotēs fact⁹ incircūcisoz armis facile p̄stra-
tus occubuit. Aspice regē: ī quo hūilitas sublimis: et humilis
sublimitas felici p̄positiōe nitescūt. Dñe: iquit: nō ē exultatū
cor meū: neq; elati sūt oculi mei: et totū itinerariū ei⁹ sedula in-
tētiōe recurrere: et vbiq; oculos reflexeris iuenies hūilitatis
florib⁹ eē resp̄sus. Audi nāq; alibi: quid dicat: fortitudinē meā
ad te custodiā. Q̄ v̄e loquit⁹ iust⁹ iustitie executor. Sūt nāq;
plurimi: qui fortitudinē suā nō ad deū: s; ad inanē gloriā custo-
diūt: qui p̄fidūt ī virtute sua: qui de acceptis virtutib⁹: q̄si non
accepint: gloriānt⁹: p̄ditoz faciētes iniuriā: a quo oē datū opri-
mū: et oē donū p̄fectū est. Ne ergo fortitudo in supbiā transe-
at: p̄dienda ē sale hūilitatis: q; n̄bil p̄derit fortis obedire: si p̄-
gerit infelicē suppire. Illi igit⁹ fortitudinē suā ad deū custodi

b

nnt: qui cū fecerint: que facere debent: dicere possunt. Serui
inutiles sumus: que facere debuimus: fecimus.

*E*ptim⁹ grad⁹ ē idē finem obtēpare. *N*ō qui incepit:
s³ qui p⁹seuerauerit vsq³ i finē: hic salu⁹ erit. Incipe
multoz est: p⁹seuerare paucoz. *P*erseuerātia singu
laris ē filia sūmi regis: virtutū finis: eazq³ p⁹sūmatio: tot⁹ bōi
repositoriū: virtus sine q³ nemo deū videbit: nec a deo videbit.
Finis ē ad iustitiā oī credēti: in q³ virtutū p⁹uētus: reuerēdū si
bi thalamū p⁹secranit. Quid. n. p⁹dest currere: z āte cursus me
tā deficē. Sic currite: dicit apls: ut p⁹phēdatis. Q³ p⁹seuerāti
pede cursū felix ille latro p⁹pleuit: que p⁹seuerātia penitēre iue
nit. Cōsūmatus i breui: expleuit tpa multa. Deniq³ z dñs p⁹
phetaz: z p⁹ p⁹phāz loquit⁹. Si p⁹uersus fuerit iustus a iustitia
sua: z fecerit iniquitatē: oīz iustitiaz suaz nō recordabor. *V*i
des ergo q³ p⁹fūda obliuioē virtutes ille sepeliāt: q³ p⁹seueran
tia nō insignierit. Sola ē igit⁹: q³ amatorē obediē ad regis cubi
culū itroduct: ut eū videat in decore suo: i quē desiderāt āgeli
p⁹spicē. In via igit⁹ illa: q³ ābulamus: abscederūt supbi laqueū
mibi. Difficillia ē via illa: z spinosis grauis āfractib⁹: multipli
ciū vinculoz nexib⁹ inodata. An tu ibi putas obediē fructuz:
cū subdit⁹ audit obediāz: quā multis expetierat voris: cū ei p⁹
cipit⁹: q³ redoleat dignitatē: gaudio z letitia fluitet: potētie ful
ciat imāgie: *E*p⁹io aut⁹. An tu illi obediē meritū assignas: que
cū aduersitate p⁹cedēs: terret⁹ aīum auditoris: gravis ad audiē
dum: granior ad iplendū: *N*ō est ita. Faciendū ē: ut a p⁹spira
te aīo sepemur: z aduersitatē aīo p⁹plectamur: si volumus illū
sequi: qui regnū fugit: z ad passionē volūtari⁹ venit. *A*d aduer
tis igit⁹: q³ vie ille vie vite sunt: ducētes ad vitā. *B*eatī mites:
qm mites docebit dñs vias suas. Cōtinget aut⁹ eis: q³ sequit⁹
*A*diplebis me letitia cū vultu tuo: q³ q³ diu sum⁹ in corp⁹: p⁹

grānamur a dño: lōge sumus a facie dei: a vultu gl'e: z a ptem
platione maiestatis: nisi qz plerūqz misericors z misereator do
minus illuminat vultum suū sup nos. **N**ōc autem fit: cum re
mota nube illa: que opposita erat: ne trāsiret oīo: accedimus ad
illū z illuminamur: reuelata facie gloriā dñi speculantes. **N**ō
autē ita pprie reuelata facie accipiamus: cū videamus adhuc
p speculum in enīginate: z carcerali corpore teneamur. Reue
lata vō dicit: q̄tum ad caliginē corpōz. **U**nde spūs ille creat⁹:
aliqui ad spm creatorem emergit: z adherens ei: unus cum eo
spiritus efficitur. **N**ullius autē momenti est illa cōtemplatio
qz spiritus corporeis claustris circūdatus: frequēti carnis pra
gione relidit: z supra creaturā pstitutus: infra queqz vilissima
reperit. **S**ed z creator spiritus: cuius magna sunt opa: exqui
sita in oēs voluntates eius: modo accedit: modo recedit. **A**c
cedit nesciētib⁹ nobis: mō ignorantib⁹ nobis recedit: qz nesci
mus vnde veniat: aut quo vadat. **E**t plerūqz quanto frequē
tius querit: tanto velocius elongatur: iuxta qd ipse loquit spō
se. **A**uerte oculos tuos a me: qz me auolare fecerunt. **C**ontin
git etiā ut cum nō querit veniat: cum querit fugiat: sicut spon
se in canticis multipl'r oīdī q̄sisse: z nō inuenisse. **N**ō est autē
vultus ille vultus gl'e dñi inuenisse: q̄ est sup cherubin: qz uni
uersitati āgeloz purissim⁹ z clarissim⁹ exhibet: nobis vō specu
latorijs z ūbratilib⁹ adūbrat' imagib⁹. **Q**uia igit vultū dī: sicut
ē vidē nō possum⁹: adīpletiōez leticie nō hēm⁹: donec trabat
nos ad seipm: z accedat caput corpi: z sic d's oīa i oib⁹. **I**llic ē
rit adīpletiō: hic ē gust⁹. **G**ustam⁹. n. hic: z videm⁹: q̄ suavis ē
d's. s. gust⁹ ille nō trāsīt i potū: qz l'z videam⁹: nō tñ penetram⁹.
In gustu ē suavis: i adīpletiōe admirabil'. **S**cōz āt aīe t'renis
exute corpib⁹: q̄ tñ ad sedes ethereas adholauerūt: l'z bibāt: nō
tñ adīplēt: nō tñ inebriāt. **Q**uāuis. n. beatitudine pfruāt: ex

pectāt tñ resurrectionē mortuorū corporū: vt cū in terra sua dup-
plicia possederint: sempiterna pfundantur letitia. **¶** Dodo. n. il-
lis singulis singule stale albe date sūt: et iniunctū vt sustineāt
modicū tps: donec impii conterātur duplici cōtrictiōe: et ipsi
gemina beatitudine coronent. Cū ergo mundū habeāt qd hīe
desiderāt: inebriari nō possunt: sed est illa visio potus: vt sicut
absq; labore bibūt: ita sine labore quiescat: donec satient: cum
apparuerit gl'ia sua. Cū autē resurgem⁹ i viz pfectū: et in men-
surā eratis plenitudinis xpī: et gloriosa illa ciuitas margaritis
suis ornabitur: et sic letantiū habitatio erit i ea: tūc adimplebit
nos letitia cū vultu suo: qz videbim⁹ eū sicuti est: tūc inebriabi-
mur ab vbertate domus sue: et torréte voluptatis sue potabit
nos: et dicet nobis. Bibite: et inebriamini kīmi: qz et aīa illumi-
nationē: et corpus gl'ificationē: inre ppetuo possidebāt. Sequi-
tur. Delectatiōes in dextera tua vsq; in finē. Sinistra dei: vi-
ta pñs est. Et qz pro sinistro ducimus: quicquid nō multū cu-
ram⁹. **¶** Per sinistraz vita pñs accipit: i qua deus electos suos
ab iplis pmittit flagellari: vt etiā paciat occidi. An non tibi vi-
dent obliuioi dati: qui dicūt: pro te mortificamur tota die: esti-
mati sum⁹ sicut oues occisiōis: quare faciē tuā auertis: obliui-
sceris inopie nrē? **¶** Per dexterā vō: illa beata vita significatur:
que nescit nisi gaudia: de qua nihil aliud dicer possum⁹: nisi qz
gl'iosa dicta sūt d te ciuitas dei. **¶** Ibi sūt delectatiōes ille: quas
nec ocl'us vidit: nec auris audiuit: nec i cor hoīs ascēderit: q's
p'parauit dō diligētib⁹ se. **¶** In sinistra retributiōes. **¶** In dextera
delectatiōes. **¶** Usq; quo at: **¶** Usq; i finē. Quis ē iste finis? **¶** Finis
ad iustitiā xp's oī credēti: finis ille d quo sapia dicit. Attingit a
fine vsq; ad finē fortit: et disponit oīa suauit: **¶** Ipe ē finis: ad q
cū venerim⁹: nihil āpl⁹ sitiem⁹: iesus xp's spōsus eccl'ie: qui est
deus benedictus in secula. Amen.

¶ Explicit tractatus scōs de viis vite sci bernardi abbat'is.

Incipit tractatus sci Bernardi abbatis claravalles. de ordi
ne vite et mox institutione.

b Orat quidē timidā mentis mee impitiam tri
na charitas: ut de vite ordine: moxq; instituti
one breuiter loqui debeā. S; q; opus ē: ut ipso:
qui ispirauit: opitulāte: opus aggrediar: exhor
diū sumerē necessariū duxi ab illa laudabili vir
tute: q; dī verecūdia. Que cū sit oībus etatib; psonis tpibus
et locis: tñ adolēscētes et iuueniles aīos maxie decet. Tres vō
virtutes sūt: q; pueris adolēscētib; magis pgruūt. Verecū
dia: taciturnitas: et obediētia. Nō ē dubiū: si studuerit habere:
quin possint xpō duce: ad culmē pfectionēq; virtutū ascendē.
Ad op. n. insignia: et ornāmēta virtutū i illis pculdubio cerni
mus senibus: qui ab ipso tyrocinio primēne etatis vsq; ad pfe
ctū viz disciplinis celestibus exercitati: p viā dñi fortit; cucur
rerūt. Quor. s. sapia tñ viget: et lucet: q; rū senectus ipa etate
fit doctior: vsu exercitior: pcessu tpis prudentior. Hec autē
veterū studioz dulcissimos fructus edit et alios. Adulti nāq;
senes diu vinētes et nihil pficientes: q; nullas sibi diuitias cō
gregauerūt: et inopes oīum virtutū: aīos etiā iuuenū reprobo
vite sue morbo inficiūt. Sicut. n. p vitiosū senē et fatuū: ita per
adolēscētē inuerecundū et temerariū religio scā destruit. Post
idoctos nāq; platos malosq;: in scā ecclia nulla pestis ad nocē
dū ifirmis valētiō: inuenit. Deniq; taliū boīum gen;: ista de
quibus pdixi tpa phdolor sine nūero ferūt: qñ ferme oīa: que
bona sunt et scā: pessūdari pfūdiq; videm. Et qm senes i me
li; mutari ab illa iolita vitioz psuerudie difficillimū est. Debe
mus adolēscētib; manū porrigē: qui si dare volūt operā: oī de
pulso topore: possint utiq; p grām xpī vitā corrigē: mores cō
ponere: aciusq; suos i oīb; meliorare. Idcirco diu ē: q; dīdera

ni .pp̄t iunioꝝ salutē: eoꝝ p̄cipue cū quib⁹ uiuo: ex opuscul⁹ pa
rꝝ pauca q̄dā deflorādo colligere: q̄ tenere etati eoꝝ uiderent
sp̄ali⁹ p̄sulē. **E**st. n. mihi fateor tristitia magna et p̄tinu⁹ dolor
sup̄ cecitate cordis eoꝝ: q̄ cū didicerint i schola xp̄i: q̄li⁹ debeāt
et uitiā pp̄uolare: et scis uirtutib⁹ iudare. **I**den rebellionis ar
mati: tā p̄cipiti ip̄etu p̄ abrupta uitioꝝ currūt ad mortē: ut eos
auriga p̄sidēs: nullo freno discipline valeat cohibē. **D**eberent
utiq; i domo dī ad cultū diuini honoris sup̄ oēm ornatū tāq̄
uas aureū refulgē. **C**ur aut: qui ab ipsis primis cunabulis in
fantie educati sūt: tāta cura tātoq; labore idigēt: nisi ut fortes
facti p̄ mundū et ei⁹ p̄cupiscētā: p̄ carnē et ei⁹ desideria: p̄ diabo
lū et ei⁹ multiplicia tētaimenta uiriliter pugnēt: **S**ed quid admirā
dū ē et dolendū pl⁹ eis q̄ ceteris: grauis et austera uidet disci
pline regula. **Q**uare hoc: nisi q̄ secularē magis diligūt uitā:
Erte uel null⁹ uel rar⁹ int̄ eos iuenit: qui libent̄ sequat̄ p̄ris
iustitū: et maioꝝ uitā diligat. **A**ut q̄ labor eos terret: aut q̄
in lubrica etate difficilior ē abstinētia: aut q̄ alacri adolescētie
uidet uita obscurior: et iō ad ea p̄uertunt studia: q̄ pl⁹ sibi leti
ora arbitrant̄: p̄sentia quippe pl⁹ q̄ futura p̄spiciunt. **S**ed me
minisse debent: quia non p̄sentibus sed futuris militant. **U**n
de quo prestātor cā: eo debet circa esse attentior. **I**nfelix qui
legē uite et discipline abiicit: et maioꝝ gubernari magisterio re
fugit. **I**ste uo non s̄m deū sed s̄m se uiuit: qui si poterit: est cū
quibus uult: pergit: quo uult: et quātū uult: māducat: et bibit:
quādo et quod uult: et quantum uult: ridet: ac iocatur inter
quos: et ubi: et quādo uult. **P**ostremo quicquid suauē narib⁹
est: quicquid tactui blandū: quicquid ceteris sensibus carnis
sue iocūdū: exercet: ac sequit̄. **I**lle uo: qui s̄m deū uiuit: nō q̄
cū carnaliter delectat: sed q̄ cū sp̄uali⁹ edificat: facit. **E**t quic
quid cupit: aut agit: non uult ex sua sed ex dei uoluntate ma

loꝝqꝫ suoꝝ iussione procedere. Nemo tamē positus in adole
 scientie vel intemperantie lubrico: de sui conuersatione despe
 rer. Oleaster enīz oliue insertus: amissa amaritudine efficitur
 fructuosus. Si ergo agricultura conuertit stirpiū qualitatez:
 nōne studia doctrine: & discipline assiduitas mitigare pnt quas
 liber egritudinis passiōes: Sed ne puerilis vita varijs lapsibus
 vitiet: oportet teneros sensus diligentē mācipare virtutibꝫ: q̄te
 nus bona psuetudo cū etate accrescat simul. ¶ **U**t igit̃ pate
 at: q̄ra sit & qualis virtꝫ verecundie: prius ambrosij magna ex
 parte ponamus sensus & verba: ne forte si me parvipenderint
 stultū homuntionē: magnū ambrosium: imo in ambrosio xpm
 audeant spernere. Sic. n. ille instruendoz moꝝ magister ait.
 Est aut̃ bonoz adolescentiū timorē deferre: p̄ribus honorem
 habere & senioribꝫ: castitatē tueri: non aspnere humilitatē: dili
 gere clementiā ac verecundiā: q̄ sūt ornamēta iunioris etatis.
 ¶ **U**t enī est in senibus granitas: ī iuuenibꝫ alacritas: ita ī pue
 ris & adolescentibus v̄ecundia: velut quadā dote cōmendat̃ na
 ture. Q̄ pulchra virtus verecūdia: & suavis gr̄a: que nō solū ī
 factis: sed etiā in ipsis spectat̃ sermonibꝫ: ne modū p̄grediaris
 loquēdo: ne quid indecoꝝ sermo resonet tuus. Speculū. n. mē
 tis'plexqꝫ in v̄bis refulget. Ip̄m sonū vocis liberz modestia:
 ne cuiusqꝫ offendar̃ aurē vox fortior. Deniqꝫ ī ipso canēdi ge
 nere: prima disciplina verecūdia est: imo etiā in oī vsu loquēdi:
 ut sensum quis aut psallē: aut canē: aut postremo loqui īcipiat:
 ut v̄ecūda principia cōmendēt p̄cessum. ¶ **E**st. n. ī oculis v̄e
 cūdia: qua p̄hibet̃ boni adolescentis aīa īrneri: & alloqui scias:
 nō ut excreet̃ sexū: sꝫ ut fugiat sutiū: plurimū aut̃ pficit ad tu
 tionē castitatis custodiam oculoz: multi v̄o pierunt p̄ spēm car
 nis. Unde dñs dicit. Qui viderit mulierē ad p̄cupiscēdū eā.
 iam mechatus est eā in corde suo. ¶ **B**one idolis adolescen

res in monasterio viuētes: ita se omni studio pseruent: vt adole-
lescentiā suāz nulla libidinis sorde cōmaculēt: vt ad altare xpī
quasi de thalamo virgo procedat. Quoz tanta aī oīz esse mū-
ditia: vt p nimia verecundia ne sermonē quidē audire velint:
vel loqui impudicū. Et ne incentiuis naturalib⁹ supent: nece-
se est vt lasciuies caro eoz crebris frangat ieiuniis. Alius
est eos stomachū dolere: q̄ mentē. Beatus plane adolescens:
qui castus pseruat: et corpe et mente. Huic proculdubio caro
et sanguis redēptoris nrī efficitur salus et vita. Sūt. n. qui pp
humanā pfusionē: sine respectu diuini timoris pleni sordibus
audacter se ingerūt tantis misteriis. Hō aut videt i facie: oīs
aut in corde: sed illi plus metnūt hoies q̄ deūz. O ceca temeri-
tas. O dei mira patientia. Nūquid. n. tantū peccauerunt: vel
quos ignis psumpsit: vel quos terra absorbuīt: Nūquid tale
scelus filioz aaron: alienū ignem offerētū: quale est illoz qui
tam terribilia sacramēta sumūt sibi ad mortē: Et. n. sic vinēdū
est: vt panē illū cū substantiālē semp accipe valeamus: quia ve
ei: qui se alienū fecerit ab eo: et multū ve ei: qui spurcus et im-
mundus accesserit. Utrobiq; grande piculum. Ideo magna
necessitas instat: ne indigni inueniamur. Quapropter tene-
da est in oībus verecūdia pudicitie comes: cui⁹ societate casti-
tas ipsa tutior erit. Bonus. n. regende castitatis pudor est co-
mes. Qui si repellat prima picula: pudicitia vulnerari n̄ sinīt.
Et. n. in verecundis oculis: et lasciuis sermonib⁹: libidinosus
aīns deprehenditur. Et p exteriorē hominē: interioris hoīs
vita monstrat. Adulta et dura corpis bella sustinet adolescen-
tia: et calore sanguinis inflammat. Ut enadere possit: oī indi-
get custodia. Quāto plura sunt: que ipugnāt pudicitiam: tan-
to maiora sunt premia: q̄ vbi maior labor: ibi maior merces.
Amatores pudicitie vel verecundie: sumant exēplū de matre

dn̄i: que q̄nis eēt mitissima: tñ p̄ verecundia: salutantez se an-
gelū nō resalutauit. ¶ In ipsa vero orōne n̄ra multū verecū-
dia placet: multū pciliat gr̄e apud deū n̄m. Nonne hec pretu-
lit publicanū: z cōmendauit eū: qui nec ocl̄os suos audebat le-
uare ad celū: Ideo iustificat̄ dn̄i iudicio: q̄ ille phariseus quē
deformauit p̄sumptio. Oremus z nos inq̄rū possum⁹ in incor-
ruptiōe quieti z modesti sp̄s: qui ē aī deū locuplex. ¶ Paulus
quoq; orōnē deferri p̄cepit verecūdia z sobrietate: primā hāc
z quasi p̄niā vult esse orōnis future: vt non glietur pccōris
orō: s; quasi colore pudoris obducta: quo plus defert verecū-
dia d̄ recordatiōe d̄licti: eo vberiorē mercaī gr̄am. ¶ Est. n.
in ip̄o motu: gestu: incessu: tenēda verecūdia. Habi⁹. n. mētis
in corp̄is statu cernitur. Hinc hō cordis n̄ri absconditus: aut le-
nior: aut iactātor: aut turbidor: aut eō granior: z p̄stantior: z
purior: z maturior estimat̄. Itaq; vox quedā ē aī corp̄is mo-
tus. Sepe. n. p̄ incessu: p̄odit̄ qualis sit aīus. Lucet quippe
in quorūda; incessu ymago lenitatis: species quedā scurrarū
percarsantiū. Sunt. n. etiā qui sensū ābulādo. imitant̄ ystrio-
nicos gestus: z quedā fercula. p̄opaz: z statuarū motūz imitan-
tiū: z quotienscūq; gradū transferūt: modulos quosdā seruaī
vident̄. Nec cursū ābulare honestū arbitror: nisi cū causa ex-
igit alicui⁹ p̄iculi: vel iuste necessitatis. Nā plerūq; festinātes
anelos videmus torquere ora: quibus si desit cā fetinationis
necessarie: nervus iuste offensionis est. Sed non de his dico:
quib⁹ rara properatio ex cā nascitur: sed quib⁹ ingis z cōtinua
in naturā vertit̄. Nec in illis ergo tanq̄ simulacrorū effigies
probo: nec in istis tanq̄ excusorū ruinas. Est. n. gressus proba-
bilis: in quo est sp̄s auctoritatis: granitansq; pondus: z tran-
quillitatis vestigiū: ita tñ si studiū desit atq; affectatio: sed mo-
tus sit pur⁹ z simplex. Habi⁹. n. fucatū placet: motū at natura

nō affectatio informet. Si quid sane in natura vitii ē: industria
emēdet: vt vbi ars desit: nō desit correctio. Quod si etiā ista spectā
tur itineri: q̄to magis cauendū est: ne quid turpe exeat ore:
Hoc. n. grauiter coinquinat hoīez. Non. n. cibus coinquinat
sed iniusta obrectatio: sed vborū obscenitas. Nec et vulgo pu
dori sūt. In nre vō religiōis proposito: nullū verbū inhoneste
cadat: q̄ nō incutiat verecūdiā. Et nō solū ipi quicq̄ idēcorū
loqui: s; nec aurē quidē debem⁹ huiusmōi p̄bere dictis: q; quē
delectat audire: alterū loqui prouocat. Audire quoq;: qd tur
pe sit: pudori maxio est. ¶ Videri aut si quid huiusmōi forui
tu accidat: q̄ti horrois est: Quod ergo in aliis displicet: nun
quid in se ipso pōt non displicere? Nec ipsa natura nos aliter
docet: que p̄fecte quidē oēs partes nri corporis explicauit: vt
et necessitati psuleret: et grām venustaret. Sed tñ eas que de
cori ad aspectū forēt: in quibus forme apex quasi in arce loca
tus: et figure suauitas: et vultus spēs emīneret: opandiq; vsus
esset paratio: obuias atq; aptas reliquit: eas vō in quib⁹ eēt
naturale obsequiū necessitatis: ne deforme sui p̄berent specta
culū: partiz in ipso emēdanit atq; abscondit corpe: partiz docuit:
atq; suasit regendas. Nōne ipsa natura magistra sit verecū
die: cui⁹ exēplo id: qd in hac corpis nri fabrica modestia repit
abditū: operuit et textit? Ergo nature opifex: sic nre studuit ve
recūdie: sic decoz illud et honestū in nro custodinit corpore: vt
duci⁹ quosdā atq; exit⁹ cuniculoz nroz post tergū religaret.
atq; ab aspectu nro auerteret: ne purgatio vētris visuz oclōz
offenderet: de quo pulchre ait apl⁹. Que vident inquit cor
poris mēbra ifirmiora: necessaria sūt: et q̄ putam⁹ ignobiliora
mēbra corpis esse: eis abundātiore honorē circūdam⁹: et que ī
honestā nra sūt: abundātiore honestatē hñt. Et. n. imitatione
nature industria auxit grām: vt nō solū abscondam⁹ ab oclis: ve

rū ē q̄ abscondēda accepim⁹: eorū iudicia vsusq; mēbroz sua ap-
pelatiōe nūcupare: idēq; putem⁹: dñiq; si casu apian̄ hec par-
tes: pfūdīt verecūdia: si studio: ipudētia estiat. ¶ Quz ergo in
quibsdā mēbris hūanis: tāta sit deformitas: vt noīari magna
sit verecūdia. ¶ Den q̄ turpes illi z q̄ ipudētes: qui has secretas
pres corpis: nō solū dīderātes cernūt: s; ēt studiose tangunt:
¶ Pudet me ac piget illoz scā referre: i quib⁹ regnat sodomiti-
cha libido: quib⁹ sic irat⁹ est d̄s: eiusq; iusto iudicio ita traditi
i reprobu sensū: vt masculus i masculū turpitudinē opet. ¶ Nō
ne d̄teriores brutis aīalib⁹ sūt effecti: quib⁹ nō ē intellect⁹? Si
enī cam: qui nudatū p̄ez vidēs risit: in filio maledict⁹ est: q̄ isti
maledictiōe feriūtur: qui desiderio peccandi suā aliorūq; turpi-
tudinē d̄regere nō erubescūt: ¶ Utinā viderēt q̄tū flagiti⁹ tali-
bus d̄m offendūt. Sūt z qui pulchros hoīes despectis defor-
mib⁹ amāt z laudāt: suscipiūt z-honorāt: Illi. n. qui sanos hñt
oclos: solā aī pulchritudinē i hoīe diligūt: z reuerēt. Qualis
ē pulchritudo quā lenis febricula perdit: z rugosa senectus
ita dissoluit: vt nec fuisse putet. ¶ Et tñ sunt qui habentes hāc
extolluntur: vt cū sint vacui virtutibus: pro hac sola se glorio-
sos arbitrant. ¶ Nos certe in pulchritudine locū virtutis non
ponimus: gratiā tñ non excludimus: q; verecūdia z vultus
ip̄os solet pudore effundere: gratioresq; reddere: vt artifex i
materia cōmodiori plus eminet: ita tñ etiam vt ip̄e non sit af-
fectatus corporis decor: sed naturalis simplex: neglectus ma-
gis q̄ expetitus: non preciosis z albēribus adiutus vestibus:
sed coibus: vt nil accedat nitōri: z honestati vel necessitati nil
desit. ¶ Vox ipsa nō fracta: nō remissa: nihil femineū sonās:
qualem multi grauitatis speciem simulare consueuerunt: sed
formam quandā ac regulam: z succum virilē reseruans. ¶ Hoc
est. n. pulchritudinem viuendi tenere: cōueniētia cuiq; sexui z

psone reddere. **H**ic ordo gestoz optimus: hic ornatus ad actione accommodus. Sed ut molliculū et infractū vocis sonū: aut gestū corporis nō pborita neq; aggressē nec rusticā naturā imitemur. **E**t discipline formula effigies honestatis est. **I**mitetur pius adolescens vestigia ysaac et ioseph. Sit verecundus castus: simplex: sobrius: humilis: obediens: patiens: et remissus iniurie. **F**aciat: ut daniel et tres pueri: studeat sapie: et nō det se illecebris gule. **P**inguis venter nō gignit tenuē sensū. **F**ugiat ebrietatē tanq̃ venenū. Si religiosus et sapiens vult esse: nūq̃ vinum redoleat: ne audiat illud philosophi. **H**oc nō est poculū porrigere: sed ppinare. **A**met scientiarū scripturarūq; sciam: ne mens eius vanis vel lasciuīs cogitationibus pateat. **B**eatus: qui diuinas scripturas legens verba vertit in opera. Sit abstinentis irarū: et fugitans litii: ut bonis pollere moribus hoc indicio pprobeat. **S**icq; se exhibeat: ut seniores inter quos habitat: dū admirantur vitam: non sinant despiciere etatē. Sit inter fratres coequales suos primus in ope: extremus in ordine. **E**t ita singulis virtutib; instet: ut nulli eoz scōs inueniat. **D**electat me adhuc ī partibus demorari verecundie: quia ad eos loquor: qui adhuc bona eius ex semetipsis non recognoscunt: aut damna nesciunt.

Ordo quidē vite tenendus ē: ut a vecūdā prima qdā fūdamēta ducant: q̃ socia ac familiaris ē mētis placiditati: pternā fugiens: ab oī aliena luxu. **S**obrietatē diligit. **H**onestatē fouet: decoz illō requirit. **S**eq̃t puerfatiōis electio: ut adiūgāt pbatissimis quibusq; senioribus. **N**ā ut equaliū vltis dulcior: ita seniū tutior ē: qui magisterio quodā et ductu vite colorāt mores adolescentiū: et velut murice pbitatis inficiūt. **N**ēpe si hi qui sūt ignari locoz: cū solertia viarū iter adoriri gestiūt: quāto magis adolescentes cū senibus debent sibi nouū iter aggredi.

quo minus errare possint: et a vero tramite virtutis deflecti:
Nil. n. pulchrius quam eos et magistros huius vite et testes. Pulchra
itaque copula seniorum et adolescentium. Alii testimonio: alii solatio sunt.
Alii delectationi: alii honori. Legitur quod barnabas marcum assum-
psit. Paulus sillam et timotheum: et titum: ut seniores consilio praevalere-
rent: iuniores misterio. Patet namque quod nulla ars discitur absque ma-
gistro. Si. n. animalia: et fere: et aves et apes duces habent: principesque
suos sequuntur: quanto magis homines sine doctore: et rectore esse non
possunt. Unde cavendum est: ne adolescentiores et pueri sine du-
ce ingrediantur viam: quam nunquam ingressi sunt: et in partem alteram decli-
nantes errores patiantur: si vel plus vel minus abulent: quam neces-
se est: aut currentes lascentur: aut moram facientes obdormiant.
Plerumque et virtutibus pares: dispares etatibus: sui delectantur co-
pula sicut delectabantur petrus et iohannes. Nam adolescentem le-
gitur iohannem: quoniam nulli seniorum fuerit socius. Erat. n. in eo sene-
ctus venerabilis morum: et cana prudentia virtutum omnium. Ad-
gnus. n. vite huius solatio est: ut habeas cui pectus tuum aperias: cum
quo archana principes: cui committas secreta cordis tui: ut ames:
et sequaris eum: qui tibi paterna pietate in tristibus conspatiat: in perse-
cutionibus adortetur: et in prosperis gratuletur. Felix talis socie-
tas: talisque amicitia: qua nihil est in rebus humanis pulchrius. Te-
neamus igitur verecundiam: vel eam: quae ad totius ornamens vite nos at-
tollit: modestiam. Magna autem est modestia individua verecundie
sortia: quam cum sit sui iuris remissior: nihil sibi usurpans: nihil sibi ve-
dicans: et quodammodo intra vires suas praetior: dives est apud de-
um: Verecunda modestia verecundia est: quam nulli insidias machia-
tur: lesa non irascitur: et cunctos simpliciter respiciens: de nullo sinistram
aliquid suspicatur. Hanc teneamus primum. Hanc diligamus: et ut
eam habere possimus: semper fugienda est nobis familiaritas: et fabu-
lario eorum qui turpiter vivunt et indisciplinate: talium infinitus

numerus est. Habet enim suos scopulos verecundia: non quos ipsa inuebit: sed quos sepe incurrit: si intemperantium incidamus consortia: qui sub spēz iocunditatis venenum in fundunt bonis. Hi si assidui sunt maxime in conuiuio: ludo: ioco: ac risu: curuant gravitatem illam virilem: et animos pueriles corrumpunt atq; suis malis assuefaciunt. ¶ Laueamus itaq; ne dum relaxare animum volumus: soluamus omnē armoniā: quasi contentum bonoz opus. Usus. n. cito i flectit naturā. Quā multos stultoz societas decipit. Quid nobis cū fabulis risu et ioco: Nā lz interdū honesta ioca suavia sunt: tñ ab ecclesiastica aberrāt reglā: qm̄ q̄ in scripturis scis nō reperim⁹: quō usurpare possim⁹: Laudanda sūt. n. oīa que i flectere possūt gravitatē ppositi nri: nēq; p fessiois. Ne vobis qui ridetis: q; flebitis vobis dñs ait. Nos ridēdi materiā inquirim⁹: vt ridētes illic fleam⁹: Ip̄m nāq; dñm fleuisse legim⁹: Non solū p̄fusus: sed et oēs iocos arbitroz declinādos: nisi plerūq; gravitatis et gr̄ie s̄monē esse indecorz est. Ingemiscendū ē aut iugiter: et postposita securitate lugēdū: ne a deo deseramur p̄ sapbiā et negligētiā: et i prāte demonū reliquamur. Reuera quē d̄s dereliquit: demones suscipiūt: et susceptū sue p̄ditionis principē faciūt. Terribilis i p̄siliis sup filios hominū d̄s. Opai figulus ex eadē massa aliud vas in honore: aliud i contumeliāz. Sunt vasa misericordie: sunt et vasa ire. Sunt nouissimi p̄mi: et p̄mi nouissimi. Sunt multi vocati: pauci vō electi. Et ideo vnusquisque nostrum operetur suam salutem: sicut ait apostolus: et timore: et tremore. Declinet a vanitate: mundi spernat amorem. Amplectatur luctum: et quietem: et sectetur quantum potest verecundiam: tranquillamque mansuetudinem: que facit vt homo inter homines pacifice viuat: vt ad omnia: que in honesta sunt erubescat. Laudanda est virtus

verecundie: quia quorum oculos aures linguamq; possidet:
non sinet turpiter ludere ac ridere: efficiens eos graues et mi-
tes. Contra grande vitium est iuniorum impudentia: que
improbo ausu et dissolutione sua patres et fratres conturbat:
quia sicut scriptum est: nec deum nec homines reueretur:
sed letatur: cum malefecerit et exultat in rebus pessimis. Sa-
cia est ei frons meretricis: quia non potest erubescere. Ubi lingua
audax et frons in verecunda: quid loquatur: quid ve agat non
curat. Luz enim boni adolescentuli et mansueti tacendo reue-
reantur maiores suos: nemo solius taciturnitatis hanc laudem
putet: quia silentium ipsum: in quo est reliquarum virtutum ori-
um: maximus actus verecundie est. Denique si naturale est:
aut infantie deputatur: aut superbie probro datur: si verecun-
die laudi ducitur. Tacebat in periculis susanna: et grauius ve-
recundie: quam vite dampnum prestat: deo soli loquebatur: cui
poterat casta verecundia loqui. Fugit et pulcher ioseph reli-
cta veste in manibus fornicarie. tacensque celeriter est egres-
sus: qui incongrua sue verecundie audiens: non poterat diu
stare. Moyse quoque et hieremias: qui poterant per gratiam excu-
sabant per verecundiam. Tutius est discere quam docere: tacere
quam loqui. Quid autem magis potest verecundie bonum: quam ut
iuniorum etas debeat discere: tacere: Pythagoras quippe le-
gem dedit silentii discipulis suis: ut tacentes per quinquennium
loqui discerent. Et tu non vis tacere: cui virtus silentii pro-
pria est. Quid opus est o adolescens: ut properes pericu-
lum suscipere loquendo: cum tacendo possis esse tutior? Quod
plures vidi loquendo incidisse peccatum: vix quinquam tacendo
Idemque tacere nosce quam loqui difficilius est. Sciunt plerique loqui:
cum taceri nesciant. Rap est taceri quemquam: cum sibi loqui nihil possit. Sa-
piens ergo est qui novit taceri. Alliga moneo sermonez tuum: ne

luxuriet: ne laxiniet: et in multiloquio peccata sibi colligat. Sit restrictior: et ripis ipsius coherceat. Luto lutum colligit animus exundans. Sit tibi gravitas in sensu: in sermone pondus: atque in verbis modus. Nec autem si custodieris: eris mitis: mansuetus: et modestus. Custodi cor: retine linguam. Bona enim possessio mens bona. Septimo ergo hanc possessionem: et muni eam undique: ne irruant in eam: et captivam ducant irrationabiles corporis passionibus. Custodi quantum potes interiori hominem tuum. Noli cum quasi vile negligere: ac fastidire: quia preciosa possessio est: et merito preciosa est: cui non caducus fructus: et temporalis: sed stabilis atque eterne salutis est. Si bene vis custodire: tace prius: et audi: et non deliquas in lingua tua. Grave malum: ut aliquis ore prodeneat. Etenim si per otioso verbo reddet unusquisque rationem in die iudicii: quanto magis per verbo turpitudinis impuritatis et impietatis. Videamus: et rationem ponamus per otioso silentio. Est enim fructuosum et negociosum silentium. Tacendo enim apud homines melius loquimur deo. Multe enim contemplationes sunt: quibus anima deuota deo tacendo mirabiliter pascitur. David propheta docuit nos: rationem in apostolica domo: deambulare in corde nostro: et conversari cum eo tanquam cum bono gubernatore: ut ipse dicat sibi: et loquatur secum. Dixi: custodiam vias meas. Moyses in silentio loquebatur: et in otio operabatur. Non ergo iustus solus est: qui cum deo semper est. Quot solitarius est: qui nunquam separat a Christo: Non feriat a negotio: qui nunquam feriat a merito: quo presumat negocium. Quibus autem locis circumscribitur: cui totus divitiarum possessio est. Qua estimatio diffinitur: qui nec operatione prebenditur. Nunc quidem de deo cogitat et sanctis angelis eius: atque de inmarcescibili gloria eterne beatitudinis: nunc vero de virtutibus diaboli: de peccatis suis: de hora mortis: de pena inferni: de die tremendi iudicii: nunc autem de profunditate scripturarum: de natura virtutum: de propositione morum bonorum. Quot gloriosum tale silentium: ubi eloquia domini eloquia casta sunt. Est igitur loquendi et tacendi modus.

Bona mens et verecunda: ut loquatur: multa prius considerat:
quid dicat: cui dicat: quo loco: et tempore. Aderto sapiens dicen-
dus est: qui novit tempus loquendi. Unde bene ait scriptura
Homo sapiens tacebit usque ad tempus. Ideo sancti domini:
qui sciebant: quod vox hominis plerumque peccato iuncta est: et initium
erroris humani sermo est hominis: tacere amabant. Denique
sanctus david ait. Posui os meo custodiam. Propheta custo-
diebat: et tu non custodies. Potes autem custodire: si non cito lo-
quaris. Lex dicit. Audi israel dominum deum tuum. Audi enim dixit: et
non loquere. Tunc enim eratis est: tacere: et obedire: nec tamen de
maioris sententia indicare. Scriptum est itez. Audi israel: et ta-
ce. ¶ Isaac deferrebat patri suo honorem: et obediens eius vo-
luntati: non recusabat mori. Iesus vero naue sedulo obsequio
moysen venerabat: et obediens existens in omnibus: tantam gratiam
apud deum meruit: ut illi successor ad regendum dei populum eli-
geretur. Helysus relicto aratro: mactatis bobus: vocante He-
lyam secutus per veram mitemque obedientiam ad tantam mor-
talem altitudinem: ut spiritus tam excelsi magistri dupliciter in bo-
no discipulo requiesceret. Abraham vero ille fidelis senex ad ius-
sionem domini reliquit terram nativitatis sue: et quavis in mul-
tis locis frequentes iniurias gravesque pressus foret labores:
nunquam ceptis obedientie penituit. Intim enim per obedientiam
et fide placuit deo: ut ei de christo primum promissio fieret. ¶ Ipse
demum dominus noster iesus christus in factis dictisque suis: multum
nos obedientiam docet. Vera enim subiectio propter deum pro-
pria voluntatis est mortificatio: dum abiecta et indigna se credit:
et deo acceptabile hominibusque dulce obedientiam parit. Deni-
que voluntas propria ex liberi arbitrij presumptione procedens:
obstinata et inobedientibus ipsa bona in peccatum convertit.
Vir bonus cum bonis suis omnibus habere obedientiam studeat.

Scriptum quippe est. **M**elior est obediētia q̄ victimę: et au-
scultare magis q̄ offerre adipem arietū. Quoniā q̄si peccatū
ariolandi est repugnare: et q̄si genus vel scelus idolatrie nolle
acquiescere. **L**ernis q̄trum qualeq; sit inobedie malū: qđ ido-
latrie magicisq; comparat̄ artibus: **A**dolēscētes qui tali re
pleti sunt malo: subdi dedignant̄ senioribus: facta vō eorū: aut
dicra: tumida et erecta ceruice nō observant: sed diiudicant: nō
venerando exaltant: sed spernendo exultāt. Sed nō impune.
Inde enī euidēt deficiunt: vnde miseri p̄ficere debuerunt.
Hoc autem vult de⁹ ut homo per hominem doceatur: et iuni-
or maiori subdat̄. Si enim angelus angelo imperat: et inter
iubentē et obediētē sūma manet semp cōcordia: videat ille: q̄
grauiter peccat: qui debitam exhibere suis maioribus reueren-
tiam nō curat. De interitione nāq; illoꝝ: qui non obediētes
sunt: et suos seniores suosq; patronos despiciunt: multa dici
potuissent: nisi promisse breuitatis memor: illa studiose prete-
rirem. At quid plura? **U**na enī sentētia obediētibus et in-
obediētibus sufficere potest: quā per se veritas loquit̄: dicēs.
Qui vos audit: me audit: et qui vos spernit: me spernit. **I**n-
de illi gaudeant gaudio magno: qui seniores suos veneratiōi
habent et honori propter xpm. **A**dulti nāq; de virtute obedi-
entię multa scripserunt: inter quos pater benedictus de ea tā
terribiliter locutus est: ut fratꝝ etiam bene obediētium cor-
da pꝛe nimio terrore ac timore concuti valeant. Sed et ille sū-
mus melliflui oris gregorius mirabiliter supexaltat: et magni-
ficat eā. **D**emonstrare aut volens quanti sit meriti obediētia:
ita ait vir eloquens. Sola nāq; obediētia virtus est: que vir-
tutes ceteras menti inserit: infertasq; custodit. **U**nde primus
homo pꝛecepto qđ observare accepit: si vellet se obediēns sub-
dere: ad eternā beatitudinē sine labore pueniret. **D**einde idēz

doctor: verba que locutus est spūs scūs p os samuelis supi⁹
posita exponēs: ita dixit: Obedia quippe victimis iur pponit:
q: p victimas aliena caro: p obedientiā vō volūtas ppria ma
crat. Tāto quisqz deū cū⁹ placat: q̄ro aū oculos ei⁹ rep̄ssa ar
bitrij supbia gladio p̄cepti se imolat: quo circa ariolādi pccm i
obedia dī: ut q̄ra sit vtr⁹ obedie demōstret. Ex aduerso. n. me
li⁹ ostendit: qd de ei⁹ laude sentiat. Si. n. pccm ariolādi ē repu
gnare: z q̄si scel⁹ idolatrie nolle acquiescere: sola obedie ē: q̄ fi
dei meritū possidet: sine q̄ quisqz ifidelis eē puincit: z si fidelis
eē videt. Hīc p salomonē dī i ostensiōe obedie. Vir obediēs
loquit^r victorias. Vir quippe obediēs victorias loquit^r: q: dū
aliene voci humili^r subdimur: nos merip̄sos in corde supam⁹.
Hīc vītas i euāgelio dixit. Eū qui venit ad me nō ciciāz fo
ras: q: nō veni facē volūtatē meā: s: ei⁹: qui misit me. Quid. n.
suū facit: si eos: qui adueniūt: expulsissz: Quis aut nesciat: qm
volūtas filij: a p̄ris volūtatē nō discrepet: S: qm p̄im⁹ hō: q:
suā facē voluit: a paradisi gaudijs exiit. Scōs ad redēptionem
hoīuz veniēs: dū volūtatē p̄ris z nō suā facē ondit: pmanere
nos int⁹ docuit. Lū igit nō suā: s: volūtatē p̄ris facit: eos: qui
ad se veniūt: foras n̄ eicit: q: dū exēplo suo nos obedie subicit:
viā nobis egressiōis claudit. Hīc rurū ait. Nō possūz ego a
mcīpo facē quicq: s: sicut audio: iudico. Nobis quoqz vsqz ad
mortē obedie suāda p̄cipit. Ipse aut si sicut audit: iudicat: tūc
quoqz obedit: cū index v̄it. Ne igit vsqz ad p̄ntis vite t̄minū
obedia laboriosa appeat: redēptor n̄r indicat: q: hāc cū index
venerit suat. Quid ergo mīz si pccōr hō obedie in p̄ntis vite
breuitate se subiicit: qm hāc mediator dei z hoīuz ē cū obediēs
remunerat nō reliquit: Sciēdū vō ē: nūq̄ p obediām ma
lum debere fieri: aliqū autem bonū qd agit: debet intermitti.
Neqz enīz mala arbor in paradiso extitit: quā de⁹ hominī nō

rangere interdixit. Sed ut melius p obendie meritiū: hō bene
conditus cresceret: dignū fuerat: ut hūc a bono prohiberet:
quatenus tāto verius hoc qđ ageret virtus esset: qđto z a bo
no cessans: auctori suo se subditū hūilius exhiberet. Sed quia
nō nunq̃ nobis hui⁹ mūdi prosa: nō nūq̃ iubent aduersa: sci
endū sūmope est: qđ obediētia aliqñ si de suo hēat aliquid: nul
la est: aliqñ aut si de suo aliquid nō habeat: minima est. Nam
cū hui⁹ mundi successus p̃cipit: cū loc⁹ supior ipat: is qui ad
p̃cipienda hec obedit: obediē sibi virtutez euacuat: si ad hec ex
proprio desiderio banellat. Neq; n. se sua obedia dirigit: qui
ad p̃cipienda hui⁹ vite prosa: libidini proprie ābitionis seruit
Rursus cū mundi despectus p̃cipit: cūz probra adipisci z cō
tumelie iubent: nisi ex se ipso anim⁹ appetat: obediē sibi meritiū
minuit: qui ad ea: que i hac vita despecta sunt: inuitus nolēsq;
descēdit. Ad detrimentūz quippe obedia ducit: cum mentē ad
suscipiēda opprobria hui⁹ sc̃li: nequaq̃ ex parte aliqua etiā sua
vota cōmittat. Debet ergo obedia aliquid ex suo i aduersis
hēre: z rursuz i prospis ex suo aliquid minime hēre: quatenus z
i aduersis tāto sit gl̃iosior: qđto diuino ordini ex desiderio iūgi
tur: z i p̃spis tāto sit verior: qđto a p̃nti ipa: quā diuinit⁹ perci
pit: gl̃ia funditus mēte sepat. Hec ergo tāti doctores eniden
tissimis assertiōibus: moyses z paulus proculdubio testātur.
Quere: z lege: quid vterq; eoz fecerit. Verūamen iter hec
scire opporret: qđ innoxius mēribus virt⁹ sēp obediē iūgit: dñō
testante qui ait: Oues mee me audiūt: z ego cognosco eas: z
sequūtur me. Redēptori igit suo nō obedit: qui innocēs nō est:
z innocēs esse nō pōt: qui obedire p̃tēpnit. Sed necesse ē: ut ipa
obedia nō seruilī metu: sed charitatis affectu fiat: non terrore
pene: sed amore iustitie. Nulla quippe innocentia: nulla vero
obedia est: nisi in eis charitas fulgeat: qđ virtutes om̃s trāscen

dit. **S**epe. n. obedia sub timoris spē palliat. **I**gitur: si videris iu-
 uenulū desidē ad obediendū: et velocē ad loquēdū: nō dubites
 cū varijs ai passionib⁹ p̄serti supbie peste laborare. **I**nobedia
 enī sequit̄ supbiā matrē suā: sicut bāes. **E**qu⁹ idomū⁹ euadet
 dū: et fili⁹ remissus euadet p̄ceps. **S**icut supbia equi idomi-
 ti i p̄cipitio p̄na est: ita lascivia adolescētis indisciplinati: i peccā-
 ruina p̄ria est. **L**oq̄re. n. maior natu: decet. n. te. **A**dolescēs lo-
 q̄re vix i cā tua: cū necesse fuerit. **S**i bis interrogatus fueris:
 habeat caput responsum tuū. **I**n multis esto q̄si nesci⁹: et audi-
 tacēs simul: et loqui i medio magnatū ne p̄sumas: et vbi sūt se-
 nes: nō multū loquaris. **A**nte grādinē p̄bit coruscatio: et an-
 t̄ secundā p̄bit grā: et p̄ reuerentia accedet grā bona. **E**x his
 nāq; verbis sapie itelligere potes: q̄tū virtutes supi⁹ posite:
 iuniorē etatē adornēt. **P**ueri. n. a puritate dicti sunt: et decet:
 ut in eis regnet simplicitas: et innocētia: et p̄ritas: hoc est vir-
 ginitas. **C**um his crescant: et in his p̄suerent: ut mereant̄ se-
 qui agnū: quocūq; ierit. **A**dolēscētes aut̄ iuxta noīs hui⁹ int̄-
 pretationē p̄ dies singulos in bonis opibus crescētes: verecū-
 diā diligāt: taciturnitatē custodiāt: silq; in exhibēda obedia ni-
 mis ferueāt. **I**stas quippe virtutes i primo p̄stituim⁹ loco: ve-
 lut qdā incrimēta bonoz opēz: ut p̄ eas ad castitatē: et humili-
 tatē: et patientiā: que secūdā partē obtinent: recto tramite vale-
 ant puenire. **C**astitas igitur: qz uterq; sexus vitio libidinis
 egrotat: nisi aliaz virtutū ope fulciat̄: facile labit̄. **E**t proinde
 nimio studio seruanda est: qz semel amissa: non reparanda est.
Prima nāq; tela sunt oculoꝝ: secūda verboꝝ. **I**n desiderijs
 enī ē oīs ociosus: et desideria occidūt pigz: et iō suffragat̄ ei plu-
 rimū vecūdia: q̄ custodit oculos: et taciturnitas: q̄ custodit lin-
 guā: atq; obedia: q̄ mentē occupat: corp⁹q; fatigat ieiunijs: vi-
 gilijs et orōnibus: et ope manū. **S**z necessariā p̄ oibus bz

humilitatē: qua pseruent habita vsq; i finē. **A**dulti. n. in ipsa senectute p supbiā in luxuriā ceciderūt. **Q**ua p re timendū ē: z cavēdū: ne subit⁹ calor longū super tps: z impudicos senes eras lasciva pdēner. Sine cā laborat: qui virtutes sine humilitate pgregat. **T**enēda ē itaq; semp hūilitas: custos pudicie: mater patientie. **V**era aut patiētia nō nisi p pfundā humilitatē nec acquirit: nec tenet. **H**anc vō quisquis veracit⁹ hēt: nec beneficio celle: nec pfugio solitudinis indiget: z si ei aduersitatis aliquid acciderit: nō tristatur: sed adhuc diligenti deū oīa coopant in bonū. **I**ste timer in psperis: gaudet i aduersis. **A**mar z adiuuat se psequētes: qz eū patiētia z benignitas cōmitant⁹ velut idinidue comites. **S**iquis igit hz aīam virginalē: z amator ē pudicitie: nō dz mediocrib⁹ eē pter⁹: q cū exolescūt: z exorto canimate arescūt: sed pfectas virtutes sequat⁹: ut lomē hēat sempiternū. **Q**ui. n. pficere studet: semp iuenit: quo crescat: z p dies singulos se ipso melior fiat. **A**dolescēs pfice: mācipat⁹ es xpī fuitio: z cepisti magna agē: z excelsa imitari: pfortet cor tuū: z virilit⁹ age. **A**dagna tibi dabit⁹ glia post victoriā: lz lubricū sit iter: qd incedis: tū de dñi auxilio pfidens: desere ima: q̄tum vales: z sūma perere: nō deficias: neq; repescas: ut gradū pfectionis possis ascendere: ad quē nō nisi multis laboribus puenit. **E**uge euge: initia trāscende: ad supiora rēde: ut deo in voce exultationis canticū graduū cantes. **T**ibi vō de radice ad cacumen festinanti: liber patet ingressus ad illas quattuor virtutes principales: que i adolescentibus inchoāt: in iuuenibus augent⁹: i senibus pficiunt⁹: qz matura eras multis laboribus exercitata iā nouit p experientia: qd didicit per sciam. **I**nde non imerito prudentiā z fortitudinē iustitiam et tēperantiā in tertio pstituiamus gradu: qz p eas maxie istruūt mores: z bene viuendi magisteriū docet. **S**ed ex his pruden

tia agnitione veri delectat. Iustitia dilectionē dei et proximi
 seruat. Fortitudo metū mortis p̄tēpnit. Temperantia afflictio
 nē carnis tēperat. Prima. n. intelligit: secūda bene vivit: tertia
 appetitū cohibet: quarta modū imponit. Tres ille superiores:
 qđ honestū est opant. Hec aut quarta decoz agit illud: qđ ex
 radice honestatis proficiscit. Si quidē prudentia agnitio ē ve
 re fidei et scia scripturaz: in qua intueri oportet illud trimodū
 genus itelligētie: quoz primū est historicū: secūdū allegoricū:
 tertium supior ille intellectus: quē dicūt anagogen. Iustitia
 vō est deū timere: religionē venerari: honorē ferre parentib⁹:
 patriā diligere: cūctis p̄desse: nocere nulli: fraterne charitatis
 vinculū tenere: picula aliena suscipe: opē ferre miseris: boni vi
 cissitudinē repēdere: equitatē in iudicijs. Fortitudo aut est aī
 magnitudo: p̄tēp⁹ bonoz vel diuitiaz. Hec aduersis aut pa
 tienter cedit: aut resistit fortit. Nullis illecebris edomat: ma
 lis aduersis nō frangit: nō eleuat secūdis: iuncta ad labores:
 fortis ad picula: pecuniā negligit: auaritiā fugit: p̄ inuisa picu
 la animū p̄parat: molestijs nullis cedit: glorie cauet appetitū.
 Sed in h̄as tēperantia est nimis pulchra viri⁹. Est. n. mod⁹
 vite et i oī vbo vel ope. Hec aut sobrietatis et v̄cūdie comes
 ē: q̄ alio noīe vocat modestia. Humilitatis regulā custodit: irā
 quilitatē aī seruat: et p̄tinentiā et castitatē diligit: fouet decus et
 honestatē: refrigit rōne appetitū: irā p̄tēpnit: nec rependit cō
 tumeliā. His tu plagis celi: includere bō dei. His tu armis
 bellatoz xp̄i accingere: p̄tegere: et ornare. Iste curr⁹ igne⁹ re
 fortē militē gestabit p̄sumato cursu ad celi palatiū: ut assistas
 regi tuo: cui certasti bonū certamē: fidē suasti. Bene rege hāc
 quadrigā virtutū: et sede in ea firmus: ut illo vehiculo vehi al
 tius: et introduci valeas tricameratā domū i sūmo mōris verti
 ce collocatā. Hanc dico firmā fidē: spem incōcussam: p̄fectam

charitatē: q̄ oēm seruile foras emittit timorē: vbi viā mādato
rū dī dilatato corde currit. Hinc aīa insti sedes sapie scā: pla
no moderatoq; icesū portat deū sessorē suū. Huic autē vīuēt
xp̄s ē: z mori lucrū. Vir discret⁹ z p̄tēplator transit quotidie:
visionēq; mirabilē cernit. Trahit a deo: z ardētī desiderio cur
rit p̄ eū. Si autē montē istū excelsū: hāc q; pulchrā domū in
habitaues: poteris z tu sepissime ituceri terrā illā promissio
nis: terrā lacte z melle manātes: vbi verus israel morat⁹ z vīta
tis papulo ī eternū pascit. Sz tu dicis mibi. Quā fidē ī p̄rio
loco nō posuisti: q̄ ē ī xp̄iana aīa fōdamētū oīū virtutū: Face
rē vtiq; nisi fides cresceret. Nisi at fides cresceret: aplī dñō
minie dixissēt. At auge nobis fidē. Cōtinua. n. opatiōe virtu
tū: z assidua meditatiōe scripturaz scāz: fides erudit⁹: z erudiē
do illūiat⁹: z illūiādo auget⁹: z augēdo pficiūt⁹: z pficiēdo stabili
tur: ita vt nullo turbine hereseos: vī p̄secutiōe moueat⁹ de loco
suo. Igit p̄ q̄ bō p̄ fidē cognoscat creatorē suū. ignorantia
mater omnium vitiorum eius possidet animam. Ergo igno
rātia nox ē: fides vō dies. Sicut dies crescit p̄ horas: sic homo
auget⁹ p̄ illūinationē diuīe gr̄e: z p̄ documēta m̄ris ecclie. Pri
mū itaq; sincera radix scē fidei ī terra hūani cordis plātat⁹: cui ī
sereēt ramusculus ille bone puule arboris. i. timor dñi: qui dī ī
itiū sapie. Cū hec īcipit: z cū hoc ascēdit vsq; ad plenitudinē
luminis. Cūq; fides adulta plena fuerit: velō qdā magna ar
bor: diuersa ī se hñs poma: ex quib⁹ reficiūt aīa plena dñō: tunc
adheret timor ille scūs fr̄ne charitatis: qui p̄manet ī sc̄lm sc̄li.
Hec ē. n. fides illa q̄ p̄ dilectōez opat⁹: vt bō nona creatura ef
ficiat⁹: fides prudētissima: z inuictissima: q̄ iter v̄ba altricatiōis ī
tpe p̄secutiōis: vel ī die necessitatis supari nō pōt. Quā p̄ fi
des firma z charitas plena fide comites z īsepabiles sorores
pecta ī se gñā virtutū p̄tinētes: vīz p̄fectū efficiūt q̄rū possibi

le ē eū pfici i hac vita plena miseris z errorib⁹. Iste illud apli
i vitate dicere poterit: Quis nos sepabit a charitate xpi: Tri
bulatio: an agustia: an psecutio: an fames: an nuditas: an picu
lū: an gladi⁹: Cert⁹. n. suz: qz neqz mors: neqz vita: neqz āgeli:
nz picipar⁹: neqz ptātes: neqz virtutes: neqz istātia: nz futura
neqz fortitudo: nz pfūdū: neqz altitudo: neqz alia creatura: po
terit nos separe a charitate di: q̄ ē i xpo iesu dño nro. Hec āt
disciplia bone vite: z recta series virtutū. Ista ē via reglis: p
cedentiū trita pedib⁹. Ambula i ea o grex adolescentiū: z noli
decliare ab ea: neqz ad dexterā: nz ad sinistrā. Ille quidez ad
sinistrā decliat: qui vitia sub spe virtutū latētia sūmo ope non
enitat. Per hec. n. mlti decipiūt: z ignorant se esse deceptos.
Itaqz duplr rea ē aia: si z bonū nō facit: vñ spūalr viuat: z la
reat. Supb⁹ vult se credi pstantē: prodigus liberalē: temerari⁹
fortē: inbūanus parcū: gulosus hūanū: ipudentia pstantie sibi
nomē ascribit. Proacitas applionē libertatis ondit. Eloqn
tia: vboritas fingit: z curiositatis malū: sub studiū spūalis colore
delirescit. Nā iterdū sub ptextu iustitie crudelitas agit: z cō
pntat eē virt⁹: qd nimiz est vitiiū. Sicut remissa segnitics: mā
fuerudo esse credit. Et qd agit torpēs negligētia putat ager
indulgētia pietatis. Itē timor sub spe obediē occultat: z dici
tur virt⁹ hūilitatis: qd tñ vitiiū ē timoris. Porro vitiiū inque
rudis: virtutē se vult vocari solitudis. Et picipitatōis facilitas
fernoz boni studiū credit. Et bñ agendi tarditas consiliū mora
eē vī: dū tñ ista sit virt⁹: illa vitiiū. Hec z si hūanit⁹ possunt di
scerni: tñ sine dono di: q̄rū mibi vī: nec vtutes possunt hñ: nec
appeti: nec eaz similitudines: q̄ sunt vitia virtutes imitantia: dcli
nari. Sed sciendū est: qz quedā sūme virtutes sunt. Nā a qui
bus hñ: vtiqz veraciter habēt. Doctrina: ieiuniū: castitas scia:
z his filia medie virtutes sunt: qz ad vtilitatē z pntiē possūt

bñi. Nō pōt esse veritas cū mendatio. Pudor cū petulantia.
 Fides cū pfidia. Castitas cū luxuria. Aduersus impetus vi
 tiorū: pñis est virtutib⁹ pugnandū. Cōtra luxuriā: adhibetur
 cordis mūditiā. Cōtra odiū: dilectō. Cōtra iracūdiā: paciētiā.
 Cōtra timorē: fidutiē virt⁹. Cōtra tōporē: feruor boni studii.
 Opponat⁹ tristiē: gaudiū. Accidie: fortitudo. Auaritiē: largi
 tas: Supbie: hūilitas. ¶ Principaliū septē vitiorū regīa ⁊ ma
 ter ē supbia: que oīz deterior tāto imo iacet: q̄to i altū se eri
 git. Septē principalia pariūt de se multa vitia: q̄ ita sibimet q̄
 dā cognatiōe iungūt: vt ex altero alterū oriat⁹. Supbia: sicut
 est origo oīz criminū: ita ruina p̄ctarū virtutū. Ip̄a est i peccō
 prima: in p̄flictu postrema. De supbia nascit⁹ arrogātiā: que tā
 in scīs q̄ in dictis cauenda ē. Ne ei: qui sibi magis placere stu
 det q̄ deo. ¶ Per zenodoriā maxie subicit sibi diabolus mona
 chū: q̄ p̄ eā ab hūilitatis culmiē deiecit. Sūma itaq; virtus
 monachi: hūilitas. Sūmūz vitiiū est supbia. Supbiēdo: p̄tem
 dendo: ⁊ dimicādo: murmurādo: detrahēdo: susurrando: negli
 gendo: p̄tēpnendo: ⁊ proprias volūrates faciēdo: infinitas mo
 nachi: qui nūc sunt: culpas icurrūt. Hinc ē q̄ ex horū magna
 multitudine: qui sc̄lm deserūt: rari valde inueniūtur: qui mori
 ficatis vitiiis ascēdere p̄tēdāt ad p̄fectionē virtutū. Hec autē si
 gnificāt illa sexcenta milia armatorū: qui d̄ terra egypti educi
 sunt: duo autē solūmodo hoīes. i. yosue: ⁊ caleph: ex illis oībus
 terrā promissionis igressi sūt: regredi autē volentes in egyptū
 p̄strati in deserto diuersis gencibus mortui interierūt. ¶ Per
 egyptū intellige mundū. ¶ Per pharaonē diabolū: qui est rex
 sup oīs filios supbie. ¶ Per mare rubrū: ablutiōez peccōz om
 niū. ¶ Per egyptios i eo mortuos: ip̄a peccā que sūt exercit⁹ pha
 raonis. Tu quidē iā egyptū deseruisti: pharaonē fugisti: ⁊ lo
 tus a sorde tua subuersis currib⁹ canticū letitiē dño cecinisti.

Tandē ingressus solitudinē: ad montē synay puenisti: vbi data
sūt tibi p̄cepta vite: z instituta celestis disciplinē: q̄ corā deo z s̄a
ctis ei⁹ tu pollicit⁹ es obseruare. Quāuis. n. hec oīa feceris:
noli tñ esse secur⁹. Adīta hñt̄ picula ī ip̄a: qua incedis: herēo.
Ibi certe igniti sūt sp̄entes: qui pcutiūt z interimūt murmu
ratores. Ibi lepra q̄ inficit z deturpat detractores: z susurro
nes. Ibi sepius gladi⁹ qui deuorat fabricatores ydoli z culto
res: illos videlz monachos: qui sectant̄ auaritiā: q̄ est ydolorū
feruit⁹. Hāc dicit apl̄s radicē oīz vitioz z maloz. Scito tñ:
q̄ nisi tepidissimos monachos illud ipugnat vitioz. Et tu ca
ue: ne p̄ter victū z vestitū aliud aliquid hēas: neqz velis hēre.
Detestare supbiāz: fuge p̄tensionē. Rectores mōasterii dilige
vt parētes: time vt dños: crede esse salutare qd̄ iūgunt. Sed
hec custodire nō poteris: nisi pri⁹ te stultū facias: vt sis sapiēs:
nihil. s. discernēs: nihil iudicās ex his q̄ tibi fuerit. ip̄ata: sed cū
oī simplicitate z fide: semp̄ obei am exhibeas. Illud tñmō sc̄m
illud vtile: illud sapiēs iudicās: qd̄ tibi vel lex dei: vel senioris
examen indixerit. Terreat te illoz exemplum: qui aduersus
moysen rebellauerunt: quoz alios celestis flamma combussit:
alios autē infernus viuentes suscepit. Deficiet mihi tempus:
si velim omnia per omnia pandere. Illud tibi inculcanduz vi
deo: quia dum viuimus inter laqueos currimus. Nusquam
tuta pax: prob̄ dolor: nusquā tuta requies: vbiqz bella: vnd̄ qz
hostes: pharao enī cū suis egyptiis retinet exeuntē. Clades
ibi pluriē in medio itinere: q̄ ipediunt nimis cūtes. In extrēa
vero p̄te: an̄ ip̄m hostes diri z fortes: qui resistere cupiunt: ne
terrā p̄missionis possis intra re. i. amalech: seon: og: moab: filii
amon: z latrūculi montis seyr. Si aut̄ forte his supatis per
multos labores optimaz ingressus fueris terram: videbis q̄
ī ip̄a ēt nō valebis eē secur⁹. Enī vō remanēt allophili: z alias

in circuitu tuo reservat gētes: i quibus te de⁹ expiat: Etz dill
 gas eū: sempqz manū ei⁹ respicias: ne forte cū comederis: z sa
 turat⁹ fueris: obliuiscaris eū. Ygit p septē gētes: q̄ ex illa ter
 ra expulse sūt: intellige septē capitalia vitia: quoz duo carnalia
 sunt. i. castrimargia z fornicatio: reliqua spūalia: que in mēbris
 suis talit^r distinguūt. ¶ **B**ule pcupiscētia in quibz modis diui
 dit^r. Primo: si ante tēpus cibos quis apperiat. Scdo: si lautio
 res escas querat. Tercio: si diligent⁹ quosqz cōes cibos quis
 pcurat. Quarto si viles escas nimīū quis sumat. Quinto: si
 quisqz ex desiderio qdēcūqz sumat. ¶ **F**ornicatio trimodo ge
 nere. Primo: dū p volūtatis luxuriā p̄mixtio explet. Alterz:
 dū sola atrectatione lux⁹ carnis p̄imundiciā p̄nocat. Tertiū:
 dū intētiōne turpiū cogitationū: nocturna quisqz illusione pol
 luitur. Est z quartū genus iuxta scripturā: sicut idolatria: z
 auaritia. Sed z oīs imunda pollutio: fornicatio dī. ¶ **S**ilar
 giria: in gemina distinguitur pena. i. pcupiscētia rei agende: z
 in metu carende. Est z tertiūz genus pestis huius: qm̄ mona
 chus ex ipsis necessarijs: sine quibus viuere nō pōt: plus desi
 derat habere: q̄ necesse sit: aut volum⁹ ea in monasterijs possi
 dere: que si essemus i seculo minime hēre valeremus. ¶ **G**re
 genera tria sūt. Unū: qd̄ ardet intrisecus. Aliud: qd̄ in verbū
 sine opis effcū p̄ūpit. Tertiū: qd̄ nō ad horā feruēs: ut illud
 dirigit: sed p dies z tpa reservat. Ex illo quippe calor z indi
 gnatio: ex isto nascit odiū: que oīa equali sunt a nobis horrore
 damnāda. ¶ **T**ristitie vitiū in tres diuidit pres: quaz prima
 tēperata z rōnabilis: de delictoz plenitudie veniens: altera p
 turbata z irrōnabilis: de anxietate metus: seu de desperatiōe
 pccōz exoriens. Tertia: de iracundia: vel de illato dāno: ac de
 siderio p̄pedito pcedēs. ¶ **A**ccidie genera duo sūt. Unū: qd̄
 ad op⁹ di pigritari mōachū facit: ac dormire p̄pellit. Aliū: qd̄

vagari huc illucq; facit: ac fugere cohortat de fratru: cu quib;
vinit: societate. ¶ Hec. s. sex vitia quadā iter se cognatiōe sūt
piūcta: ita vt prioris exuberātia: sequētis efficiat exordiū. Ex
primo. n. scōz: ex scōdo tertiu: sic z c. Et iō ecōtra sili mō atq;
eadē rōne pugnandū est: qz primo devicto: aliud facili⁹ denin
citur. Et illa vitia: licet invicē sibi sint cōnexa: ea: quā dixim⁹:
rōne: spāl'r tū in tres copulas dividēde sūt. Castimargie for
nicatio: Avaritie ira: Tristitie accidia peculiari psortio federā
tur. Sed his supatis maior tibi restat pugna: z tanto gravior
q̄ro ista āplius fuerint devicta. ¶ Arripiendū nāq; tibi est to
tis viribus iuge certamen: p̄ crudelissimā z triformē bestiaz. i.
supbiā inanē gl'iam z invidiā. Quis i vno corpe tria capita:
z in ip̄is capitib⁹ dētes ferrei cōminuētes oia. Q̄ mltos vi
ros hec imanissima bestia momordit: z deiecit: atq; sub pedib⁹
suis pculcauit. Circūda itaq; tibi fortē armaturam: vt possis
stare p̄ tantā nequitiam. Indue te lorica charitatis: accinge te
gladio sp̄s: qui est vbu dei. Sume scutū fidei: pone galeā salu
tis z spei i capite tuo: sint pedes tui calciati in p̄paratiōe euāge
lii pacis: vt nullus in te pateat locus insidiis potētis aduersa
rii. Caput supbie: sicut caput vīpe: furor eius vt furor draco
nis: z flatus eius letifer: vt isanabilis flatus reguli. Illud. n.
p̄stantius ceteris tres venenatas: ex vipereo ore ad feriendū
educit linguas. Prima eos pcutit: qui p trāsgressiōis culpā
cōtēptui hnt divina p̄cepta. Scōda illos: qui ex p̄servatiōe mā
datoz extollūt in elatiōe virtutū. Tertia eos: qui p contuma
ciā mētis subdi dedignātur maioz impiis. Quidam aut pro
carnalib⁹: quidā aut p spūalibus supbiūt: z est vna supbia sub
diuerso colore. ¶ Zenodorie alterū caput: multiforme prodi
giū z multiplex malū: diras voces: z rugit⁹ terribiles: ex tur
gidis faucibus quadriprito mō altius eflat. Nā sunt: qui hnt

dona: et donatē ignorāt. Et sūt qui se dicūt p suis pcedētib⁹
 meritīs dōa accepisse: n̄ p grā largiētis. Itē quidā sūt: qui qd n̄
 hnt: hnt se p rumore existimāt. Sūt et alii: qui cōtēpnendo ce
 teros: putāt se hnt aliquid singlariter. Sed illa elatio ceteris
 pnitiosior est: de singularitate iactantie veniens. **H**ec autē dīra
 lues: q̄uis se ad alta erigat: et impleat clamoribus aures: non tñ
 ei iuxta quā hnt extollētiā: est vis et potentia. **I**psa quoq;
 inuidia duplices euomit flāmas. **H**oc autē caput tertiu: modo
 illū vrit: qui meliori inidet in id qd ipse nō est: mō illum afficit:
 qui quēlibet p̄similē dolet sibi esse equalē. **U**t hec tria discer
 nere valeas: do tibi inditia. **S**upbia. n. rubet. **Z**enodoxia al
 bet: **I**nuidia palet. **S**uror igneus in supbis ex indignatione.
Eandor in ypocritis ex simulatiōe. **P**allor i inidis ex nimio
 dolore. **H**is ita digestis: rectius septē criminalia vitia deno
 tant: q̄ dinumerant v̄t mihi videt: qz sicut princeps septē vi
 tioz diabolus: nos coz subdit potestatibus: ita xp̄s deus no
 ster spiritu septiformis grē plenus a dominatu ipozuz eruit:
 et sibi subditos facit. Sed scire te oportet: q̄ ista vitia diner
 sos ortus vel dissimiles effectus hnt. **V**ulua. n. et fornicatio qz
 nō nisi p corpus expleri possūt: carnalia sūt: et iō corporali idi
 gent afflictioe: simulq; remotiorib⁹ locis: v̄t veloci⁹ curari que
 ant. **A**uaritia et ira: l̄z nō sint eiusdē nature: nā prior extra na
 turā est: sequēs autē origiale v̄t: q̄ bō irascibile aīal ē: si l̄i tamē
 oriūt mō: si quidē cōmotiōis cās extrinsecus p̄cipiūt. **T**ri
 stitia et accidia nulla extrinsecus accidere prouocatiōe genera
 ri solent. **S**uperbia zenodoxia atq; inuidia: sine corporali
 ministerio cōsumantur. **A**d hec curanda: que sp̄ualia dicūtur
 multū profunt hūana consortia: maxie si inter bonos p̄uden
 tesq; viros viuas: qui illa semp redarguāt. **S**ed inter hec
 sciendū est: q̄ in quibusdā ventris ingluuies: in quibusdā for

nicatio principalē obtinet locū. In aliis supbia: in aliis zenodo-
xia arcē tenent. In quibusdā ira: in quibusdā avaritia seu tri-
stitia: aut aliquid eorū sibi tirānidē vēdicat. Et iō oportet unū
quēq; nrm s; qualitatē belli: quo principaliter infestat pugnā
arripe: ita ut aliū necesse sit aduersus vitū qđ tertū ponitur
primū exercere p̄ficiū: aliū contra quartū seu quintū: et ita p-
ut vitia in nobis optinēt principatū. Ut q; impugnationis exi-
git modus: nos quoq; o; ordinē instruere p̄lio;: et sic p̄ illud
vnū fortit pugnem⁹: ut alia a quib⁹ min⁹ ipugnamur n̄ negli-
gam⁹ atq; ita totis virib⁹ laborem⁹: ut nō de nris laboribus: s; de
dei auxilio p̄fidam⁹. Hoc. n. modo ad puritatē cordis: et ad
plenitudinē virtutū valebimus xpo adiuvāte puenire. Illud
etiā nō minus te scire volo: q; varie in oib⁹ sunt p̄sp̄siones.
Unde alia vitia tranquillis et lenib⁹ morib⁹: alia duris et aspe-
ris vicina sunt. Sepe aut qđ istis placet: illis displicet. Diabo-
lus. n. dū decipe quēq; querit: prius naturā vniuscuiusq; iten-
dit: et ide se applicat: vnde hoiez ad peccatū inspexerit. Ex ca-
quippe pte hoiez diabolus temptat: qua eū p̄ excrecentez hu-
morē facile ad vitia inclinare p̄spicit: ut fin humoris consp̄sio-
nem adhibeat rēp̄tationē. Nullus ergo culpam non estimet
quā ex p̄sp̄sione propria sustinet: sed q̄tū valet p̄ id qđ tollerari
pugnet. Nā si p̄sp̄sioni cedit: rēp̄tationi vel vitio nequaq; resi-
stet. Igit p̄stantes et duri mores semp p̄ supbiā irā: et crudeli-
tatē parit repugnēt. Iocūdi aut et lenes p̄ inanē glia; ypocri-
sis: et falsaz pietatē p̄cipue certare n̄ cessēt. Istud nāq; hoium
gen⁹: laudis amorē facili⁹ capit. Memini vlt displicet. Dēs cōni-
mit pōtare vī. Decipiūt et dēcipiūt: et q̄to hoib⁹ placet: tāto fiūt
dō odibiles. Scriptū ē. Astuti et siliatores p̄uocāt irā dī. Boni
.n. viri timētes dīm id ipsuz qđ eē meruerūt: videri refugiūt.
Suaue la⁹ būana: bonos cruiat: malos letificat. Duplici aut

damnant hypocrite: siue p oculos iniquitate: siue p apta simu-
latiōe. Nā semp hypocrite iacēt. Dē synceꝝ pmanet. Nam q̄
simulata sunt: diuturna esse nō pnt. Hypocrite foris cādidi:
intus sordidi. Amator vane glorie: vnde possit laudari: agere
nō quiescit. Nō nulli falsa opinione arrogātie se pfectos esse
existimāt: dū nō sūt: qui ab ortis rērationib⁹ inotescūt. Tanto
quis fit veritati vicinior: q̄ro se lōgi⁹ cē ab ea fuerit arbitrat⁹.
Est hūilitas formidis z ignorātie: q̄ nō ē laude digna. Hypo-
crita vba scōꝝ bz: vitā nō bz: cui semp iactāria oculos: quibus
de⁹ videri pōt: claudit. Supbis z libidinosus pl⁹ dñat⁹ diabol⁹.
Trāfacta libido semp sui reliquit penitudinē: nūq̄ sariat⁹ z ex-
tincta reaccēdit. Ne illi: qui tūc habuerit terminū luxurie: qñ
vite. Quō vinū p̄ potatē facit: z postq̄ surrexerit: neq̄ man⁹
neq̄ pes neq̄ mēs suū officiū tenēt: z oīs ei⁹ bylaratio vti⁹ i
ruinā. Vir supb⁹ nec decorabit⁹: nec volūtātē suā pducet ad fi-
nē. Sēp. n. pscia fui dei hūilis dz cē z tristis. s. ut per humilita-
tem nō superbiat: z p vtilē merorem cor ad luxuriā non dissol-
uat. Dei seruū sine intermissione orare: legere: z operari
oportet: ne forte mentē ocio deditā vitia sibi poccupēt. Adēs
xpo dicata sic caueat minora vitia: ut maiora: qz a minimis in-
cipiunt: qui in maxima prozunt. Satis delicate se palpat: qui
vult sine labore magno studioqz cōtinuo vel vitia supare: vel
virtutes acquirere. Aia aut mole carnis pssa: sicut difficile ad
virtutes surgit: ita facile in vitia cadit: qz illa in imo sunt: ille
vō in sūma arce p̄sistūt. Deniqz nō nulli: qz nō p dei amore se-
culo renūciant: laborare nō curant. Utinā q̄ mūdus relinqui-
mus: voluntas sit: nō necessitas. Quia. n. nō rigida intēione
monachi p̄fessionē sectant⁹: q̄ro supni amoris p̄positū dissolu-
te appetunt: tāto p̄liuius a mūdi amore denuo rednuntur.
Ex quibus ali⁹ corporis voluptatē: ali⁹ honorem requirunt.

Sed qui ad hanc puerfionē sanctitatis p̄tendit: ut alijs q̄q̄
p̄esse desideret: ille nō discipulus xp̄i: sed prauitatis sectator
existit. Ferre. n. crucē: z nō mori: hypocritaz est. Ille aut: qui
se p̄ dō duritie tradidit monachoz: assiduus ōz esse i ōmib⁹:
lachrymas suas dō nō homibus offerre: ieiunia in aurige mo
dū p̄ lassitudine z viribus corpis rēperare. ¶ Quapropter
nō te pigeat bone frater: q̄tum potes actibus scis insistere: ut
laboris tui fructus quādoq; possis p̄cipere. Hoc solū attēde
q̄ monachus factus es: z iō ea age: que monachi sunt. Inter
eos cū quibus viuis: sectare meliores. In oī gradu z ordine
optimis pmixta sunt pessima. Animosos senes z pertinaces:
quos vides in his abundare piculosis rēporibus: noli imitari.
Adores vitāq; eoz fuge: ne tibi sint in laqueū z ruina. ¶ Q̄
multos iudices israel turpiter vitam suā negligentes: rex ba
bylonis i terrā captiuitatis z pfusionis possidet: z q̄ multi iu
venes spū seruētes dño seruientes vim faciūt celo: totisq; vi
ribus sibi diripiūt illud. Utinā talū p̄conia iuuenū nri imita
rent senes: ut annosa redderet senectā: qd̄ tenera fert sponte
adolescētia. Si tu vis p̄ficē: nō respicias: quid mali faciūt alijs:
sed quid boni ipse facere debeas. Nōne cernis negociatores
z milites multa sustinere picula: ut ad incertos honores z pe
rituras diuitias pueniāt: Ista quippe seruāt cū aīe discriminē:
q̄ cū plurib⁹ tribulatiōib⁹ iueniūt. Quid tibi dic: rogo: faciēdū
est: qui venditis oīb⁹ p̄ciosam q̄ris margaritā: z emptū habes
agz: ubi thesaur⁹ latz: quē fur auferre nō pōt. Necesse ē tibi:
oēs isidias p̄cauere solcite: ne si ruinā passus fueris: p̄ gloria
hēas ignominiā. Quis sis in tuto: noli esse secur⁹. Frequēt
in media trāquillitate vitioz syrrib⁹ incanti z desides obrūt.
Q̄ta p̄hdolor animātia nutrit hui⁹ seculi desertū: q̄ negligē
tes monachos duris moribus depascunt. ¶ Et qm̄ credo te
d

posse plus perficere oratione quam ista nostra exhortatio: addam et
formulam orandi: ut legendo et orando esurienti anime duplicem tri-
buas refectionem: et quod desideras: apud deum facilius valeas ob-
tinere. **N**imio enim coactus desiderio: quod de salute tua habes: istud
supra vires meas assumpsi negotium: ut vinculis verborum meorum
ad instructionem tuam pariter sententias colligerem. **N**ec tu me
ditare. **N**ec in tabulis cordis tui scribe. **E**t ut scias per quam
viam incedere debeas: et ut perficere possis operam: quod discis lectio-
ne: clama ad deum: sine quo nihil boni agitur: clama peccator clamore
magno in toto corde tuo: et flebilis supplexque tu ora hoc modo.

Ars tua sumus domine: quam tulisti de manu amorreorum
in gladio et arcu tuo. **G**ladius tuus sermo viuus et
efficax: arcus tuus incarnatio tua. **I**bi enim velut cur-
uato sapientie ligno: et ipsa quodammodo flexa diuinitate nervus
carnis vehementer extensus: et humanitas ineffabiliter acta
cognoscitur. **P**ars ergo tua sumus: et populus acquisitionis
tue: quam acquisisti verbo predicationis tue et mysterio incarnationis.

In circumcisione domini nec nervus rumpitur: nec os comi-
nuatur: ut robustiora quoque et firmitiora seruentur illesa.

Apertae autem cutis: amputatae caro: sanguis effunditur: ut il-
lecebrosa molities castigetur. **I**n carne quidem peccatum: quod in ea ma-
net intellige. **N**ec igitur verba circumcisionis spiritu non littera implebis: si vela-
men excusationis et dissimulationis per profectionem cordis et confessionem
oris amoveas: si peccati consuetudinem correctione perversationis ab-
scidas: si denique ut necessarium est: occasiones quoque peccati: et fo-
mitem fugias concupiscentiarum.

Res rivi salutis fluxerunt a corpore iesu: **V**erbum dolo-
ris: in quo confessio. **S**anguis aspersionis: in quo afflictio.

Aqua emundationis: in quo profectio.

Deo gratias

ExPLICIT tractatus sancti bernardi abbatis claravallis de ordine
vite et morum institutione.

Incipit tractat⁹ sci bernardi d⁹ gradib⁹ hūilitatis z supbie.

Rogasti me frater godofride: ut ea q̄ de gradib⁹ humilitatis corā fratrib⁹ locutus fuera: pleniori tibi tractatu differerē. Cui tue petitiōni digne: ut dignū erat: z volēs satisfacē: z tūc mēs nō posse euāgelici p̄siliij memor: nō p̄t⁹ fa-
teor ausus sū: quā sedēs p̄putavi: si sufficerent sūpt⁹ ad p̄ficiēdū. Cū autē charitas hūc foras misisset timorē: quo mihi timebā illud de ope nō p̄sumādo: subitranit ali⁹ timor d⁹ p̄rio: quo cepi timē gran⁹ piculū de glā si p̄fecissē: q̄ de ignomiā si defecissē. Cū inē hūc timorē z charitatē velut i quodā binio posu-
t⁹ diu hesitanti: cui viā tuto me crederē: metuēs aut loquēdo utilis de hūilitate ipse hūilis nō inueniri: aut tacēdo hūilit⁹ inutil⁹ fieri. Cūq; neutrā tutā altutā tū mihi tenēdā eē p̄spicerē: ele-
gi poti⁹ tibi: si quē possuz cōicare fructū f̄mōis: q̄ tutari me solū portu silērij sū fiduciā hūis: si quid forte qd approbes dixe-
rim: tuis p̄cib⁹ posse me nō supbire: sin aut qd magis puto nil tuo studio dignū efficerē. de nibilo supbire nō posse.

Iocetur⁹ ergo d⁹ gradib⁹ hūilitatis: quos beat⁹ b̄ndict⁹ nō nūcrādos: s; ascēdēdos p̄ponit: p̄t⁹ oīdēdo si possū: quo p̄ illos pueniēdū sit: ut auditu fructu p̄uētiōis: min⁹ grauet labor ascēsiōis: p̄pōat itaq; oīs nobis viē laborē: ostēdat laboris mercedē. Ego sū iquit viā v̄itas z v̄ita. Quā dicit hūilitatē: q̄ ducit ad v̄itatē: alia labor: alia fruct⁹ laboris ē. v̄i scīā i quis: q̄ ibi de hūilitate locut⁹ sit: cū idētmīate dixerit: ego sū viā. Audi apti⁹. Discite a me: q; mitis sū z hūilis corde. se ergo p̄pōit hūilitatis exēplū: māsuetudis formā. Si imitaris eū: nō ābulas i tenebris: s; hēbis lumē vite. Quid ē lumē vite nisi v̄itas: q̄ illuminās oēm veniētē i hūc mūdū: ostēdit vbi sit vera v̄ita. Qd cū dixisset: ego sum viā z v̄itas: subdidit z vi-
ta. Ac si dīcēt. Ego sū viā: q̄ ad v̄itatē dūco. Ego sū v̄itas:

q̄ vitā p̄mitto. Ego suz vita: quā do. Hec ē. n. ait vita eterna
vt cognoscāt te v̄x deū: z quē misisti iesuz xp̄s. Vel sic: q̄ tu
dicas. Quā p̄sidero. i. hūilitatē: fructuz desidero vitatē. Sed
quid: si tā⁹ est labor vic: vt ad optatuz lucz nō possim pueni
re: R̄ndet. Ego sum vita. i. viaticuz: quo substēteris in via.
Clamat igitur errantibus: z viam ignorantibus. Ego suz via
Dubitantibus z non credentibus ego suz veritas. Jam ascē
dentibus: sed lassescētibz: ego sum vita. Satis: vt reor: ostē
sum est ex proposito capitulo euāgeli: cognitionem veritatis
fructuz esse hūilitatis. Accipe z aliud. Cōfiteor tibi p̄: deus
celi z terre: qz abscondisti hec haud dubiū quin vitatis secreta
a sapiētibz z prudētibz. i. a sup̄bis: z reuelasti ea puulibz: hoc est
hūilibz. Et i hoc apparet: qz vitas: que sup̄bis abscondit: hūili
bus reuelat. Hūilitatis v̄o talis pōt esse diffinitio. Hūilitas
est virt⁹ qua hō verissima sui agnitōe: sibi ip̄e vilescit. Hoc at
pueit his qui ascēsiōibz in corde suo dispositis: de virtute in
virtute. i. d. gradu in gradu p̄ficiūt: donec ad culmē hūilitatis
pueniant: i. quo velut in syon. i. i speculatiōe poiti: veritatē pro
spiciāt. Et. n. iquit b̄ndictionē dabit legislator: qz qui dedit le
gē dabit z b̄ndictionē: hoc ē qui iussit hūilitatē: pducet ad veri
tatē. Quis v̄o ē hic legislator: nisi dulcis z rectus dñs: qui le
gē dedit delinquētibz in via: In via quippe delinquūt: qui ve
ritatē derelinquūt. Sed nūquid vel sic: a dulci dño derelinquū
tur: Ipsis ergo dulcis z rect⁹ dñs legē dat viam hūilitatis: p
quā redeāt ad agnitōē vitatis. Dat occasionē recupande sa
lutis: qz dulcis ē: nō tñ absqz disciplina legis: qz rect⁹ ē. Dulcis
qz p̄ire nō parit. Rectus: qz punire nō obliuiscit. Hāc itaqz
legē: qua redit ad veritatē: br̄s b̄ndictus p duodeci gradus
dispōit: vt sicut p decē p̄cepta legis: ac geminā circūcisionez: in
quo duodenari⁹ numerus ad ip̄lē ad xp̄m venit: ita his duo

deci gradibus ascensis veritas apprehendatur. Illud quod in scala
 illa: que in typo humilitatis iacob monstrata est: dominus desuper in
 nixus apparuit: quid nobis aliud innuit: nisi quod in culmine hu
 militatis constituitur cognitio veritatis: Dominus quippe summitate
 scale perspiciebat super filios hominum tanquam veritas: cuius oculi
 sicut fallere nolunt: ita falli non norunt: ut videret si est intelligens
 aut requirens deum. Annō tibi dō alto videtur clamare ac dicere
 requirentibus se: novit dominus: qui sunt eius: transite ad me omnes:
 qui percipiscitis me: et a generationibus meis implemini: Et
 illud. Venite ad me: qui laboratis: et onerati estis: et ego vos
 reficiam. Venite inquit. Quo: Ad me veritate. Qua: Per hu
 militatē. Quo fructu: Ego vos reficiam. Sed que est refectio:
 quam veritas ascendentibus promittit: puenientibus reddit? An for
 te illa est charitas: Ad hanc quippe: ut ait beatus benedictus:
 ascensis omnibus humilitatis gradibus monachus mox pueniet.
 Vere dulcis et suavis cibus charitas: quod fessos allevat: debiles
 roborat: mestos letificat. Iugum denique veritatis facit suave et
 onus leve. Bonis cibus charitas: quod media in ferculo salomonis
 persistens diversarum odore virtutum velut diversi generis fragran
 tia pigmentorum: esuriētes reficit: iocundat reficientes. Ibi siqui
 dem apponitur pax: paciētia: benignitas: longanimitas: gaudium in
 spiritu sancto: et que sunt alie veritatis seu sapie generationes apparant
 in illa. Habet et humilitas in eodem ferculo suas epulas: panem
 scilicet doloris: et vinum percussione: quas primo veritas incipientibus
 offert: quibus utique dicit. Surgite postquam sederitis: qui manduca
 tis panem doloris. Habet ibidem prelatio ex adipe frumenti: so
 lidum cibum sapie cum vino: quod letificat cor hominis: ad quem veritas per
 fectos inuitat dicens. Comedite amici mei: et bibite: et inebria
 mini charissimi. Ad media inquit charitate prostravit per filias hie
 rusalem: per impectas videlicet animas: quod dum adhuc illud solidum cibum cape

pnt: lacte interi charitatis p pane: oleo p vino nutriende sunt.
 Que recte media describit: qz ei⁹ suauitas nec incipientib⁹ psto
 est phibere timore: nec pfcis satis e p abundantiore pteplationis
 dulcedie. Hic adhuc a noxijs carnaliu delectationu hūoribus
 timoris amarissima potiōe purgadi: nudū lactis dulcedinē ex
 periūt: illi iā auulsi a lacte: epulari ab itroitu glie delectat sol⁹
 medijs. i. pficientib⁹ ita iā melleas quasda sorbitiūculas chari
 tatis exptis: ut illis iteri p sui teneritudine pteri sint. **P**rim⁹
 ergo cib⁹ hūilitatis e purgatori⁹ cū amaritudie: scōs charita
 tis solatori⁹ cū dulcedie. tertio pteplatiōis solid⁹ cū fortitudine.
 Heu mihi: dñe de⁹ virtutū: quousqz irasceris sup orōnē serui
 tui: Libabis me pane lachrymar: et potū dabis mihi in lachry
 mis. Quis me iuitabit ad illud vel mediū ac dulce charitatis
 puiū: vbi iusti epulāt i pscū di: et delectat i letitia: ut iā non
 loquēs i amaritudie aie mee: dicā dō: noli me pdenare: s; epu
 lādo i azimis synceritatē et vritatis: let⁹ cantē i vijs dñi: qm ma
 gna e glia dñi. Bona tñ via hūilitatis: q vritas iquiri: chari
 tas acquirit: gñatiōes picipāt. Deniqz sicut finis legis xps
 sic pfectio humilitatis cognitio vritatis. Xps cuz venit: attulit
 grām. Veritas quib⁹ innotuerit: dat charitatē. Innotescit aut
 hūilib⁹: humilib⁹ ergo dat grām. **D**ixi ut potui: quo fructu
 hūilitatis grad⁹ ascēdi dēant: dicā: ut pofo: quo ordie ad pposi
 tū brauiū vritatis pducāt. S; qz ipa quoqz vritatis agnitio i tri
 b⁹ gradib⁹ pssit: ipsos breuē si possū distiguo: qten⁹ ex hoc cla
 ri⁹ inotescat: ad quē triū vritatis duodecim⁹ hūilitatis pūgar.
Aquirim⁹ nāqz vritatē in nobis: i pxio i sui nā. In no
 bis: nosmetipsos diiudicādo. In pxis: coz malis ppa
 tiēdo. In sui nā: mūdo corde pteplādo. Obsua sicut numerū
 ita et ordinē. **P**rimo te doceat vritas ipsa: q pri⁹ in pxis q in
 sui dēat inquiri natura. **P**ost hoc accipies: cur prius i te: q in

proximis inquirere deas. In numero siquidem beatitudinum: quas
suo sermone distinxit prius misericordes quam mundi corde posuit.
Misericordes quippe cito in proximi veritate deprehendunt: dum suos
affectus in illos extendunt: dum sic per charitatem se illos conformant: ut il-
lorum vel bona vel mala tanquam propria sentiant. Cum infirmis infirmam
tutur: cum scandalizatis urunt: gaudere cum gaudentibus: flere cum
flentibus consueverunt. Hac charitate fraterna cordis acie mun-
data: veritatem delectantur in sui preplari namque: per cuius amore mala
tollerant aliena. Qui vero ita se fratribus non consociant: sed conspiciunt: aut
flentibus insultant: aut gaudentibus derogant: dum quod in illis est: in
se esse non sentiunt: quia similis affecti non sunt: veritatem in proximis
qualiter deprehendere possunt. Bene namque convenit illis vulgare
proverbiū. Nescit sanus: quid sentiat eger. Aut plenus: quid
patiat ieiunus. Et eger egro: et ieiunus ieiuno quanto propinquius
tanto familiarius compatitur. Sicut enim pura veritas non nisi pu-
ro corde videtur: sic miseria fratris verius misero corde sentitur.
Sed ut ob alienam miseriā miserum cor habeas: oportet: ut tuam
prius agnoscas: ut proximi mentem in tua invenias: et ex te nove-
ris: qualiter illi subvenias exemplo. scilicet saluatoris nostri: qui pati
voluit: ut compatisceret: miser fieri: ut misereri disceret: ut quod
de ipso scriptum est: didicit ex his: que passus est obedientiam:
ita et misericordiam disceret: non quod ante misereri nesciret: cuius
misericordia ab eterno et usque in eternum: sed quod natura sciebat
ab eterno: temporali didicit experimento. Sed forte dux ubi vi-
detur: quod dixi dei sapientiam christum didicisse misericordiam: quasi is
per quem omnia facta sunt: aliquid aliquando ignorasset: ex his: que sunt:
maxime cum illud: quod ex epistola ad hebreos ad id probandum come-
morari alio sensu: qui non ita videatur absurdus: possit intelligi:
ut hic: quod dictum est didicit: non ad ipsum caput referatur in
sui persona: sed ad corpus eius: quod est ecclesia: ut sit ita sen-

sus. Et didicit ex his q̄ passus obediam: hoc ē obediaz didicit
i corpe: ex his q̄ passus est i capite. ¶ 2az illa mors: illa crux:
obprobria: spura flagella: q̄ oia caput nrm̄ xps̄ trāsīit: quid ali
ud corpi ei⁹. i. nobis q̄ p̄lara obedie documēta fuerūt: Xps̄
.n. ait paulus: factus ē obediēs p̄ri vsq; ad mortē: mortē at cru
cis. Quā necessitate: ¶ R̄ndeat apl's petrus. Xps̄ passus ē p
nobis: vobis relinqnēs exēplū vt sequamini iquit vestigia ei⁹
.i. vt imitemini obediaz ei⁹. Ex his ergo q̄ passus est: discim⁹
q̄ra nos qui puri hoies sum⁹: oporteat p̄ obediaz p̄peri: p̄ qua
is qui z d̄s erat: nō dubitauerit mori. Et hoc mō iquis: nō in
cōueniēs erit: si dicat xps̄ vel obediaz v̄l m̄iam: seu aliquid in
suo corpe didicisse: dū tñ sibi in sua p̄sona: nil qd̄ se an̄ latuerit:
credat ex tpe potuisse accedere. Sicq; tpe sit: qui miseri doce
at aut obedire: tpe qui discat: q; caput z corpus vnus ē xps̄.
¶ Nō nego hūc intellectū: quin rect⁹ sit. S; ex alio loco ip̄ius
eplē: supior iterptatio v̄r approbari: vbi dī. ¶ 2ūq; .n. angelos
app̄bendit: sed semē habrae app̄bēdit. Unde debuit p̄ oia f̄ri
bus similari: vt misericors fieret: puto q; hec verba sic ad ca
put referēda s̄t: vt corpi penit⁹ aptari nō possit: De v̄bo vtiq;
dei dictū est: qd̄ nō āgelos app̄bendit: hoc est: nō in vnā sibi p̄
sonā assūpsit: sed semen habrae. ¶ Neq; .n. legit: v̄bū angl's fa
ctū est: sed v̄bū caro factū est: z caro de carne habrae iuxta p̄
missiōez: q̄ illi scā est primū. ¶ 2ū. i. ex qua semis assūptione de
buit p̄ oia f̄ribus similari. i. oportuit: ac necesse fuit: vt filis no
bis passibilis: n̄iaz oia excepto peccō genera mis̄iaz p̄curreret.
Si queris: quā necessitate: vt misericors inquit fieret. Et hoc
ais: cur nō recte ad corp⁹ referri pōt: Sed audi: qd̄ paulopost
sequit̄. In eo. n. quo passus ē tpe: z tēptatus: potens est: z eis
qui tēptant auxiliari. In quib⁹ verbis: quid melius intelligi
possit: nō video: nisi q; iō pati voluit: ac tēptari: oibusq; absque

peccō hūanīs coicare miseris: qđ est p oīa frībūs similari: vt si
militer passis ac rēptaris miseri ac cōpati: ipō disceret expi-
to. Quoquidē expimento nō dico: vt sapior efficeret: sed pro
pinq̄ior videret: quaten⁹ infirmi filii adam: quos suos fieri z
appellari frēs nō dedignatus est: suas illi infirmitates cōmitte-
re nō dubitarēt: qui sanare illas z posset vt d̄s: z vellet vt pro-
ximus: z cognosceret vt eadē passus. An̄ ysaias virū euz ap-
pellat doloꝝ: z scientē infirmitatē. Et apl's. Hō. n. hēmus in-
quit pōtifficē: qui nō possit ppati infirmitatib⁹ n̄ris. An̄ at pos-
sit: indicās adiungit. Tēptaturz aut p oīa pro similitudine absqz
peccō. Beatus quippe d̄s b̄i dī filius: in ea forma: qua nō ra-
pinā arbitratus est eē se equalē p̄ri: pculdubio ipassibilis: p̄ri⁹
q̄ se exiannisset formā serui accipiēs: sicut miserā z subiectio-
nē exptus nō erat: sic mīam vel obediām nō nouerat expimē-
to. Sciebat quidē p naturā: nō aut sciebat p expiētiā. At vbi
mioratus est nō solū a se ipō: sed et paulomin⁹ ab angelis: qz
z ipī ipassibiles sunt p grām nō p naturā: vsqz ad illā formā
in qua subici p̄ri posset: qđ vtiqz sicut dictū est in sua nō possz:
z ipassione exptus est mīam: z in subiectiōe obediāz. Postq̄
tū experiētiā nō illi vt dixi scia: sed nobis fiducia creuit: duz
ex hoc misero genere cognitiōis: is a quo lōge erraueram⁹: fa-
ctus est ppior nobis. Q. n. n. illi appropinquare auderem⁹: in
sua ipassibilitate manēri: Nūc aut ap̄lo suadēre: monemur cū
fiducia adire thronū grē ipius: quē nimirū: sicut albi scriptum
est: lāgores n̄ros tulisse. z dolores n̄ros portasse cognoscim⁹:
z i eo: quo passus est ipē: nobis cōpati posse n̄ dubitam⁹. Hō
ergo oꝝ absurdū videri: si d̄r xpm: nō quidē aliquid scire cepis-
se: qđ aliqui nescierit. scire tū alio mō mīam ab eterno p diuini-
tatē: z alit i tpe didicisse p carnē. Vide ne z si li locutionis mō
illud dictum sit: qđ d̄ns requirentibus discipulis de die vltio se

nescire respōdit. Nā qūo diē illū ille nesciebat: i quo oēs sapie
z scie tēfari sunt absconditi: Cur ergo se scire negabat: qđ cer
tū ē: qz nescire nō poterat: Nūquid forte mēdaciter eius vo
luit celare: qđ vtili nō valuit innotescere: Absit. Sicut nihil
ignozare poterat: cū spia sit: sic nec mētiri: cū veritas sit. Sz vo
lens discipulos ab inutilis iquisitiōis curiositate ppscere: qđ i
quirebāt se scire negauit: nō oīmō quidē: sed tali quodāmodo:
quo negare veraciter potuit. Nā z si sue diuinitatis intuitu:
eque oīa p̄rerita. s. p̄ntia atqz futura plustrādo: diē quoqz illuz
palā hēbat: nō tñ vllis carnis sue sensib⁹ expiēdo agnouerat.
Alioquin iā spū oris sui antixpm iterfecerat: iā aurib⁹ sui cor
poris archangelū vociferantē: z tubā sonātez: in cui⁹ strepitu
mortui suscitādi sunt: audierat: iā oclis sue carnis oues edos
qz: qui ad iuicē segregādi sunt p̄spexerat. Deniqz vt itelligas
qđ illa tñ cognitiōe q̄ p carnē fit: se illū diē nescire p̄hibuerit:
vigilāter rñdens: ait: nec ego scio: sed nec ipe iquit filius hoīs
scit. Quid ē fili⁹ hoīs: nisi nomen assūpte carnis: Quo si qui
dē noīe itelligi dāt: qz dicēs se aliquid nescire: nō iuxta qđ ōs
est: sed fm hoīez loquit. Alias quippe loquēs de se: fm suā di
uinitatē: nō fili⁹ vel filiū hoīs: sed ego: vel me sepi⁹ ponere cō
suevit: vt ibi. Amen dico vobis: anteq̄ abraam fieret: ego suz.
Ego suz ait: nō fili⁹ hoīs est. Nec dubiū: quin de illa essentia
diceret: qua aī abraam z sine initio est: nō qua post abraam: z
ex abraā faetus est. Alibi quoqz hoīnz de se opinionē a disci
pulis iquirēs: quē dicūt iquit hoīes esse nō me: sed filiū hoīs:
Rursus eosdē iterroqās: quid de se ipi quoqz sentirēt: vos at
nō quē filiū hoīs: sed quē me: ait: eē dicitis: Carnalis videlicet
ppli sniaz de carne inquirēs: nomē carnis: qđ p̄prie est filius
hoīs posuit: spūales vero discipulos de sua diuinitate iterro
gans: nō filiū hoīs: sed signāter me dixit. Qđ deniqz petrus

intelligēs: quid p hoc q̄ dixerat me: requisiti fuissent: sua respō
sione apuit: tu es inquit nō iesus fili⁹ virginis: sed xps filius
dei: qd̄ utiq; si rēdisset nihilominus veritatē dixisset: sed i ver
bis interrogatiōis sensū interrogantis prudēter aduertēs: ppe
tent proprieq; ad interrogata rēdit dicēs: tu es xps fili⁹ dei.
Cū igit videas xpm i vna quidē persona duas hīe naturas:
vnā qua semp fuit: alterā qua esse cepit: z fm sempiternū suū
quidē esse semp oīa nosce: fm t̄pale vero mīa tēporali exper
tū fuisse: cur fateri dubitas: vt eē i tpe cepit ex carne: sic carnis
quoq; miseria scire cepisse: illo dūtaxat mō cognitiōis quem
docet defectio carnis: Quod utiq; genus scie protoplasti:
sapiēt⁹ feliti⁹q; nescirēt: qm̄ id attingere: nisi stulte misēq; nō
poterāt. Sed plasmator eoz d̄s: requirēs qd̄ perierat: op⁹ suū
miseratus: prosecutus est descendēs: z ipe misericorditer: quo
illi ceciderant misabilr. Voluit experiri in se: qd̄ illi faciendo
se merito paterentur: nō simili quidē curiositate: sed mirabili
charitate. Nō vt miser cum miseris remaneret: sed vt miseri
cors factus miseros liberaret. Factus inq; misericors: nō illa
misericordia quam felix manens habuit ab eterno: sed quam
mediāte miseria reperit i habitu nostro. Porro pietatis op⁹:
quod per illam cepit: in illa perfecit. Nō q̄ sola illa nō possit
perficere: sed quia nobis non potuit absq; illa sufficere. Ultra
q; si quidem necessaria: sed vobis hoc magis cōgrua fuit. O
ineffabilis pieratis excogitatio. Q n̄ nos illā mirā mīam cogi
tarem⁹: quā pcedens miseria nō informat. Q n̄ illā aduertere
m⁹ icognitā nobis ppassionē: q̄ nō passiōe puentia: cū ipassibili
rate perdurat. At tū si illa: que miseriā nescit: mīa non pcessis
set: ad hanc cui⁹ misēia mī est: accessisset. Si non accessisset: nō
atraxisset. Si n atraxisset: non extraxisset. Unde āt extraxit:
nisi d̄ lacu misēie: z d̄ luto fecis. Nec illā tū mīaz d̄ fuit: sed hāc

infernit. **N**ō mutauit: sed multiplicauit: sicut scriptū ē. **N**ōies
z iumēta saluabis dñe: quēadmodū multiplicasti misēcordiam
tuā de⁹. **S**z iā ad ppositū redeam⁹. Si ergo se miscz fecit: qui
miser nō erat: ut expiret: qđ z āte sciebat: qđo magis tu: nō di
co: ut te facias: qđ nō es: sed ut attēdas: qđ es: qz v̄e miser es:
z sic discas misereri: qui hoc alit scire nō potes. **N**e forte si p
ximi malū p̄sideres: z tuū nō attēdas mouearis nō ad misēati
onē sed ad indignationē: nō ad adiuvādū sz ad diiudicandum:
deniqz non ad instruendum in spū leuitatis: sed ad destruēdū
in spū furoris. **N**os: qui spūales estis: ait apl's: huiusmodi in
struite in spū leuitatis. **A**pl'i p̄siliū sine etiā p̄ceptū est: ut man
sueti. i. eo spū fratri egrotāti subuenias: quo tibi vis subueni
ri: cū egrotas. **E**t ut scias: qualit̄ erga delinquentē māsuescere
possis: p̄siderās inquit te ipm: ne z tu tēteris. **C**onsiderare li
bet: qđ bene discipul⁹ v̄itatis ordinē sequat̄ mgr̄i. **I**n beatitudi
nib⁹: q̄s sup̄ memorauit: sicut pri⁹ misēcordes qđ mūdi corde: sic
pri⁹ mites qđ misēcordes p̄nūciati sūt. **E**t apl's cū spūales hor
tare ad istruēdū carnales: adiūxit: i spū leuitatis. **I**nstructio
quippe f̄m p̄tinet ad misēcordes: sp̄s leuitatis ad mites. **A**c
si dicēt. **I**n̄ misēcordes deputari nō pōt: qui i semetipso mitis
nō ē. **E**cce apl's apte oñdit: qđ sup̄ me oñsaz p̄misi: pri⁹ vide
l̄z v̄itatē iquirēdā eē i nobis qđ i p̄xis: p̄siderās iquies teipz. i.
qđ facil' ad tēradū qđ p̄n⁹ ad peccādū: q̄ten⁹ ex tui p̄sideratione
mitescas: sicqz ad succurrēdū alijs i spū leuitatis accedas. **A**lio
quin si momentē non audis discipulū: arguentē time magistrū
Hypocrita eice primū trabē d̄ oculo tuo: z sic videbis festucā
eicere de oculo fris tui. **T**rabes i oculo grādis z grossa sup
bia i mēte ē: qđ qdā corpulētia sui vana nō sana: timida nō soli
da oculū mentis obscurat: v̄itatē obumbrat: ita ut si tuā oocu
pauerit mēte: iam tu te videre: iam te talē: qualis es: vel qua

lis eē potes: nō possis sentire: s; qualē te amas: talē te vel pu
res esse: vel speres fore. Quid. n. aliud ē supbia: q̄ vt quidaz
scūs diffiniuit: amor proprie excellētie: Unde et nos possum⁹
dicere p̄ p̄iū: hūilitatē pprie excellētie esse p̄ēptū. Amor vō
sicut nec odiū: v̄itatis iudiciū nescit. Nis iudiciū veritatis au
dire: Sicut audio: sic iudico. Nō sicut odi: nō sicut amo: non si
cut timeo. Est iudiciū odiū vt illud. Nos legē hēmus: et p̄m le
gē nrām d; mori. Est et timoris: vt illud. Si dimittim⁹ eū sic:
veniēt romani: et tollēt nrām locū et gentē. Iudiciū vero amo
ris: vt dauid de filio paricida: parcite iquit puero absalon. Et
legib⁹ hūanis statutū: et in causis tā ecclīasticis q̄ secularibus
seruatū scio sp̄ales amicos cāntiū: nō debere ad iudiciū admit
ti: vel ne fallāt vel fallant amore suoz. Q̄ si culpā amici tuo
iudicio amor illi⁹ aut minuit: aut p̄sus abscondit: q̄to magis
amor tui tuū p̄ te iudiciū fallit: Qui ergo plene veritatē in se
cognoscere curat: necesse est vt semota trabe supbie: q̄ ocl⁹ ar
cet a luce: ascensioēs in corde suo dispōat: p̄ quas se ip̄m in se
ip̄o requirat: et sic post duodecimū hūilitatis: ad primū verita
tis gradū p̄tingat. Cū aut veritate innēra in se: ymo se inēto i
veritate dicere poterit: credidi pp̄ qd locut⁹ suz: ego aut hūi
liatus suz nimis: ascendar hō ad cor altū: vt exalter veritas: et
ad gradū p̄m pueniēs dicat i excessu suo: ois hō mēdax. Pu
ras hūc ordinē dauid nō tennit: Puras hoc nō sensit p̄phā
qd dñs: qd apl⁹: qd et nos post ip̄os: et p̄ ip̄os sentim⁹: Cre
didi inquit veritati q̄ dicit. Qui sequit me: n̄ ābulat i tenebris.
Credidi ergo sequēdo: pp̄ qd locut⁹ suz p̄fitendo. Quid cōfi
tendo: Veritatē quā cognoui credēdo. Post q̄ aut et credidi
ad iustitiā: et locut⁹ suz ad salutē: hūiliatus suz nimis: hec ē per
fecte. Tāq̄ diceret. Quia veritatē cognitā in me cōfiteri con
tra me nō erubui: ad p̄fectionē hūilitatis p̄feci. Nimis. n. pro

perfecte pōt intelligi: vt ibi. In mādatiſ ei⁹ volz nimis. Qz si quis
pēdat: nimis hic p valde positū n̄ p pfecte: qz z expositores
idipm vidētur astruere: n̄ hoc discordat a sensu pphē: vt sic
sentiam⁹ eū dixisse. Ego quidē cū adhuc veritatē nō noscerē:
aliquid me putabā esse: cū nihil essez. Et postq̄ in xpm credē
do. i. eius hūilitatē imitando veritatē agnoui: ipa quidē exalta
ta est i me ex mea p̄fessioe: sed ego hūiliat⁹ suz nimis. i. valde
vilui mihi ex mei p̄sideratiōe. Hūiliatus ergo pphā i hoc pri
mo gradu veritatis: vt ait i alio psalmo: z i virtute tua hūilia
sti me: semetipm attēdat: z ex p̄pria misia gūalē p̄pēdat: sicqz
ad fm trāsiens: dicat in excessu suo: ois hō mēdax. In quo ex
cessu suo: In illo p̄culdubio: quo se se excedēs ac veritati ad
herēs: se ipm diiudicat. In illo ergo excessu suo dicat: nō idi
gnādo: aut iſultādo: s̄ miserādo: z p̄paciēdo: ois hō mēdax.
Quid ē: ois hō mēdax: Dis hō infirmus: ois hō miser: z ipo
tēs: qui nec se: nec aliū possit saluare. Sicut dī. Fallax equus
ad salutē: nō q̄ equus aliquē fallat: sed qz is se ipm fallit: qui i
fortitudie eius p̄fidit: sic ois hō dī mēdax. i. fragilis mutabi
lis: a quo salus nō possit vel sua vel aliena spari: quin potius
maledictionē icurrat: qui spez suā i hoīe ponit. P̄fiteſ itaqz
hūilis pphā p ducatū veritatis: quodqz in se lugebat vidēs in
aliis: dū apponit sciam: apponat z dolorē: ac generalr: sed vera
citer dicat: ois hō mēdax. Vnde q̄ lōge aliud senserit de se
phariseus ille supb⁹. Quid de p̄mpſit i cessu suo: Deus gra
tias ago tibi: qz nō sū sicut ceteri hoīuz. Cū i se singlr exultat
aliis arrogāt iſultat. David aut aliū. Ait. n. Dis hō mēdax.
Neminē excipit: ne quē decipiat: sciēs qz oēs peccauerunt: z
oēs egent grā dei. Phariseus se solū decipit: quē solū excipit
dū ceteros dānat. P̄rophā se nō excipit a cōi miseria: ne exci
piat a mīa. Phariseus insuflat mīam: dū diſimulat miseriaz.

Propheta affirmat tã de oib⁹ q̃ de se: ois hō mēdax. Phariseus p̃firmat de oibus p̃ter se: nō suz īquies sicut ceteri hōi nū. Et gr̃as agit: nō qz bonus: sed qz solus: non tã de bonis q̃ hēt: q̃ de malis q̃ in aliis vider. Quidū de suo trabē cicerat: z festucas de oculis fr̃uz enumerat. Nā subdit. Iniusi raptores. Non frustra vt arbitror a proposito feci: si vtriusqz excelsus differentiã itellexi. Iã ad propositū redcundū est. Quos itaqz sibi innotescere: ac p̃ hoc vilescere fecit: necesse est: vt cuncta: que amare solebant: z ipi sibi amarescāt. Statuentes nimirum añ se: tales se videre cogunt: quales vel a se videri erubescūt. Dūqz sibi displicēt: qd' sunt: z ad id suspirant qd': nō sunt: qd' vtiqz per se fore diffidunt: vehementer se se lugentes: id solum cōsolationis inueniunt: vt se veri iudices sui: qui. s. amore veri esuriant z sitiant iustitiã: vsqz ad contēptū sui districtissimam de se exigant satisfactionem: z de cetero emendationem. Sed cum se ad id sufficere non posse cōspiciūt: cū eniz fecerit omnia: que mandata fuerit sibi: seruos se inutiles dicunt: de iustitia ad misericordiam confugiūt. Ut aut̃ illam cōsequantur: p̃siliū veritatis sequūt. Beati misericordes: qm̃ m̃iam p̃sequētur. Et hic ē scōs gradus veritatis: quo eã ī p̃xis īquirunt: dū de suis: alioz necessitates exquirūt: dū ex his q̃ patiunt: patientib⁹ p̃pari discunt. In his ergo tribus: q̃ dēa sunt. i. in luctu penitētie: in desiderio iustitię: in opib⁹ misericordie si perseuerant: a tribus impedimentis: que aut ignorātia: aut infirmitate: aut studio p̃xerūt eruūt. Nec s̃t vie: q̃ vidēt hoib⁹: bone illis dūtaxat qui letāt cū male fecerūt: z exultāt ī reb⁹ pessimis ac se d̃ infirmitate ṽl ignorātia tegūt: ad excusādas excusatiōes ī peccis. Sz frustra sibi de infirmitate ṽl ignorātia blādiūt: qui vt liberi⁹ peccēt: libētur ignorant vel infirmantur. Putas qd' p̃rio hōi p̃fuit: lz ip̃e n̄libēt peccauit: q̃ se p̃ vxorē tāq̃ p̃ carnif

infirmatē defendit: Aut primi martyris lapidatores: qm̄ au-
res suas prīnerunt: pignorātiā excusabiles crūt: Qui igit̄
studio z amore peccādi a vītate se sentiunt alienatos: infirmīta-
te z ignorātia p̄ssos: studiū in gemitū: amorē in merorē puer-
tāt: infirmatē carnis feruore iustitie vincāt: ignorātiā libe-
ralitate repellant: ne si nunc egētē nudā infirmā veritatē igno-
rant: cum potestate magna z virtute venientē: terrentē: argu-
entē: fero cum rubore cognoscāt: frustra cum tremore respōde-
ant: quando te vidimus egere: z non ministrauimus tibi: Lo-
gnosceſ certe dominus iudicia faciēs: qui nunc ignoratur mi-
sericordiam querens. Deniq; videbunt: in quē transfixerunt.
Similit̄ z auari: quē p̄tēserunt. Ab oī ergo labe infirmitate
ignorantia studiove p̄tracta: flēdo iusticiā esuriendo: opib⁹ mi-
sericordie isistēdo mundaſ ocul⁹ cordis: cui se ī sui puritate ve-
ritas videndā p̄mittit. Beati mundo corde: qm̄ ipsi deu⁹ vide-
bunt. Cū sint itaq; tres grad⁹ vītatis: ad primū ascendim⁹ p
laborē humilitatis: ad secundū p affectū p̄passionis: ad tertiū
p excessū p̄tēplationis. In p̄mo vītatis repit̄ scēra: ī scōo pia:
in tertio pura. Ad primū rō ducit: qua nos discutimus. Ad
scōm affectus pducit: quo alijs miseremur. Ad tertiū puritas
rapit: q̄ ad īuisibilia subleuamur. Interlucet hic mibi qdā mi-
ra ac diuisa īdīdūe trinitatis opatio: si quo mō tñ ab hoīe
sedente in tenebris īeffabilis illa possit capi coopantiū sibi p̄so-
naz diuisio. In primo siquidē gradu filius: in scōo spūs scūs:
in tertio pater opari videt̄. Nis audire filiū opatōez: Si ego
inquit laui vobis pedes dñs z magister: q̄ro magis z vos de-
betis alī alī⁹ lauare pedes. Tradebat discipulis humilitatis
formā vītatis magr̄: qua ī primo gradu primū eis vītatis inote-
scret. Altrēde z op⁹ spūs sci. Charitas dī diffusa ē ī cordib⁹
nr̄is p spm̄ scm̄: qui dat⁹ ē nobis. Charitas quippe donum est

spūs sācti: qua fit: ut qui sub disciplina filiꝝ p humilitatē ad pri
mū vsqꝫ gradū veritatis iā pfecerunt: ad scōm p ppassionē p
rimi sub magisterio spūs scī pueniāt. Audi z de p̄re. **Beatus**
es simon bariona: qꝫ caro z sanguis nō reuelauit tibi: sꝫ p̄ me
us: qui est in celis. **Et illud.** **P̄ filiꝝ** notā facies v̄itatē tuā.
Et p̄fitebor tibi p̄r: qꝫ abscondisti hec a sapiētibꝫ: z reuelasti ea
puulis. **Vides:** qꝫ: quos v̄bo z exēplo p̄r filiꝫ hūilianit: sup
quos deide spūs charitatē fudit: hos tādē i glia p̄r recipit. **Si**
lius facit discipulos: paraclytus p̄solat amicos: p̄r exaltat fili
os. **Quia** v̄o nō solū filiꝫ sꝫ z p̄r z spūs scūs v̄itas appellant:
p̄stat qꝫ una cadēqꝫ v̄itas sp̄uata pprietate p̄sonaz: tria hec in
tribꝫ gradibꝫ opat. primo. s. iſtruit ut mgr̄: scōo p̄solat ut ami
cus vel frater: tertio astringit ut filios p̄r. **Dei** quippe v̄bū. s. ac
sapia p̄r̄s: primū quidē illā aīe n̄re potētia: q̄ rō d̄r: cū repit car
ne dep̄sā: pccō captiua: ignorātia cecā: exterioribus deditā: cle
mēt assumēs: potent erigēs: prudent iſtituēs: itrozū trahens:
ac mirabilr utēs: tāqꝫ p se vicariā ibi ipsā iudicē statuit: ita ut
p reuerētia v̄bi: cui p̄iūgit ipsa sui accusatrix: testis z index p̄
se v̄itatis fūgat offō. **Ex** q̄ prima p̄iūctiōe v̄bi z rōis hūilitas
nascit̄. **Aliā** deide p̄tē: q̄ d̄r volūtas: veneno quidē carnis infe
ctā: sꝫ iā rōne discussā spūs scūs dignāt v̄isitās: suauit purgās
ardēt afficiēs: misericordē facit: ut ita more pellis: q̄ iūcta extēdi
tur: ipsa quoqꝫ v̄iūctiōe p̄fusa celesti vsqꝫ ad inimicos p affectū
dilact̄. **Et** sic ex hac scōa p̄iūctiōe spūs d̄i: z volūtatē hūane
charitas efficit̄. **Utrāqꝫ** v̄o p̄tē rōnē. s. z volūtatē: alterā v̄bo
v̄itatis iſtructā: alterā spū v̄itatis afflatā: illā isopo hūilitatis
asp̄sā: hāc igne charitatis succēsā: tādē iā p̄fectā aīaz: pp hūili
tatē sine macula: pp charitatē sine ruga: cū nec volūtas rōni
repugnat: nec rō v̄itatē dissilat: gloriosā sibi spōsam p̄r p̄glori
nat: ita ut nec rō de se: nec volūtas de p̄rio cogitare sinat: sed

e

hoc solū dicere beata illa aīa dlectat. Introduxit me rex ī cu-
biculū suū. Digna certe: q̄ de schola hūilitatis: in q̄ primū sub
mg̃ro filio ad seip̃az ītrare didicit: iuxta cominatiōem ad se fa-
ctaz: si ignoras te: egredere: et pascere edos tuos. Digna ergo: q̄
de schola illa hūilitatis duce spū scō ī cellaria charitatis: q̄ nī
mīz p̃xioz pectora itelligēda sūt: p̃ affectionē ītroducere: vñ
suffulta florib⁹ stipata malis bōis. s. morib⁹ et ṽtutib⁹ scis ad re-
gis demū cubiculū: cui⁹ amore lāguet: admittēt. Ibi modicū
hora videlz q̄li dimidia silētiō scō ī celo: int̃ desideratos āplex⁹
suauit̃ quiescēs: ip̃a quidē dormit: s; cor ei⁹ vigilat. Quo utiqz
interi ṽtutis archana rimat̃: quoz postmodū memoria statim
ad se reditura pascat̃. Ibi videt īuisibilia: audit īeffabilia: que
nō licēt homini loqui. Excedūt quippe oēm illā: quā nox no-
cti indicat sciam. Dies tñ diei eruttat ṽbū: et int̃ sapiētes sapiāz
loqui: et spūalib⁹ spūalia licet p̃ferri. Putas hos grad⁹ paul⁹
nō trāsierat: qui vsqz ad tertiū celū se raptū fuisse testat̃. At
videlz si tāt⁹ apl̃s raptū se dicit fuisse: quo nec docet⁹ sciuit: nec
duci⁹ potuit ire: me: qui p̃culdubio minor sū paulo: ad tertiū
celū nulla mea ṽtute: nullo meo labore puenire posse p̃sumā:
ne vel de ṽtute p̃fidā: ṽl p̃ labore diffidā. Qui. n. docet̃: aut
ducit̃: ex hoc ip̃o q̄ docētē sequit̃: vel ducētē: laborare p̃uicet̃:
et aliquid ex se agit: ut ad destinatū locū vel sensū p̃trabat̃: ita
ut dicere possit: nō aut̃ ego: s; gr̃a dei mecū. Qui ṽo rapit̃: nō
suis virib⁹ sed alienis innit⁹ tāq̄ nesci⁹ quocūqz portat̃: nec d̃
toto in se: nec p̃te gloriat̃: ubi nec p̃ se nec cū alio opat̃. Ad pri-
mū itaqz siue ad mediū celū ductus vel adiut⁹ apl̃s ascendere
potuit: ad t̃riū aut̃ ut pueniret: rapti oportuit. Nā ad hoc et fi-
li⁹ legi⁹ d̃scēdisse: ut vocaret: iuniaz ascēsurus ad primū: et sp̃s
scūs missus fuisse: qui pducēt ad scōm. P̃r ṽo lz filio et spūi
scō coopet̃: nūq̄ de celo d̃scēdisse: aut ad t̃ras legi⁹ missus fu-

isse. **L**ego certe: q̄ misericordia dñi plena ē terra: z pleni sūt celi
z terra gl̄ia tua. **E**t multa huiusmodi lego z de filio. **P**ostq̄
aut̄ venit plenitudo t̄pis: misit de⁹ filiū suū. **E**t ipse fili⁹ loquit̄
de se. **S**p̄s dñi misit me. **E**t p̄ eundē pph̄am. **E**t nūc inquit:
dñs misit me z sp̄s ei⁹. **L**ego z de sp̄u scō. **P**aracl̄ytus autē
sp̄s scūs: quē mittet p̄r i noīe meo. **E**t cū assumpt⁹ fuero: mit
tā vobis eū. **N**aud dubiū quin sp̄m sc̄m. **P**atrē aut̄ i sua p̄so
na lz nusq̄ nō sit: nusq̄ tñ inuenio nisi i celis: ut i euāgelio: z p̄r
me⁹: qui i celis ē. **E**t i orōne. **P**r̄ n̄r: qui es i celis. **A**ñ ni mi
rum colligo: q̄ qz p̄r nō descēdit: ap̄ls ut eū videret: ad tertiū
celū ascēdere nō potuit: quo tñ se raptū memorauit. **D**eīqz ne
mo ascēdit i celū: nisi qui descēdit de celo fili⁹ hoīs. **E**t ne pu
tes d̄ p̄rio dictū vel scō. **D**icit tibi dauid. **A** sūmo celo egres
sio ei⁹. **A**d qd̄ itez: nō subito raptus: nō furti sublat⁹: s; vidēti
bus iquit illis. i. ap̄lis eleuat⁹ ē. **N**ō sicut helyas: qui unū: nō
sicut paul⁹: qui nullū: vix. n. vel seipm testē aut arbitz hēre po
tuit: ipso phibēte: nescio: d̄s scit: s; ut oipotēs: qui qñ voluit de
scēdit: qñ voluit ascēdit: p̄ suo arbitrio arbitros z spectatores
locū z t̄ps: diē z horā expectās: vidētibz illis: quos. s. tāta vi
sīde dignat⁹: eleuat⁹ ē. **R**aptus ē paul⁹: raptus ē helyas: trāsla
tus ē enoch. **R**edēptoz n̄r legif̄ eleuat⁹: hoc ē ex seipso leuat⁹:
nō aliunde adint⁹. **D**eniqz nō curr⁹ vebiculo: nō angeli āmini
culo: s; p̄pria virtute subnixuz suscepit eū nubes ab oculis eo
rum. **Q**ur hoc: **A**n fessum iouit: **A**n pigz ipulit: **A**n cadētē
sustinait: **A**bsit. **S**; suscepit eū ab oculis carnalib⁹ discipuloz:
qui z si xpm nouerāt s̄m carnē: s; ultra iā nō noscerēt. **Q**uos
ergo p̄ humilitatē ad primum celum filius vocat: hos in scō
charitatē sp̄s aggregat: ad tertiū p̄ p̄templatiōem p̄r exaltat.
Prio humiliant̄ in v̄itate: z dicunt. **I**n v̄itate tua humiliasti
me. **S**cōo congaudet̄ v̄itati: z psallunt. **E**cce q̄ bonum z q̄

iocūdū hīrare frēs in vñū. De charitate quippe scriptū ē. **L**ō
gandet at veritati. Tercio ad archana vītatis rapiunt: et aiūt.
Secretū meū mibi: secretū meū mibi. Sed quid ego miser su
perflua magis loquacitate: q̄ sps viuacitate duos celos supe
riores pcurro qui manib⁹ pedibusq; repēs adhuc sub iferiore
laboro. Ad q̄ tñ iā ip̄o inuāte: quo et vocāte mibi scalā crexi.
Illic si quidē iter est quo oīdat mibi salutare dī. **I**ā dñz dñz
per innixū suspicio: iā ad vocē vītatis exulto. **L**ocauit me: et
ego rñdi illi. **O**pī manuū tuaz potriges. dñx. **T**u quidē dñe
gressus meos dinumeras: sed ego lēt⁹ ascensor: fessus viator
diuerticula quero. **N**e mibi si tenebre me p̄phēdāt: aut si mea
fuga fiat ī hyeme vel ī sabbato: dū nūc ad lucē: cū t̄ps accepta
bile et dies salutis sunt: proficisci dissimulo. **Q**uid moror: **D**ra
p me fili fr̄ sorie et p̄iceps p̄fect⁹ mei: si quis est in dño. **D**ra
oīpotentē: quatenus sic pigrū robozet pedē: vt tñ non veniat
mibi pes supbie. **E**t si. n. pes piger: vt ad veritatis gradū ascē
dat: ydoneus nō ē: tollerabilior tñ est isto: qui in ea stare non
pōt: vt hēs ibi expulsi sunt: nec potuerūt stare. **E**t hoc quidez
de supbis. **S**ed quid de illoz capite: **Q**uid de illo: qui dñ rex
fr̄ oēs filios supbie. **E**t ip̄e inquit in veritate nō stetit. **E**t ali
bi. **V**idebā sathanā cadentē de celo. **Q**uare hoc: nisi pp sup
biā. **N**e mibi: si et me viderit: qui alra a lōge cognoscit supbiē
tē: et illā in me terribilē intonet vocē. **T**u quidez filius excelsi
eras: sed sicut bō morieris: et sicut viciis de p̄cipibus cades.
Quis nō ab hui⁹ tonitruī voce formidet: **O** q̄ salubri⁹ ad ta
ctū angeli neruus femoris iacob emarcuit: q̄ angeli supientis
intumuit evanuit ruit. **V**tinā et meū neruū angl's tangat: vt
marcescat: si forte ex hac ifirmitate icipiā p̄ficere qui: ex mea
firmitate nō possuz nisi deficere. **L**ego p̄fecto. **Q**uod ifirmū
est dei: forū⁹ est hoībus. **S**ic quoq; apl's de suo neruo cōq̄st⁹

quē angelus nō dñi s; sathane colaphizabat: respōsū audīuit.
Sufficit tibi grā mea: nā virt⁹ i īfirmitate pficiūt. **Q**ue vtrius:
Ipse apłs respōdeat: Libent^r gl'abor i īfirmitatibus meis: ut
inhabitet i me virt⁹ xpī. S; nundū forsitā itelligis: de q; spāl'r
dixerit: q; xp̄s oēs vtrutes habuit. Sed cū oēs habuerit: p̄ oī
bus tñ unā. i. humilitatē nobis i se p̄mēdauit: cū ait. **D**iscite a
me: q; mitis sū z humilis corde. Libent^r igit^r z ego dñc iesu glo
riabor: si pofo in mea īfirmitate: i mei nerui p̄tractione: ut tua
virtus. i. humilitas pficiat in me. **N**ā sufficit mibi grā tua: cū
defecerit virtus mea. **D**edē p̄fecto grē forit^r figens z menz:
qui īfirmus est lenit^r trabēs: securus ascēdā p̄ scalā hūilitatis:
donec v̄itati adherens: ad latitudinē transcā charitatis. **T**unc
psallā cū grāz actione: z dicā: statuisti in loco spaciofo pedes
meos. **S**ic arua via cautius icedit^r stricti: sic ardua scala tun⁹
pededentī descēdit^r: sic miro mō l; pigrinus ad v̄itatē tñ firmus
claudicādo accedit^r. Sed heu mibi: q; icolatus meus plōgat^r
est. **Q**uis dabit mibi pēnas sicut colūbe: quibus celerius volē
ad veritatē: ut iā requiescā in charitate. **Q**ue qm̄ desūt: deduc
me dñe in via tua: z igrediar in v̄itate tua: z veritas liberabit
me. **N**e mibi: q; de illa descendi. **N**isi. n. prius leuīt inanit^r de
scendissem: in ascēdendo tādiū tāgrauit^r laborassem. S; quid
dico descendi. nam fortasse rectius cecidi dixerim: nisi q; forte
sicut nemo repente fit sūmus: sed gradatim quisq; ascendit: sic
nemo repente fit pessimus: sed paulatim descendit. **A**lioquin
quō stabit illud. **I**mpius cūctis diebus vite sue superbit. **D**e
niq; sunt vie: que vident^r hoībus bone: z tamē ad malū dedu
cunt. **E**st ergo via descensionis sicut z ascensionis. **E**t via ē ad
bonū: z via est ad malū. **L**aue malā: elige bonam. **S**i p̄ te nō
potes: ora cū propheta: z dic. **A**liam iniquitatis amoue a me:
Quō. **E**t lege tua mifere mei: illa. s. lege: quam dedisti delin

quēribus in via. i. delinquentibus veritatē. De quibus ego & e
unus sū: qui & a v̄itate cecidi. Sed nūquid qui cadit: nō adi
ciet: ut resurgat. Propt̄ hoc viā v̄itatis elegi: qua ascēdā hūili
tatis: vñ supbiendo descendi. Ascendā inquit: & psallā. Bonū
mibi dñe: q̄ humiliasti me: bonū mibi lex oris tui sup milia au
ri & argenti. Duas tibi vias videt̄ david p̄posuisse: sed unam
noueris esse ipsam: tñ a se diuersam: & diuersis noibus appel
latā: aut iniquitatis p̄p descendentes: aut v̄itatis p̄p ascenden
tes. Quia & idē gradus sunt ascēdentiū in solū: & descenden
tiū: & eadē via accedentiū ad ciuitatē: & recedentiū: & unum ho
stiū est ingredientīū domū & egredientīū. Per vnā deniq; sca
lā ascendentes angeli & descēdentes iacob apparuerūt. Quo
spectant hec: Ut videlz: si ad veritatē redire cupis: nō necesse
sit viā q̄rere nouā: quāz nō nosti: sed notā qua descendiisti: q̄re
nus reciprocis gressibus tua ipse vestigia sequēs: p̄ eosdē gra
das humiliatus ascēdas: p̄ quos supbiendo descēderas: ita ut
quī duodecimus supbie fuit descendentī: prim⁹ humilitatis sit
ascēdenti: Undecimus inueniat̄ scōs. Decimus tertius. No
nus quart⁹. Octau⁹ quintus. Septimus sext⁹. Sextus septi
mus. Quintus octau⁹. Quartus non⁹. Tertius decimus.
Secūd⁹ undecimus. Primus duodecimus. Quibus supbie
gradib⁹ i te inuētis: imo recognitis: iā nō laboras i q̄redo viā
hūilitatis.

Prim⁹ supbie grad⁹ Curiositas.

Primus itaq; supbie grad⁹ ē curiositas. Hanc autē
p talib⁹ indicijs dephendes. Si videris monachū: de
quo pri⁹ bene p̄fidebas: vbiq; stat: sedet: ambulat
oculis incipientē vagari: caput erectū: aures portare suspensas
e motib⁹ extioris hoīs interiorē mutātū agnoscas. Vir quip
pe p̄uersus ānuit oculo: terit pede: digito loquit̄: & ex insolenti
corpis motu: recēs aīe morib⁹ dephēdit. Quā dū a sui circū

speciē torpescit: icuria sui curiosā i alios facit. Quia. n. seipsā
ignorat: foras mittit: ut edos pascat. Edos quippe: qui peccā
significat: recte oculos auresq; appellaueri: qm̄ sicut mors per
peccm̄ i orbē: sic p̄ has fenestras intrat ad mētē. In his ergo pa
scēdis se occupat curiosus: dū scire nō curat: q̄lē se reliquit it̄.
Et v̄e si te vigilantē hō attēdas: mix̄ ē: si aliō unq̄ itēdas. Au
di curiose salomonē. Audi stulte sapiētē. Oī custodia iquit: cu
stodi cor tuū: vt oēs videlz sēsus tui vigilēt ad id: vñ vita p̄ce
dit custodiēdū. Quo. n. a te curiose recedis: Qui te interi cō
mittis. Ut quid audes oculos leuare in celū: qui peccasti i ce
lū. Terrā intuē: ut cognoscas teipm̄. Ip̄a te tibi rēp̄sentabit:
q; tra es: z i terrā ibis. Duab⁹ tñ causis iculpabilr̄ oculos le
uas: ut petas auxiliū vel ipēdas. Leuauit oculos danid i mon
tes: ut peteret. Leuauit z dñs sup turbas: ut ipendēt: alē mise
rabilis: alē misericordis: ābo iculpabilis. Tu quoq; si locū: tps: z
cām p̄siderās: tua vel fris necessitate oculos leuas: nō solū nō
culpo: sz plurimū laudo. Hoc. n. excusat mis̄ia: illud mīa p̄mē
dat. Sin alias: nō p̄phete: n̄ dñi: sz dñe aut eue: imo ip̄i⁹ sarha
ne imitatorē te dixerī. Dina nāq;: dū ad pascēdos edos egre
dit: ip̄sa p̄ri: z sua sibi virginitas rapit. O dina quid necesse ē:
ut videas muliēs alienigenas: Qua necessitate: Qua utili
tate: An sola curiositate: Et tu si ociose vides: sz nō ociose vi
deris. Tu curiose spectas: spectaris tñ curiosi⁹. Quis credēt
tūc illā tuā curiosā ociositatē: v̄l ociosā curiositatē: fore post sit
nō ociosā: sz tibi tuis hostibusq; tā p̄niciosā. Tu quoq; eua in
padiso posita es: ut cū viro tuo operis: z custodias illā: si iniū
ctū p̄feceris: qñq; trāsitura ad meli⁹: vbi nec opus sit i aliquo
ope occupari: nec de custodia sollicitari. Dē lignū padisi tibi cō
cedit ad vescēdū: p̄t illō: qđ dñs scie boni z mali. Si n. ceta bōa
sūt: z sapiūt bonū: quid ē op⁹ edere d̄ ligno: qđ sapit etiā malū.

Nō plus sape: q̄ oz sape. Sape. n. malū: sape nō ē: s; decipe.
Serna ergo pmissū: expecta pmissū: caue p̄bitū: ne perdas
p̄cessū. Quid tuā mortē tā itente itueris. Quid illo tam cre
bro vagātia lumia iacis: Quid spectare libet qd̄: māducare n̄
licet: Oculos iquis tendo nō manū. Nō est inter dictū ne vi
deā: sed ne p̄medā. Ad n̄ l; ocl̄os: quo volo leuā: quos d̄s i
mea posuit pr̄ate: An qd̄ apl̄s. Dia mihi licet: s; n̄ oia mihi ex
pediūt. Et si culpa n̄ ē: culpe tñ iditiū ē. Nisi. n. mēs m̄us se
curiose seruauerit: tua curiositas t̄ps vacuū nō h̄ret. Et si cul
pa nō ē: culpe tñ occasio ē: et inditiū cōmisse: et cā cōmittēde ē.
Te. n. int̄ta ad aliud latēter interi i cor tuū serpēs illabi: blā
de aloqui. Blāditiis rōez: mēdatiis timorē p̄pescit: nequa q̄ i
quies morieris. Anger curā: dū icitat gulā. Acuit curiositatē
dū suggerit cupiditatē. Offert tadē p̄bitū: et aufert p̄cessū.
Porrigit pomū: et surripit paradisu. Haurit virus parit̄a:
et pituros paritura. Perit salus: nō destitit p̄tus. Nascimur
morimur: iōq; nascimur morituri: q; pri⁹ morimur nascituri:
p̄p̄ea graue iugū s̄r oēs filios tuos vsq; i hodiernū diē. ¶ S;
et tu signaculū s̄litudinis nō i paradiso: sed in delitiis paradisi
dei positus es. Quid āpl̄⁹ querere debes: Plenus ergo sa
piētia: et p̄fectus decore: altiora te ne quesieris: et fortiora te ne
scrutatus fueris. Sta i te: ne cadas a te: si ābulas i magnis et
in mirabilib⁹ sup te. S; quid interi ex obliquo itēdis ad aq̄i
lonē: Iā te video: iā te p̄spitio: nescio que sup te curiosi⁹ rimā
tē: ponā inquis sedē meā ad aquilonē. Leteris ast̄atib⁹ celico
lis: dū tu solus sedere affectas: s̄r̄m p̄cordiā: totius celestis pa
trie pacē: ip̄ius q̄rū in te ē quietē trinitatis infestas. Quo te
tua miser curiositas ducit: ut p̄sumptiōe singlarī non dubites
cinib⁹ scandalū: iniuriā facere regi: Adilia miliū ministrāt ei:
et decies cētena milia assistūt ei: vbi nemo sedere probibet: nisi

solus is: qui sedet sicut cherubin: cui a ceteris ministrat: et tu ne
scio quod praeteris perspicendo differens: curiosius inquiredo: irrene
rentius persuadendo: sed tibi collocas in celo: ubi sis similis altissi
mo: Quo fine? Qua fiducia? Adire inspicies vires: pensa fi
ne: excogita modum. Scire hoc altissimo presumis: an nesciente?
Vultis: an non vultis? Sed quomodo malum quodcumque machiaris: aut
velle: aut ignorare poteris: cuius optima voluntas: cuius perfecta scia est?
Numquid autem et scire et nolle non dubitas: sed non posse resistere
putas? At vero nisi te perditum esse dubitaveris: dubitare te non
credideri de omnipotentia: siue de omni moda scia: ac bonitate condito
ris: qui te de nihilo potuit: tale scivit: tamen credere voluit. Quomodo
ergo deum sentire existimas: quod fieri nolit: refellere possit? An
forte in te video propleri: ymo a te initiari quod parte: et per te a tui si
milibus in terris frequentatum solet vulgari dici. Privatus dominus
temerarios nutrit. An oculis tuis neque est: quod ille bonus est. De
cuius bonitate dum fiduciam nefariam sumis: scius es et propterea scias: impu
dens: et propterea potentia audax. Hoc est. n. o. ipse: hoc est quod cogitas:
hec est iniquitas: quam meditaris in cubili tuo: et dicis. Putas
creator opus suum destruat. Scio quidem: quod non latet dominum qualis
cumque cogitatio mea. Deus. n. est: nec placet ei qualiscumque talis
cogitatio mea: quod bonus est. Sed nec: si velit effugiam manus eius:
quod potes est. Numquid tamen mihi timendum est. Si. n. cum bonus sit:
non poterit illi placere malum meum: quanto minus suum. Et deum quippe di
xerim pro eius voluntate aliquid velle: suum autem si vidit se. Tamen
ergo quodcumque scelus non valet velle ulcisci: quod nec vult: nec valet
sua bonitate privari. Fallis te miser: fallis te: non deus. Te in
quam fallis: et mentiris iniquitas sibi non deo. Dolose quidem agis:
sed in conspectu eius. Te ergo fallis non deum. Et quod de magno eius
bono in te: tu magnam in eum excogitas malum: merito iniquitas tua
invenit ad odium. Que maior namque iniquitas quam cum omnipotentia

dei nō dubites: quin te. s. destruere possit qui cōdere potuit: cō-
fusus tū de mīra eius dulcedie: qua spās eū nolle vindicare cū
possit: malū pro bonis: odiū pro dilectiōe retribuas. Nec inq̃
iniquitas nō ira momēanea: sed odio digna est sēpiterno: qua
tuo dulcissimo z altissimo dñō: licet iūto desideras tū ac spās
equari: quaten⁹ sēp videat qđ doleat: dū te sociū hēat cū nollit
nec deiciat cū possit: quin poti⁹ eligat ip̃e dolere: q̃ te patiatur
pire. Possit quidē deicere si vellit: s; p̃dulcedie vt existimas
velle nō possit. Terre si talis est qualē putas: tāto nequi⁹ agis
si nō amas. Et si ille parit aliquid fieri p̃tra se: potius q̃ ip̃e ali-
quid faciat p̃ te: q̃ta malitia est: vt vel tu non p̃cas illi: qui sibi
nō parcat parcēdo tibi. Absit tū ab ei⁹ p̃fectiōe vt qz dulcis ē
iustus nō sit: q̃i simul dulcis: z iustus eē nō possit: cū melior sit
iusta dulcedo: q̃ remissa: imo virtus n̄ sit dulcedo sine iustitia.
Quia igit̃ gratuite dei bonitati: qua gratis factus ē: ingrat⁹
existit: iustitiā vō: quā exptus es: nō metuis: iōq; audacter cō-
mittis culpā: de qua falso tibi p̃mittis ip̃unitatē: iā ecce iustū
senties: quē bonū nosti: cadens in foueā quam paras auctori:
vt dum. s. talem in eum penam machinaris: qua tamen valeat
carere si velit: sed ut putas: non valeat velle: z ideo nec carere
ea vtiq; bonitate: qua neminē expertus es illū punisse: talē iu-
stus d̃s iustissime i te retorqueat penā: qui nec d̃z: nec valz pa-
ri suā ip̃une bonitatē offendi: sic vtiq; tēpans in vindicta sniaz
vt si velis resipiscere nō neget veniā: s; m tū duritiā tnā: z cor i
penitēs nō possis velle: z iō nec pena carere. S; iā audi calū-
pniā. Celū iquit mibi sedes est: z terra scabellū pedū meorūz.
Nō dixit oriēs: aut occidēs: aut vna aliqua celi plaga: s; totūz
celū mibi sedes est. Nō potes ergo i p̃te sedere celi: cū ille to-
tū elegerit sibi. In terra nō potes: qz pedū ei⁹ scabellū ē. Ter-
ra z. n. locus solidus ē: vbi sedet ecclīa fūdata: sup̃ firmā petrā
Qđ facies? E celo pulsus i terra remanere nō potes. Elige

ergo tibi i aere locū: nō ad sedendū. s; ad volandū: vt qui tem
pisti pcutere statū eternitatis: penā sentias pprie fluctuatio
nis. Te ergo fluctuāte inter celū z terrā: sedet dñs sup soluz
excelsū z elevatū: z plena est ois terra maiestate eius: vt nuf
q̃ nisi in aere iuenias locū. Seraphin nāq; aliis quidem aliis
sue p̃replatiōis de trono ad scabellū: de scabello ad tronū volā
tia: alius caput dñi i pedesq; volantia: ad hoc vbi posita puro:
vt sicut hōi peccāti paradisi p anglm p̃hibet ingressus: ita z
p seraphin modus tue curiositati iponeret: q̃tenus nec celi iā
magis ipudēt: q̃ prudēt archana rimeris: nec ecclie miste
ria cognoscas i terris: s; solis p̃ctus sis cordib⁹ supborū: qui
nec i terra dignāt cē: sicut celi hōiū: nec sicut angeli volāt ad
celū. Licet vō z caput i celo: z pedes a te i terra abscondantur:
quiddā tñ tibi mediū videndū ad inuidēdū dūtaxat pmittitur.
Dū suspēsus in aere descēdēs quidē p̃re z ascēdēs ange
los itueris: s; quid vel audiāt i celis: vl nūtient terris: penit⁹
nescis. O lucifer qui mane oriebaris: imo nō iā lucifer sed no
ctifer: aut et mortifer: rect⁹ cursus tuus erat ab oriēte ad me
ridiē: z tu p̃postero ordie tendis ad aquilonē. Quāto magis
ad alta festinas: tāto celer⁹ ad occasū declinas. Veli tñ curio
sius o coriose itentionē tue curiositatis iquirere. Donā iquis
sedes meā ad aquilonē. Nec aquilonē hunc corporalez: nec se
dem hanc cū sis spūs intelligo materialē. Puto aut p aquilo
nē reprobandos hōies fuisse d̃signatos: p sedem p̃rātez i illos.
Quos vtiq; in p̃scia dei: q̃to ei vicinior: tanto ceteris p̃spica
tior p̃uidens: nullo quidē sapie radio coruscantes nullo spūs
amore feruentes velut vacuū reperire locū: affectasti sup illos
dominiū: quos q̃dā tue astutie claritate p̃fūderes: tue malitie
estib⁹ i flāmares: vt quō altissim⁹ sua sapia ac bōitate oib⁹ filiis
obediē p̃erat: ita z tu s; oēs filios supbie p̃stitui⁹ tua cos astuta

malicia ac maliciosa astutia regeres : p qđ filis altissimo cēs.
S; miro: quō in pscia dei tuū videris principatū: cur nō i ea
dē puidisti z pcpitiū: Nā si puidisti: q isania fuit: ut cum tāta
misia cupes picipari: ut malles misē pesse: q̄ felicit subesse:
An nō expedierat picipē eē plagaz illaz lūinosaz : q̄ picipē
tenebraz haz: S; credibili? ē: q nō puidisti: aut pp illā cām
quā supi? dixi: qz dei bonitatē attēdēs: dixisti i corde tuo: nō re
quireret: pp qđ o ipie deū irritasti: aut qz viso principatu statū in
oculo supbie trabes excreuit: q̄ inposita casū vidē nō potuisti
Sic ioseph: cū suā puidisset exaltatiōem: nō tñ psciuīt sui vēdi
tionē: q̄nis ppior cēt veditio q̄ exaltatio. Nō q tñ pīarchā
in supbiā credideri incidisse: s; ut eius exēplo pateat: q bi: qui
futura puidēt p spm pphetic: z si nō oīa: nō iō tñ putādi sunt
nulla puidisse. Qz si quis prenda i eo: q sōnia sua adhuc ado
lescentulus narrabat: quoz tunc mysteriū ignorabat: vanitate
posse notari: tñ mysterio magis siue simplicitati pueri dputan
dū arbitroz q̄ vanitati. Que tñ si q̄ fuit: p ea: q̄ passus legi:
potuit expiari. Nō nullis. n. aliq̄ aliquādo d se p reuelationē
iocūda mōstrant: q̄ z si human? aīus absq; ulla vanitate scire
nō pōt: nō minus iō eueniet: qđ mōstratū est: sic tñ ut illa vani
tas ipunita nō sit: q̄ de magnitudine reuelatiōis aut pmissiōis
in se vel leniē exaltauit: Sicut. n. medicus nō solū unguēto: s;
igne z ferro urit: quo oē: qđ i vulnē sanādo excreuerat: secet:
z urat: ne sanitatē: q̄ ex unguēto pcedit: ipediat: sic medic? aīa
rum de? huiusmōi aīe pcurat tētationes: imittit tribulatiōes:
quibus afflicta: z humiliata gaudiū vtrā in luctum: reuelatio
nem putat illusionem. Unde fit: z vanitate careat: z vītas re
uelatiōis nō peat. Sic pauli extollentia p stimulos carnis re
primi: z ipse reuelatiōib? crebris attollit. Sic zacharie i fideli
tas līgue obligatōe mutat: z āgeli vītas suo i tpe manifestāda

nō mutat. Sic p gl'am z ignobilitatē sci pficiūt. Dū inter sin-
gularia dona: que recipiūt: cōi boīnz vanitate se sentiūt: vt dū
p grām sup se aliquid cernūt: nō obliuiscant qd īt. Sed quid
de reuelatiōib⁹ ad curiositatē: De quib⁹ vt hoc p excessum in-
termiscerē: inde occasio sup̄a ē: cū ondere vellē sic reprobu an-
gelū aī casuz suū potuisse puidere illā: quā post accepit ī re p
bos hoīes dñationē: vt tñ suā nō psciret dñationē. De quo
etiā nōnullis questiūculis motis magis q̄ solutis: totū dispu-
tatiūcule hec sūma sit: q̄ p curiositatē a veritate ceciderit: quia
pri⁹ spectauit curiose qd affectauit illicite: spauit presūptuose.
Iure igit in gradib⁹ supbie: primū curiositas vēdicat sibi: que
ēt iuēta ē inītiū eē oīs peccī. S; nisi hoc citi⁹ cobibeat: ileuitatē
ai: q̄ scōs gra. ē cito dillabitur. Scōs gra. leuitas

m Onachus. n. qui sui negligens alios curiose circūspi-
cit: dū quosdā suspicit quosdā despicit inferiores: z in
aliis quidē videt qd iūidet: in aliis qd irridet: ide fit
vt p mobilitate oclōz leuigatus aīus: nulla vtiq; sui cura ag-
grauat⁹: mō p supbiā ad alta se erigat: mō p inuidiā in ima de-
mergat. Nūc p inuidiā nequiter tabescit: nūc p excellētiā pueri-
liter hylarescit. In altero neq; i altero vanus: i vtroq; super-
bus existit: q; z q̄ supari se dolet: z q̄ supare se gaudet: amor
pprie excellētie facit. Has aut ai vicissitudines: nunc pauca z
mordatia: nūc multa z ī ania. nūc risu: nūc luctu plena: semper
q̄o irrationabilia idicāt vba. Cōpara si vis hos duos primos
supbie gradus: sup̄mis duob⁹ hūilitatis: z vide si nō vltio cu-
riositas: i penultio leuitas cobibet. Idipm in ceteris repies:
si alterutq; pparētur. S; iā ad tertiu; docendo: nō descenden-
do veniamus. Tertius gradus: iēpta letitia.

Roprium ē supboz: lera semp appetet: z tristia deni-
tare: iuxta illud. Cōi stultoꝝ vbi letitia. Vñ z mōa

ebus qui duos iam superbie gradus descendit: dum per curiositatem ad
animam levitatem devenit: cum gaudium quod semper appetit: frequenter videtur
interpollari tristitia: quod de bonis alterius prohibetur: impatientes sue humiliatio-
nis: fugit ad consilium consolationis. Ex illa denique parte: qua sibi sua
utilitas: et aliena excellentia monstratur: restringit curiositatem: ut totum
se transferat in propriam partem: quatenus in quo ipse vult precellere curio-
sius noverit: in quo alter precellit: semper dissimulet: ut dum deicitur:
quod triste putatur: letitia continetur. Sicque fit: ut sibi vicissim: quem ve-
dicabatur gaudium et tristitia: sola possidere incipiat inepta letitia.
In hac autem tertium tibi gradum constituo. Accipe quibus eam signis
vel in te deprehendas vel altero. Illum qui eiusmodi est: aut
numquam aut raro gementem audies: aut lachrymantem videbis. Du-
res si attendas: aut sui oblitum: aut ablutum a culpis. In signis scu-
rilitas: in fratre hilaritas: vanitas apparet in incessu: pronus ad
iocum: facilis ac propius in risu. Luctis quippe: qui in se preceptibi-
lia: et ideo tristitia noverat a memoria ralis: bonisque si qua sentit in
se: adunatis vel simulatis animam oculos metus: dum nil cogitat: nisi
quod libere: nec attendit si libere: iam risum teneat: iam ineptam letitiam dissi-
mulare non valet. Ut. n. vesica collecto turgida vento: puncto
que perforata exiguo: si stringitur crepitat: cum detumescit: ac ventus
egrediens non passim effusus: sed strictis emissus: crebros quosdam
sonitus reddit: sic monachus ubi vanis scurilibusque cor suum cogi-
tationibus impleverit: per disciplinam silentii non inveniens ventus va-
nitatis qua plenus egreditur: inter angustias faucium per chachios
excutitur. Sepe vultum pudibundus abscondit: claudit labia: de-
tes strigit: ridet tamen nolens: chachinat inritus. Cumque os pugnus
obstruxerit suis: per nares adhuc sternutare auditur.

Quartus gradus iactantia.

a Postquam vanitas crescere et vesica grocescere cepit:
necesse est: ut ampliori foraminis laxato sinu: ventositas
eructetur. Alioquin rumpetur. Sic monachus inepta reducere leti

ria: dū rīsu v'l signis eā apire nō sufficit: in helui v'ba prorūpit.
En v'eter meus qī mustū absq; spiraculo: qd nouas lāguncu
las dirūpit. Aut loq̄t ergo: aut rūpet. Plen⁹ ē. n. s'monib⁹: z
coartat cū sps vteri sui. Esurit z sitit auditores quib⁹: suas ia
citet vanitates: quib⁹ oē: qd sentit: effūdat: quib⁹ q̄lis z q̄tus
sit inotescat. Inuēta āt occasiōe loq̄ndi: si de lris s'mo exorīt:
vetera pferūtur z noua: volāt snie: v'ba resonāt āpulosa: pue
nit iterrogātē: nō q̄renti rīdit. Ipe q̄rit: ipe soluit: z v'ba col
locutoris p̄cidit ip̄fecta. Cū aut pullato signo necesse ē inter
rūpi colloquiū: horā lōgā breue q̄rit intervallū: q̄rit licētiā vt
ad fabulas reuertat p⁹ horā: n̄ vt quēpiā edificet: s; vt scīaz iacīz
Edificat pōt: s; n̄ edificare itēdit. Nō curat te doceri: vel a te
doceri ipe qd nescit: s; vt scire sciat: qd scit. Q; si d' religiōe agi
tur: statī vīsiōes z sōpnia pferūt. Deīde laudat ieiunia: p̄mē
dat vigilias: s; oīa oīones exaltat: d' paria de hūilitate z de sin
glis virtutib⁹ plēissie s; vanissime disputat: vt tu. s. si audieris
dicas: q; ex abūdātia cordis os loquit^r: z q; bon⁹ hō d' bono te
sauro suo p̄fert bona. Si ad lubrica s'mo puerit^r: i his quāto
assuetior tāto loq̄tior iueitur. Dīcas: si audias rinū vanitatis
fluvīū eē scurilitatis os ei⁹: ita vt seueros quoq; z graves aiōs
i lenitate p̄citet rīl⁹. Et vt totū i breui colligā: i mīliloquio no
ta iactatiā. In hoc hēs q̄rtū gradū: z d'scriptū z noiātū. Su
ge rē: z tene nomē. Itac eadē cautella iā accede ad quīrū: quē
noīo singularitatē. Quintus gradus singularitas.

Arpe ē. n. qui se sup̄ cētos iacrat: si nō plus cētis ali
quid agat: p qd vltra cētos appeat: p̄inde nō sufficit
ei q; cōis mōasteriū regla v'l maiōz cohortāt exēpla:
Nec tamen melior esse studet: sed videri: non melius vinef:
sed videri vincere gestit: quatenus dicere possit. Non sum
sicut ceteri hominum. Plus sibi blanditur de vno ieiunio: qd
ceteris prādētib; facit: q; si cū ceteris septē dies ieiunauit.

Comodior sibi videtur una oratiuncula peculiaris quam tota psalmodia uni noctis. Inter prandendum crebro solet oculos iactare per mesas: ut si quem minus comedere viderit: victum se doleat: et incipiat idipsum sibi crudeliter subtrahere: quod necessarium victui indulgentiam prouiderat: plus glorie metuens detrimentum quam famis cruciatum. Si quem macrior: si quem pallidior: prospexerit: vile se estimat: nunquam requiescit. Et quoniam vultum ipse suum videre non potest: qualiter se in tuentibus offert: manus quas potest et brachia spectans: palpat costas: humeros attrahit et lumbos: ut sciam quod corporis sui membra vel minus vel satis exilia probat: pallorem oris ac colorem discernat. Ad omnia denique sua strenuus: ad cuncta piger: vigilat in lecto: dormit in choro. Cumque alijs psallentibus tota nocte ad vigilias dormitet: post vigilias alijs in claustro quiescentibus: solus in oratorio remanet: excreat: et ruscit: gemitibus ac suspirijs aures foris sedentium de angulo implet. Cum autem ex his: quae singulariter sed inaniter agit: apud simpliciores eius opinio excreuerit: qui perfecto opera probant: quae cernunt: sed vix pendeant non discernunt. Dum miser beatificatur: in errorem inducunt.

Sextus gradus Arrogantia.

Redir: quod audit: laudat: quod agit: et quod intendat: non intendit. Obliviscitur intentionem: dum amplectitur opinionem. Quicquid de omni alia re plus sibi credit quam alijs: de se solo plus alijs credit quam sibi: ut non iam vix tenus aut sola operum ostentatione suam proferat religionem: sed intimo cordis credat: affectu omnibus se sanctiorem. Et quicquid de se laudatum agnouerit: non ignorantie aut benivolentiae laudatoris: sed suis meritis arrogantem ascribit. Non post singularitatem sextum sibi gradum iure ignorantie sibi vendicat. Post hanc presumptio inuenitur: in qua septimus gradus constituitur.

Septimus gradus Presumptio.

Qui enim alios se precellere putat: quod plus de se quam de alijs non presumat: Primus in conventibus residet: in

cōsilijs primus rñder: nō vocatus accedit: nō missus se intro
mittit: reordinat ordinata: reficit scā. Quicquid ipse nō fecit:
aut ordinauerit: nec recte factū: nec pulchre existimat ordiatū.
iudicat iudicātes: pñdicat indicatoris. Si cū ips aduenerit:
nō pmoneat ad prioratū: suū abbatē aut inuidū iudicat: aut oē
ptū. Qz si mediocris ei aliq obedia iniūcta fuerit: idignat asp
nat: arbitrās se nō eē minorib⁹ occupādū: qui se ad maiora se
rit idoneū. Sz qui sic pmtul⁹ ad oia magis temē q̄ libē psue
nit igerē: impossibile est eū aliqñ nō errare. Ad plātū aut perti
net erratē arguē. Propterea: cū ei culpa iputat: crescit: nō apu
tat. Si ergo cū argut⁹ fuerit: declinare cor ei⁹ videris in vba
malitie: in octauum gradum: qui dī defensio peccōz noueris
corruisse. Octauus gradus Defensio peccatoz.

Altris vō modis fiūt excusatiōes in peccis. Aut. n. di
cit: qui se excusat: nō feci: aut feci quidē: sz bñ feci: aut
si male: nō multū male: aut si multū male: nō mala in
tētiōe. Si aut z de illa sicut adā vel eua puinciū: aliena suasiōe
excusare se nitiū. Sz qui peccat etia apia defēdit: qñ occultas z
malas cogitatiōes cordi suo adueniētes humiliter reuelaret
abbati. Nonus gradus Simulata confessio.

Ite vō gñā hec excusatiōis eaten⁹ mala indicent: q̄
ten⁹ ore phibito vba malitie appellēt: multo tñ picu
losior ē fallax ac supba p̄fessio: q̄ pnicax z obstinata
defensio. Nonnulli. n. cū de apriorib⁹ arguūt: sciētes: q si se de
fenderēt: sibi nō credere: subtili⁹ inueniūt argumētū defensiōis
vba rñdētes dolose p̄fessōis. Est quippe: ut scriptū ē: qui ne
quit hūllat se: z infiora ei⁹ plena sūt dolo. Ult⁹ demitit: p
sternit cor⁹: aliq sibi lachrymulas extorquet: si pñt: vocē su
spirij: vba gemitib⁹ inrūpūt. Nec solū qui eiusmodi ē: obiecta
nō excusat: sz ipse quoqz culpā exaggerat: ut dū impossibile ali
f

quid aut incredibile culpe sue ore ipsi⁹ aditū audis: et illud qđ
ratū putabas: discredē possis: et ex eo: qđ falsū cē nō dubitas:
dū pfitet^r: i dubiū veniat: qđ qđ certū tenebat. Dūq; affirmāt:
qđ credi nolūt: pfitēdo culpā defendūt: et apiendo regūt: qñ et
pessio laudabilē sonat i ore: et adhuc iniquitas occultat i cor
de: qñ magis ex hūilitate: q̄ ex vitate pfiteri putet: qui au
dit: aprās sibi illud scripture. Iust⁹ i p̄cipio h̄mōis accusator
ē sui. **Salūt.** n. apđ hoies vitate piclitari q̄ hūilitate: cū apđ
deū piclitenē vtriq;. Aut si iō culpa manifesta sit: q̄ nulla peni
t^r vsuria regi possit: nihilomin⁹ tñ vocē nō cor penitēris assu
mūt: q̄ notā nō culpā deleāt: dū ignoratiā manifeste trāsgressi
onis: decore recōpēfāt publice p̄fessiōis. **V**liosa res hūilitas: q̄
ipsa quoq; supbia palliare se appetit: ne vilescat. Sed hoc cito
ēgisteratio a plato dep̄hendit: si ad hāc supbā hūilitatē nō le
uīt flectit: quo magis dissilet culpā: vel differat penā. **N**asa fi
guli pbat fornax: et tribulatio v̄e penitētes discernit. **Q**ui enī
vaciū penitet: laborē penitētie nō abhorret: s; quicquid sibi pro
culpa: quā odit: inūgit: tacita p̄scia patientē amplectit. **I**n ipsa
quoq; obedīa duris ac p̄rijs reb⁹ abortis: quibuslibet irroga
tis iurijs: sustinēs nō latescit: ut i quarto gradu stare indicet
hūilitatis. **Q**ui⁹ v̄o silata p̄fessio ē: una vel leui p̄tumelia: aut
exigua pena i terrogat^r: iā hūilitatē silare: iā silationē dissilare
nō pōt. **M**urmurat: frēdet: irascit: nec i quarto stare hūilita
tis: s; i nonū corruisse supbie pbat. **Q**ui h̄m qđ descriptus ē:
recte silata p̄fessio appellari pōt. **Q**uāta puras tūc p̄fusio sit
supbi: cū fraus decipit: pax amittit: laus minuit: nec culpa di
luit. **T**andē notat ab oib⁹: indicat ab oib⁹: eoq; vehemēt^r oēs
indignāt: quo falsū sp̄ciant: quicquid de eo pri⁹ opinabantur.
Tūc op⁹ est plato: ut eo min⁹ illi parcēdum putet: quo magis
oēs offenderet: si vni parceret.

Decimus gradus Rebello.

Ic nisi eū misatio supna respiciat: ut: qđ valde diffici-
le talib⁹ ē: uniuersoz iudicijs tacit⁹ acquiescat: frōto
sus mox ⁊ ipudēs factus: tāto desi⁹ q̄ro despat⁹ i de-
cimū gradū p rebellionē corrūit: quiqz pri⁹ latet arrogās frēs
ptēphat: iā patent iobediēs et mgrm ptēnit. Sciēduz aut ē: qđ
oēs grad⁹: quos i. xij. pri⁹ sū: i. tres tīmō colligi pnt: ut i sex
supioib⁹ ptēptus frat⁹: in q̄ttuoz sequētib⁹ ptēpi⁹ mgri: i duo
bus qui restāt: psūmet ptēptus dei. Notādū quoqz: qđ bī duo
supbie grad⁹ ultimi: qui ⁊ hūilitatis ascēdēdo p̄mi inueniunt:
sicut extra p̄gregationē ascēdēdi sunt: ita i p̄gregationē descēdi
nō pnt. Qđ autēz añ ascēdi dēant: ex hoc apte dat̄ itelligi: qđ i
tertio gradu i regula legi⁹. Terti⁹ iquit grad⁹ ē: ut quis p dei
amore oī obediā se subdat maiori. Si ergo i t̄rio gradu subie-
ctio collocat̄: qđ pculdubio fir: qñ nouiti⁹ p̄mū p̄ctui sociat̄:
psequēs ē: qđ duo antiores iā trāscēsi itelligāt. Deniqz ubi fra-
t̄z p̄cordiā: ⁊ mgri sententiā monach⁹ spnit: quid ultra i mōaste-
rio nisi scādalu⁹ facit. **Undecimus Libertas peccādi.**

Est decimū itaq; gradu: qui rebellio dicit^r ē: expulsus
p vel egressus de monasterio: statū accipit ab undecio.

Et tunc ingredietur vias: quae videntur bonis: quoniam finis
nisi forte deus eas sepiet: demerget enim in profundum inferni. id est in corde
perituri dei. Impii siquidem cum venerint in profundum malorum: contempnunt. Post
autem. xi. gradus appellari libertas peccandi: per quam monachus cum nec
magis videt: quae timeat: nec fratres: quos revereatur: tanto securius
quanto liberi sui desideria implere delectatur: a quibus in monasterio
tanta pudore quam timore prohibebatur. Sed et si iam fratres vel abbatem non ti
met: nondum tamen dei penitus formidat carere. Ita enim ratione adhuc sub
murmuras voluntati: nec sine aliquo dubitatione: quoniam primum illicita
perficit: sed sicut is: qui vadum tetat pededentem non cursum vitiorum sur
gitur intrat. f 2.

Duodecimus gradus psuetudo peccandi

Et postq̃ terribili dei iudicio prima flagitia ipunitas
sequit̃: expta voluptas libeter repetit̃: repetita blan
dit̃. **C**õcupiscentia reuiuiscẽte sopit̃ rō: ligat psuetu
do. **T**rabitur mis̃ i profundū maloz: tradit̃ captiuus voragini
vicioz: ita vt carnaliū voragie desiderioz absortus: sine rōnis
diuini q̃ timoris oblit̃: dicat isipies i corde suo: nō est d̃s. **I**ā
idifferenter libitis p licitis vit̃: iā ab illicitis cogitādis patrā
dis inestigandis: aius manus vel pedes nō phibēt: sed quic
quid in cor in buccā ad manū venerit: machiat̃: ierit: et opat̃
maluol̃: vaniloquus facinorosus. **Q**uēadmodū deniq̃ ascē
sis his oibus gradib⁹ corde iam alacri et absq̃ labore p bona
psuetudie inst⁹ currit ad vitā: sic descendis ipius eisdē p malo
vlu: nō rōne se gubernās: nō timoris freno retētās: intrepid⁹
festinat ad mortē. **A**dii sūt qui fatigātur: angustiantur: qui
nūc metu gebēne: nūc pristina retardati psuetudie descenden
do vl̃ ascendēdo laborāt. **S**up̃mus tm̃ et ifim⁹ currere absq̃
ip̃edimēto: et absq̃ labore: ad mortē hic: ad vitā ille festinat: al
ter alacrior: alter p̃liuioz. **I**llū alacrē charitas: huic p̃liuicm
cupiditas facit. **I**n altero amor: in altero stupor laborē nō sē
tit: **I**n illo deniq̃ p̃fecta charitas: in isto cōsumata iniquitas:
foras mittit timorē. **I**lli veritas: huic cecitas dat securitatez.
Notest ergo duodecim⁹ gradus appellari psuetudo peccādi
qua dei metus amittit̃: cōtēptus incurritur. **P**ro tali iā iquit
ioānes apl̃s nō dico: vt quis oret. **S**z nūquid dicis o apl̃e: vt
quis desperet? **I**mo gemat: qui illum amat. **N**ō p̃sumat orare:
nec desistat plorare. **Q**uid est: qđ dico? **A**n forte vllū remāet
spei refugiū: vbi oīo nō iuenit locū? **A**udi credentē spantem:
nec tm̃ orantē. **D**ñe inquit si fuisses hic: fr̃ meus n̄ fuiss̃ mor
tuis. **M**agna aut̃ fides qua credidit sua p̃sentia dñm mortē

phibere potuisset: si affuisset. Ado autem quid: Absit: ut quem credi
 dit viuū potuisset suare: mortuū dubitet posse resuscitare. Sed
 nūc inquit scio: quia quicquid poposceris a deo: dabit tibi deus. Deinde
 querenti: ubi posuissent eum: respondet. Veni: et vide. Quod breuiter o mar
 tha magna nobis tue fidei insignia tribuis. Sed quomodo cum tanta fi
 de diffidis? Veni: inquis: et vide. Cur si non desparas: non sequaris:
 et dicis: et resuscita? Si autem desparas: cur magis sine causa fatigas?
 An forte fides aliquando recipit: quod oratio non presumit? Denique appro
 pinquare cadaveri prohibes: et dicis: domine iam fetet: quattuordecim
 enim dies desparando dicis hoc: an dissilando? Sic quippe ipse dominus
 post resurrectionem finxit se longius ire: cum mallet cum discipulis re
 manere. O sancte mulieres christi familiares: si fratrem vestrum amatis:
 cur eius misericordiam non flagitatis: de cuius potentia dubitare: piete
 re diffidere non potestis? Respondet. Sic melius: tanquam non orantes ora
 mini: sic efficacius: tanquam diffidentes perfidimus. Exhibemus fidem: prohibe
 mus affectum: scit ipse: cui non est opus: ut aliquid dicat: quid deside
 remus? Scimus quidem: quod omnia poterit: sed hoc tam grande miraculum tam non
 uulgarum tam iauditum: et si eius subest potentie: multum tamen excedit uniuersa
 merita humilitatis nostre. Sufficit nobis potentie locus: pietati dedisse
 occasionem: malletes pacienter expectare: quod uelit: quam impudenter querere: quod
 forsitan nolit. Denique quod nostris meritis deest: uetustitia fortasse sup
 plebit. Petri quoque per graue lapsum lachrymam quidem video: sed
 precem non audio: nec tamen de indulgentia dubito. Disce et in matre domini
 magnam in mirabilibus fidem habere: in magna fide uetustitiam retinere.
 Disce uetustitia decorare fidem: reprimere presumptionem. Unum in
 quit non habuit: Quod breuiter quam reuerentem suggestit: uirum pie sollicita fu
 it. Et ut discas in huiusmodi magis pie gemere: quam petere presumptuo
 se: pietatis estum pudoris reperas umbram: precepta preceptis fiduciam
 uetustitiam suppedit. Non frivole accessit: non palam locuta est: ut anda
 cter coram omnibus diceret. Obsecro fili: deficit uinum: perstant primum:

profundit' spōsus: on̄de: quid possis. S; licet hoc: aut multo plu-
ra pecc' estuas feruēs loq'ret' affcūs: priuari tñ pot'ēre pia filiū
mī adiit: nō potentiā tētās: s; volūtātē explorant. Minū iquit
nō hñt. Quid modestius: Nō defuit pietati fides: voci gra-
uitas: efficacīa voto. Si ergo illa cū mī sit: se matre; oblita nō
audet petere miraculū vini: ego vile mancipiū: cui pmagnū ē:
fili; simul ac mīris esse vñaculū: q̄ frōte psumo p vita petere q̄
triduanī. Duo etiā i euangelio ceci: visū alt' accepisse: alt' rece-
pisse legunt': alt' quē amiserat: alt' quēz nō habuerat: unus. s. ex-
ceatus: alt' cecus natus. S; qui excecatur' mirabilibus mirisq;
clamoribus mīam meruit: quī vō cecus natus tāto mīficordi;
q̄to mirabili': nullis suis p'cib' puentū sui illūinatoris benefi-
ciū nihilominus sensit. Illi deniq; dictū est: fides tua saluū te
fecit. Huic aut' nō. Duos quoq; recent' mortuos: tertius iam
q̄triduanū: lego resuscitatos: solam tñ i domo adhuc positam
p'cibus p'ris. Duos est ex īsperata magnitudine pietatis. Si
mili etiā forma si p'igerit: qd' de' auertat: aliqūc de frib' n'ris
nō in corpe sed in aīa mori: q̄diu adhuc itra nos erit: pulsabo
z ego meis qualibuscūq; peccōz p' frat re p'cib' saluatores. Si
revixerit: lucrati erim' frēm. Sin vō nō mereamur exaudiri:
vbi iā v' tollere viuos: vel tolleri a viuis nō pot'it: s; īcipit
efferrī: semp quidē fidelit' gemo: s; iā nō ita fiducialit' oro. Nō
apte audeo dicē: veni dñe: suscita mortuū n'z: corde tñ suspēso
tremul' int' clāmāre nō cesso. Si forte: si forte: si forte deside-
riū paup'z exaudiet dñs: p'parationē cordis eoz audiet auris
tua. Et illud. Nunquid mortuis facies mirabilia: aut medici
suscitabūt: z p'fitebunt' tibi: Et de quatruiduano. Nunquid nar-
rabit aliquis in sepulchro misericordiā tuā: z vītātē tuā i p'di-
tionē: Pōt interī saluator: si vult īsperate īponisse occurrē
nobis: lachrymisq; portantiū motus nō p'cib': mortuo vitā red

dere: aut certe iā sepultū reuocare a mortuis. Adortuū aūē
dixerim illū: qui sua peccā defendēs: in octauū iā corruit gradu
A mortuo. n. tanq̃: qui nō ē: p̃t p̃fessio. Post decimū ṽo: qui
tertius est ab octauo: iā efferit in libertatē peccādi: qñ expellit a
p̃sortio monasterij. At postq̃ quartū trāsierit: iā recte q̃tridu
año d̃i: dū i quītū decidēs p̃ p̃suetudinē sepelit. Absit aut a no
bis: ut etiā p̃ talib⁹ et si palā nō p̃sumim⁹: vel in cordibus nr̃is
orare cessemus: cū paul⁹ eos quoq; lugēt: quos sine penitētia
mortuos scieret. Et si. n. a cōibus oīomb⁹ ipsi se excludūt: sed
ab effectib⁹ oīno nō p̃nt. Uiderint tñ in q̃to piculo sint. pro
quib⁹ ecclesia palā orare nō audeat: q̃ fidelit̃ etiā p̃ iudeis: pro
hereticis: p̃ gentilib⁹ orat. Lū. n. in parascue orei. p̃ quibuli
bet malis: nulla tñ mētio fit de excōicatis.

Scis forte frater godofride me aliud q̃ tu q̃sisti: q̃
d ipse p̃misi tandē exhibuisse: cū p̃ gradib⁹ hūilitatis:
sup̃bie grad⁹ videar descripsisse. Ad qd̃ ego. Nō po
tui docere: nisi: qd̃ didici. Nō putavi p̃gruū me d̃scribere ascē
siones: qui plus descēdere: q̃ ascendere noni. Proponat tibi
beat⁹ benedictus grad⁹ hūilitatis: quos ipse pri⁹ in corde suo
disposuit. Ego quid p̃ponā: nō b̃eo nisi ordinē mee descensio
nis. In quo tñ si diligent̃ inspiciūt: via forsitan ascensionis repe
rit. Si. n. tibi romā rēdenti homo veniēs obuiaret: q̃situs viā
quid meli⁹ q̃ illā: qua venit oñdēt: Dū castella: villas: urbes:
fluvios: ac mōtes: p̃ quos trāsierat noīat: suū denūciāns iter:
tū tibi p̃nūciat: ita ut eadē loca recognoscas eūdo: q̃ p̃transijt
veniēdo. In hac silr̃ nr̃a descēsiōe grad⁹ ascēsorios fortasse re
peries: quos ascēdēdo meli⁹ i tuo corde: q̃ i nr̃o codice leges.

Deo gratias.

Explīciunt gradus superbie et humilitatis sancti bernardi
abbatis claravall.

Incipit libellus meditationū bti Bernardi abbatis clara
nalen. de cognitione hoīs z quomodo seipm cognoscat: vt
deū inueniat z videat.

De cognitione hominis. cap. primū .

Multi multa sciunt: z seipos nesciūt: alios insti
tuūt z seipsos deserūt: deū querūt p ista exte
ra defentes sua interiora: quibus iterior ē de⁹.
Accirco ab exterioribus redeā ad iteriora: et
ab interioribus ad supiora ascendā: vt possim
cognoscere: vnde venio. Quid sū: aut quo vado: vel unde sim:
z p cognitionē mei puenire valeā ad cognitionē dei. Quanto
nāq; cognitione mei proficio: tanto ad cognitionē dei accedo:
fm interiorē hoīez: tria in mēte mea inuenio p que deū recolo
cōspitio z pcupisco. Sunt aut hec tria. s. memoria: intelligētia
z volūtas sine amor. Per memoriā reminiscor: p intelligētiā
intueor: p volūtatē amplector. Cū dei reminiscor in memoria
mea eū inueio: z de eo me delector: s; q; ipse mihi donat digne
tur. Intelligentia intueor: quid sit deus in seipso increat⁹. In
angel in hoibus in sanctis. In seipso ē in pphensibilis q; pī
cipiū z finis. Principiū sine principio: z finis sine fine: ex me
itelligo: quā icōprehensibilis sit deus: qm meipm itelligere nō
possum: quē fecit. In anglis est desiderabilis q; in eo deside
rāt prospicere: in sanctis est delectabilis: q; in eo assidue felici
iocūditate letant. In creaturis est admirabilis: q; oia potēt
creat: sapiēter gubernat: benigne dispensat. In hoibus ē ama
bilis q; est eoz deus: z ipi sunt ppl's eius. Ipe in hoibus ha
bitat tāq; in tēplo suo: ipi sunt templū eius. Nō dignatur sin
gulos neq; vniuersos quisquis eum meminit: eūq; intelligit
ac diligit cū ipso est. Diligere eū debem⁹ q; ipse prior dilexit: z

ad ymaginē et similitudinē suā nos fecit: quod nulli alii creature do-
nare voluit. ¶ Ad ymaginē dei facti sumus: hoc est ad intel-
lectū et notitiā filii: per quē intelligimus et cognoscimus patrem: et
accessum habem⁹ ad eū: tanta cognitio est inter nos et dei fili-
um: quod ipse ymago dei est: et nos ad ymagines dei facti sumus.
Quā cognitionē esse ipsa similitudo testatur. Quoniam non
solū ad ymaginē dei: sed et ad similitudinē eius facti sum⁹. Opor-
tet igitur id quod ad ymaginē ē cū sua ymagine cōuenire et nō iua-
cū nomen ymaginis precipare. Representem⁹ ergo in nobis
ymaginē eius in appetitu pacis: in intuitu veritatis: in amore
charitatis. Teneamus eum in memoria: portemus in p̄scia: et
ubiq; p̄ntem veneremur. Adēs si quidem mea eo ipso ymago
dei est: quo eius capax est: eiusq; princeps eē pōt: Nō p̄p̄ea ei⁹
est ymago: quia sui meminit mens: et eū intelligit: ac diligit: sed
quia pōt meminisse itelligere: ac diligere: a quo facta est. Quod
eū facit: sapiēs ipsa fit. Nihil enī est tā sile illi sūme sapie quā
mens rōnalis que per memoriā intelligētia: ac voluntatē in illa
trinitate ineffabilr p̄sistit. Cōsistere aut in illa nō pōt: nisi ei⁹
memineret: itelligeret ac diligeret. Ademor itaq; dei sui sit:
ad cui⁹ ymaginē facta est: eūq; intelligat colat: ac diligit: cum
quo pōt semp esse. Beata quoq; aia: apud quā deus requies-
c inuenit: et in eius tabernaclo requiescit. Beata: q; dicere pōt:
et qui creauit me requieuit in tabernaclo meo. Negare si qui-
dē ei requiē celi nō poterit. Cur ergo nos ipsos deserimus et i
his exterioribus deū querimus qui apud nos est: si nos veli-
mus esse apud eū? Re vera nobiscū est et in nobis: sed adhuc
per fidem donec mereamur videre p̄ sp̄m. Mouimus iquit
ap̄us habitare xpm per fidē in cordibus nr̄is: q; xpus i fide
fides in mente. Adēs in corde. Cor in pectore. Per fidez re-
colo deum creatorē: adoro redēptorē: expecto saluatorē: credo

videre eū cum in omnibus creatoris ⁊ habere in me meiꝑo.
Quodq; in his oībus effabilius: atq; iocundius ⁊ beatius ē
cognoscere in semetꝑo ⁊ hīc in meiꝑo: quod his oībus ineffa-
bilius: iam dignius atq; beatius est: Nā cognoscere in seꝑo
patrē ⁊ filiū cuꝫ spū sancto: vita eterna est beatitudo perfecta
summa voluntas. Oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec ī cor
hoīs ascendit: quāta claritas: quāta suauitas: quanta iocundi-
tas sit in illa vīsiōe viuentiū: q̄do deū facie ad faciem videbi-
mus: qui est lux illuminatoꝝ: requies exercitatoꝝ: patria rede-
uētiū: vita viuentiū: corona vīcentiū. Ita in mente mea ima-
ginē summe trinitatis reperio: ad quā summā trinitatē reco-
lendā: inspiciendam ⁊ diligendēq;: vt eius recorder: in ea dele-
cter ⁊ eā amplectar: totū id qđ vīno debeo ei. **D**ens imago
dei est: in qua sunt hec tria. i. memoria intelligentia: ⁊ volūtas:
Memorie attribuimus omne: qđ scimus: etiā si illud nō cogi-
tamus: intelligentie attribuimus omne: qđ verū cogitando in-
uenimus: qđ etiā memorie cōmendamus. **P**er memoriā p̄ri-
similes sumus: per intelligentiā filio: omne enī: qđ scimus ⁊ tē-
timus: ⁊ cogitamus intelligētie: attribuimus. **P**er voluntatē
similes sumus spūi scō: nihil. n. tam sile ī nobis est q̄ volūtas
vel amor vel dilectio: voluntas excellentior est: dilectio dei do-
nū est: ita qđ hoc dono dei nihil est excellentius: dilectio nanq;
ex deo est: ⁊ deus est proprie. Spiritus sanctus dicitur: p̄ quē
charitas dei diffusa est in cordibus nostris: per quam tota tri-
nitas in nobis habitat.

De vilitate ⁊ miseria corporis humani. cap. ii.

Secundū exteriorē hominē de parentibus illis me ī-
uenio: qui ante fecerūt me dānatam: q̄ natum. **D**ec-
catores peccatorem in peccato genuerunt. **M**iseri

miserum in hac lucis miseriam induxerunt: Nihil ex eis habeo nisi miseriam et peccatum: et corpus corruptibile. Relinquit hic corpus: quod gesso: ad illos vero festino: qui mortis corporis hinc exierunt cum eorum sepulchra respicio: non inuenio in eis nisi cinerem et vermes: fetorem et horrorem: quod sum ego illi fuerunt: et quod ipsi sunt ego ero. Quid sum ergo: homo de humore liquido. Sui enim in uena conceptionis de humano semine conceptus: deinde anima creata illud modicum crescendo caro facta est: postea plorans et ciulans traditus sum huius mundi exilio.

De iudicio diuino timendo. cap. iij.

Cum morior plenus iniquitatibus et abominatibus. Jam iam presentabor ante districtum iudicem de operibus meis rationem redditurus: ut mihi mihi sero: cum venerit dies illa iudicii: et aperti fuerint libri: in quibus omnes mei actus: et cogitationes presentis seculi recitabuntur. Tunc dimisso capite preconfulione male conscientie in iudicio coram domino stabo trepidus et anxius utpote commemorans scelerum meorum: et tunc dicetur de me: ecce homo et opera eius. Reducam ante oculos meos omnia peccata et delicta mea. Siet namque quadaeque diuina ut cuique opera sua bona vel mala cuncta ad memoriam reuocentur: et mentis intuitu mira celeritate cernantur: ut accuset vel excuset scientia conscientiam: atque ita simul omnes et singuli iudicentur. **I**udicium gestorum tunc faciet quisque suorum. Cunctaque cunctorum cunctis archana patebunt. Quod enim nunc confiteri erubescimus: tunc omnibus manifestabitur: et quicquid hic dissimulando palpamus: tunc illuc flamma comburet. **I**gnis ubique frenis ruptis regnabit habentis. Quanto nos diuini deus expectat

ut emedemus: tãto districtius indicabimur: si neglexerimus.
Cur ergo tantope vitã istã desideramus i qua cũ tãto labore
vivimus: et q̃ro plus vivimus: tanto plus peccamus: quanto
nanq; est vita longior: tanto culpa est numerosior. Quotidie
crescunt mala: et subtrahuntur bona: assidue variat homo per
p̃spera et aduersa: et ignoratur: qñ moriat̃: sicut enim stella co
ruscans in celo currit velociter: et repente deficit: et sicut scintil
la ignis subito extinguit̃: et in cinerẽ redigitur. Sic cito finitã
datur cernere vitam. Dum enim libenter: ac iocũde moratur
homo in mũdo: vinq; se arbitratur victur̃: ac multa in longa
tẽpora disponit agenda: subito et rapitur in morte: et ex impro
uiso abstrahitur: vexatũe cum magno metu magnisq; dolori
bus aia a corpore separat̃: veniunt autẽ angeli assumere illã:
ut eam perducãt ante tribunal iudicis metuendi. Et tunc illa
memorans opa sua mala et pessima: que die noctuq; gessit: cõ
tremiscit: et querit illa fugere: induciasq; petere dicens: date mi
hi vel unius hore spacium. Tuncq; loquentia simul ei omnia
sua opera dicent. Tu nos egisti: tua nos opera sumus: non te
deseremus: sed tecũ eximus: sempq; tecũ p̃gemus ad iudiciũ:
vitia quoq; multis multiplicibusq; criminibus eã accusabunt:
multaq; testimonia aduersus eã inueniẽt: q̃q; unũ illoz ad dã
nationẽ ei? satisfacẽ potuit: demones ṽo terribili vultu et horri
bili aspẽ eã terrebũt: et ingẽri furore eã p̃sequẽt̃: et p̃phẽdent
tam terribili q̃ horribiliter volẽtes eã retinere: et possidere: nisi
sit: qui eripiat. Tunc aia inueniẽs oculos clausos: et os: et oẽs
aliosq; sensus corpis: p̃ quos solebat egredi: et delectari in his
exterioribus: reuerterẽ ad se: et vidẽs se solã et nudã ingẽri hor
rore p̃cussam: desperatiõe deficiet i se: et sub se cadet: et q; amo
re mundi et carnis voluptate dei amorẽ dereliq̃rit: derelinque
tur a d̃o misera i hora tãte necessitatis: atq; demonib⁹ tradet̃

i inferno cruciada. Exitus ostendit quo mundi gloria tendit. Dux
peregrinarius nolo terrena sequaris: effuge miles christi fortissime
miles effuge iocundi laqueos et retia mundi: Sic anima peccatoris in
die: qua ignorat et hora: qua nescit rapitur a morte et segregatur
a corpore. Pergitque miserrima plena tremens et dolens: et cum nulla ex
cusatione habeat: quam pro peccatis suis possit ostendere: preterescit et per
timescit an deum apparere: Ingenti horrore percutitur et multiplici
bus cogitationum estibus agitur. Cum ingruente solutione carnis
et subductis ex medio omnibus se: et illud tantum considerat: cui appropin
quat: et post paululum inuenit hoc: quod in perpetuum non potest mutari
Considerat plane exterius: quod districtus iudex uideat: et an seue
ritate tante iusticie: quas rationes vite sue ponat. Si. n. cuncta opera:
quae potuit intelligere deuotissime uentura tamen coram districto iudice: il
la magisque in semetipsa non intelligit: preterescit. Crescit paupor
cum cogitat quod uiam huius uite: nequaquam sine culpa transire potuit.
Nec hoc quidem quod laudabiliter uixit: sine aliquo reatu esse remo
ta pietate iudicet. Quis. n. considerare valeat: quot mala primo
meta repositum perpetramus: et quot bona facere negligimus. Sicut
enim peccatum est perpetratio mali: sic delictum est desertio boni grauis
quidem iactura est cum nec bona facimus: nec bona cogitamus: sed
cor nostrum per uaria et inutilia deserimus vagari. Minus tamen diffi
cile est cor tenere et ab illicita cogitatione obseruare. Minus diffi
cile est terrenas occupationes absque peccatis ministrare. Quia pro
cum nullus semetipsum diiudicare et comprehendere perfecte valeat:
sed multis cogitationibus occupetur sibi semetipsum aliquo modo
manet incognitus. At omnino quod tollerare nesciat. Propterea
urgente exitu subtiliori terretur metu: quia et si illa: quae sciuit
non quam se pretermisisse meminit formidat tamen ea quae nescit.
Aspice festina pereunt quaecumque ruina. Adorte repentina cum
furto fraude rapina. Utique cunctorum breuis est et plena labo

ru. O diues diues nunquam per secula viues.

De dignitate anime et utilitate carnis. cap. iiii.

Anima insignita dei ymagine decorata similitudine:
o desponsata fide: doctata spu. Redempta sanguine: de-
putata cu angelis. Capax beatitudinis: heres boni-
tatis: ronis princeps quid tibi cu carne? Unde ista pateris pp
carnē aliena tibi peccā iputant. s. tue iustitie: quasi pānus men-
struate reputat. Atq; tu ipa ad nihilū redacta ē: et quasi mibi-
lū et inane reputata. Nihil aliud ē caro: cu qua ē tibi tanta fa-
miliaritas: et societas: nisi spuma caro facta fragili vestita deco-
re: sed et erit: qd est caro: cadauer: miserū et putridum et cibus
vermiū. Nā quātūcūq; extollat: semp caro est. Si diligēter cō-
sideres: que p os et nares ceterosq; corpis meatus egrediātur
vili? sterquiliniū nūq; vidisti: si singlas ei? misias enarrare ve-
lis: quā sit onerata peccis irretita vitiis. **P**uriēs cōcupiscen-
tiis: occupata passionibus: polluta illusiōib? : p̄ona semp i ma-
lū: et ad oē vitiū proclivis: plenaq; oī cōfusione: ignominiaz inue-
nies: o aīa pp carnē homo vanitati filis factus est: qz ex illa vi-
tiaz cōcupie traxit: quo captivus tenet et icuruat. **A**t diligat
vanitatē: et iniquitatē opetur. **A**ttende o homo: quid fuisti an-
oriū: quid ab ortu vsq; ad occasuz: atq; quid eris post hāc vitā
Profecto fuisti qd nō eras: postea de vili materia factus et i
vilissimo panno involutus menstrualī sanguine in vtero mater-
no fuisti nutritus: tunica tua fuit pellis sedina. Sic idatus et
ornatus venisti ad nos. **N**ec memor es q̄ sit vilis origo tua
forma fauor ppli: fernoz iuuenilis opes. Subripuere tibi no-
scere quid sis homo. Nihil aliud est hō q̄ sperma vel spuma
feridū saccus stercozū: cibus vermiū. **U**nde supbit hō: cui? cō-
ceprio culpa: nasci pena: labor vita: necesse mori. **P**ost hoīem
vermis post vermē fetor et horror: sic in nō hoīez vertitur oīs

hō. Cur ergo hō superbus nō attendis: q̄ fuisti vile semē z s̄a
guis coagulatus in vtero: Deinde miseris hui⁹ vite exposit⁹
z peccato. Postea vermis z cibus vermiū futur⁹ intumulo.
Quid supbis pulvis z cinis: cui⁹ cōceptio culpa: nasci pena:
labor vita: mori angustia. Cur carnē tuaz preciosis cibis ipin
guas z adornas q̄ post paucos dies vermes deuoraturi sunt
in sepulchro. Vñz vero tuā nō ornas bonis opibus: que deo
z angelis ei⁹ p̄ntanda est i celis: Aurū cui seruis z. quicquid
auarus acervas. Currimus absq; mora: cito transit nec redit
hora. Fructus fossa dabit oprato ipe tellus. Fossa tibi caro
celica regna dabit. Quare aīaz tuā vilipendis: z ei p̄ponis car
nez: dñam ancillari z ancillā dñari magna abusio est. Totus si
quidē mundus iste ad vñus aīe p̄tiū estimari nō pōt. Nō. n.
pro roto mūdo deus aīam suā daret quā pro aīa hūana dedit:
sublimis ē ergo aīe p̄tiū que nō nisi xpī sanguinē redimi po
tuit. Quā ergo cōmutatiōez dabis pro aīa tua: qui das illam
pro nihilo: Nonne dei filius cū esset in sinu p̄ris a regalibus
sedibus pro ea descēdit vt eā liberaret adiabólica p̄tate. Quā
cū vidisset pccōz funibus irretitā iaz iāq; demonibus traden
dā: vt morte ppetua dānaret flevit super eā: qui fle f nesciebat
z nō solū flevit: sed etiā se occidi permisit: vt pretio sui sangui
cam redimeret. Aspice mortalis pro te dat hostia talis. Sol
ue pendendo: quod homo peccauit edēdo. Agnosce homo q̄
nobilis sit anima tua: z q̄ gravia fuerint eius vulnera pro qui
bus necesse fuit xp̄m dominum vulnerari nisi adderet z occi
di: z non solum occidi: sed et ligno crucis affigi q̄ ignominio
sius est. Nam si non fuissent tua vulnera: ad mortem z ad
mortē sēpiternā nūq̄ p eorū remedio dei fili⁹ moreret. Noli
ergo vilipēdere aīe tue passiōez: cui a tāta maiestate vides tātā
exhiberi ppassionez fudit ille lacrimas p te. lava z tu p siglas

noctes lectum tuū cordis ppūctiōe ⁊ lachrymarū affiduitate.
Sudit ipse sanguinē suū pte : funde ⁊ tu tuū quotidiana cor
poris afflictioē. Quod si semel p xpo ponere nō potes: salteꝝ
mitiori quodam sed longiori martyrio pone.

Noli attēdere: quid caro velit: sed quid spūs poscit: rūc glo
riosus. n. erit: cū redierit ad dñm suū: tradetq; se ei. Ita tamē
si e corpe vel ope minimū factū: seu nullū pccm secū tulerit: ⁊
deterferit oē sordidū. Si vō dicis: dur⁹ est hic sermo: nō possū
mundū spernere: ⁊ carnē meam odio hēre. Dic mihi: vbi sunt
amatores mūdi: qui ante pauca tpa nobiscū fuerūt? Nihil ex
eis remansit nisi cineres ⁊ vīces. Attende diligēt: quid sunt:
vel quid fuerunt: hoīes fuerūt sicut tu: comederunt: biberūt:
riserūt: ⁊ duxerunt in bonis dīcs suos: ⁊ in pūcto mortis ad in
ferna descēderunt: hic caro eoz vermib⁹: ⁊ illic aīa ignibus de
putat: donec rursus infelici collegio colligati sempiternis inmol
nant incēdijs: qui socij fuerūt in vitijs. Una nāq; pena impli
cat: quos un⁹ amor i crimie ligat. Quid eis pfuit inanis glā:
breuis letitia: mūdi potentia: carnis voluptas: false diuitie: ma
gna familia: ⁊ mala pcupiscētia: vbi risus ⁊ ioc⁹: vbi iactātia ⁊
arrogātia? De tāta letitia q̄tra tristitia: ⁊ post tantā voluptatē
tā gravis misēria: de illa exultatiōe ceciderūt i magnā miseriā:
in grandē ruinā: ⁊ magna tormenta. Quicquid illis ⁊ tibi ac
cidere pōt: q; homo es: homo de humo: limas de limo: de ter
ra venis: ⁊ i terrā reuerteris: qñ veniet dies illa vltima: q̄ subi
to venit: ⁊ forsitan hodie erit. Certū est: q; morieris: sed incer
tum est: qñ: aut quō: aut ubi. Qm̄ mors vbiq; te expectat: tu
quoq;: si sapiens fueris: vbiq; eā expectabis. Si carnē seq̄ris:
punieris in carne: si in carne delectaberis: cruciaberis i carne:
Si curiosas vestes requiris: p ornata vestiū sub te sternet
tinea: ⁊ operimentū tuum erunt vermes. Iustitia. n. dei aliud

indicare nō pōt: nisi fm qđ opa nostra merent. Qđ n. n. pl⁹ di
ligit mundū qđ deū: seculū qđ claustrū: gulā qđ abstinentiā: luxu
riā qđ castitatē: sequit^r diabolū: et ibit cū illo in suppliciū eternū.
Quis putas: tūc meror erit: quis lucius: que tristitia: cū sepa
bunt^r iniusti a p⁹ortio scōz et a visione dei: et tradent^r in potesta
te demonū: et ibūt cū ipsis i suppliciū eternū: vbi semp erunt si
ne fine i gemitu et luctu. Procul quippe a beata patria paradisi
exulati: cruciabunt^r in gehēna ppetua: nunq⁹ lucē visuri: nunq⁹
requiē adepturi: sed p milia miliū ānoz in inferno cruciādi: nec
nunq⁹ inde liber^r di. vbi nec: qui torquent: aliqui fatigant^r: nec:
qui torquent^r: aliqui moriūt^r. Hic aspect⁹ rotaz horribilis: aspe
ctus imitus: atq; deteriorib⁹ supplicijs sequētib⁹: sic sic enīz ibi
ignis psumit: ut semp reseruet: sic tormēta agunt^r: ut semp in
nouent^r. Juxta v^o qualitātē culpe: penā sustinebit vnusquisq;
gehēne: et silibus culpis: silēs debent^r cruciat⁹: nil ibi audietur
nisi fletus: plātus: gemitus: allulat⁹: meror: et stridor dentium:
nihil aliud ibi videbit^r nisi vermes: facies torioz: et tetrissima
mōstra demonioz: vmes crudeles mordebunt intima cordis.
Hic dolor: inde pavor: gemit⁹: stupor: et timor horrois. Arde
būt miseri in igne etno in eternū et ultra. In carne cruciabūt^r
p ignē: in spū p pscie v^omē: ibi erit dolor itollerabilis: feroz inq⁹
pabilis: timor horribilis: mors corpis et aīe sine spe venie et mi
sericordie. Sic tñ morient^r: ut semp viuāt: et sic vinēt: ut semper
morian^r: ita aīa hoīs aut i inferno cruciabit^r p pccis: aut i pa
diso p bonis meritis collocat^r. Nūc ergo alterz de duob⁹ eli
gam⁹: aut semp cruciari cū ipsis: aut sēp letari cū scis. Bonū
liquidē et malū: mors et vita sūt nobis apposita: ut ad qđ volu
erim⁹: manū extēdam⁹: et si tormēta nos terrēt: saltē p⁹mia iui
tēt. Occurrat mēti tue mors et passio xpī: iudicijsq; dies: celoz
gaudia: pena: inferni qui q; meror hoz vince goliā: Gle: si solari

ieiuna: si satiari. Da: si ditari: serui: si vis dominari.

De p̄mio videndi deum z habendi. cap. v.

Rimū ē vidē deū: viuere cū deo: viuē de dō: eē in dō:
p qui erit oia i oibus hēre deum: qui est summū bonū:
z vbi sūmū bonū ē: ibi sūma felicitas: sūma iocūditas:
v̄a libertas: p̄fecta charitas: eēna securitas: z secūra eēnitas.
Est ibi v̄a letitia: plena scia: ois pulchritudo: z ois beatitudo.
Est ibi pax: pietas: bonitas: lux viri: honestas: gaudia: leticie:
dulcedo: vita p̄hēnis: gl̄ia: laus: requies: amor: z cōcordia dul
cis: sic hō i deo beat⁹ erit: i cui⁹ p̄scia pccm̄ inuētū nō fuerit: vi
debit deū ad voluntatē: hēbit ad volūtatē: fruet⁹ ad iocūditatē:
i eēnitate vigebit: i v̄itate fulgebit: i bōitate gaudebit: sic hēbit
p̄manēdi eēnitatē: cognoscēdi facultatē: z requiescēdi felicitatē
Cui⁹ siquidē hō erit illi⁹ sup̄ne ciuitatis: cui⁹ āgeli sunt ciues:
d̄s p̄r tēplū: fili⁹ ei⁹ splēdor: i p̄s scūs charitas. **O** ciuitas cele
stis māsis securā patria totū p̄tinēs: qđ delectat: vbi ppl̄s sine
murmuratiōe: i cole quieti: hoies nullā idigētiā hñtes. **Q** glo
riosa dēa sūt d̄ te ciuitas d̄i: sicut letātiū oīnz h̄ratio ē i te. **D**ēs
letāt i letitia z exultatōe. **D**ēs delectant⁹ de dō: cui⁹ aspect⁹ pul
cher: facies decora: eloquiū dulce: delectabil⁹ ē ad audiendū:
suauis ad hñdū: dulcis ad fruēdū: ipse p se plz: z p se sufficit ad
meritū z ad p̄miū. **N**ec extra illū quicq̄ aliud q̄rit: qz totū in
illo inenit⁹: quicquid desiderat⁹: z ita sēp oculis libet eū aspice:
sēp h̄re: sēp qz i illo delectari: z illo frui: i illo clarificat⁹ itelle
ct⁹: z purificat⁹ affect⁹ ad cognoscēdā z diligēdā v̄itatē. **E**t hoc
est totūz bonūz hois. s. noscē z amare creatorē suū. **C**ur ergo
nos angit vesania vitioz sitire absinthiū: hui⁹ mūdi sequi nau
fragiū: hui⁹ vite labētis pati ifortuniū: ipie tyrānidis sufferre
dñinz: z nō magis puolare ad scōz felicitatē: ad angeloz socie
tatē: ad solēnitatē sup̄ne leticie: z ad iocunditatē p̄tēplatiue vi

te: ut possim⁹ intrare i portas dei: z videre supabundantes diui-
tias illas bōitatis illi⁹: ibi vacabim⁹ z videbim⁹ q̄dulcis dñs:
z magna multitudo dulcedis ei⁹: videbim⁹ quidē gl'ie decorē:
scōz splēdorē z regie prātis honorē. cognoscem⁹ prīs potētiā:
filij sapiam: sps sci clemētiā. Et ita hēbimus notitiā illi⁹ sūme
trinitatis. Nūc corpa p corp⁹ videmus: imaginē ēē corpoz spū
videm⁹. Tūc vō ipsā vītātē pure mētis intuitu videbim⁹. O be-
ata visio vidē deū i seipso: vidē deū i nobis: z nos i eo felici io-
cūditate: z iocūda felicitate: quicquid desiderabim⁹: hēbimus:
nihil āplius desiderātes. z quicquid videbimus: amabim⁹ ipso
amore brī. Brī dulcedie amoris z suauitate prēplatiōis. Nec
ē sūma illius prēplatiōis: z hec ē sūma illius felicitatis: qm̄ i rel-
ligē i suo puro eē syncera veritas: z p̄phendet i eo icomp̄hen-
sibilis trinitas: z patebunt archana diuinitatis: videbit⁹: z ama-
bit⁹ deus. Et hec visio z delectatio: totum cor hoīs implēs: z
satiās: una erit oīum lingua: inbilatio idēfesa: unus affectus z
amor cōnus. Patebit vītas: implebit charitas: z erit itēgra cor-
poris z aīe societas. Fulgebit sicut sol gl'ificata hūanitas: quie-
ta erit z p̄coris carnis z spūs societas. Angeloz z hoīuz unū
erit gaudium: unū colloquiū: unū p̄uiuium: nō lāguebit amor:
nō liq̄ fiet dilectio p̄ntibus oībus bonis: nulla erit dilatiōis af-
flictiō: qm̄ beatifica diuine maiestatis p̄ntia oībus erit oīa: et
erit cōis oīam oīpotētiā: sapia: pax: iustitia: z intelligentia: nō
erit in illa patria diuersitas linguaz: sed pacifica z p̄coris p̄cor-
dia mox z affectuum. In torrente illius voluptatis: nisi ultra
appeteret cumulata societas: tāta erit felicitas ibi si quidem erit
cumulata supeminens gloria z abundans hereditia.

¶ Promerenduz vite eterne premiū quis idoneus:
profecto penitens: verus obediens: bonus amabilis
socius: z fidelis seruus.

Erus penitens semper est in labore et dolore dolet
v de preteritis: laborat pro futuris cauēdis: v̄ra si qui
dem p̄n̄ia est: sine intermissiōe t̄p̄is de peccatis dole
re: sic plangit cōmissa vt nō cōmitat plangenda: irrisor nāq; ē
et non verus penitēs: qui adhuc agit q̄ peniteat: si ergo ver⁹
penitens es: cessa a peccato: et noli ampli⁹ peccare: q; inanis ē
penitentia: quā sequens coinquinat culpa.

Omnis obediens dat suū velle: et suū nolle: vt possit
b dicere. ¶ Paratum cor meū deus: par. cor me. vt quic
quid p̄cipitur sit paratus facere: paratus ad nutum
citius obedire: paratus sibi vacare: proximis ministrare: seip̄
custodire: et in celestium contemplatione requiescere.

Abilis socius oībus est officiosus: nulli onerosus:
a q; deuotus ad deum: benignus ad proximū: sobrius
ad mundū: dñi seruus: proximi socius: mundi dñs:
superiora habet ad gaudiū: equalia ad consortiū: inferiora ad
seruitiū. ¶ Nulli est onerosus: sed inferiora redigit ad vtilitatē
medior: et ad honorem superior: superiora trahens: inferiora
sequens: ab illis pressus nihil passus et ea possidens.

Fidelis seruus semp est in contemplatione dei: et cu
stodia sui. Custodie ergo tue prius adhibe omnem
diligentiā: et demū intelligas te nunq̄ posse sufficē
ad te custodiendū: et vt tua industria custodire te valeas diu
nam implorea clementiā. Itaq; ad contēplandaz creatoris tui
bonā voluntatē et bene placētē: atq; perfectaz: āgelicā exora
tutelaz. ¶ Patrocinii quoq; omniū cū xp̄o regnantium: super
te roga. Curre per singulos: supplica singlis: et simul oībus cla
ma: et dic: Misere mini mei misere mini mei saltem vos amici
mei: recipite fugitiū v̄m: sed fratrelem: sed consanguineū in
sanguine redeptoris. En paup ad hostiū stat: et clamat: et pul

sat aperte pulsanti: pducite vsq; ad regē: ut pstrat⁹ corā eo indi-
cet ei oēs misias suas z necessitates: q̄s patit. Ad extremuz
plato tuo cor tuū cū oī pgenie recōsigna: z nullū remaneat in
eo pccm: qđ pura p̄fessioe nō delea^r. Jesū xpm ē sup cor tuū
sicut signaculū pone: cū. n. xps hostiū cordis custodit: z est cor
dis hostiari⁹: ut p eā igrediant^r: z egrediant^r: oēs familie cordis
psequant^r: adsūt miliū milia angeloz ad fores extioz sensuū ex-
cubantiū: nec alienigena audet irrūpere terribiles illas acies:
ppter hostiarij reuerentiam z angeloz custodiam.

De cōsideratiōe hoīs sui ipsius siue examinatiōe. ca. vi.

Integritatis tue sis curiosus explorator: vitā tuam
quotidiana discussiōe examina: attende diligent. q̄ p̄fi-
cis: q̄ deficiis: qualis sis i morib⁹ z i affectib⁹ q̄ sis dō-
natus vel dissilis: q̄ lōge vel q̄ ppe nō locoꝝ inuall^r s; moꝝ af-
fectib⁹. Stude te cognoscē: q; multo melius z laudabilius ē: si
te cognoueris: q̄ si te neglecto cognoscēs cursus sydez: vires
herbaz: pplexiōes hoīum: nās aīaliū: z hēres oīum celestiū z
terrestriū sciam. Redde ergo te tibi z si nō semp vel sepe vel
saltez in tū. Rege tuos affcūs: dirige actus: corrippe excessus i
te nihil remaneat idisciplinātū. Donec oēs trāgressiōes tuas
an oculos tuos. Statue te an te tāq̄ aliū: z sic te metipm plā-
ge: plora iniquitates tuas z pccā: quib⁹ deū offendisti: indica ei
oēs misias tuas: oñde illi maliciā aduersarioꝝ tuoꝝ. Quq; corā
eo te lachrymis mactaueris: pcor te: ut memor sis mei: ex quo
enī ego cognoni te: i xpo diligo te: z illuc mentōez tui differo:
vbi z illicita cogitatio supplicii: z honesta pmeret pmiū. Ad
altare nāq; dī cū pccōr sto: s; sacerdos tua me comitat^r memo-
ria. Tu vō mibi vicē reddes: si me amauēis: z oñū tuaz me
picipē feceris. Vbi recordabor te: cū pns eē desidero: vbi p te
z tuis familiarib⁹ denotas pces fūdis corā dño. Nec mireris:
si dixi pns: qm si me nō amas: q; imago dei sū: ita tibi pns sum

ut tu ipse tibi. Quicquid. n. tu es substantialit: ego sū: imago dī
est oīs rōnal' aīa. Proin: qui in se imaginē dei q̄rit: z qui illā ī
se q̄rendo inenit: ī oī hōie eandē agnoscit. Nisio aīe ītellect' ē.
Si ego te vides: me vides: qz nībil aliud sū q̄ tu. Et si deum
diligis: in me dei imaginē diligis. Et sic ego diligendo te: deū
diligo in te: dum unum q̄rimus: z ad unum tendimus: semp in
vicem nobis p̄ntes sumus: sed in deo: in quo nos diligimus.

¶ Q nō orandum vel psallendum sit attente. cap. vii.

Am ad orandū siue ad psallēdū ī ecclesiā intraveris:
t tumultū fluctuantū cogitationū relinq̄ extius. Curā
extinorū penit' obliuiscē: ut soli deo possis vacare. Fieri
enī nō pōt: ut aliqui quis cū deo loq̄t: qui cū mūdo tacēs fabu
la. Ibi vacabim': videbim': amabim': z laudabim'. Intende
ergo illi: qui itendit tibi: audi cū tibi loquentē. Ita fieri: si dñō
laudib' soluendo cū debita reuerētia z sollicitudie assistas: ut
singula vba diuine scripture diligēt intēdas. Nō q̄ ista faciā:
dico: s; q̄ facē vellē: nō fecisse penitet: z nō facē piger. Tu vō:
cui maior grā p̄cessa ē: votis z deuotis p̄cib' pias aures dī ad
te deflecte: lachrymis z suspirijs p̄ tuis excessib' illū clementē
supplica: z exora: atq; cāticis spūalib' in scīs illū lauda z glori
fica. Nihil. n. magis supnis cinibus spectare libz. Nihil regi
sūmo iocūdi' exhibet: sicut ipse testat: Sacrificiū laudis hono
rifi. me. Q̄ felix eēs: si illū spūalibus ocul' possis itueri: quō
p̄ueniūt p̄cipes p̄iūcti psallētib' ī medio iuēculaz tympani
stria. Vidēs p̄culdubio: q̄ cura: quone tripudio assūt mediā
tib': int̄sunt orātib': assistūt psallētib': supsūt quiescētibus: pui
dentib' z p̄curātib' p̄sunt. Diligūt quidē suos p̄cines supne
porātes: z p̄ his quin hereditatē capiūt salutis: sollicitē p̄gau
dēt: p̄fortāt: instrunt: p̄tegūt: p̄uidētq; oībus oēs. Ipsi. n. de
siderāt aduētū nīm: qm̄ d' nobis expectāt cineratis sue ruinas

repari diligentē q̄rūt: z libentē audiūt bona noua de nobis. Sol
licite discurrūt mediū int̄ nos z deū: n̄os gemit⁹ ad deū porā
tes fidelit̄. Nō dedignāt eē socij n̄ri: qui iā facti sūt m̄stri n̄ri.
Exultare eos fecim⁹: qm̄ ad p̄niam p̄uersi sum⁹. Festiuemus
ergo de nobis eoz letitiā adiplē: ve tibi: quicūq; es: qui deside
ras ad vomitū redire: z reuerti ad lutuz. Putasne: placatos
hēbis angelos ī iudicio: quos tāto z tā sp̄ato priuaueris gau
dio: Exultauerūt: qm̄ venim⁹ ad religionē tāq̄ sup̄ his: quos
ab ipsa īferni porta cernerēt renocari. Quid vō tūc erit: si ab
ipsa ianua paradisi viderit redire: z abire retrosū eos: qui iā al
tez pedē hnt ī celo: Sint ergo corpa īferi⁹ z corda sup̄i⁹. Cur
ramus ergo nō passib⁹ corpis: s; affectibus: s; desiderijs: s; su
spirijs: q; nō solū angeli: s; angeloz creator: nos expectat: expe
ctat nos d̄s p̄r tāq̄ filios z hēdes: ut p̄stituat nos sup̄ oīa bo
na sua: expectat nos dei fili⁹ tāq̄ frēs z cohēdes: ut fructum
sue natiuitatis z p̄ciū sui sanguis offerat d̄o p̄r: expectat nos
sp̄s sc̄us: qui ē bonitas z benignitas: in q̄ ab eīno p̄destinati
sum⁹: nec dubiū quin suā p̄destinationē iplē velit. Ergo q; to
ta nos curia celestis expectat: z desiderat: desideremus. z nos
eā: q̄ro possum⁹ desiderio. Lū magna nāq; p̄fusiōe z rubore
ad illā veniet: quisquis eā vidē nō d̄siderat vehemēt. Quicūq;
vō iugi orōne z assidua cogitatōe ī illa p̄uersat: z securus hic
egredit̄: z magna letitia suscipiet. De mō orandi. cap. viij.

Uicūq; ergo fueris intra te metipm̄ ora: si lōge fue
ris ab oratorio: noli locū q̄rē: qm̄ tū ipse loc⁹ es. Si
fueris ī lecto aut ī alio loco ora: nā z ibi ē tēplū fre
quentē orādū: z fesso corpe mēs est erigēda ad deū. Sicut enīz
nullū est momētum: quo homo nō urat: vel fruāt dei bonitate
z misericordia: sic nullum debet esse momētuz: quo deū ī me
morā non habeamus: sed dicis. Ego quotidie oro orationis

mee nullū fructū vidē: s; sicut accedo ad illā ita redeo. Nemo
mibi loquit: Nemo mibi rīdet: Nemo quippiā donat: s; i cassū
videoz laborasse: sic loquit hūana stultitia: nō attēdēs quid in
de vītas pmittat dicēs. Amē dico vobis: q; quicquid orātes
petitis credite: q; accipietis z fiet vobis. Noli ergo vilipēdē
orōnē tuā qm̄ ille: quē oras nō vilipēdit eā: s; ateq; egrediatur
ō ore tuo: ip̄e eā scribi iubet i libro suo. Et vnū de duob; idū
bitāter sperare obemus: qm̄ aut dabit nobis: quod petimus:
aut quod nouit nobis esse melius.

Cogita igit de dō quicquid meli⁹ potes: d te: aut quicquid
deteri⁹ vales d te vō: z illo credē apli⁹ debes: q; cogitare pos
sis. Omne tps: i quo de dō nō cogitas hoc te pdidisse putes.
Dis si quidē res aliēa ē a nobis: tps vō tū nrm ē: vaca ergo
tibi z vbiq; fueris ibi tuti⁹ esto. Noli te reb; tradere: s; cō
modare: Quocūq; loco psistis cogitatiōes tuas tracia z ad sa
lutare i aio tuo vīsa. Dis si quidē locus ad meditādū ē pgru⁹:
tota ergo facilitate ai colligēs libere tecū hira: z i latitudine cō
dis tui deābulās cenaculū grāde stratū ibidem xpo exhibe.
Adēs nāq; sapiētis semp ē apud deū. Illū semp ai oculos
hīc debem⁹ p quē viuimus: sumus: z sapim⁹. Ip̄m nāq; vt ef
seimus hēmus auctorē: scimus: obemus hīc doctorē: z vt bōi
simus: hēmus eterne suauitatis largitorē: z i hoc imaginē ei⁹:
hoc ē illius sūme trinitatis i nobis cognoscimus. Nā sicut il
le ē z bōus z sapiēs: sic z nos p modulo nro z nos sumus:
z nos cē scimus z id eē z nosce diligimus: vt ere igit te ip̄o ve
lut di tēplo p illud qd ē i te sile deo. Adonoz si quidē deo sū
mus: ē illū venerari z illū imitari. Imitari: si pius es. Tēplū
n. scm̄ ē deo: mēs pia: z altare optimū corpus veneraris: si mi
sericors es: sicut ip̄e i nobis oībus misericors ē. Adostia si qui
dē acceptabil ē deo facere bonū. Oībus p deo fac oīa: sicut fi
lius dei vt dignus sis eo: qui te dignat⁹ ē vocare filiū. In om

nib⁹ igit^r: q̄ agis: dū eē p̄ntē cognosce. **L**aue ergo: ne i eo quid
male delectat cogitatio tua: v^l visio tua demoret^r. **N**ec dicas:
nec facias: qd̄ nō l̄z ēt si libet: nec aliquo facto: vel signo deum
offēdas: qui vbiq; p̄ns cernit quicquid facis. **M**agna custodia
necessaria ē: qm̄ aū oculos verū iudicis p̄cta cernētis vivis. **C**ū
illo tñ securus es sēp: si talē p̄paraveris te: vt tecū ad eē digne
tur. **S**i tecū nō ē p̄ grām: adest tñ p̄ vidictā. **I**lli quoq; irasci
tur d̄s: qm̄ peccatē nō flagellat. **Q**ui vō bica d̄o flagellat: nec
emēdat: i fūo dānat. **Q**ualr dēmus p̄suat in iudiciā cōdis
Ertū ē qm̄ vbiq; mors tibi minat^r: z diabol⁹ ca. ix.
i^lidiat^r: vt rapiat aīaz tuā: qm̄ de corpe egrediet^r. **T**u
vō noli timere: qm̄ deus: qui i te bitat eripiet te a mō
et z a demōe. **F**idelis. n. socius ē deus: nec deserit spantes i se
nisi prius ip̄e deserat. **D**eserit aīa dū cor p̄ prias cogitatio
nes z inutiles vaga mēte discurrir: iō oī sollicitudinē: z custodia
illud teneri z custodiri d̄z: vt in illo deus requiescē possit. **I**n
oī nāq; creatura: q̄ sub celo vanitatibus mūdānis occupatur:
nil humano corde sublimius: nil nobilius nilq; deo filius repi
tur. **Q**uapp̄ nihil aliud q̄rit a te: nisi cor tuū. **A**dūda ergo te
p̄ purā p̄fessionē z assiduā orōez: vt mūdo corde deū videre
possis p̄ p̄innā circūspectionē. **I**n oī loco ei esto subiectus z
itētus. **C**ōpone mores tuos z sis i te placatus. **D**ilige oēs
hoīes. z te oībus amabilē exhibe: vt sis pacificus z dēi filius:
Sic eris bonus monachus: scūs: hūilis: z rectus. **E**t cū talis
fueris mēnto mei. **N**e mibi: qui ista dico: z ea nō facio: z si ali
qñ facio nō diu p̄scero. **I**sta hēo i mēmorā: z nō hūo i vita.
Hēo i s̄mōibus z nō i moribus. **L**egez i corde z ore tota die
rumino: z s̄ria legi ago. **L**ego i ea de relione z plus diligo le
ctionē q̄ orōez. **V**erūtñ nihil aliud docet mē tota die diuina
scriptura nisi relionez amare. **V**eritatē v^l vnitatē suā: z cha
ritatē. h̄c. **E**go mis z misabilis citi⁹ curro ad lectionē q̄ ad

ad oronē. Libētī? volo legē q̄ missaz cātare v̄l auscultar. **E**xpectat me aīa volēs d̄ necitate sua loqui mibi: ego v̄o aliq̄e lībrū accipio: quē ille v̄l ille veller h̄re. **L**ego ī eo z legēdo amittō charitatis fructū: pietatis affectū: opūctiōis fletū: missarūz vtilitatē: celestīū p̄templonē. **N**il tamen in hac vita dulcius sentit: nil auidī? sūit: nil ita mētē ab amore mūdi sepat. **N**il sic aīm p̄tētatiōes roborat. **N**il ita boiez excitat z adiuuat ad oē op? z ad oēm laborem q̄ assidua oīo.

Qualr cū intētiōe debemus vacare oronez. cap. xi.
Tolerare mei d̄s: qm̄ ibi plus peccov̄bi plus peccata mea emēdare debeo. **N**ā ī monasterio sepe dū oro n̄ attēdo: qd̄ dico. Oro quidē ore: s; mētē foris vagāte: orōis fructu priuor. **C**orpe sū īteri? sed corde exteri? z iō p̄do: qd̄ dico. **P**arū. n. p̄dest sola voce cātare sine cordis ītētiōe. **I**ddo magna puerlitas īmo maga īsanīa ē: qū cū deo maiestatis liqui ī orōne p̄sumimus: z nos īsensati aurē auertim? z nescio: ad quas ībertias p̄uertimus cor n̄m. **M**agna ergo īsanīa z grauit̄ iudicāda cū vilissimus puluis: loq̄ntēz ad se dignat̄ audire creatorē vniuersitatis. **I**neffabilis vero ē dignatio diuine bōitatis: quē dū quottidie p̄spicit nos īfelices aures auertē z obdurare corda: nihilominus clamat ad nos dicens. **R**edite preuaticatores ad cor: vacate z videte: qm̄ ego sū d̄s. **L**oquit̄ mibi deus ī psalmo: z ego ei: nec tñ cū dico psalmūz: attēdo: cui? psalmus sit. **I**ccirco magnā iūriā deo facio cū illū p̄cor: vt p̄ces meas exaudiat: quas ego: qui fūdo: nō audio: de p̄cor illū: vt mibi intēdat: ego v̄o nec mibi nec illi intēdo: sed qd̄ deterius ē ī mūda: z īutilia ī corde versando fetorē horribilē ei? aspectib? ingero. **D**e volubilitate cordis. cap. xi.
Ibil ē ī me corde meo fugatiuz: qd̄ quotiēs me d̄serit: z p̄ prauas cogitatiōes defluit: totiēs deū offēdit. **C**or meū cor vanū vagū: z īnstabile ē: z īscrutabile

dum suo ducit arbitrio: diuino caret consilio. In se ipso non potest consistere: sed omni mobilitate mobilis per infinita distrabitur: et hac illac per innumera discurret. Et dum per diuersa requiem querit: non inuenit: sed in labore miserum: ac requiem vacuum manet. Sibi non concordat: sed a seipso dissonat: a se resilit. Voluntates alternat: consilia mutat: noua edificat: vetera destruit: destructa reedificat: eademque iterum: atque iterum alio et alio modo mutat et ordiat. Et quis vult: et non vult: nunquam in eodem statu permanet. Sicut. n. molendinum voluit velociter et nihil respuit: sed quicquid imponit. molit: si autem nihil apponit seipsum consumit: sic cor meum semper in motu et nunquam requiescit: sed sine dormitu: sine vigile somniat: et vigilando cogitati quicquid ei occurrerit. Et sicut molendinum si arena imponat: exterminat. pix inquinat: palea occupat: sic cor meum cogitatio amara perturbat: immunda maculat: vana inquietat et fatigat. Itaque dum cor meum futurum non curat gaudium: nec diuinum querit auxilium ab amore celestium elungatur: et in amore terrestrium occupatur. Quoque elabitur ab illis: innoluitur in istis. Vanitas istud recipit: curiositas deducit: cupiditas allicit: voluptas seducit: luxuria polluit: torquet inuidia: turbat iracundia: cruciat tristitia. Sicque mille casibus miserum submergitur omnibus vitis. Quoniam quidem unum deum: qui ei sufficere poterat: dimisit: et per multa dispergitur: huc illuc querit ubi quiescere possit: et nihil inuenit: quod ei sufficiat: donec ad ipsum redeat. A cogitatione in cogitationem deducitur per varias affectiones variatur: ut saltem varietate ipsarum rerum impleatur: quarum qualitate satiari non potest. Sic labuntur corda misera subtracra diuina gratia. Quoque cor ad se reuertitur: et discutit: quicquid cogitauit: nihil reperit: quia non oportuit fuit. Sed inopportuna cogitatio: que multa proponit de nihilo: sic denique se decipit imaginatio quam demonum format illusio. Precipit mihi deus: ut prebeam illi cor meum et quia ipse deus non sum obediens et subditus: mihi suus rebellis et prius

nō mibi subiugari nō poſſo: donec illi fuero ſubiugat⁹ ⁊ ſubie-
ctus. **A**dhibiq; ſuā nolēs: q; ei nolo ſuīre volēs. **I**ccirco pl'a
machinat⁹ cor meū uno momēto: q̄ oēs hoīes poſſet p̄ficē uno
āno: cū dō nō ſū unī⁹: ⁊ iō ī meipſo ſū diuiſus: cū illo vō uniri
nō poſſū niſi p̄ charitatē: nec ſubijci niſi p̄ hūilitatē: nec verus
hūilis eē niſi p̄ v̄itatē. ¶ **Q**uāl'r dēmus p̄fiteri peccā n̄ra. xij.

Expediit ergo: ut ī v̄itate me diſcutiā: ⁊ cognoscā: q̄ vīl'
c q̄ fragilis ⁊ q̄ labilis ſū. Deīn cū oēs miſ̄ias meas co-
gnouero: neceſſe ē: ut ei ībereā: p̄ quē ſū: ſiū quo nihil
ſū: ⁊ nihil facē poſſuz. **E**t q; a dō peccādo reſceſſi: ad illū niſi p̄
verā p̄feſſionē redire nō poſſū. **S**ateri ergo o;: qd̄ fatēdū ē: q; nūq̄
eo mō aut ea itētiōe: q̄ peccaui: peccā ſū p̄feſſus: nec oīuz
ſū recordat⁹: aut p̄p̄ vetuſtatē: aut p̄p̄ multitudinē. **S**i aut nō
pure p̄feſſus ſū p̄p̄ turpitudinē. **C**ōfeſſionē meā ēt diuiſi: ut di-
uerſi ſacerdotib⁹ diuerſa manifeſtarē: ⁊ ita venia carui: ad quā
p̄ p̄tel venire putauī: execrāda utiq; p̄feſſio ē peccā diuidē: ⁊ ſu-
p̄ficietē⁹ radē: ⁊ nō ītriſec⁹ eradicare. **N**ō. n. ē util' p̄feſſio: niſi
ſit ī oris v̄itate: ⁊ cordis puritate. **E**t ut tres ſint: qui testimo-
niū nobis dāt ī celo. **P**̄r ⁊ fili⁹ ⁊ ſp̄s ſcūs. **A**ddam⁹ testes ſa-
cerdotes ori ⁊ cordi: ut ī ore duoz vel triū testiū ſter oē v̄bu;.
Sz dicis: ſufficit mibi ſoli deo p̄fiteri: q; ſacerdos ſine eo me a
peccis nō pōt abſoluē. **A**d qd̄ nō ego ſz beatus **I**acob⁹ r̄ndit:
dicens. **L**ūfiremini altut⁹ peccā v̄ra. **E**ſt nāq; valde pueniēs:
ut nos: qui peccādo p̄umaces deo fuimus: penitendo ſuplices
ſacerdotibus ⁊ miſtris eius ſimus: ut hō: qui ad dei gr̄az p̄ſer-
uandā mediatoze nō eguit: iam eā recupare nō niſi p̄ mediato-
rē poſſit. **S**uſpiret ergo: ⁊ gemat: ⁊ anxi⁹ p̄ peccō expanſcat:
ſollicit⁹ diſcutiat: ⁊ auxiliatozes q̄rat: p̄ſternat ſe humili⁹ hōi:
qui humili⁹ aſtaſ noluit creatori. **N**ā et hoc ſaluberrimū eſt:
ut corde peniteat: ⁊ ore delictū ſuuz cōfiteat⁹: q̄tenus deus: qui

propitius adest p gratia: vt cor ppingat per pniaz: deinde ad
sit: vt cofitenti peccatoz venia tribuat. Qd si forte pccor vere
peniteat: sed interueniente articulo necessitatis ad pfessione p
uenire no possit: confidenter credere debemus: q sumus sacer
dos complet in eo: q mortalis no potuit: z ia apud deu factuz
constat q ho vere tenere voluit: sed no valuit adimplere qz co
fessionem no contempus exclusit: sed impediuit necessitas.

De peccatoz excusatione. cap. xiii.

In caplo vbi pcca mea emendare debui: peccata pec
catis addidi cu de illis clamarus fui: aut aliquo mo
excusani: aut negauit: aut q deterius defendi: z ipaci
enter respodi: cu nullu sit pccm a quo no sum cotamiat⁹ aliquo
mo: aut cotaminari no possiz. Iustu est: vt remota oi occasio
ne pmittā emendatioez vnde cuqz aut a quocūqz clamor qua
tenus sic liberari valeaz a peccato pperrato: vel pperrando.

De correctione fraterna. cap. xiiii.

Multitudinē iniquitarū meaz expauescēs: alioz trans
gressiōes reprehendere timui: z sic mortis auctor ex
titi: vir⁹ qz q clamādo expellere potui no expuli. In
dignat⁹ aduers⁹ alios qui me o vitiis meis rephēdebant: z quos
amar⁹ obui: odini. Illa q nocebāt mihi v^l displicebāt: o sideraui
vt n eēt: sciebā tñ q i nā sua erāt bōa z a bono scōre scā. Sz
iō mihi nocebāt: qz malus erā: z male eis vtebar. Nihil. n. mi
hi p^{ri}u ē nisi ego ipe: A Deū ē quicquid nocere pōt: z ego ipse
mihi sarcina sū. Optaui ēt: vt ds pcca mea nescirer: aut punire
noller: aut n possz. Et ita volui dm eē iscipientē: iustu z ipo
rētē: qd si sic eēt ds n eēt. Nō ē supbia sup supbiā meā: ppea
lōge a salute mea vba olictōz meoz. Suspecta si quidē ē deo
supbia z odiosa: n pōt fieri: vt cū ea i grāz renerrat: diuersum
vtri⁹ qz hospiciū: nec i eodē cobitāt aio: quib⁹ nō licuit cobitār

i celo. In celo nata ē: s; velut inemor q̄ via cecidit illuc redi
postea n̄ potuit. Lū at̄ pluuia v̄l nimio frigore v̄l calor turba
tus fuit: s; om̄ murmurari. Dia nāq; q̄ ad vsū vite accepimus
ad vsū pueritū culpe. Quapp̄ iustū est: vt qui i cūctis pec
camus in cūctis feriamur. De letitia cordis. cap. xv.

Epe ad sacrū misteriiū vocē meā fregi: vt dulci⁹ can
tarē: magis d̄lecabar i vocis modulatiōe q̄ in cordis
p̄pūctiōe. De⁹ ho cui n̄ abscondit: quicquid illicitū per
petrat: n̄ q̄rit vocis lenitatē: s; cordis puritatē. Nā dū cantor
malcet pplz vocib⁹: om̄ irritat p̄uis morib⁹: licetiā loq̄ndi vel
aliud faciēdi: sepe mea ip̄ōtunitate v̄l caliditate a p̄latis meis
extorſi. Nō timui ego miſ: qm̄ se decipit qui occulte vel apte
saragit: vt hoc ei p̄ spūal̄ iūgar: qd̄ ip̄e d̄siderat. Lū v̄l cultel
lū v̄l aliō vile hui⁹ mōi m̄ltotiēs d̄siderani: nec p̄fessus sū: quia
peccm̄ nō estiabā pp̄ rei vilitatē. Verūm nō m̄ltū itereſt q̄cūz
subā vilis v̄l p̄ciosa requirā: dū equalr̄ sit corrupt⁹ iquirētis
affect⁹. Nō. n. cultell⁹ vitiiū ē: s; cultelli appetit⁹: n; aux vitiiū
s; auri cupiditas: in laborē n̄ laborauī: vt potui z debuī: in silen
tio fui ociosus: q̄ ē maxiz peccm̄. In silentio nāq; nemo sic oz
eē otiosus: vt i eodē otio vtilitatē nō cogiter p̄xi: nec sic actuo
sus: vt p̄tēplationē dei nō requirat. Pax. n. sibi p̄ficir: qui alfi
cū pōt nō p̄ficir. De vitis meis me iactauī putās ibi eē signū
v̄tutis: vbi erat laps⁹ criminis. De v̄tutib⁹ ēt vitia feci. Iustitia
nāq; dū suū modū excedit crudelitatis. vitiiūz gignit: z nimia
pietas dissolutionē diſciplinē parturit. Sic sepe vitiiū ē qd̄ v̄tus
putat: sicut remissa segnitie m̄suetudo credit: z pigritie viti
ūz quieris v̄tutē imitat. Sinxi me eē: q̄ nō erā: dixi me velle:
qd̄ nollebā. Aliud ore dicebā: z aliud i corde volebā: z ita sub
ovina pelle vulpinam conscientiam abscondebam. Vulpia
nāq; p̄scia ē tepida puerſatio z aīal cogitatō: ficta: p̄fessio bre
uis: z rara p̄pūctio: obia sine d̄notiōe: oſo sine itētiōe: lectō sic
edificatiōe: s;mo sine circūspetiōe: Q̄ dura mihi sūt ista: q̄ lo.

quor: qm̄ me ip̄z loq̄ndo ferio. Verūtn̄ qz peccōrez me n̄ nego
sz peccm̄ meū cognosco: erit foras se apud d̄m piū iudicē ipetra
tio venie: ip̄a cognitō culpe. Dicaz miseras meas: si forte sua
pietas moueat illū: dicā peccā mea: qm̄ notitia peccī inītiū ē salu
tis. Magnā porto coronā z vestē rotidā: reglāz s̄uo ieiunio
rū: statutis psalo horis: sz cor meū lōge ē a deo meo. Exterio
rē sup̄finē itruēs salua inibi oīa arbitror: nō sentiēs. Uermez
iteriorē qui iteriora corrodit. Comederūt alieni robur meum:
z ignorauī: z iō tot⁹ p̄gens in ea: q̄ foris s̄: z ignarus interiorū
meorū: sicut aqua effusus sū: z ad nihilū sū redact⁹ p̄terita obli
uiscēs p̄ntia negligēs: futura nō p̄uidēs. Ingrat⁹ sū ad bene
fitia: pronus ad mala z tardus ad bona.

De iustitia hoīs qualr p̄ eā sit preservandus. cap. xvi.

I me nō ispicio nescio meip̄m. Si at̄ me ispicio me
ip̄m tolerare nō possū: tāta iuenio in me: q̄ digna sūt
rephensioe: z pfusione: z q̄to sepi⁹ z subtili⁹ me discu
tio: tāto p̄res abhoiatiōes ī angulis mei cordis: inuenio. Ex
quo nāqz peccare cepi: nūq̄ vnū diē sine peccō trāsire potui: nec
adhuc peccare cesso: sz d̄ die ī diē peccā peccis addo: z ea p̄ oclis
hēo: nec gemo: erubescēda vido: nec erubesco. Dolēda itueor:
nec doleo: q̄ ē mortis signū z dānatiōis inditiū. Debz .n. qd̄
dolorē n̄ sērit mortuū ē. Et morib⁹ isēlibil̄ ē icurabil̄. Venis sū
z dissolut⁹ nec me corrigo: sz ad peccā: q̄ pfess⁹ sū quotidie redō:
Nec caueo foueā: ī q̄ v̄l ego cecidi v̄l aliū cadesi vidi. Cū plo
rare z orār deberē p̄ malis: q̄ feci z bōis: q̄ facer neglexi: p̄ do
lor v̄lū ē ip̄iū inibi. Nā tepui z frigui a feruor oīois z iā sic
sēsu frigidus remāsi: z iō me flere ip̄z n̄ possū qm̄ lacrimarum
grā a me decessit. ¶ De p̄scia remordente vbiqz. ca. xvii.

Ecce mea celare n̄ possū: qm̄ quocūqz vado p̄scia mea
p̄ ē meū: secum portans quicquid in ea posui: siue bonū si
ue malū fuit viuo: restituet d̄fūcto depoiū qd̄ suādūz

accepit. Si male facio: adest illa. Si aut bene facere videar: et
inde extollo: adest illa. Adest vino: sequit mortuū: vbi gloria
mibi vel cōfusio inseparabilis p qualitate depositi. Sic est in do
mo ppria familia. Habeo accusatores: actores: iudices: et tor
tores: accusat me pscia: testis est memoria: rō iudex: voluptas
carcer: timor tortor: oblectamēta tormenta. Quotquot. n. fue
runt oblectamēta mala: tot erūt tormēta. Nam inde patimur:
vnde delectamur.

De inimicis hoīs spūalibus tribus nos quotidie infe
stantib⁹. capitulo. xvij.

Diuina me dñe de⁹: qm̄ inimici mei aīam meā circun
a dederūt. s. corp⁹: mūdus: et diabolus. A corpe fugere
nō possum: nec ipm a me fugare: circūferre illud: ne
cesse est: qm̄ alligatū est mibi: perimere non licet: sustentare co
gor. Et cū illud ipinguo: hostē aduersum me nurrio. Si. n. sa
tis comedit: et illud robustū fuerit: sanitas et fortitudo eius mi
bi aduersat. Mūdus vō circūcinxit me: et obsedit undiqz: et p
quinqz portas. i. quiqz sensus corpis. s. visum: auditū: gustum:
odoratū: et tactum: sagittis suis me vulnerat: et mors intrat p
fenestras ipsas in aīam meā. Quia respicit oculus: et mentis
sensū euertit. Audit auris: et intentionē cordis inflectit. Odo
ratus cogitationē ipedit. Os loquit^r: et fallit. Per tactū vō ar
dor libidinis p aliq pna occasiōe excitat: et nisi illico respuat:
subito torū corp⁹ meū occupat: et estuat: urit: et incendit. Prio
modicū carnē titillat: deinde delectatiōe mentē meā maculat:
et ad extremū p sensū prauitatis sibi mentē subiungat. Porro
diabol⁹: quē nō possum videre: et iō min⁹ possūz ab eo canere:
terēdit arcū suū: et in eo parauit sagittas suas: ut sagitter me.
Parauit: ut abscederet laqos: et dixit: quis videbit cos? Laq
os posuit in argento et auro et in oībus: quib⁹ abutimur: cū in

illis male delectamur: et illa quæmur. Nec solum laqueos posuit:
sed et viscum permiscuit: qui est amor possessionis: affectus cognationis:
cupiditas honoris: et carnis voluptas: quibus anima inuiscatur: et ir-
retitur: ut penitus preplatationis per plateas superne hierusalem volare et
discurrere non possit. Sagitte diaboli: ira: inuidia: luxuria: acci-
dia et c. quibus anima vulneratur. Et quis est ille: qui talia eius iacula
igneae extingui possit? Probdolor his telis superat sepe anima fide-
lis. Heu mihi: quam undique mihi bella: undique tela volat: undique
tetamina: undique pericula: quocumque me verta nulla securitas: et ea:
quæ me mulcet: et quæ me tristat: omnia timeo. Esuriet et refectio:
sonus et vigilie: labor et quies: pugnat contra me. Non minus suspe-
ctus est mihi iocus quam ira. Multos siquidem iocando, offendi: et scan-
delizavi: nec minus vereor propterea quam aduersa. Prospice namque sua su-
auitate me incantum fallunt: et decipiunt. Aduersa vero: quia aliquid
amaritudinis habent: velut porciões amare me suspectum et timidum
faciunt. Magis timeo malum: quod facio in abscondito: quam quod in aperto.
Malum namque: quod nemo videt: nullus reprehendit: et ubi non timeat
reprehensor: securus illuc accedit tetator: et facilius perpetratur iniqui-
tas. Nam mixta utrobique bellum: utrobique periculum: utrobique timen-
dum. Et sicut in hostili regione versantibus: hac illac circumspecien-
dum est: et ad omnem strepitum circumagenda est cernix: sic caro sug-
gerit mihi mollia: mundus vana: diabolus amara. Quoties car-
nalis cogitatio mentem meam inopinate pulsatur de cibo: de potu: de
sono: et ceteris silibus ad carnis curam peruenitibus. Caro mihi lo-
quitur: cum vero de ambitione seculi: de iactantia: de arrogantia cogita-
tio vana in corde versatur: de mundo est. Quando autem ad iram vel ad
iracundiam et amaritudinem animæ prouocor: diabolica suggestio est: cui
aliter non est resistendum quam ipsi diabolo: nec aliter cavendum est ab ea: quam
ab ipsa damnatione. Demonum est: malas suggestiones ingerere:
nostri autem est: illis non consentire. Nam quoties resistimus: et diabolum

b

supamus: angelos letificamus: et deū honorificamus. *Psalmus.* nos hortat: ut pugnemus: et adiuvat: ut vicam⁹: quia certātes ī bello spectat: deficientes subleuat: et videntes glia etna coronat.

¶ De carne lutoſa: et pſecutiōib⁹ a pſatis hoſtib⁹ illaris. xix.

Aro mea de luto eſt: et iō lutoſas cogitatiōes ab illa
c hēo: vanas curiosas a mūdo: et a diabolo amaras et malicioſas. Iſti tres inimici mei me īpugnant: et pſe ſequunt. Nūc quidē apte: nūc vō occulte ſemp aut malitioſe: diabol⁹ vō plus pſidit ī adiutorio carnis q̄ ī alijs armis: qm̄ magis nocet domestic⁹ hoſtis. Illa vō caro ad ſubverſionem meā cū ipſo diabolo fed⁹ inijt: utpote de pccō nata: et ī pccō nutrita: a vitijs corrupta ab ipſa ſua origie: ſz multo āplius vitia ta prava pſuetudie. Hic ē: q̄ tā acrit⁹ p̄cupiſcit aduerſus ſpūz: q̄ aſſidue murmurat: et īpatiēs ē discipline: q̄ illicita ſuggerit: et nō obrep̄at rōni: nec ībibet ullo timore. Hinc accedit: banc adiuvat. Hic utit⁹ antiqu⁹ et toruoſus ille ſerpēs: hoſtis hūa ni generis: cui nullū ē aliud deſideriū: nullū negociū: nullū ſtudiū: niſi p̄dere aīas n̄as. Hic ē: qui ingit malū machinat⁹: opinat⁹: argute loquit⁹: artificioſe ſuggerit: callide decipit: illicitos mot⁹ iſuſflat: et venenatas cogitatiōes inflāmat: cōmouet bella: nutrit odia: incitat gulā: mouet libidinē: carnis deſideriū iſti gar: pccī occaſiōes parat: et nocēdi mille artib⁹ corda boīuz pulſare nō ceſſat. Hic ē: qui baculo n̄o nos cedit: et manus n̄as pprio cingulo ligat: ut caro: q̄ ē data nobis ī adiutoriū: fiat nobis ī ruinā et ī ſcādaliū: grauis luct⁹ et grāde piculū: aduerſus domesticū hoſtē pugnare: maxie cū nos aduene ſimus: et ille ciuis: ille ſuā inhabitet regionem: et nos exules ſimus et pegrini. Adagnū quoq; diſcrimen aduerſus diabolice fraudis aſtutiā tā frequētes imo p̄tinuos ſubſtinere pſictus: quē tā aſtutum fecit: tā natura ſubtilis q̄ longa exercitatio malicie huius.

Cor mundū z carnē dēmus despiciē z sēp celestia diligē. xx.
Ripe me de inimicis meis dōs: z ab his: qui oderunt
 me: qm̄ pfortati sūt sup me. **E**go vō: qui vsqz ad hūc
 diē p me vixi: iā iā p tuā grāz dōs mihi viuere icipiā.
Sic. n. vivē dēmus: ut cū corp⁹ cepit a v̄mibus deuorari in se
 pulchro: aīa letet cū scis i celo. **I**lluc spūs ē dirigend⁹: quo est
 itur⁹. **I**lluc festinare dēm⁹: vbi sēp viuam⁹: z vbi āplius mori
 nūq̄ timeam⁹. **S**i sic amamus istā labilē z caducā vitā: vbi cū
 tāto labore viuimus: vbi comedēdo z bibēdo z dormiēdo vix
 corpīs necessitatibus satisfacimus: mltō magis amare dēmus
 etnā vitā: vbi nullū dolorē sustinebimus: vbi semp iocūditas
 sūma: felicitas sūma: felix libertas: z felix beatitudo: vbi erūt
 hoies siles angelis dī: z iusti fulgebūt sicut sol i regno patris
 sui. **Q**ualis putas: erit tūc aīaz splēdor: qm̄ solis splendorem
 bēbit lux corporū. **N**ulla erit ibi tristitia: nulla āgustia: nullus
 dolor: nullus timor: nullus labor: nō mors: s; vita pperua: atqz
 fanitas. **N**ō surgūt ibi vitia: neqz carnis misia: nulla ibi ē egrī
 tudo: nulla oīno necessitas. **N**ō ibi fames: nō sitis: nō frigus:
 nō estus: nō lassitudo ieiunij: nec ulla rēratio inimici: nec peccā
 di volūtas: nec deliquendi facultas: sed totū letitia: totū exal
 ratio possidet. **E**t hoies āgelis sociati sine ulla carnis infirmi
 tate i pperuū manebūt: **I**bi erit iocūditas īfinita: beatitudo sē
 piēna: i q: qui sel suscipit: sēp tenet. **I**bi ē requies a laboribus:
 pax ab hostibus: amenitas de nouitate: securitas de etnitate:
 suauitas atqz dulcedo de dei visiōe. **E**t quis illic bitare vehe
 mēt nō desidēt z pp pacē: z pp amenitatē: z pp etnitatē: z dei
 visiōē. **N**ullus. n. ibi ē pegrinus: s; quicūqz illuc venire mere
 bit: securus i pprīa pīa cū dō pmanebit sēp letus z sēp satiat⁹
 de dī visiōe. **E**t q̄to plus aliquis alio obediēs dō fuerit: tanto
 ampliorē mercedē accipiet. **E**t q̄to plus deū amabit: tāto pro
 prius videbit: quem cernere nō est finis.

De breuitate vite pñtis: z d carne q̄ sit nobis aduersa. xxi.
Ies hoīs sicut ūbra s̄i terrā: z nulla ē mora: z tunc
d nihil ē cū ppe star vī. Cur ergo hō thesaurizat i ter
 ra: cū sine dilatiōe trāseat: z illud: qd colligitur: z ille
 qui colligit. Et tu hō q̄ fructū expectas i mūdo: cui⁹ fructus rui
 na ē: cui⁹ finis est mors: vtinā sapiēs z itelligēs: ac nouissima
 prudēter puideres. Scio q̄dā qui p ānos plurimos tecū fa
 miliarit̄ vixit: ad mēsa tuā sedit. cibū de manu tua sūpsit: i sinu
 tuo dormiuit: colloquiū tecū: cū voluit: habuit. Hic iure hēdi
 tario suus tuus ē. Sz qz ab ineūte erate delicate cū: nutriti:
 z virge pepcisti: prumax effect⁹ ē: leuauitqz calcaneū suū sup
 caput tuū: z te i fuiturē redegit: z nūc tuī crudelr dñat. Sed
 foras se dicis. Quis ē hic: vetus hō tuus. qui pculcat spm tu
 uz: qui p nihilo hēt terrā dñsiderabilē: qui: q̄ sola carnis sunt: sa
 pit. Hō iste a natitate cecus ē: z nō solū cecus: sz surd⁹ z mu
 tus: inueteratus diez maloz: rebellis vtrū z veritati: inimicus
 xpi crucis. Deridet innocentē z ābulantē simplr: ābulat in ma
 gnīs: z imirabilibus sup se: Arrogātia ei⁹ plusq̄ fortitudo ei⁹
 nullū timet: nullū veret. Dixit i insipia sua nō ē dñs. Tabeſcit
 bonis: malis pascit̄ aliēis: in mūdis cogitatiōib⁹ pascit̄: z nō
 fatigat̄. In illis trāsgrediēs vsqz i finē: disp̄git z dissipat pro
 pria sicut pdigus. Lupit z rapit aliena sicut auar⁹. Turpitu
 dinē z ignominiā pgregat sibi. Simulare z callide puocat irā
 dei. Hō iste tot⁹ i peccis natus ē: z sic nutritus ē. Amicus inī
 quitatis fili⁹ mortis. Nas ire icōtumeliā: aptus ad iteritum.
 Qui cū talis sit enarrat iustitiā dei: z assūmit testm̄ eius p os
 suū. Lū videt furē carrit cū eo: z adulteris portionē suā pōit
 Aduersū filiū mīi sue mittit scandalū. Sup se ēt thesaurizat
 irā i die ire: volt a te hēditatē tuā tollere: z d sup terrā memo
 riā tuā auferre: z tu tātā iūriā nō vindicas: sz dissimulas: nec

ei vbu dux loqris: nec vultu iratu ondis: sz blandienti tibi reri
des: z ludis cu illuzore. Nescis: qz ismael e: qui tecu ludit. Lu
dus iste no est pueri: nec simplicitatis: vel ignorantie: nec inocē
tie: sz illusio e aie: sz persecutio: sz mors: iā te i fouea: quā fecit: pēi
pitabit: iā effeminat: iā iugo mife fuitutis sub eius pedibus
pculans.

De carnis inimicitia. cap. xxiij.

Miser z misabilis hō: quis te liberabit de vinculo
o ipropij hui? Exurgat de? z cadat armat? iste: z pre
rat. inimic? hō ē z pēptor dī: cultor sui: amic? mūdi:
su? diaboli. Quid tibi videt: si recte sentis me: cū dicis. Re? ē
moris: crucifigat. Noli ergo dissilare: noli differre: noli pē:
sz festinanē: audact: z instantē crucifige boiem illū: sz cruce xpī:
in q̄ ē sal? z vita. Ad quā: si ex corde clamauerit crucifix? tu?
audiet benigne ridentē. Hodie mecu? eris in padiso. O xpī
pietas. O inopinata salus mifi: sed tā gratuita ē z pbata dī di
lectio: tā inopinata dignatio: tā stupēda dulcedo: tā inuicta mā
suetudo: ut qui ad eū clamanerit: exaudiat illum. qm̄ misicors
est. O q̄ta mīa dei: q̄ ineffabilis mutatio dexte excelsi. Hēri
eras i tenebris: hodie i splēdore lucis: hēri i ore leonis: hodie
in manu mediatoris: hēri i porta iferni: hodie i delitijs padisi.
Sz quid psūt hee lre āmonitiōis: nisi deleas de libro pscie tue
lras mortis. Quid psunt hec scripta z itellecta: nisi te metipz
itelligas. Da ergo opam intēne lectiōi: ut legas z cognoscas te
ipm: ut legas: z diligas deū: ut pugnes: z vīcas mundū z ho
minē: q̄ren? tu? labor puerat in requiē: luct? i gaudiū: z post
tenebras hui? vite: videas oriū surgētis aurore: videas ēt me
ridianum solē iusticie: in quo spōsum cum spōsa pspicies: vnū
eundēq; dñm glorie: qui vīuat z regnat p infinita secula secu
lorum. Amen.

Deo grās.

Explīciunt meditatiōes beati bernardi abbatis clarauall.
de homine interiori quomodo deum inuenit.

b 3

Incipit sermo sancti bernardi de miseria humana.

Omo: qui ex aia rōnali z humana carne subfi
stis: pditionis misere replet⁹ multis miserijs:
b miser z miserabilis hō: panp: cecus: nudus: plu
rimis necessitatibus subditus: ad cor tuūz re
uertere. Quid foris vagaris: Quid foris q̄
ris: Quid in carnalibus studes: Quid in secularibus impli
caris: Quid in vanitatib⁹ te inuoluis: In inferiorib⁹ delecta
ris: z ab oibus interioribus z supioribus elongaris: per ea: q̄
foris sunt diffunderis: z in his: que intra te sunt: cōfunderis.
Quanto magis ad mundum accedis: tanto magis a deo re
cedis. Quanto magis foris es sapiens: tanto magis stultus
efficeris. Quanto magis extra lucraris: tanto magis intus
pdis. Quāto magis in his: que foris sunt: vagaris: tanto ma
gis intus evacuaris. Quāto magis in tēporibus es sollicitus:
tanto magis intus es mēdicus. Quid est hō: q̄ oīa ordinas:
z teipm nō vis ordinare: Quid in oib⁹ prudens es: z circa te
ipm insipiens: Quid est: q̄ oīa: que foris sunt: sollicit⁹ es bene
facere: z teipm sinis supesse malū z inutile: Dormit in te spūs
dei: z vigilat in te spūs mundi. Vacat in te rō: z vigilat in te
sensus. Extinguit in te spūs dei: dominat in te amor mundi:
Fernet in te amor terrenoz: z morit in te amor etnoz bonoz
Omniū recordaris: z teipm obliuisceris. Que sup terrā sūt:
desideras: z diligis: celestia vō non curas. Appropinquas ad
interitum: z longescis a salute. Curris ad diabolū: z plōga
ris a deo. Redi redi puaricator homo ad cor: q̄ loquit deus
pacem eis: qui conuertunt ad cor. Omnia mundi huius dedit
tibi deus: z tu ppter omnia relinquis deū. Omnia ppter te
fecit de⁹: z tu ppter oīa dimittis te ipm. Propter omnia: que
tibi occurrūt: dimittis deum: z iccirco omīa dimittent te. Pro
pter creaturas relinquis creatorem: z ideo pira te insurgent

omnes creature: qui offendendo creatorē offendisti oēm crea-
 turam. Et iō creature: que facte sunt in ministeriū z utilitatē
 tuā: cōuertent in vindictam z penā tuā. Et ve tibi erit sine fi-
 ne: qz noluisti habere bonū sine fine. Recognosce itaqz homo
 miser: recognosce temetipm: recogita qd nihil fueris: attēde: qd
 vilis z malus es: cōsidera: quid futur⁹ es. Plange homo mi-
 ser: plāge icēssabilē peccā tuā: dele lachrymis malicias z mise-
 rias tuas: qz voluntate ppria peccasti. Displiceat tibi sup oīa:
 displiceat tibi: qd dñm imense maiestatis: habere potestātē oīs
 carnis: z mittere corp⁹ z aiām in gehennā: ausus fuisti offen-
 dere. Amarefcat tibi amarissime cor tuū: qd deū summū p̄em
 incōprehēbilis bonitatis: qui benignissim⁹ z misicors est sup
 ingratos z malos: volūtariē libet: z delectabilē offendisti. To-
 tus displiceas tibi: ut tot⁹ possis placere sibi: qui ē sūm⁹ z ver⁹
 z sol⁹ d̄s: cui nemo placz: nisi qui sibi metipsi displicet: z nemo
 ei displicet: nisi qui sibi metipsi placet. Dissipat nāqz deus ossa
 eoz: qui hoibus placēt: z qd altū z pulchz ē apud hoīes: abho-
 miabile ē apud deū. Adiz ē d̄ te mis hō: ad mala quippe tot⁹
 es quid⁹: tot⁹ p̄mpt⁹: tot⁹ facil⁹: tot⁹ sapiēs: tot⁹ sollicit⁹. Ad
 bōa āt tot⁹ dur⁹: tot⁹ piger: tot⁹ repid⁹: tot⁹ stult⁹: tot⁹ icredul⁹
 z rebellis. Nū tibi hoc: nisi a carne: quā tu diligis: z sc̄ris.
 Quia vō carnē diligis: carnē sc̄ris: z qz carnē sc̄ris: opera
 carnis facis: z cū ea punieris. Carnis tue fruct⁹ ē libido: pec-
 piscētia: inuidia: infirmitas. i. fragilitas: z dolor: v̄mis: putredo: pu-
 tēs: z fetid⁹ fetor. Tu ipse es tenebris ignorātie sic excecāt⁹: ut
 nescias: quid sis. Nō attendis: quo vadis: nō aiaduertis sc̄m
 tuū: neqz insidias inimici: z rērationes fraudulēras non intelli-
 ligis. Totus negligens es: nec cogitas: quo tendere debes.
 Viam nescis: z non inquiris. Brandis nanqz tibi restat
 via. Sollicitus queris cibum: z vestem: et requiem: et ad

oes necessitates carnis qñ idiges: de vita ho z salute aie tue
sep tepes nō curas: lz semp idigeas: plenus malitia: z nequitia
Adis hō. vt miserū pascas cōpus: z vestias: z carnis volupra
tibus: q p^o paucos dies a vñib^o deuorabit satisfacias: solici^o
laboras: curris z discurre: vigilas: z sōnū non capis oclis. vt
repleas ventrē: z p aia tua q dō pñtanda ē i celis: cur nō soli
citer fatigaris: vt ipaz pascas bōis opibus: z iduas vtutib^o:
ne appeat pfusio nuditaris tue. Adō tristis qris iplere ventrē
cur nō pascis aiam esuriētē: De vase stercoz sep curas: z de
dei imagic cur nō curas: Pascis sterile: z q nō parit: aiaz aut
esuriētē nō facias boīs. Ne tibi ē qz aia tua pp famē in te defi
cit. Ne tibi ē: z ve tibi erit: qz reddis q sūt cesaris cesari: z nō
reddis q sūt dei dō. Et iō maledict^o es a deo: z pfunderis ab
eo: vide mis hō vide: qz totū ē vanitas: totū stultitia: totū dñe
tia: quicquid cogitas: quicquid facis i hoc mūdo: pter id soluz
qō i deū: z pp deū: z ad honorē dī facis. Quicquid sine dō fa
cis: totū ē malitia z vanitas: qz nihil est bonū sine sūmo bono.
Et magna misia hoīs ē cū illo nō eē: sine quo nō pōt eē. Un
hō mis: qui ad imaginē z similitudinē dei creat^o es: z pp nimiam
charitatē dñi nři iesu xpi a morte eterna z turpissia redēptus
z liberatus es: z plūmis bñficiis: ex quo eē cepisti: ab altissimo
pře totū bōitatis ad vitā eternā hñdā p vñicū filiū suū iuitat^o
es. Adis hō recognosce hūc honorē: itellige dignitatē tuā: qō
a tāta maiestate honorat^o es. Etern^o. n. dōs z imēsus creauit
te: formauit te: redemit te: z iuitauit te. Maxims honor: z am
pli^o amor: cognosce o hō honorē tuū: z curre grās agēs ad in
uitatorē tuū: ne forte si i gratus ire volueris: aut villa: aut bo
ues: aut vxor te ipedierit: iratus dñs inbeat te succēdi: z tibi
hostiū vite eterne i ppetuū claudat. Cognosce ergo o hō ho
norē tuū: z honora creatorē tuū. Sed beu hodie: recte pōt di

ci de hoie. **H**ō cū in honore eēt nō intellexit: pparatus ē iumē
tis īsīpītibz: z filis scūs ē illis. Dignū certe z iustū ē: vt qui
noluit esse socius āglōz: fiat filis iumētoz. **E**t qui destruxit
imaginē z silitudinē dei: dignū ē: vt imago z silitudo iumentō
rū adhereat ei. **C**ognosce ergo te mis hō: cognosce te meliorē
auib⁹: meliorē pētis aialibus: noli eē filis iumētis īsīpītibz
q̄ solā vitā pntēz cogitāt: q̄ tū carnalia: z tpalia diligūt: qz nec
alia sciūt. **H**ō: nō te subicias carni: nō sis amator mūdi: non te
substicias eē filiū diaboli: pp honore sapiētissimi: z potētissimi:
z icōprehēibilis pīs tui altissimi dei eterni. **P**ropter admi
rabile nomē dei: nō te pstituas aduersariū: z homicidam tui.
Propter amorē benignissimi dei: nō te facias inimicū z pziuz
oīpotētis dī. **P**ropter vnigenitū z dilectū filiū dei iēsū xp̄m n̄
te facias sociū demonioz: z pbustiōis ignis eterni qui redem
ptus es p̄cioso sanguie agni īmaculati. **N**oli tātz p̄ciuz vili
pēdere: qd̄ pro te dei fili⁹ dignatus ē ex soluer: ne sempiternis
īuoluaris icenduis. **T**ūc. n. paciētiā maximā hēbis sine reme
dio: tūc dolorē īopinabilē patieris sine fine: z tormēto plenus
eris: nūq̄ tū aleniaberis: qz qm̄ nō flenit: qm̄ t̄pus flendi hūit:
eterno lactu lugebit: sed sine fructu. **R**edi ergo ad te hō: redi
ad spūalia: redi ad cēna celestia gaudia. **R**edi mis redi: ne tar
des p̄uerti ad illū: qui te sua prāte fecit: sua sapia redemit: sua
īenarrabili bonitate ad se vocauit: z expectat adhuc quotidie
vt te coronet. **Q**uid queris extra illū: **Q**uid q̄ris p̄ter ip̄m:
quid tibi placet sine ip̄o: ip̄e fecit oia: ip̄e hēt oia: ip̄e est omnia
Quodcūqz bonū cupis: quodcūqz pulchz queris: qd̄cūqz dul
ce z delectabile requiris: totū in ip̄o iuenies: z ī ip̄o pfrueris.
Si gaudere vis: ip̄e gaudiū est. **S**i te pugnare delectat: ip̄e
pugna est. **S**i te coronari vis: ip̄e corona est. **S**i vicere cupis:
ip̄e victoria est. **S**i potentiā desideras: ip̄e potentia ē. **S**i for

titudinez queris: ipse fortitudo est. Si iustitiā uis hīc: ipse iustitia est. Si amas sapiam: ipse fons sapie est. Si charitatem vis: deus charitas est. Si diuitias affectas: ipse diues est. Si pulchritudinez vis hīc: summa pulchritudo est. Si plenitudinez queris oīs boni ipse plenitudo est. Si gl'iam et honorem queris vera gloria et sūmus honor deus est. Si pacez vis: pax eterna ipse est. Quicquid boni queris: summuz bonū. et oē bonuz ipse est: ideo semp est totus desiderabilis: totus dulcis: totus amabilis: totus suauis: et totus delectabilis. Ipse semper ubiqz est totus. Ubicūqz fueris sine ipso: male eris: et male tibi erit: et ubicūqz fueris cū eo bene eris: et bene tibi erit. Subiice itaqz te totuz ei: qui te totum fecit: a quo oīa habes: cui⁹ grā omni momēto uiuis. Serui semp ei: qui te nō sinit cadere in oīa peccata: qui nō p'mittit ut feras tibi oīa mala et dāna: q̄ libēter semp faceres. Serui semp ei: qui non patitur oīa nocere tibi: que sepe nocerent tibi libenter. Siue īfirmitate: siue hoīes: siue bestie: vel demones: siue quecūqz alia. Totus semp am p'rem et filiuz: et spūm scī: solū uerū et sūmū deum: qui semper solus uere et sūme te diligit. Placeat igitur uolūtas tua sibi: ut uoluntas eius semp placeat tibi. Semp p'cordare cū eo: sēp sequere uoluntatem eius in oībus: qui semp bonuz tuuz uult qui nihil aliud curat nisi salutem tuaz. Cuius uoluntas semp ad miserandum tibi est beniuola: et delectatur benefacere tibi. Magis amicus est tibi deus q̄ tu ipse tibi: qm̄ magis ipse te diligit: q̄ tu temetipsum.

ExPLICIT sermo sancti Bernardi de humana miseria.

Incipit libellus bñ bernardi d' plāctu bñe marie. & i morte
sue i passione christi.

Quis dabit capiti meo aquā: & oculis meis ibere.

q

Ut possi flere p diē & noctē donec funlo suo
dñs appeat iesus xps visu: v'l sōno psolās aiaz
meā: O vos filie ierusalē spōse dilecte dei: vna

mecū lacrimas fūdite: donec nř spōsus in sua speciositate beni
gnus & suavis occurrat. Recolite: Recolite sedula mēte pen
sate: q̄ sit amāz ab ipso separi. Cui nupistis: cui vos i oī scita
te vouistis: vouistis vota: reddite ei: vos ipas xpo vouistis: vos
ipas reddite xpo. Currite filie. Currite v̄gies sacre. Currite
m̄res xpo castitatē vouētes. Dēs ad v̄ginē currite: q̄ genuit
ipm: ipa. n. portauit regē gl̄ie: illum toto corde petēti datura.
Ipa genuit eū. Lactauit eū: die circūcidit octauo: & die. xl. pre
sentauit i tēplo duas turtures vel duas colūbas offerēs i ho
locaustū: fugiēs ab herode: eū portauit in egyptū: lactās & nu
triēs eū: curā illius hñs: eū sequebatur fere quocūq; pgebat.
Credo firmiter q̄ erat iter illas mulieres: que xpm sequebā
tur ministrātes ei. Nullus debet admirari: si sequebatur illū
cum ipse esset torus eius dulcor: & desiderium hanc arbitroz
fuisse inter illas dolentes: inter illas gementes: que lamenta
bantur flentes dominum. Poterat etiam hec esse inter illas
feminas filia ierusalem: ad quas iesus non clarus imperio: sed
obrobrio: sputis illitis flagellis afflicus: sibi in angariam mor
tis baiulans crucem conuersus ait. Filie ierusalem nolite fle
res uper me: sed super vos ipsas flete: & super filios vestros.
Putas ne domina mundi: domina mea dilecta: mater eiusdē
christi ē ne verū: qđ dico: Bene obsecro: vt dicas seruulo tuo
decus paradisi: gaudiū celi: rogo veritatē narres hui⁹ rei. Oblui
scere tantū doloris: quē te tūc passāz non ābigō: vtinā dolor
ille: sic quotidie ihereret iūscerib⁹ meis: sicut iheret tūc tuis.

Atinā die quo assūpta fuisti ī celū: ut ī cēnū gauderes cū tuo
dilecto: mibi lachrymas tuas idicasses: qm̄ p̄ illas cognoscere:
q̄tū tibi amaritudis fuerit: cū iesū dilectū tibi: ben ben paz oliz
dilectū mibi: clavis ī ligno p̄fixū: z capite inclinato suū sācissimū
sp̄m̄ exalare vidēs. S̄z peto ne te moueāt v̄ba: q̄ dico: cū tñ sa
ra deberēt scidi ad illa. Quis unq̄ regnās ī celū sursum: v̄l pe
grinās ī fra deorsū: audies v̄l mēte p̄tractās: quō fact⁹ ē obpro
briū hoīum: ipse dñs āgeloz nō stupebit: nō admirabit⁹. Q̄re
nō plāgo mīf: qm̄ fact⁹ ē abiectio plebis fili⁹ dī p̄ris. Et quis
pōit lachrymas p̄tinē: v̄z tñ tu gaude gaudio magno: ab ip̄o
nūc gl̄ificata ī celis: q̄ ī mēte clavis amarissime fuisti p̄flicta pi
issime mortis. Adibi tñ obsecro: illas lachrymas īfunde: q̄s ip̄a
būisti ī sua passiōe. Et ut affluā largi⁹ de passiōe filij tui dei z
dñi nr̄i: v̄ba ad inuicē p̄feram⁹. Enarra: flagito: seriē v̄ritatis: q̄
mī es: v̄go sūme trinitatis. Ad quē illa: z illud qd̄ q̄ris pungi
tiū ē: z magni doloris: s̄z qz iā gl̄ificata sū: flē nō possū. Tu cū
lachrymis scribe: q̄ cū magno dolore ip̄sa p̄fensi. Qui inquā flē
popro: z nil aliud mibi libet: s̄z miser cor lapideū bēo: iō qz flē
nō possū: o regina celi: o mī crucifixi: da: qd̄ iubet: z p̄be: qd̄ cu
pis: audit fū⁹ tu⁹: dicat dñā mea: dic mī mea: si ī hierusalē eras:
qm̄ capt⁹ fuit fili⁹ tu⁹: z victus ad ānā tract⁹ z duct⁹. Qui illa:
ī hierusalē erā: z qm̄ hec audiri gressū quocūqz potui: z vix po
tui: ad domū flēs pueni. Quqz illū fuissē ituita: pugnis pcuti:
alap̄is cedi: facie p̄spui: spinis coronari: z obprobriū hoīū fieri:
cōmota sunt oīa viscera mea: z defecit spūs me⁹: z nō erat mī
bifere vox neqz sensus: Erāt mecū mee sorores z alie femine
multe plangētes quasi unigenitū: inter quas erat maria mag
dalena: que sup̄ oēs me excepta dolebat: dum xp̄s deus preco
ne clamante: z pilato impante: sibi baiulans crucem ad suppli
ciū trabebat: factus cōcursus populoz post ip̄m euntiū. Alij
sp̄nentes illudebāt ei: alij lutum proijciebant z immundicias

sup caput suū. Sequebar ipm ego mestissima mī: cū mulieri
b^o: q̄ sequeute fuerāt ipm a galilea mīstrātes ipm ei. A quib^o
veluti mortua tenebar: z sustētabar: quousq; p ventū est ad lo
cū: vbi crucifixerūt eū aī me. Et ipe vidēs me: fuit i cruce le
uatus: z in ligno durissimis clauis affixus. Ego videbā eū
z ipe me: z dolebat plus de me: q̄ de se. Ipe vō tāq̄ agn^o co
rā tōdēte vocē n̄ dabat: nec ap̄tebat os suū. Aspiciebā ego i
felix z mīsa dñz meū i cruce pendentē: z morte turpissima mo
rientē. Et tāto dolore z tristitia vexabar i mente: q̄tus n̄ pos
set explicari s̄mone. Nec mīz: discurrebat. n. sanguis ex quar
tuo: p̄tribus rigātibus v̄ndis: ligno māibus pedibusq; cōfixis
clauibus. De vultu illi^o pulchritudo effluerat oīs. Et qui
erat p̄ filiis boiūz speciosissimus: videbat oīūz indecorus: vi
debā: q̄ p̄plebat illud p̄phetiā in eo: vidimus eū: z n̄ erat ei
s̄pes neq; decor. Qz iniquoz vultū: illi^o fedauerat liuor. Iste
erat dolor maxius: qz videbā me deseri ab illo: quē genueraz:
sup erat aliud qz mihi erat vnicus: z iō nō poterat in me cape
dolor: vox mea fere pierat oīs: sed dabā gemit^o z suspiria: atq;
dolores: volebā loqui: s; dolor v̄ba rūpebat: qz v̄bū iā mēte cō
ceptū: dū ad formationē p̄debat oris: ad ip̄fectū renocabat:
dolor nō mīnus cordis vox triste sonabat foris: vulnus denū
tiās mētis: v̄ba dabat amor: q̄ rauca sonabāt. Nā vt sequit^r:
līgua vocis magrā pdiderat vsq; loquendi: videbā mori: q̄ di
līgit aīa mea: z tota liquefatiebā p̄ dolore z angustia. Aspicie
bat z ipe: vt erat benignissime vultu me mīm plorātē: z v̄bis
me paucis voluit cōsolari: s; ego n̄ potui. Flebā dicendo: z dice
bā flendo: fili mī: ve mihi: ve mihi quis dabit mihi: vt ego mo
riar p̄ te: O mīsa quid faciā: Adorū filius. Cur secū n̄ mo
ritur hec mestissima ei^o mī: Fili mī fili mī: amor vnice: fili dul
cissime: noli me dereliq̄re. Post te trabe: me ad te ip̄z: vt ego

moriar tecū. **A**dale solus moreris: tecū morte pīat ista tua
 genitrix. **O** mors mīsa noli me pēere. **T**u mibi sola pēunctis
 places. **E**xera vires: trucida mīez: cū filio pīme sum. **F**ili dul
 cor vnice: singulare gaudiū: vita aīe mee: z oē solatiū: fac vt ego
 ipa nūc moriar: q̄ te ad mōrē genui. **O** fili mi recognosce mīse
 rā: z exaudi p̄cē meā. **D**ecet. n. filiū exaudire mīez desolataz
 exaudi me obsecro: z ī tuo me suscipe patibulo: vt qui carne
 vna viuūt: vno amore diligūt: vna morte pēat. **O** iudei miseri
 nolite mibi pēere: ex q̄ vnicū natū crucifigitis meū: mīez cru
 cifigite: aut aliq̄ scena mōrē pīmite. **D**ūmō cum filio sil' finiar
 meo: male solus moriū. **O**rbas orbē radio me iudea filio: gau
 dio dulcor: vita mea moriū: z salus pīmit: ac de terra tollit oīs
 spes mea. **C**ur ergo viuūt mī p^o filiū: manēs ī dolore: **T**ollite
 suspēdite cū suo pignore. **N**ō pēis pī: nō pēas z mīri. **T**ūc sū
 me gauderē: si sil' mori cū xpo meo possē: dulce. n. ē mori mīse:
 s; mors optata recedit: ve mibi īfelix: tibi mors iesu pīcipitata
 veit. **A**dorte meli^o ē mibi mori: q̄ vitā ducere mortis. **S**z fu
 git a mīsa: z me īfelice reliquit. **C**ui mltū ipa mors optata nūc
 eēt. **O** fili care: o benignissie nate: mīse mīris suscipe p̄ces. **D**e
 sine mīri: nūc eē dur^o: qui p̄ctis fuisti sēp bēign^o. **S**uscipe tecū
 mīez ī cruce: vt viuā tecū post mōrē sēp. **N**ihil vō dult^o vl' dī
 lecti^o ē mibi: q̄ te āplexato ī cruce cōmori tecum. **E**t nil certe
 amari^o ē mibi: q̄ viuē p^o mōrē tuā. **H**eu mibi: pī tu mibi nat^o
 tu mibi spōs^o: tu mibi fili^o: tu mibi oīa eras: **N**unc orboz p̄e
 viduoz spōso: desolo: p̄le: oīa pdo: o fili mi vltra quid faciā: ve
 mibi ve mibi. **Q**uo vadā carissie: quo vītā dulcissie: **Q**uis mi
 bi d' ceo subsidiū z p̄siliū p̄stabit fili dulcissie: oīa possibilia sūt
 tibi. **S**z si nō vis: vt moriar tecū: mibi reliq; aliquod benigne
 p̄siliū. **C**ui dñs itaq; āxi^o ī cruce oclis z vultu ānuēs d' ioan
 ne ait: mulr ecce fili^o tuus: erat z ipe ioānes p̄ns vultu tristis
 sēp plorās. ac si xps dicēt. **O** mī dulcissia ad flēdū molis z do

lédū. Tu scis qz ad hoc vēi. De te cāne assūpsi: vt p crucis pati
bulū saluare gēus hūanū: quō i plebū scripte. Scis qz oz me pa
ti p salute hūani gēis. Die nāqz tūa refgā. Tibi z disciplis
meis sepe appens. De sine flere: dolorē dōpōe: qz ad patrē vado
Gliaz pīne maiestatis pēpiēdā: ascēdo imo pgratulaī mibi qz
inēni ouē erronēā: qtrā lōgo tpe pdidi. Adorū vn⁹: vt ide tot⁹
renūscat mūd⁹: vni⁹ obmeritū ceti pīe mīores. Saluāt pcta
nūc vn⁹ obmeritū: qd plz dō pī: quō tibi displicz mī dīcā. La
licē: quē dedit mibi pī: n̄ vis vt bibā illū. Noli flere mulier: no
li flere speciosissia mī. Nō te deso: n̄ te drelīquo: tecū ero oī
tpe seclī. si f3 carnē subiaceo ipia mortis. Scōz dīnitatē sum
fui: z ero sēp imortal: z ipassibil. Bn̄ scis: vñ processi z veni.
Quare ergo tristaris: si illuc ascēdo vñ dscēdi. Tēp⁹ ē: vt re
uertar ad eū: qui me misit. Et quo vado n̄ potes venire mō
veies at postea. Inīca iōānes: qui ē tu⁹ nepos: tibi reputabīf
filī⁹: curā hēbit tuī: z erit solatiū fidelīū tibi ipē ide xps iōanē
ituit⁹ ait. Ecce mī tua ei fūias: z curā illi⁹ hēas eā tibi pmen
do: suscipe mīez tuā: imo magis suscipe meā: hec pauca dicens
illi duo dīcī sēp lachrymas fūder n̄ cessabāt. Tacebāt isti mar
tyres ābo z pdolore loqui n̄ poterāt. Isti vgiel duo audiebāt
xpm voce clara loqntē z ipm videbāt paulatī moriētē: nec ei
poterāt rīdere vñ: qz illū videbāt iā qī mortuū. Erant. n. illi
duo velut mōtūi. An̄ sps eoz amiserat vtutē loqndi. Audie
bāt cū tacebāt: qz pāgustia loqui nequibāt. Solus illis dolor
remāsīt unicus. Amabāt flere: z flebāt amār. Amār flebāt: qz
amār dolebāt. Nā gladius xpi aīaz vtriusqz trāsibat senus se
ne pīnebat vtrūqz: f3 senior fiebat i mīe. Adī sēriebar xpi do
lores: vgo q pepit gladiū ē passa doloris xpi moriētis vulnera
mīris erāt: xpi dolores seni fuerūt tortores i aīa mīris: mī erat
lāiata pignōis mōte: mīte mātyr erat pēussa cuspidē reli. quo mē
bra xpi fui foderūt iīq. Ipa erat: quā dolō magn⁹ tēbat: i mēte

creuerūt inēsi dolores: nec poterāt extra refūdi inī atrociter
seuētes dolores nati: mīris aīam gladiabāt. In carne xpi sol
debat debitū mortis. Quod grauius erat q̄ mori aīe mīris itē
xps cōmēdata mīse iōāni: dixit: Sitio. Et dederūt ei: qui cruci
fixerūt cū acetū cū felle mixtū: qui cū gustasset: noluit bibē: s;
dixit. Cōsumatū ē: et exclamauit voce magna dicēs. Hely be
ly lamazababani: hoc ē: dōs me⁹ dōs me⁹: q̄re dēliquisti me: Et
sic dicēs expirauit. Tūc tremuit terra. Sol sua lumīa clausit.
Aderebāt poli: merebāt sydera cūcta. Dē suū iubar amisit lu
mina dolens. Recessitq; oīs ab alto ethere fulgor. Scindūt
duri lapides: scindunt fastigia tēpli. Surrexerūt multi ap̄ris
tumbis sepulchri: fatētes xpm cū voce publica deū. Cogitare
liber: q̄rus dolor tunc infuit mīri: cū sic dolebāt: que insensibilia
erāt. Nō lingua loqui: nec mēs cogitare valebit: quanto dolo
re aīa tūc tenebat marie. Iuxta crucē xpi stabat emortua ma
ter: q̄ illū p̄cepit virgo de spū scō: vox nō erat illi: dolor abstule
rat vires: imo iacens pallebat aīa viuens: vivebat moriens: vi
nēs q; moriebat: nec potat mori: q̄ viuens mortua erat: in aīa
dolor seuē seuebat illius: oprabat mori magis: q̄ post xpi vi
uere vitā: q̄ male viuēs mortua tū erat: ibi stabat dolēs p̄fecta
seuo dolore: expectās xpi corp⁹ d̄poni d̄ cruce: hec plorabat di
cēs: atq; dicebat plorādo: Dine ome: recōdite ne mīse v̄l exaīe
corp⁹: p̄plestis vota extitū deponite mīri: vel si liber magis mor
te me iūgite: iūgite illi: ut cū suis pereā finitis dolorib⁹ deponi
te: q̄so: mibi d̄ponite illū: ut habeā mecū ei⁹ exaīe corp⁹. Adibi
solamē erit vel saltē defūct⁹. Iuxta crucē stabat maria: cōside
rās vultu benigno: xpm p̄dētē i crucis stipite seuo. Et pedi
bus nitēs i altū man⁹ leuabat: āplectēs crucē mēs i oscula ei⁹
xpi: q̄ p̄e sanguis unda rigabat: vt xpm valēt āplecti: qd non
potat volebat tēdere manus. Spat amor multa: q̄ nūq̄ fieri

possent: vel raro fieri possent. Sibi cedi cuncta: amor impatiens
credit. Volebant amplecti xpm in alto pendentem. Sed man⁹
in terra tense i se complexe redibant: Sic lenans a terra: sur
sum erigebat ad xpm: Et qz tangere illuz nequibat: male col
ligebat ad terram: Ibi pstrata iacebat imensitate doloris de
pressa: sed eam erigere compellebat magna amoris intensa: in
impetu amoris surgebat extensis manibus: atrectare cupiens
xpm. Erat enim magno cruciata dolore: cu cum sic pendere
videbat. Qd q male tunc illi erat: gravius illi erat vita vivere
tali: q mortis gladio ab impijs seuo necari: tanq mortis pal
lor eius perfundebar vultuz: Venis tamē z ore rubea erat xpi
cruore: Cadētes guttas sanguinis unda tangebatur. Interim
quidam vir nobilis nomine ioseph: qui erat discipulus ei⁹: sed
tamē occulte z confidenter ad pilatum ingredit: sibi postulās
dari corp⁹ dñi iesu: quo sibi cōcesso: puocavit ad se quendam
virum sapientē xpi discipulū occulte similē noīe nicodemum:
z venerūt ad locum: vbi erat dñs iesus crucifixus: secū instru
mēta ferentes: quib⁹ clavīs euulsis possēt ipm de cruce pone
re. Tunc mestissima mater quasi de morte cōsurgens paululū
reviviscit spūs ei⁹: z illis: quod potat: adiutoriu administrabat:
nn⁹ clanos de manib⁹ trahēbat: ali⁹ ne caderet corp⁹ exanime
sustentabat. Stabat maria brachia leuans in altū z caput et
manus dependentia xpi supra suum pectus trahēbat: que dū
attingere valuit in amplexibus ruēs: de suo dilecto satiari nō
poterat. Sed dum de cruce in terra depositum fuit: sup ipsuz
ruens pre nimietate doloris quasi mortua stetit. Stabat ad
caput sui extincti filij mater maria: lachrymis eius faciem ri
gans: z per diuersa torquebatur suspiria. Quotiēs capiebat
amarissime plangēs: manibus se percutiebat dicens: Quid
fecisti fili charissime. Quare iudei crudelissimi te crucifixe

runt: In gremio meo te mortuū teneo: tristissima est mī tua.
Quid faciet ista misera: Ne mihi fili: vbi est tantū gaudium:
qđ in nativitate tua habui: Ne mihi: in qđtū dolore versū est
mihi gaudiū illud: Fili mi nō aliud restat mihi: nisi: ut dolore
pereā. Interi fronte: genas: oculos: nasū: z os frequēti⁹ oscu
labat ipsi⁹. Lachryme aut in tāta ubertate fluebāt: ut carnem
cū spū totamq; in lachrymis resolui putares. Rigabat lachry
mis exticti filij corp⁹: Positū: quo fuerat: lapidēq; madebat:
Illi⁹ facta obprobriaq; reuocabat ad mentē: Quis vel qual
fuerat: quē cōcepit virgo sine libidine z peperit sine dolore. To
tum erat omne ei gaudium: z omne: quo ipsa vivebat tāq; de⁹
z dñs suus. Et sic male ei erat: sicut esse poterat: z esse debe
bat. vnde dicebat. Dic fili dulcissime: dic amor vnice: vita anie
mee: amor me⁹: singulare gaudiū: omne solarium: quare sic me
dolere permittis: Cur tam lōge factus es a me: deus meus
consolans animā meam: Respice in me: z miserē mei. Dicat:
si pōt: quicūq; dicere cupit. Que xpi tenebat mēsurā doloris:
virginis dolorem posse narrari: nō credo. Tamē rectus erat
amor: continens modū: nō desperabat: sed pie iuste q; dolebat:
sperans tamen ipm tertio resurgere die. Quedam cū illa plo
rabant femine sancte: Quaz paru⁹ erat numer⁹: parousq; vi
rox: Qui lugebāt xpm simul cū virgine matre. Erant z an
geli simul cōdolentes: Dolebant quidē amore dñi sui: Lōpa
tiebant in morte xpi dolendo: nō q; redimebāt gen⁹ humanū.
Slebant: ut arbitroz: amarissime mente turbati: q; matrē xpi
tanto dolore videbant teneri. O quis angeloz vel archange
loz illis non fieret: vbi cōtra naturā de⁹ homo mortu⁹ iacebat:
videbant xpi corpus: sic male tractatū ab impijs: sic laceratuz
iacere: z mariā toto suo cruentā sanguine z cruore: illāq; pia:
illam sanctam: totā bonā: totā pulchram: totam dulcem: totam

delectabilem mariam suam matrem benignissimam: tantis cruciari singultibus: tam amarum repleri doloribus: et sic amarissime flere: et nullo modo suas lacrimas poterat refrenare. Flebat luctus et meror ab angelis presentibus ibi. Quales docebat luctus spiritus almus: imo mirarer: si angeli cuncti non fleret. Etiam in illa beatitudine: ubi est impossibile flere. Credo. quod loquor: quod dolebant: si dolere valebant: sicut enim possibile fuit: deum per assumptum hominem mori: sic possibile fuit: angelos beatos in morte dolere dominum sui. Ioseph ab arimathea vir iustus et sanctus: qui cum nicodemo deposuerat Christi corpus de cruce: sicut euangelij testimonium perhibet: posuit illud in syndone munda conditum preciosis aromatibus: et posuit illud in monumento nouo: quod fecerat sibi alacriter et deuore. Tunc illius exequias angelorum milia milium decantabant: qui omnes conuenerant ad sepulchrum domini sui. Illi cantabant laudes: sed maria dabat gemitus et suspiria cordis. Illi voces extollebant ad celum: sed maria plorabat amare iuxta sepulchrum. Volebat mesta mulier simul sepelli cum illo. Hec erat innixa super dilectum suum amplectens illum cum omni amoris dulcedine: et osculans illum dicebat. Misere mei: misere mei: saltem vos amici mei. Illum adhuc paululum relinquire mihi: ut eius faciem subtrahendo velamine valeam contemplari: et aliquantulum consolari. O charissimi mei nolite eum tam cito tradere sepulture. Date eum misere matri sue: ut habeam illum saltem defunctum: aut si illum deponitis in sepulchro me miseram cum illo: quia male post eum supererit mihi: Illi ponebant christum in sepulchro: et illa trahere eum ad se ipsam: illa volebat eum retinere: et illi volebant eum tradere sepulture: Et sic erat hec pia lis et miseranda contentio inter eos. Deus tamen sic amarissime flebat: ut vix quisque eorum posset ad

plenū verba formare. Videbā mrem oī solatio destitutam : et
super illam dabant potius plantum q̄ sup extinctum filiū suū
Ad maior erat illis dolor de matris dolore: q̄ fuerat de dñi sui
morte. Flebant igit cuncti miserando dolore gementes : et sic
auctore vite mortuum sepulture dederūt. Sepulto vero dño
sepulchrū āplectitur oī corde: et qua poterat voce benedicebat
filium suū. Ad sepulchrū sedens innixio illi extēdebat man⁹:
et desuper osculans illud dñm amaro nimis deplorabat sigul
ru. Accessit iohannes cui eam cōmendauerat christ⁹ et lugēs
simul leuauit eam lugentem. Nam cruciata gemitibus: fati
gara doloribus: afflicta ploratibus : pedibus nequibat: sicut
tñ poterat a mulierib⁹ scis adiuta plorantibus pctis simul ie
rusalē ingredit. Quā multe. feie: vidētes more pietate super
illi⁹ dolores ad luctū pueriebant amari: et illaz quedā cūtes
post illā etiā lamentabant plorantes: nam dolor eius multos
faciebat dolētes. Nix poterant se cōtinere: quicūq; videbant
eam plorantē: tam pie plorabat: et tā amare dolebat: q̄ ex pio
suo ploratu multos etiā inuitos trahēbat ad luctum: Fiebat
luctus: quocūq; transibat maria. Plorabat ipsa: plorabāt am
bulantes cum ea. Plorabant multi venientes obuiā ei. Et
sic dicitur a plorantibus plorans: quousq; peruentum est: ad
domū ioānis. Ibi resedit: ibi remansit: in domo sua et eam io
annes retinuit: et super propriāz matrē toto corde amauit. Se
pulto domino a iudeis: signatum est monumentum et traditū
est custodibus: vt custodirent illud. Interim Maria i domo
Ioannis sedebat: et iacebat: quia pre nimio dolore confecta
ambulare non poterat: nisi cuz magna difficultate. In domo
ioannis plorans plorabat per diem et noctez: nec erat: qui pos
set consolari eam ex omnibus caris eius: nec sue sorores nec
etiam ipse iohannes: Soluebat dolori suo amaras lachrymas

mortē xpi recolens : mortem xpi nimis amaram. Passionis
loca per omnia loca curriebat: et passus fuerat: in animo cuncta
voluebat. Nunc dulcē dū aceto et felle potatum: et lancea iaz
iam mortuum seue fuisse perfoſsum: plorans clamabat: et cla
mando dicebat. Iesu iesu dulcis creator omnium deus: qui se
na morte fuisti homo peremptus. Quem terra pontus aer
nequeunt capere celi. Lapiunt arma nunc ea sepra sepulchri.
O q̄ nequam vitam redit mihi humana propago. Yacet fili?
meus extinctus in sepulchro misere mortis. Ad terram venit
deus vita mea perbennis. Corpus et ibi sūmens humane fra
gilitatis. Ad terram venit: non cum est receptus a suis: Sed
aduersus cum semper machinati sunt malum. In illuz seuit
rex indeorum: Et cuz illo omnis hierosolima simul. Paruu
lum pēdētē adhuc ad ubera matris. De hinc vir factus: cū
verba salutis: Rumpensq; vota cuiuslibet infirmitatis: Dēs
sanās egros ab omni languore: Adortuos salcians a crude
lissima morte. Passus iniurias a multis filiis inde. Scribis
principibus et phariseis sibi nunc ad ultimuz cōmachinantib?
malum et mortem: sicut presens dies demonstrat cunctis aper
te. O domina glorie: O regina letitie: Fons pietatis et miseri
cordie: vena sanitatis: ubertas iocunditatis: amenitas et splen
dor celi: O dulcedo paradisi: O angelorum gloria: O sanctorū
letitia: O virginum gēma: O felix et beata domina mea tibi to
tum cōmitto meum corpus et animā: et totam vitam meam et
mortem meam. Tu benedicta in eternū et ultra cum iesu filio
tuo: Qui cuz deo patre et sancto flāmine viuit: et regnat in se
cula seculorum. Amen.

ExPLICIT libellus beati bernardi de plāctu beate marie vir
ginis in morte siue in passione xpi.

Incipit contemplatio sancti bernardi de passione domini
nostri Iesu xpi fm septe horas canonicas.

Epries in die laudē dixi tibi. Rogasti me: ut
aliquē modū contēplandi i passione dñi nostri
monstrarez tibi fm septe horas diei. Dicebas
eni bec te desiderare super omia: ut posses fre
quēter memoriā eius hēre: qui ppter te voluit
multa pati. Hecirco ei⁹ amore ⁊ adiutorio fulrus: put meli⁹ ⁊
breni⁹ potui: bono mō scripsi: q̄ deuotissime postulasti: non oīa
exponendo: sed multas rōnes tangendo: quas tibi exponēdas
⁊ pficiendas reliqui. Anima enī pteplatiua ⁊ spūalis de pau
cis extrahit multa: sicut aīa rudis ⁊ carnalis de multis facit
pauca. Quapropt primo scias: q̄ si in hac scia: que sup omēs
alias ē: volueris pficere: cū magno studio oportebit abstinere
te a cibo delicato ⁊ potu imoderato: ⁊ ad necessitatē tm̄ parce
sūmere d̄ utroq̄. Et oportebit: q̄ caueas a multiloquio ⁊ va
na letitia ⁊ inepta. Non enim decet: qui vult dolores xpi por
tare in verbis: risib⁹: ludibus: ⁊ vanis gaudijs se inuilit occu
pare. Et ut breuiter dicā: a solitudine tpali: ⁊ consolatiōe car
nali oportebit te cū magna diligētia elongari. Quia nō bene
pueniunt: ut i una sede vel domo morant̄ psolatio carnalis ⁊
contemplatio dominice passionis. Passio enī ⁊ delectatio vel
consolatio quasi cōtraria nomina sortiunt̄. Necessariū etiam
est: ut aliqn̄ ita cogites te p̄sentē in cōtemplatiōe tua: ac si tūc
fuisses: qñ passio facta fuit: ⁊ ita te habeas in loquēdo: dolen
do: vidēdo ac si dñm tuum cernerēs corā oculis tuis parien
tem. Ita etiam tibi in spū ipse dñs erit p̄sens: sicut a te exco
gitabitur esse p̄sens: ⁊ recipiet vota tua: ⁊ acceptabit scā tua:
quēadmodū etiam ego teneo in hoc opere: siue scribo. His
premissis ad propositum accedamus.

De completorio.

Primo igitur a completorio incipiendum est. Completorium dicitur: quia in ipso cursus diei completur. Similiter dominus noster iesus christus completo cursu predicationis: et cena facta cum discipulis: de qua cena et sacratissimo dono corporis et sanguinis eius ibi tradito: debes frequenter deuotissime cogitare. Cena inquam illa tam singulari: gloriosissime celebrata: et lotis pedibus discipulorum: factoque sermone: exiit dominus iesus in montem oliueti: ubi erat capiendus: et ab amicis separandus: et quomodo complendum erat: quod propheta dixerat. Percutiam pastorem: et dispergentur oves gregis. Secundum hec cogitabis: qualiter dixit dominus discipulis suis. Surgite: eamus hinc. Et tu sibi respondebis in spiritu. Domine: quo ibimus? Et ipse in spiritu tibi dicet. Ibimus ad passionem meam: angustiam meam: et ad separationem a vobis in hoc mundo corporaliter. Et qui post me venire voluerit: abneget se metipsum: et tollat crucem suam: et sequatur me. Tunc responde. Ibo et ego domine tecum: et sequar te: siue ad mortem: siue ad vitam. Domine iesu christe redemptor meus non sustineas me a tuo latere separari. Postea cogita: qualiter dixit discipulis suis. Sedete hic: et vigilate mecum. Et postea iterum dixit. Quid dormitis? Vigilate: et orate: ne intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Et tu dicas. Etiam domine: sed tu qui mandas: quod vigilemus: et oremus: da nobis gratiam ad hoc: qui licet in spiritu prompti sumus: caro autem infirma est: et tota pigra: somnolenta: et plena cibo et potu: et vix potest sustinere: ut una hora tecum perfecte vigilet: et oret: ne cadat in temptationem. Ita potes ipsum dominum adorare. Respice etiam: qualiter iacebant apostoli dormientes. Et dominus ostendit modum orandi: in gestu corporis et verbo:

et p̄ angelū ibi apparentē. Procidit eius ī faciē suā sup̄ terrā:
et orauit dicens. Pater mi: si possibile est: transfer calicem hūc
a me. Verūtū: nō sic ego volo: sed sic tu. Ecce apparuit ei an
gelus de celo p̄fortans eū. Et factus in agonia: p̄lixius ora
bat. Et factus est sudor ei sicut gutte sanguis decurrentis ī
terrā. Nota oia: et verba modū. Sic et tu facere debes. s. ī fa
ciez tuam cadere nō retro: vt ea que rogas: corā te hēas: et in
mente teneas: non retro. s. vnū ore dicendo: et alibi cor habēdo
Et q̄ p̄ris voluntas p̄cedat. Nec tepide ores: sed cū magno
labore et dolore. sicut dñs fecit. Et non parū: sed prolixē. Et
vide: quō statim angl's aderit: qui te adiuuet: et cōfortet: et oīo
nez tuaz dño presentet. Quia pp̄ nostrū exemplū angelus il
le apparuit cōfortans dñm. Et non semel: sed frequenter est
orandū: sicut ip̄e magister oīdit: p̄ trinam oronem. Et tu ora
pro mortuis: pro pccōribus viuis: pro te et amicis. Cum ergo
videas discip̄los dormientes: in tanto piculo: et dñm vigilantē
si deuotus es: multa poteris inuenire que dicas: tam eis: quaz
dño. Scias aut̄: q̄ cena nocturna: et potu multū impeditur cō
tēplatio post p̄plectoriū. Unde pro posse abstinēdū est. Po
stea vide turbā venientē plurimaz: pessimā: et crudelez societa
tez sup̄ dominū tuū: et qual'r dñs vadit in occursum eis. Disci
puli aut̄ sequētur eum timentes: sed ip̄e cōfortat eos: ne time
ant. Et ait inde Amice ad quid venisti: Vide mansuetudinē
eius: q̄ osculū suo proditori dedit: et amici eū vocauit. Quor
sunt hodie religiosi: qui videntur amici: et nō sunt. Seculares
enī debent vocari serui: sed religiosi: qui vitā tenent ap̄loz: di
cūtur amici. Sic. n. dixit eis. Jam non dicam vos seruos: sed
amicos meos: q̄ oē quodcūqz audini a p̄re meo: nota feci vo
bis. s. mūdū desp̄icere: carnē domare: diabolu cū tēptationibus
suis vīcere. Sed multi abeuntes retro post concupiscētiā:

cū in da proditore vadūt. Considera igit̃: quis fuit dolor: queꝫ
discipli deuotissimi: z amantissimi hūerūt: qñ oportuit: q̃ sepa
rentur a mag̃o suo dulcissimo. O q̃ inuiti. q̃ tristes: q̃ desola
ti. O q̃ plorātes voces: z suspiria dantes: sicut orphani recede
bant. Perpendo: q̃ recedentes dicebāt. O mag̃ bone: o dul
cis p̃r: o benigne dñe: quō ita sepamur a te. Dñe p̃r sancte: filii
tui fugiūt a te: Quo ibimus domine. Hec z multa talia po
terant dicere. O quotiēs respiciebāt retro dicentes: qualr do
minus eorū ligatus: z sine honore trahēbāt. O quotiēs se in
terrā prohibēbāt: z ad celū clamabāt. Cogitare potes charis
sime: si ibi fuisset dñā m̃r eius: quid fecisset. Dic in corde tuo
O domina mea: quō non cogitas: nec forte somnias: qualr fili
us tuus dulcissimus vadit. O domina q̃ mala z amara dies
erit cras tibi: qñ audies: z videbis tam crudele spectaculum.
O dñe Jesu que aia pōt sustinere: q̃ nō rūpāt pre dolore: euz
cogitat qualr vos mag̃ bone agnus innocēs statim iter lupos.
Mordebant vos dñe canes pessimi: z non clamabatis. Dici
tur etiā: q̃ catenā iposuerunt scō collo ṽstro: z ligauerūt s̃a
ctissimas manus ṽras: z sic cū ipetu tanq̃ latronē stridentēs:
z vos percutientes: duxerūt ad annam: postea ad caip̃az: vbi
erant cōgregati principes iudeorū: z vos expectabant. Bene
etiā cogitare potes: q̃ male: z quō sine honore sedere fecerūt:
forte ī terra viliter corā eis. Hec oīa ī spū videbis: z cogitabis

De hora matutinali.

Ora matutinali excitaberis a somno tuo plen⁹ lachri
mis: z dolore confectus pp̃ illa: que post cōplectoriū
cogitasti. Et tunc meditās ī spiritu tuo videbis q̃l̃r
dñs d̃s tuus: sedet iter inimicos solus: a suis disciplis: z ami
cis derelictus: z tot malis hoībus sociatus. Credo q̃ dices.
O dñe Jesu quō ita sedes ita despectus: z tā in honoratus:

Ubi sūt discipuli ⁊ amici? O vnicū bonū meū. O singulare gau
diū: ⁊ cōsiliū meū quid faciā. cū te videā ita stare. Dices ⁊ iōā
ni qui tūc forte pñs erat. O iōānes quō stat magī nī. Cogita
etiā quō dolebāt Petrus ⁊ Ioannes hec videntes. Et quā
dixit dominus iudeis. Amen dico vobis: videbitis filiū hoīs
sedentē adextris virtutis dei. Et q̄lī tunc p̄iceps sacerdotū
scidit vestimenta sua dicens. Blasphemavit. Et quō tūc oēs
fere simul qui circūstabant irruerunt sup dñm tuū Iesum.
Alii dabāt palmas in faciē eius. Alii manu reuerſa: percutie
bant os eius dulcissimū. Alii collū eius scissimū. Alii in vultū
eius scissimū spuebāt. Alii barbā eius sanctissimā euelebant.
Alii eū p capillos venerabiles trahebāt: ⁊ sicut existimo iter
pedes suos cōculcabant dñm tuū: ⁊ dominū angloꝝ male tra
ctabant: sine reuerentia: ⁊ sine aliqua pietate. Cū. n. essent cru
delissimi: ⁊ sine mīaa: oīa mala: ⁊ vituperia: que poterant: sibi
faciebant. Alii vt placerēt maioribus suis: qui erāt immanissimi
Alii ex sua volūate mala. Quid igit faceres: si hec videres.
Nūquid nō proliceret te super ipm dicēs: nolite iam facere
tantū malum dño meo. Ecce me: percutite me: ⁊ domino meo
tantā iniuriā nō irrogetis. Et tunc amplexareris flexis geni
bus dñm tuū: ⁊ magīm: ⁊ reciperes sup te libenter passionēs.
Quod te cogita modo facere tecū: sicut si p̄sēns fuisses exi
stimas te fecisse. Dic etiā domino Iesu. O dñe magister opti
me: pater dulcissime: quid est: q̄ ita sustines esse despectus ⁊ af
flictus? Nūquid nō dei filius es? Quid ergo? Quomō pa
ter tuus sustinet hec fieri? Cur nō destruis hos filios diabo
li. Certe sededo in terra dñe tecū: ⁊ sociabo te: q̄ non video
hic qui diligant te: sed potius inimicos te odiētes: insani ⁊ de
mentes. Postea cogita quō Petrus sedit caleſtariēs se exte
rius: q̄ verus ignis exinguebatur interius: ⁊ negavit ter do

minū dīcēs: nō noui eū. Et q̄l'r dō⁹ respexit eū ī trīna vice: et
Petrus vidēs q̄ ipm audierat: et īspexerat: exiuit statim dō me
dio maloz iter quos negauerat dñi: sicut mlti hodie faciūt: et
fleit amare. O bñ ocl'i tui dñe: qui ita calefaciūt cor frigidū:
et accēdūt ī amoz tuū: et illumināt: vt videat hō erroz suū.
O q̄ cito liquefaciūt cor gelidū peccōis: et aquā deuotionis: et
amaritudinis iducūt. Rogo te dñe Iesu: vt aliqñ: et frequēter
me illis ocl'is pietatis respicias: quib⁹ Petrū respexisti. Bñ
cogitare potes: q̄l'r Petrus plāgebat pro dño: et pro peccato
suo: et quō recogitabat bona: q̄ dō⁹ sibi fecerat: et q̄l'r ipse euz ne
gauerat. Postea iam fatigati principes iudeoz: et ministri ini
quitaris: et alii iudei: vadūt ad dormiendū: et dō⁹ tuus remāet
ligatus cū custodib⁹. Et forte ponit in aliquo āgulo dom⁹ se
paratus: afflic⁹. s. frigore: et labore. Erat. n. hyems: et magne
noctes et lōge. Tu ergo ibis ad euz: et sedebis ad pedes ei⁹ do
lēns et lugēs. Et tūc deuotissime osculaberis manus eius ve
nerabiles et pedes: ac vincula eius et dices. O dñe: saltē requie
scat caput vřm sanctissimū sup humerū meū: ex quo vos libe
rare nō possum. Et tūc recomēdabis te deuotissime sibi: et om̄s
amicos tuos: et totū cōcedet tibi: q̄ rogaueris: et petieris. Et
dices ei: q̄ dices ī crastino dignissime matri sue. Et sic ad ei⁹
pedes sanctissimos: vel iuxta pectus ipius gl'iosissimū: dormi
tabis aliq̄tulū: et quiesces: si tamē dormire poteris: in tali. s. sta
tu dominū tuū vidēs. De hora prima.

Ora prime: corde doloroso: et mesto meditaberis: q̄l'r
b fco mae puenerūt iudei ad p̄siliū: et dñcī afflicus nī
mis dō⁹ tuus dulcis Iesus. Lū aut volūt eū de do
mo educē: dicūt ei existio. Surge Iesu: quid facis. Dormis
an non. Veni: quia principes et sacerdotes mandant: q̄ ad cō
cilium ducaris: vbi expectant te cum populo: volentes te
dare pilato: ut moriaris. Tu igitur si adhuc cogitas tecum

eo esse: dices. **Th**eu domine mi: beu bone magister: quare vo-
lunt vos perdere: et tradere morti: **O** domine: quod crudeles et
dolorosi rumores. **O** domine: quod lugubrem visionem habebit
domina mater vestra dulcissima: quod amarus rumores audiet:
tam ipsa quod omnes: qui vos amant. **O** domine: quid miser ego
faciam: **I**bo vobiscum domine: vel ibo nunciare domine mee beni-
gne matri vestre: ut veniat ad vos. **P**ostea etiam videbis: quod
intrat ligatus: et omnes respiciunt in eum: et dicunt insultantes
ei. **I**esu hic es: quod si propheta es: istud non previdebas: **T**a-
lia multa similia sibi poterant dicere maledicti illi. **S**i autem aliam
viam volueris tenere: cogitabis sic. **A**udiens dici: quod iesus ca-
ptus tenetur a iudeis: venies: et cum videbis eum ligatum: ante eum
cadens: formabis verba doloris tui. **P**ostea audies ibi falsa
testimonia contra eum: et principem sacerdotum dicentem et querentem:
si est christus filius dei benedicti. **E**t cum audies mansuetissime respondere:
Tu dixisti: et illud quod super dictum est. **A**modo videbitis filium hominis
sedere a dextris virtutis dei: **Q**uam rationem illi blasphemiam repu-
tantes fecerunt sibi: ut existimo: sicut in nocte fecerant. **C**onsidera et
quod duxerunt eum ad pilatum manibus ligatis post tergum vel ante.
Et: ut dicitur: cathena in collo eius: quod postea ostendebat peregrinis in hieru-
salem: qui per magnam devotionem mittebant eam in collo suo. **N**on in
hac hora pervenit populus ad confitendum et laudandum dominum: quia scilicet christus est iu-
dex vivorum et mortuorum: ad quem iudei pervenerunt hora prima ad
condemnandum:

De hora tertia.

Ora tertia tacitus cogitabis mestus et tristis: qualiter
h audire iam per omnes plateas hierusalem: quod dominus
tuus tenetur captus: et quomodo volunt crucifige-
re eum: et quomodo audiens hos rumores terribiles doloro-
sa mater eius ducta est cum ineffabili lacrimo fletu et plactu a soror-
ibus suis quasi mortua: et venit ad videndum filium suum sic afflictum:

sic ligatum: sic consputū: et oī solatio: et auxilio destitutū: quan-
tū a discipulis. Et ad augendum deuotionē: poteris cogitare
quali ires tu: nuntiare dñe matri eius: et uocares eā cū dolor
nimio: et lachrymis perfusus: ut veniret ad videndū dñi spe-
ctaculum. Cogita ergo charissime: quō tunc fecisses: et ita fac.
Sorte veniens ad hostiū eius: clamando diceris: Est ne hic
mater dñi mei iesu: Domina mea: nunquid estis hic? Et vi-
dens illam caderes ad pedes eius cū lachrymis clamans. O
domina mea. O dñā mater. O spes et consiliū meum: q̄ duos
vobis ānuntio rumores. Certe domina nolē vobis talia nun-
tiare: si posses vitare. Sed necessitas compellit me: et amor do-
mini mei et vñ. Tūc et ipsa stupefacta: gemēs dicz tibi. Quid
hēs: Quid ploras: Dic cito mihi charissime: ne me diu deti-
neas. O domina mea: causa est doloris magni. Venite cito ad
dñm meum filium vestrū dulcissimū: quem tenent iudei ca-
ptum: et tractant quō eum occidant: Venite cito: ut saltem eū
vium inueniatis. Hec verba audiens: cadet in terram exani-
mis: nec loqui pōt: nec oculos aperire: et quasi sensus amittit:
et omnes amici eius secū stantes. O quantus dolor: si potes co-
gitare. Tūc eleuatur et ducitur ad filiū suū dilectū: plorans i-
cessanter per ciuitatē ierl'm: et dicēs. Ideu me: vbi est fili⁹ m̄s
amātissimus: Vbi es dulcissime fili: Vbi te inueniā: Quis
te cepit charissime: Cur te mihi abstulerunt bēignissime: Hec et
his filia diceŕ poterat: et mltō magis mouētia et puerreŕtia m̄tes
audiētiū: et i fideliū ad dolorē et ppassionē. P̄ ea qñ vidit filiū
ligatū: afflictū: et despectū ab oibus: non loquentē: nō se ex cu-
santē: et ipse vidit eā q̄ mortuā: et corā se exanimē: in terra pro-
stratā: et sorores et oīs qui secū venerāt: quis putas obsecro
dolor fuit vtriusq̄. Cogita si potes tantā amaritudinē: si piām
hēs aīaz. O bone iuuenis dñe iesu: certe vbiq̄: et sēp: dolor tibi

multiplicatur: qz dolorē mris: tuū reputas. Quid aut dicer po-
tuit tūc mī ad filiū: tu ipse cogita. Longus est cogitare deuote
aīe. Existimo qz oēs qui tormentū illud viderent: dicerēt. O q
male ē isti bone mulieri: si vidisti parē dolorē. Postmodū mir-
titur ad herodē: z fit cōcursus magnus pplōz sequentiū ipm
O tu dñā qualr ibas: vel quis te iuuabat in tāta p̄sura. Exē-
plū certe doloris eras oībus amātibz xpm. Et forte si ipm
videre volebant: z de eo ppls varia loquebatur: credo qz de te
parū minus. Tu aut charissime cogita qz libeter eā iuuares: et
associare sic tristē z mestā. Et p̄ea vide: q̄lr eū interrogat hero-
des: z dñs n̄ vlt loq̄ sibi: sz stat sicut agn̄ māfuer̄ ligat̄ corā co.
Et illisit ei herodes cū exercitu suo: z rēsit ad pilatū. P̄ea
cogita q̄lr hēbat suos pedes sciss̄ iōs cōfractos: qz cū magna fe-
stinatiōe eū duxerāt: z reduxerāt. Nec credas qz esset calcia-
tus: qz nec ipse nec discip̄i eius calciamentis vtebant̄. Et q̄li-
ter ductus ad pilatū denudat̄: z ad colūnaz ligat̄. z immaniss̄ie
flagellat̄. Vtūqz eius candidissimū: sanguie roseo rubicat̄.
Et qualr iponitur corona spinea reuerēdissimo capiti eius: z
sanguis fluit p̄ genas. Postea circūdatur pāno rubeo: z pōi-
tur i manu eius arūdo: ad derisionē z pfusionē. Et sic paratū
fecit eū pilatus exire ad indeos: qui nō intrabant intrus pp̄ fe-
stuz. Et tūc clamabāt illi filii diaboli. Tolle tolle crucifige eū.
Hec oīa augent dolorē: si attēte: z spaciōse: ac frequēter cogi-
taueris. Et exclamabis. O bone dñe: quō tu nudaris: qui nu-
dos vestis: Quomō tu ligaris: qui ligatos a demonibus: z i
firmitatibus detentos liberas: Et sic per singla dicas: Logi-
ta ēr: qualr corā eo genua flectētes: z caput eius arundie per-
cutiētes dicebāt. Aue rex indeoz. O deus p̄r: qualr sustines
tm̄ obprobriū: z vituperiū fieri filio tuo dilecto. O z si oibz es
misericors: qui ad te clamant deuote: cur dño meo filio tuo di-

lectissimo: tā crudelis videris: Tur nō sustines ang'los iuuar
dñm suū: sic ab ipiis tormentū: O dñā mea: tu quid faciebas:
quid dicebas: cū hec videres. Oro dñā: iudica aīe mee: vel po
tius fac sentire: qz non possūz sicut desidero sentire pp amorē
filii tui dñā mea. Tandē pilatus: sniam dedit crudelissimaz: vt
crucifigeretur. Cogita quātū clamauerit amici eius illā sniaz
audientes. Deinde ponūt crucē sup humeruz eius delicatissi
mū: vt eam porter. Lerte charissime: bene facies: si iunes dñz
tuū dicēs: Date obsecro crucē dñi mei: ego portabo eā. O do
mina mea credo q libenter eā portares: si posses: z lz n posses
eā accepisses. O q̄ tristes: q̄ dolentes: q̄ clamātes: z ploran
tes ibant scē mulieres sustentantes dñam meaz mīez xpī: nō
valentē se sustinere. Ad quas Iesus puerfus ait. Filie ierlez
nolite flere sup me: sed sup vos ipas flere: z sup filios vestros:
qz veniēt dies in quibus dicerēt. Beate steriles: z ventres q̄
nō genuerūt: z vbera que nō lactauerūt. Tūc incipient dicere
montibus: cadite sup nos: z collibus operite nos. Quod si i
viridi ligno hec faciūt: in arido quid fiet. Lerte dñe: verū est:
qz si tu arbor scā: lignū fructuosuz: z benedictū: tanta pateris
z ramis tuis spoliaris: quid erit de nobis miseris: qui sumus
lignuz siccū aptum igni. Ita in loco caluarie ductus ē: postea
fit statio.

De hora sexta.

Ora sexta cogitabis dolens: z tristis: hec omnia que
dicam. Verumtamen de tempore sicut est: quia ali
qua fuerunt ante facta: aliqua post: vel omnia forte
ante. Cogita quia vsqz ad locum caluarie venit populus pre
cone clamante: z ibi videntibus omnibus: vestibus suis spo
liat: z cū maxio dolor qz vestis iterior adhibebat sibi foris pp

sanguine flagellatiōis. Et corpus eius tam eleganter flagel-
latum: totum apparuit cruentatū: et liuore obliquatū. O quan-
tus dolor tibi mater sanctissima: cū aspiceres ista. Deinde pa-
rata cruce: dicūt ei. Ascende iesu: ascende. O q̄ libent̄ ascēdit.
O quanto amore hec om̄ia pro nobis sustinuit. O quanta pa-
tientia: quāta mansuetudine obeduit. O dñe sancte p̄r: quan-
tum in eius obedientia delectabaris. Sic totus mundus in
cruce lenatur: extenditur: et clauatur. Sed mater ei⁹ amarissi-
ma anxietate plena: velū: quod habebat ī capite: circa eū impo-
suit: et locū verendū inuoluit. O quante voces: et tristes ulula-
tus audiūt ibi ab amicis ei⁹: et maxime a matre mestissima: cū
sic crudeliter elenat̄: extenditur: fodit̄: et toto corpore dissipat̄.
Et statim cū clauī illi grossissimi et obtusi imittunt̄: sanguis ī-
cipit manare: et fluere per crucē in terrā. Considera qualiter
exaltatus est: sicut ipse p̄dixerat: q̄ oportet exaltari filiū ho-
minis. Et sicut moyses exaltauit serpentē in deserto in ligno:
et qui mordebant a serpentibus: inspicendū in illū sanabant̄:
sicut cōtra morsus et tērationes diaboli: non est alia medicina:
nisi frequent̄ in cruce respicere saluatorem. Videbis etiā do-
minū tuū stantem super solium excelsum: ad iudicandū para-
tum. Ideo duo ponunt̄ iudicandi hinc et inde unus saluatur:
alter damnat̄. Videbis itē xpm: qui est pontifex futurorū
bonorū: quō extēsis manibus offert hostiā puram. s. carnē suā
preciosissimā pro nobis super altare crucis. Videbis magist̄
tuum: qualiter stat in alto: et predicat septē verba: que dixit pē-
dens in cruce: humiliter notanda: et deuote pertractanda.
Primo dixit orando pro crucifixoribus. Pater ignosce il-
lis: q̄ nesciunt: quid faciunt. s. bonum mihi: malum sibi. Re-
uera sic est: q̄ qui male facit alijs: nescit: quantam penā lucrāt
sibi: et quantam coronam acquirit patienti. **S**ecundo p̄mi

sit latroni cōfidenti. Hodie mecū eris in paradiso. Et v̄e ho
 die ⁊ quotidie fit: q̄ qui bene ⁊ deuote pccā sua confitē: cum
 dñō est in paradiso statim per gratiā: postea per gloriā. Vel ē
 in paradiso. i. in quadā requie ⁊ securitate p̄scie. ¶ Tercio cō
 mendauit matrē: omni solatio destitutā ⁊ mestā: quasi mouen
 tem discipulo: ⁊ matri discipulum dicens. Mulier: ecce filius
 tuus: ⁊ discipulo: ecce mater tua. In qua cōmendatione intel
 ligimus nō solum iōannē sed totam ecclesiā xp̄i: ⁊ quālibet fi
 delem aīam cōmendatā beate virgini: ut ipsa nos habeat ut fi
 lios diligendo: ⁊ bonū nostrū materno affectu pcurando. Et
 nos eā habeamus in matrē dulcissimā: eā semp amādo: ⁊ post
 deū sup oīa honorando. Unde sicut necessaria fuit passio dñi
 ad saluandū: ita necessaria fuit ista recōmendatio ad p̄siliū ⁊
 auxiliū. Ideo secure recurrendū est ad eā p̄ quacūq; necessi
 tate ⁊ utilitate. ¶ Quarto dixit: De⁹ meus: de⁹ me⁹: ut quid
 dereliquisti me: Vbi domin⁹ ostendit magnitudinē pene sue.
 Sic enī dolebat: ac si filius dei nō esset sed inimicus. Et ca
 ro ei⁹ a deo derelicta esse videbatur: nullū refrigeriū recipiē
 vel iuuamē. Et tamē ipse pro bono n̄ro hec sustinebat: ut nos
 eius exemplo aliquando talia patiamur: ac si derelicti a deo vi
 deamur: sine quādo vult dominus nos probare: vel etiā nos
 met volumus penas aliquas nobis inferre: ut domino confor
 memur in pena: ut sibi mereamur in gloria p̄formari. ¶ Quī
 to loco dixit. Sitio. Et dederunt ei fel cum aceto mistum: si
 cut predixerat per prophetas. Dederunt in escam meā fel ⁊ c.
 Ecce qualis cena data est domino nostro. Hora erat iam ce
 nandi: sed p̄re labore ac dolore nō petiit aliud pro cena nisi po
 tum. Et ad litteram existimare potes: q̄ multū sitiebat. Et
 filij diaboli dederunt sibi fel pro cibo: ⁊ acetum pro potu. O
 miseri nos quid faciemus? Qui aliter cenare ⁊ potare volu

k

mus: et delicias querimus: Certe si mille annis homo viveret:
et semper in pane et aqua ieiunaret: non posset sufficienter com-
pensare unicam cenam illam. Verūtamē: qui potest capere: ca-
piat: quia durus est hic sermo pro carnalibus: ideo non sapiū-
r. i. non cum sapore sentiunt: que dei sunt: et amittunt consolati-
ones internas. ¶ Sexto dixit. Consummatum est. i. omne opus
meum: quod habui facere in mundo: consummatum et perfectum
est. Omnis pugna et pena mea consummata est. Tempus quo
inter homines esse debui: completum est ad honorem dei pa-
tris: et utilitatem fidelium.

De hora nona.

Ora none cogitabis mente lugubri et denota: si pias
b habes animā: qualiter dominus tuus amantissimus
appropinquans morti: cepit oculos deprimere: pale-
scere: et caput versus matrem suam inclinare: quasi dans sibi
ultimum aue: aue doloris: et omnis desolationis: quia non po-
terat verbo exprimere pre nimia passione et ineffabili dolore:
et quasi commendans sibi corpus suum: tam crudeliter fessum
et dissipatum. ¶ Quo facto conclusit ultimum verbum scilicet
Septimum dicens. Pater in manus tuas commendo spiritum
meum. Et hec dicens: expiravit. Certe satis potes credere:
quoniam hoc verbum audiuit mater eius: et cum vidit morientem: et se-
derelinqui in mundo in tanto dolore et anxietate: qualiter clamavit:
si tamen loqui poterat: et dixit. O fili dulcissime. Quid faciet hec
misera et mestissima? Eni me miseram commendatam commit-
tis? Fili mi memento mei: et totius familie tue: quam ita deso-
latam dimittis. Admemento omnium: qui tibi servierunt. Fili
mi et ego misera in manus tuas et patris commendo meipsam:
et totam familiam tuam. O pater sancte deus omnipotens in ma-
nus tuas commendo filium meum et dominum. Nec amplius

cōmendo eum: quia nō amplius possum: quia deficio: et hic de
sidero in p̄spectu tuo: ante filiū meū mori. Talia dicēs: et se su
stinere non valens: existimo: q̄ corruit in faciem suam super
terraz. Centurio et alij: qui venerant ad videndum: percutien
tes pectora sua: reueriebantur dicentes. Vere hic homo iu
stus erat: vere filius dei erat iste. ¶ Per hec septem verba
sacratissima possumus exclamationes nostras facere: modo
tenendo partem domini nostri iesu xp̄i: et causando contra iu
deos: modo compariendo domino nostro iesu xp̄o: modo ma
tri eius beatissime marie: modo etiam nobis miseris. Et in fi
ne cuiuslibet verbi: quod in cruce dixit: facies orationē tuā.
De primo verbo sic.

De primo verbo in cruce.

d Ixisti domine iesu xp̄e. Pater ignosce illis: quia ne
sciunt: quid faciunt. Clementissime domine: quanta
est tua patientia: semp tibi insidiati sunt: et te persecu
ti sunt: cum prodicione te ceperunt: maliciose crucifixerunt: et
modo vis: q̄ ignoscat eīs. Et si tu domine parcis: nūquid
nos parcemus tantam iniuriam domino nostro factam: Sed
nūquid tu pater sancte parces: que filio tuo fecerunt. Idēc et
huiusmodi adinuenire possumus: spiritu sancto duce: ad exci
tandam deuotionem: et postea facere humilem et deuotā ora
tionem sic.

Oratio.

d Omne iesu xp̄e pater misericordiarū: oro te: ut sicut
tu pepcisti crucifixorib⁹ tuis: et pro eis orasti: tu dñe
parcere digneris oībus iniquitātib⁹ meis: et p̄ri tuo ī
p̄sp̄cū glorie tue me miserū recomēda. Sepe. n. dñe te offendo:
et q̄rūm in me est: peccis meis crucifigo. Tu tñ dñe scis: q̄ in
te credo: et te deū meū ac dñz p̄fiteor. An dñe tu nō tm̄ pepci
sti: s; etiā p̄ gēte p̄phana et infideli orasti. De sc̄do aut̄ vbo sic.

k 2

De scdo verbo in cruce :

d Xristi etiā latroni: domine Iesu xpe. Hodie mecū
eris in paradiso. O domine benedictū sit nomē tuū
bñdicta sit miseratio tua: qz oēs vie tue: mīa z verī
tas. Quis nō dz in te sp̄are. Laudare: benedicere: amare: cuz
tā facile pepcisti ei: qui tā male cōsumpserat dies suos: z vitā
suā: Latro. n. fuerat: z te cū alio blasphemauerat. Sic. n. legi
tur. Et qui cū eo crucifixi erant: cōuitabātur ei. Sed foras
sis vidit te ita piū: ita benignū: z misericordissimus oclis tuis
respexit sup eū: sicut sup Petrū in domo chaiphe: z vocasti
eū i terna vocatione ad penitentiā: vt diceret. **A**demento mei
dñe cū veneris in regnū tuū.

Oratio.

d Omne Iesu xpe: p̄r clementissime rogo te: ego mi
ser dignus supplicis infernalis: vt sis memor mei: dū
veneris in regnū tuū. Ego. n. dñe latro pessimus fu
ratus suz: res alienas. s. carnis delēctatiōes: z mūdi vanitates
psumpsi res tuas. s. tua talenta pdidi. Sed tu dñe misericors
z miserator: memēto mei in bonū: z dicas aīc mee: cum tue pla
cuerit bonitati. Hodie mecū eris in paradiso. O verbū dulci
simū. De tertio verbo sic.

De tertio verbo i cruce.

d Xristi ēr dñe matri tue desolatissime. **A**dulier: ecce
filius tuus. Hoc dictū est pro iohanne. O domina ce
li: multū potuisti dolere pro tali cambio: recipiendo
ioannē nepotē tuū: pro tuo filio: qui erat tibi totum gaudiū
totū bonū: z tota vita tua. **N**ota: qz quidam bonus religio
sus: tantā deuotionem habebat in hoc verbo. **A**dulier: ecce fi
lius tuus: qz fere p viginti ānos cōtinuauit lachrymas in tan
ta abundantia: qz non se putabat satisfacere: nisi de ipis quasi
biberet. Et quādoqz exponebat hoc verbum sic. **A**dulier: ec
ce filius tuus. i. ecce qualiter pendet i cruce filius tuus. **A**lide

moritur filius tuus. Unde incipiebat religiosus ille cogitare totam passionē domini: et cū veniebat ad istum locū: in lacrimis resoluebatur. Et certe spiritualit̃ optime exponebat. Et itez dicebat filio. s. sibi met. Ecce mater tua. s. tam lachrymosa: tam dolorosa. Unde quomodo stat dulcissima mater tua. Tu autē charissime sepius cogitabis: et loqueris ad filium pro matre: et ad matrem pro filio: ut gratiam obtineas utriusq;. Sed ad litteram intelligitur de iōanne: et s̃m alium intellectum de genere humano. Omnes enī tunc fuimus recōmēdati domine nostre: et ipsa nobis. Propterea orabis sic.

Oratio.

Domine iesu xp̃e: qui de hoc mundo exiens: et ad patrem vadens: matris tue quā elegeras: et tantū amabas: inter p̃ssuras tue passionis et angustias mortis recordatus fuisti: et videns eam afflictam: iōanni tuo charo discipulo cōmendaisti: et nō solum iōannē: sed et totum populum christianum in iōanne: eius servitio: honori: et obediētie subdidisti: et ipsam ecōrrario eidem populo vsq; ad fines mundi: p̃ cōsilio recorsu et auxilio reliquisti. Obsecro te magister bone: quatenus des mihi gratiā: sibi taliter deservire: et placere: ut tuam et ipsius gratiam consequi valeam: et eius digne merear vocari filius et famulus: et ipsa dignetur mater et domina mea dici.

De quarto verbo in cruce.

In quarto verbo sic potes exclamare: nunc ad patrē: nūc ad filiū: nunc ad matrem.

Pater sancte: quare dereliquisti filium tuum: Cur sustines: q̃ tot penas et tam graves sustineat filius tuus: et dominus meus benignissimus iesus: Cur domine non liberas eum de manibus iniquorum: Nōne vides: q̃ ipsi dicunt: Si filius dei es: liberet te nunc: si vult: Et

scias: q̄ cum tanto clamore vocē istā emisit: q̄ terra mota est
z abissi: z ut credo firmiter celū: sol: luna: stelle: mare: mōtes:
petre: z tartara tremuerūt: vebemētissimo enim dolore in car
ne sua tenerrima tenebat: z amarissime per compassionē ma
tris sue in anima torquebat ita: ut diceret. Dens me⁹ de⁹ me
us: ut quid me dereliquisti: z tamē ita voluit esse derelictus:
ut populus eius esset liberatus. Ad matre⁹ quoq; dicere po
tes. O domina mea: quanto dolore tenebaris: quando filiū sic
clamare audiebas. Et cogita qualia verba potuit dicere filio
z patri: quia omnis plena doloris. Postea ora sic.

Oratio.

Domine iesu xpe: qui in hora passionis tue preces ad
patrem cum clamore valido z lachrymis offerens
exauditus es per tua reuerentia: tue supplico reue
rentie: quatenus quotienscūq; in angustia positus: ad te dñm
saluatorem meum clamauero: exaudi de celo domine vocem
meam: z fac cum tentatione z tribulatione prouentū: ut sic me
sentiam tua misericordia saluatur: q̄ possim cantare ad laudē
z gloriam tuam. Voce mea ad dominū clamavi: voce mea ad
dominum: z intendit mibi. Et dic totū psalmū: si vis.

De quinto verbo in cruce.

In quinto verbo: quod est sitis: sic exclamabis.

O domine iesu amātissime: si tu sitis: vnde est tibi hec
sitis: Ex quo prādio vel qua cena: O dulcissime do
mine: q̄ malum prandium: q̄ amara⁹ cenam: q̄ horri
bilem cibū z potuz ozi tuo dulcissimo filij diaboli ministrabāt.
Certe domine fel mistū aceto. O domine quot sunt homines:
qui talem cibum tibi afferunt suis vitijs z peccatis. Video
certe domine: z considero: q̄ multū sitis: sed dabo tibi bibere.
Credo domine: q̄ libenter biberes lachrymas. Sed quid fa

ciam: quia non possum eas habere: **O** domina mea ecce filius
vester sitit: quomodo potestis sustinere. Date illi saltē lachry-
mas vestras: quas abundanter funditis in cōspectu eius: sed
certe multum amare sunt ei. Domine iesu si sitis: ecce bibe la-
chrymas tue matris: que cum sanguine eius manans: **E**cce
dñe scio: q̄ sitis animā meā: sed peccatis meis exigentib⁹ ego
non sitio passionem tuā. Reuera sicut is: qui fortiter sitit: sine
dormiat: siue vigilet: semper voluitur iuxta aquas: ita debere
mus nos semper reuoluere iuxta passionis xp̄i memoriaz: ut
possimus dicere. Sitiuit ī te aīa mea q̄ multipliciter tibi ⁊ ca-
ro mea. Sed non est sic: quin poti⁹ sitimus multipliciter vāni-
tates. Durinā nō sumus de illis sitientib⁹: quib⁹ pp suā īgrati-
tudinē illud: qđ dī in cantico moysi. **S**el draconū vinū eorum.
Postea ora sic.

Oratio.

Adator hoīuz dñs: qui dilectionē tuā ostēdēs: dixisti.
Sitio. **O**ro te: q̄ten⁹ sitiā te fōrē aq̄ vite: corde diligē-
do: ore laudādo: ⁊ pdicādo: ⁊ amorē ad te habitū ostē-
dēdo. Tribue mihi aquā: de q̄ dixisti. Qui biberit ex hac aq̄:
quā ego dabo: nō sitiet unq̄: s; fiet ī eo fōs aq̄ salētis ī vitam
eternā: qz apud te ē fōs vite: satiās: ⁊ nō deficiēs ī sc̄la: **A**mē.

De sexto vbo ī cruce. s. **C**ōsūmatū ē: sic exclamabis.

Omine iesu xp̄e pastor bone: ecce iam psumasti opus
tuū gloriofissimū: iam bone domine vadis ad eum:
qui te misit: ⁊ nos remanemus orphani siue tua pre-
sentia. **C**ur non facis benigne dñe: q̄ terminef labor noster:
⁊ eamus ad regnū tuū? **H**ec dicere poterat mater eius me-
stissima: ⁊ amici: qui aderant. **I**ncepisti domine opus tuū cuz
multis laboribus: modo consumas illud cum multis ⁊ maxi-
mis doloribus. **B**enedictum sit domine nomen tuū ex hoc:
quia hoc fecisti: ut simus nos ī bonum: ⁊ ad bonū cōsūmati:

k 4

et inimici nri psumpti. O dñe Iesu xpe saluator nri: et psumator
fidelis opis: qđ a pre accepas psumandū: rogo multimodā bo
nitatē tuā: quatenus me tua grā adiunnes: adiutor m̃s: vt possiz
pficē mādara tua: et psumare oia bona opa tua: q te duce ince
pi: vlticipiā vsqz in finē: ad laudē et gliaz tuā: vt possiz dicere i
hora mortis mee. Ecce dñe: psumauit: et pfecti opus: qđ dedisti
mibi: vt facerē: et nūc vēio ad te dñz meuz iesuz xp̃z: qui merce
dē optiaz: et coronā inclitā mibi misericorditer pmisisti. Qui vi
nis. In septimo qđ ē. In manus tuas dñe cōmendo spiritū
tū meū: exclamabil sic.

Oratio.

Domine Iesu xpe filii dī: vere tu pmēdatus es pa
tri tuo: sz tu clementissime dñe: nos sibi pmēda: quos
inter angustias: et tribulatiōes dimittis. Illuc quo
vadis memor sis semp nri. Esto pcurator nri apud p̃em: con
siliator et adiutor: qz tu solus es pfiliū et bonū nrm. Ego dñe
in illas manus tuas iclauaras: pforatas: et sangie sacro resper
sas: cōmēdo sp̃m et corpus meū. Tu dñe pmēdasti sp̃m tuum
p̃ri: nos pmēdamus sp̃s nros tibi. Tu nos tuo sangie redemi
sti: et de manu dyaboli eruisti: tuo p̃ri: et tibi nos pmēdamus:
et cū tps illud desideratū aduenerit: rep̃ta: et recōmēdatiō nē
quā fecisti iter nos et m̃ez tuā i cruce: in eternū pfirma: quia
ip̃a post te ē salus nra: mediatrix et aduocata nostra gloriosa.

De septimo et vltimo verbo in cruce.

Domine Iesu xpe: qui in hora vltima tui trāsitus de
disti honorē p̃ri tuo: sp̃m tuū gloriosuz: ei pmēdatus
ad exēplū: et pmodū nrm sibi deuotissime pmēdasti:
supplīco charitati tue: p om̃s miserariones tuas: quas fecisti
sc̃is p̃ribus: et mibi famulo tuo: lz indigno: et facis semp: quate
nus desiderū meū ppleas: et hāc petitionē meā pficias: vt ino
nissimo tpe meo: qñ aīa egressa erit de isto carcere: possim cuz

memoria integra: pura fide: deuotione sancta: conscientia secu-
ra: et spe firma dicere. In manus tuas misericordissimas dñe
iesu xpe q̄s pro me saluādo in cruce expandisti: cōmendo spiri-
tum meum: et audire merear verbum illud: ac promissum bo-
num. Hodie mecum eris in paradiso. Qui uiuis.

De hora vespertina.

Ora vespertina charissime: venies deuotis gressibus
et spiritualibus accessibus ad deponendum dominū
tuum de cruce: et ad plagendum ipsum: cum matre
sua benedicta: et ad lauandum cum lachrymis corpus eius:
sacratissimo sanguine aspersum: et ad ungendum cum unguē-
to sancte orationis: et ad portandum cum brachiis charitatie
et hūilis operationis: et ad sepeliendum cum multis gemitibus
plantibus: et lamentis. Et cooperies illud sub pauimēto secre-
te et firme deuotionis: et sedebis ibi iuxta: et recommendabis
me sibi amore eiusdem domini nostri Iesu christi. Qui uiuit
et regnat cum deo patre in vnitate spiritus sancti: per omnia
secula seculorum. Amen.

ExPLICIT contemplatio sancti Bernardi de passione domi-
ni nostri Iesu christi: secundum septem horas canonicas.

Laus deo gratias.

Epistola deuotissimi Ber. ex psona helye monachi ad pētes

Ola cā q̄ liceat parētibz nō obedire deus ē.

Ipe. n. dicit. Qui amat p̄rem: aut m̄rem plus
q̄ me: non est me dignus. Si me vere: vt pii z

boni parentes diligitis: si verā: si fidelē erga fi
liū pietatē hētis: quid me p̄ri oīz deo placere

satagentē: z ab eius seruicio: cui seruire regnare est: retrahere
attentatis? Vere nūc cognosco: quia inimici hoīs: domestici

eius. In hoc vobis obedire nō debeo. In hoc vos nō agno
sco parētes: sed hostes. Sz si diligeretis me: gauderetis vtiqz

qz vado ad p̄rem meū: atqz v̄z: iō vniuersorū p̄rez. Alioquin
quid mihi z vobis? Quid a vobis hēo: nisi pccm̄ z miseriam

Hoc solū qđ gero corruptibile corpus de v̄ro me h̄re cogno
sco. Nō sufficit vobis: qđ me in hāc sc̄li miserā: miserū miserū

induxistis: p̄ in pccō v̄ro pccōres: peccatorē genuistis: qđ z in
pccō natū de pccō nutritis: nisi etiā inuidendo mihi misericor

diā: quā cōsequutus sū ab eo: qui nō vult mortē pccōris: filiū in
sup̄gebene faciatis? Douz p̄rem: o sc̄nā m̄rez: o p̄tes cru

deles: z ipios: iō nō parētes: sed pemptores: quoz dolor salus
pignoris: quoz p̄solatio mors filii est: qui me malūt perire cuz

eis: qđ regnare sine eis. Qui me ad naufragiū: rursus vnde tā
dez nudus euasi: rursus ad ignē: vnde vix semiustus exiui: rur

sus ad latrones: a quibz seminatus relictus suz: sed miseran
te samaritano aliquātulū pualui: reuocare conantur: z militez

x̄pi: prope iā rapto celo triūphantē: qđ nō in me glorioz: sed in
eo qui vicit mūdū: ab ip̄o iā introitu gl̄ie: tāqđ canē ad vomituz

tāqđ suz ad lutū: ad sc̄lm̄ reducere moliūtur. Adira abussio:
domus ardet: ignis instat atergo: z fugienti probibetur egre

di. Suadēti suadetur regredi. Et hoc ab his qui in incendio
positi sunt: z obstinatissima demētia: z demētissima obstinatiōe

fugere picl'm nolūt. **P**robfuroz. Si vos cōrēpnitis mōrem
vīam: cur etiā appetitis meā: Si inq̃ negligitis salutē vīam:
quid iuuat ēt psequi meam: **Q**uare vos nō potius sequimini
me fugiētez: vt nō ardeatis: **A**n hec est cruciatus vīi leuamē
si me ēt pūatis: z hoc solū timeatis: ne soli peatis: **A**rdēs ar
dentibus qđ solariū p̄stare poterit. **Q**ue inq̃ p̄solatio damna
tis: socios hīe sue dānatiōis. **Q**đ ue remediū moriētibz alios
videre morientes: **N**ō hoc mibi psuadeat dices ille: qui i tor
mētis desperatus: de sui liberatiōe rogabat nūtiari frīb⁹ suis
ne z ip̄s venirēt i locū eūdē tormentoz: timēs proculdubio ex
suoꝝ cruciatu augeri suū. **Q**uid ergo: **I**bi z cōsolabor lugen
tē mīez meā: mei ad ip̄s visitatiōe: vt i eternū luceaz: z me et
ip̄am sine cōsolatiōe. **I**bo ip̄ z satisfatiā p̄ri meo irascenti: pro
mei ad ip̄s absētia cōsoland⁹: z ip̄e ad ip̄s de ei⁹ p̄ntia: vt p⁹
modū quisqz pro se z vterqz pro alterutro inconsolabili desole
mur tristitia. **A**n pot⁹ exēplo apli: nō acquiescēs carni z san
guini: vocē dñi audiā iubētis: dimitte mortuos sepelire mortu
os suos: z cantabo cū dauid. **R**enuit cōsolari aīa mea. **E**t cuz
Jeremia. **D**iez hoīs nō cōcupini: dñe tu scis. **Q**uid enī: **F**u
nes ceciderūt mibi i p̄claris. **C**elestis hīeditas p̄clara est mi
hi: z terrena adulaī promissio: blādiī cōsolatio carnis. **B**usta
to spū necesse est disipe carnē. **A**ffectanti celestia: terrena nō
sapiūt. **E**ternis i hianti: fastidio sunt trāsitoria. **D**esinite igiī
parētes mei: desinite z vos frustra plorādo affligē: z me gra
tis iquietare: ne si adieceritis vltra nūtiōs mittere p me: plus
me clōgare cogatis. **S**i aut dimittitis clareuallē in eternū nō
dimittā. **H**ec requies mea in sc̄lm felici hic hīrabo: qm̄ elegi eā
Ibi pro meis: z p vīis pccis iugiter orabo. **I**bi p̄cibus assi
duis: qđ z vos cupitis ip̄trabo si potero: vt qui eius amore
hoc modico tpe ab inīcē sepamur: i alio sc̄lo siml⁹ felici z īsepa
bili societate in eius amore viuam⁹. p oīa sc̄la sc̄loꝝ. **A**men.

Incipit prefatio sancti bernardi claravallensis abbatis in
epistolam ad fratres de monte dei.

Charissimis fratribus et dominis. R. priori et ceteris
et c. subdelicati pene prudenti et primum decem
os meum per ad vos charissimi fratres in christo: non pos-
sum aliter deus scire. Ignoscite mihi: quia cor meum dila-
tatum est. Dilatami et vos: obsecro in visceribus vestris:
et capite vos: quia totus versus sum in eo: in cuius visceribus inique capimur.
Nos ideo ex quo recessi a vobis usque nunc quicquidque laborum meum
quotidianum statui dedicare non vobis: qui non indigeris: sed fratri. et
socijs eius fratribus iunioribus et novitijs vehementibus ad vos: quorum
doctor deus solus est: ut habeant: et legant: si forte aliquid invenerit uti-
le sibi ad solatium solitudinis sue et sancti prepositi incitamentum. Offero:
quod possum bono animo: bona voluntate: ipsamque a vobis repeto: cum da-
vid psallendo placuit deo non pro psalterio sed pro affectu. Sicut et mu-
lier: quam unxit pedes domini laudata est a christo: non quia unxit: sed quia ama-
nit: et quia quod habuit: hoc fecit: in eo iustificata est. Deum vobis est arbi-
trari sum dedicandum: quia in consolatione sua et in adiutorio fidei facere
me compulit: fratres quorundam plene anxii quam periculosa necessitas: quorum
tristitia plurimum mihi solet facere gaudium: nisi: quia eos perissatos
videre non possum. Primam gradum quippe non solum fidei: sed et amo-
ris exorsum adeo habent: quicquid videtur esse per fidem: ut similiter ad modicum
vel ex spiritu blasphemie: seu ex ipso sensu carnis fuerunt: et ad hoc at-
tentati vel pulsati quasi ex solo auditu vel attractu lesam in semet
ipsos existimant per scire pietatem vel puritatem et misabili defleant se-
metipsos quasi reprobos circa fidem. Quibus et pertigit a seculi tene-
bris ad purioris vite exercitia venientibus: quod pertingit solet repen-
te perducuntur ad lucem ab intimis tenebris: ut sicut in illis lux ipsa: quam
ceca videnda sunt: prior irruens et infirmis oculis fit molesta: sic et
isti ad primum fidei lumen percutiuntur: ne insolitos nove lucis radios
possint sustinere: donec ipso lucis amore assuescant. Finis prefa-
tionis.

Incipit epla ad fratres de monte dei.

Fratribus de mōte dei. *B.* orientale lumen ⁊ antiquū illum in regione egypti feruorem tenebris occidius ⁊ gallicanis frigoribus inferentibus vite. s. solitarie exēplar ⁊ celestis formā conuersationis. Occurre ⁊ cōcurre in gaudio scī spūs aīa mea: ⁊ visu cordis in feruore pietatis: ⁊ mi oī obsequio deuore voluntatis. Quid ni: ⁊ enī epulari ⁊ gaudere in dñō oz: que xpiane deuotionis ac religiōis speciosissima portio: que celos propi qua tāgere videbatur: mortua erat: ⁊ reuixit: perierat de mūdo: ⁊ inuenta est. Auditū auris audiebamus: nec credebamus legēbamus in libris: ⁊ mirabamur de antiqua vite: solitarie glia: ⁊ magna in ea glia dei cū subito inuenim⁹ ea in cāpis silue: in mōte dei: in monte pingui. Ubi de ea pinguescūt speciosa deserti ⁊ exultatiōe colles accingunt. Ubi enī iaz p vos offert se omnibus: ⁊ in vobis se demōstrat: ⁊ ignoraz hactenus innotescit in paucis simplicib⁹ ipso eā vobis ingerentē: qui in paucis simplicib⁹ totū olī: sibi mūdū subiecit ipso mūdo amirāte. Licet. n. magna ⁊ diuina plane fuerint miracula: q̄ dñs gessit in terris: hoc tñ vnū sup oīa alia enituit: ⁊ cetera contra illustrauit: q̄ sicut dictū est: in paucis simplicib⁹ totū mūdū ⁊ oēm sapie eius altitudinē sibi subiugauit. Quod ē nūc cepit opari in nobis ita pater: ita qm̄ sic bñplacitū est ante te. Abscondisti: ⁊ hec a sapientib⁹ ⁊ prudentibus hui⁹ mūdi: ⁊ reuelasti ea paruulis. Nolite ergo timere pusillus grex ait dñs: sed oīo pfidite: qz cōplacuit dō p̄ri nro dare vobis regnū: Videte fr̄es mei. Videte vocatōez vīaz. Ubi sapiens inter nos. Ubi scriba: Ubi cōquisitio hui⁹ seclī: Nā ⁊ si sunt aliqui sapiētes inter nos p simplices tñ: sapiētes aggregauit: qui reges olī ⁊ phōs mundi hui⁹ p piscatores sibi subiecit. Sinite ergo sinite sapientes

bui⁹ scilicet de spū bui⁹ mūdi tumētes: alia sapiētes: et terrā ligē
res sapiēter descēdere in ifernū. Nos autē duz fouit peccōi fo
nea: sicut decepistis stulti scilicet pp deū: p stultū dei: qđ sapiētius ē
oib⁹ hoibus: xpo duce hūilē apphēdite disciplinā ascendēdi
i celū. **U**ia nāq; simplicitas: iā mltos puocat ad emulationem.
Uia. n. sufficiētissia et altissia paupras iā mltorū pfudit cupidi
tatē: vīm secretū: iā eaz rerū: que facere tumultū vni: plibus i
currit horrore. Si qua ergo pfolatio in xpo: si qđ solatiū chari
tatis: si qua societas spūs: si qua viscera mīe: iplere gaudiū nō
meū tāmō: sed oīuz diligentū nomē dei: vt in veritate vestiti:
et deaurati de auro sapie dei regine assistētis adextris spōi ve
stro studio vīa instantia ad dei glīaz et magnā coronā vīam: et
gaudiū oīuz bonorū hoc scē nouitatis instauret ornamētū. **N**o
uitatē vō dico pp linguas neq; aquarū pdictiōe nos: os i absco
dito faciei sue abscondāt hoīuz ipiorū. Qui cū manifestū lumē
veritatis obnubilare nō queūt: de solo nouitatis noīe canilan
tur. **V**eteres ipi: et in veteri mēte nescientes noua meditari
vires veteres nō capiētes vinū nouū. Et si eis ifunderetur:
rūperēt: sed hec nouitas non ē nouella nouitas. **R**es. n. est
antiq; religiōis pfecte fūdate i xpo pietatis: antiqua hēditas
eccleie dei a tpe prophetarū premōstrate: iāq; noue grē sole ex
orto in iōāne baptista instaurata: et inouata ab ipo dño familia
ris: sicut celebrata ab ei⁹ discipulis ipo pīte cōcupita. **Q**ui trās
figuratiōis glīaz cū vidissēt: qui cū eo i mōte scō erant pīnue
qđ in eo: petrus arreptus sibi et nesciēs quid diceret: q; vīsa dī
maiestate oē bonū i terra priuatū suū vīsus est cōclusisse. **I**n
eo autē pītissim⁹: sibi priuato et scīssimus quid diceret: q; suauī
tate ei⁹ gustata optimū sibi iudicauit: i hoc semp esse vīrā hāc
in pīubernio dei et ciuū supnorū: quos cū eo viderat pcupiuit

dicēs. Dñe bonū ē nos hic esse &c. In quo si audir⁹ fuisset fa-
ctur⁹ pculdubio erat postmodū alia tria. Sibi vnū. Jacobo
vnū: & Joanni vnū. Post passionē vō dei calente adhuc i cō-
dibus fideliū effuxi ei⁹ sangis recēti memoria solitaria. hāc vi-
tā eligentib⁹ paup⁹atē spm̄i sectantib⁹ & in spūalibus exercitiis
i contēplone pingue otiiū altero in alterū: zelantibus deserta
repleta sunt: Ex quib⁹ legimus: Paulū: Achariū: Anto-
niū: Arseniū: & alios q̄ plēs in cā hui⁹ puerfanois republica
confidares viros egregia noīa i ciuitate dei: nobiles & triūpha-
les titulos hñtes de victoria hui⁹ sc̄li: & principis hui⁹ mūdi:
corporis sui de cultu aī & dñi dei sui. Sileant ergo: qui i tene-
bris de luce iudicantes vos arguūt nouitatis ex abundantia
male volūtatis: ipi potius arguendi vetustatis & vanitatis.
Sed & laudatores: & detractores sēp estis bituri: sicut & dñs
laudatores pterite & bonū: qđ in vobis amat: hoc in eis ama-
te. Detractores dissimulate: & pro eis orate. Et obliti: quo re-
ti sunt protergressis scandalis: que iuxta int⁹ vobis adextiris
& a sinistris poita sunt i añriora v̄ra: vos extēdite. Si. n. ad sin-
gula volueritis v̄l laudatoribus rñdere: vel cū detractoribus
litigare: tempus perditis: cuius in proposiio sancto non leuis
est iactura a terris enim ad festinantem: qui moratur: etiam
si non detinetur: plurimum tamen nocet. Nolite negligere:
nolite tradere grandis enim vobis restat via. Altissima est
professio vestra. Celos transiit par angelis est angelice similis
puritati. Non enim solum nouistis omnem sanctitatem: sed
omnis sanctitatis perfectionem: & omnis consumationis finē.
Non enim est vestrum circa communia precepta languere
neque hoc solum attendere: quid precipiat deus: sed quid ve-
lit probantes: que sit voluntas dei bona & beneplacens &

perfecta. Alioz est enī deo seruire: vñm adberere: alioz est deū
credere: scire: amare: reuereri: vestz est sapere: intelligere: cogno
scere: et frui: Adagnū est hoc archanū. Sed oīpotens et bon⁹
est de⁹: qui in vobis est pi⁹, pmissor: fidelis redditor: et indefes
sus auditor. Qui magno ei⁹ amore magna pfitētib⁹: et ī fide
et in spe grē eius maiora aggrediētib⁹: et voluntatē et desideriū
suggerit in idipsum: et qui volūtatis gratiā p̄rogauit: subroga
uit et virtutē ad p̄uerū. Qui cū fidelit fecerit homo: qđ potuit
calūpniāte calūpniatore ip̄e misericordit paupi suo iudiciū faciet
et cām: qz qđ habuit: hoc fecit. Absit tamē frēs a p̄scie vñe exi
stimatiōe a puritate et humilitate vñā ab ore vño oīs altitudos
qz sapere mors est: et facile est in alto se ptuentē obstupescere: et
d̄ vita piclitari. Nomē vñe aliud p̄fessionī iposire: aliud titulū
vñe p̄fessionī inscribite. Seras nos poti⁹ indomitas et incanea
tas et bestias: que alit et cōi hoīum more domari nō poterant.
Estimate et appellate lōge supra vos virtutem eoz suscipien
tes et āmirātes gloriā: q̄ arabi dextri fortissimi: sicut aiorille in
dex fortissim⁹ rex: qui utraqz manu utebat p̄ dextā. Et q̄diu
deuotissime int⁹ vocare amāt charitati p̄replande veritatis: et
cū necessitas vocat: vel officiū trahit: p̄mptissime se foras mī
rant p̄ veritate adiplende v̄itatis. Tunc et serue dei: ne quos
cūqz imitari nō vis: dānare videaris. Volo hoc facias in egrī
tudine adhuc tua: q̄ cū sanissimus eēt: faciebat: qui dicebat: ve
nit iesus xp̄s peccōres saluos facere: quoz prim⁹ ego suz. Ne
qz enī hoc dicebat paulus mētiendi p̄cipitarōe: sed existimādi
affectiōe. Qui. n. p̄fecte examinādo semetipm̄ itelligit suo pec
cato: nullius peccm̄ estimat: qđ nō suū itelligit. Volo ergo: ut
nusq̄ arbitreris lucere solē cōem dici: nisi ī cella tua: nusq̄ eē
serenū nisi penes te: nusq̄ opari gloriā dī: nisi in p̄scia tua. An
solitarioz deus tm̄: imo et oī: miseret. n. oīm de⁹: et nihil odit

eorum: que fecit. **A**dalo te cogitare: ubique esse serenū nisi penes
te: et peius de te quam de aliquo existimare. Cum tremore potius et timore
vestrum ipsorum salutem operamini. Nec quales sint alij: sed qualis ex
vobis fiat: quantum in vobis est: cogitare non solummodo: qui mori
sunt: sed qui post futuri sunt: quos in proposito sancto estis habitaturi
imitatores. Ex vobis. non ex vestro exemplo: et vestra auctoritate in re
gione hac pedere debet tota posteritas huius vestri ordinis sancti. Vos
in eo presentes: vos in eo institutores cum debita imitationis reueren
tia appellationum a successoribus vestris. Quicquid a vobis statu
tum: quicquid vobis tenentibus et seruantibus in consuetudinem fieri:
in usum absque retractatione a posteris vestris tenendum erit et ser
uandum: nec phas erit aliquid imitari: sic. non de vobis erit apud eos:
sicut de incommutabilibus legibus summe et eterne veritatis apud eos
est: quas scrutari omnibus expedit et scire: non autem licet alicui diu
dicare deo autem gratias: quia nec indignum vobis erit: nec inutile poste
ris: si pie: si fortiter et vos tenueritis: et ipsi in vobis imitentur: quia
interim tenetis. Et si quid adhuc aliter sapere oportuerit: et hoc de
vobis reuelabit. Salua enim karissime scitatis debita et cum omni
laude predicanda reuerentia stulta in alpis illis horridis et conti
nuis frigoribus necessaria sunt: quam frugalem sufficientiam et volun
tariam paupertatem seruantibus in his durarum regionibus non
adeo necessaria videntur. Intelligitis: que dico: dabit enim dominus
intellectum vobis. Gaudeo enim in vobis: et ideo absens corpore:
sed presens spiritu et videns ordinem vestrum: sed fervorem spiritus: sed abun
dantiam pacis: sed gratiam simplicitatis in proposito rigorem: in dile
ctione mutuam ipsam sibi spiritus suauitatem et plenam omnino in conuer
satione vestra formam pietatis. In recordatione montis dei to
tus exultat: et primitias sancti spiritus: et pignus gratie in spe crescentis
in eo religionis deuotus adoro. Nam et ipsum montis dei no
men bone spei prefert omen. scilicet sicut psalmista dicit de monte

dei: habitura est in eo generatio querentium dominum: querentium faciem dei iacob. Innocens ma. et mu. cor. qui non accipit in va. animam suam. Ipsa est. n. professio vestra querere deum iacob: non contra omnium more: sed querere faciem dei: quam vidit iacob: qui dixit. Vidi dominum facie ad faciem: et salva facta est anima mea. Faciem dei: hoc est cogitationem dei querere facie ad faciem: quam vidit iacob: de qua etiam dixit apostolus: Tunc cognoscemus: sicut et cognitus sumus: et nunc videmus per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem videbimus. i. sicuti est hanc in vita semper querere per innocentiam manuum et mundiciam cordis ipsa pietas est: quam qui non habet in vano accipit animam suam: hoc est frustra: vivit: vel omnino non vivit: cum non vivit ea vita propter quam: ut in ea viveret: accipit animam suam. Pietas hec ingis est dei memoria continua intentionis actio ad intelligentiam eius indefessa affectio in amore eius: ut nulla in qua inveniatur servum dei: non dico dies: sed hora nisi in exercitii labore: et perficiendi studio: vel in expietie dulcedine fruendi gaudio. Hec est pietas: de qua apostolus dilectum sibi discipulum ammonit: dicens: Exerce te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas vero ad omne opus bonum est utilis: habens promissionem vite: quam nunc est et future. Pietatis nostre repro-mittit: propositum nostrum requirit. Nam sicut apostolus dicit. Sunt aliqui formam quidam pietatis habentes: virtutes eius abnegantes. Hanc quicumque vestrum non habet in conscientia: non exhibet in vita: non exercet in cella solitari: sed solus dicendus est. Nec cella ei cella: sed carcer et reclusio est. Vere. n. solus est: cum quo deus non est: et reclusus est: qui in deo liber non est. Solitudo. n. et reclusio sunt nomine miserie. Cella autem nequaquam debet esse reclusio necessitatis: sed domicilium pacis: hostium clausum non latebre sed secretum. Cum quo enim deus est: nunquam minus solus est: quam cum solus est. Tunc. n. libere fruitur gaudio suo: tunc ipse suus est sibi ad fruendum deo in se: et se in deo. Tunc in luce veritatis in sereno mundi cordis ulterius patet sibi

pura p[re]scia: et liber se infundit affectata de deo memoria: et illu-
minat intellectus: et bono suo fruit affectus: vel seipm delectet
humane fragilitatis defectus. Propter hoc s[ecundum] formā p[ro]posi-
ti v[er]i habitates in cellis potius q[uam] i[n] terris excluso a vobis to-
to seculo: totos vos inclusistis cū deo. Celle siquidē et celi ha-
bitatio cognate sūt: q[uia] sicut celū et cella ad inuicē vidēt aliquā
cognatiōēz nōis sic et pieratis. A celādo celū et cella nomē ha-
bere vidēt. Et quod celant in celis hoc et i[n] cellis: et q[uo]d gerit
in celis: hoc et i[n] cellis. Quid nā est hoc vacare deo: et frui dō.
Quod cum s[ecundum] ordinē pie et fideliter agitur vel celebratur i[n]
cellis: audeo dicere. Sancti angeli dei cellas habent pro celis:
et eque delectatur i[n] celis ac i[n] cellis. Nam cum i[n] cella iugit[ur]
celestia actirant celum celle et sacramenti similitudine et piera-
tis affectu et similis operis effectū p[ri]mū efficitur nō iam spi-
ritui oranti: vel etiam a corpore exeunti a cella i[n] celum longa
vel difficilis via inuenitur. A cella enim sepe i[n] celū ascendit:
vix aut nunq[uam] a cella i[n] infernum descendit: nisi sicut dicit psal-
mista. Descendant i[n] infernū viuentes: ne descendant morien-
tes. Hoc enī modo sepe cellarū incole i[n] infernū descendunt:
sicut enim assidue contemplando reuisere amantur gaudia ce-
lestia: ut ardentius ea appetant sic et dolores inferni: ut horre-
ant et refugiant. Et hoc est q[uod] imprecatur inimicis suis oran-
do: ut descendant i[n] infernam viuentes. Moriens autem vix
aut nunq[uam] aliquis a cella i[n] infernum descendit: quia vix ali-
quis nisi i[n] celo predestinatus i[n] ea vsq[ue] ad mortem permāsit.
Siliū gratie igitur fructum ventris sui cella fruet: nutrit:
amplectitur: et ad plenitudinem perfectionis perducit: et collo-
quijs dei dignum efficit: alienum enim vel suppositum abdi-
cat a se citius: et projicit. Unde ait dominus ad moysē. Sol-
ue calciamenta pedum tuorum. Locus enī i[n] quo stas: terra

sancta ē. Horticiuū. n. mortuaz affectionū vel hominē mor-
tuū a corde locus scūs vel terra sancta diu non patit. Cella
terra scā: et locus scūs est in qua dñs et seruus eius sepe collo-
quūtur sicut vir ad amicū suū. In qua crebro fidelis anima
verbo ei coniungit sponsa spōso sociat: terrenis celestia hūanis
diuini iungūt vel vniunt. Si quidē sicut templū scī dei: sic
cella ē serui dei. Et. n. in tēplo: et in cella diuina tractant: s; ce-
lebrant in cella: i tēplo v. sibilr et figuratiue: alqñ xpiane piete-
tis sacramta celebrāt et dispēsāt. In cellis vō sicut i cellis ipa
vitate: ipo ordie: Et si nōdū ipa puritatis maiestate cternita-
tis securitate: res propria oīuz sacroz fidei nre assidue celebra-
tur. Ideo sicut dcm est alienū: qui nō filius citi? a se picit qī
abortiuū a se euomit: tanq̃ inutile ac noxiū cibū. Nec diu ta-
lez pati pōt in visceribus suis officina pietatis: venitq; pars su-
perne: et asportat eū manus peccōis et monz eū: et expulsus nō
pōt stare: s; fugit miser et nudus et timebūsus: sicut Laym a
facie dñi expositus vitis et demonib⁹: vt prior inuenerit eum
morte eū afficiat et occidat: vel si alqñ diu durauerit in ea nō
vritis cōstantia sed pīnaci miseria: sic ei cella est qī carcer aut
sicut vinenti sepultura. Pestilēte vero flagellato sapiēs sapiē-
tior erit: et lauabit iustus manus suas in sanguine peccatoris.
Sicut ergo: dicit prophā: si puerteris israel ad me: puertere:
hoc est pfecte puerisionis culmen apphēde. Nulli. n. i codē
statu diu esse cōcedit seruo: dei aut semp pficiendū aut defici-
endū est: aut sursū nitetur: aut inferiora vrget. Ab oībus aut
vobis pfectio exigitur l; nō vniformis: sed si incipis: incipe p-
fecte: Si aut in pfecto es: et hoc ipm iā pfecte age. Si aut per-
fectionis aliquid attigisti: temetipm i temetipo mēte et die cū
aplo. Nō q iā apphenderis: aut pfectus sis: sequor aut: si for-
te cōprehendā: in quo et pphensus suz: vnde aut: que quidem

retro sunt oblitus ad ea: que sunt priora extendens temetipsum
ad destinatum persequor brachium superne vocationis in christo iesu
domino nostro. Deinde addit Quot quot perfecti sumus: hoc sapiamus:
in quo manifeste apostolo doctore declarat: quod perfecta corporum: que retro
sunt oblitio: et perfecta in anteriora extensio ipsa est visus iuxta in
hac vita perfectio: et perfectio huius perfectionis ibi erit: ubi erit bra-
chium superne vocationis perfecta apprehensio hoc autem modo. Sicut stel-
la a stella differt in claritate: sic cella a cella in perversatione. s. inci-
pientium: perfectientium: et perfectorum. Incipientium status potest dici
animalis: perfectientium rationalis: perfectorum spiritualis. Ignoscendum est in
aliquibus aliquibus eis: qui adhuc sunt animales: in quibus ignosci non
debet eis: qui habent quasi rationales. Rursusque rationalibus in quibusdam
ignoscitur: in quibus non ignoscitur spiritualibus. Quorum perfecta omnia esse de-
bent: et imitatione et laude potius quam reprehensione digna. Et cum ex
his tribus hominum generibus constet omnis status religionis: que sicut per
prius nominibus distinguuntur: sic etiam dignoscuntur ex suorum proprieta-
te studiorum. Debet. n. omnes filii dei in die: quod semper diligenter prospice-
re: quid desit sibi: unde pervenerunt: quousque perveniant: et in quo per-
ficiendi statu singulis diebus vel horis sua se exercitatio deper-
bendar. Sunt etenim animales: qui per se non ratione agunt: nec trahuntur
affectu: et tamen vel auctoritate promoti: vel doctrina commoti:
vel exemplo provocati approbant bonum: ubi inveniunt: et quasi ce-
ci ad manum trahuntur: vel tracti sequuntur: hoc est: imitantur. Sunt
rationales: qui per rationis indicium naturalis scientie discretionem habent:
et cognitionem boni et appetitum: sed nondum habent officium. Sunt per-
fecti: qui spiritu agunt: qui a sancto spiritu illuminantur. Et hijs: quam sapienter
eis bonum: cuius affectu trahuntur: idem sapientes vocantur. Quia vero
induit spiritus sanctus: cuius affectu trahuntur: sicut olim induit gedeo-
nem: sicut spiritus sanctus indumet spirituales appellantur. Primus status
circa corporis se habet. Secundus circa animam se exercet. Tertius non nisi in

deo requirere debet. Quorum singuli sicut habent certam perficiendi rationem: sic in genere suo certam habent perfectionis sue mensuram: initium boni in puerlatione animalis perfecta obedientia est. Profectus subiungere corpus suum: et in salutem redigere. Perfecto usus boni consuetudinem vertisse in delectationem. Initium vero rationalis est intelligere: quod in doctrina fidei apponunt. ei Profectus talia preparare: qualia apponunt. perfecto vero cum in affectum mentis transit iudicium rationis. Perfectio vero rationalis initium est spiritualis. Profectus reuelata facie speculari gloriam dei. Perfectio vero transformari in eandem imaginem a claritate in claritatem rationis a domini spiritui. Primum igitur persequendum de primo. scilicet de animali. Animalitas est vite modus sensibus corporis habitus. scilicet cum anima quasi extra se per sensus corporis circa delectationum delectationes et corporum affectata eorum fruitione pascit: vel nutrit sensualitatem suam. Sed cum inter se regrediens: et corpora: quibus fortiglutino amoris et consuetudinis adhaeret in locum incorporee nature secum ferre non prevalens eorum: illuc secum contrahit imagines: et amabilius ibi cum eis versatur. Quibus assuefacta: cum nil putavit esse: ubi vel quale foris reliquit: vel quale intus pertraxit: quod diu hoc iocundum habet secundum delectationes corporis vivere. Cum autem ab eis auertitur: nescit nisi corporea imaginando cogitare. Cum vero ad cogitanda spiritualia vel divina se erigit: non aliud de eis quam de corporibus vel de corporalibus potest cogitare: vel existimare. Nec auersa fit a deo stultitia: cum nimium intra metipsam fuerit remissa et tabeata: ut regi vel noluit: vel non possit. Cum vero ipsa sibi per superbiam extra se nimium arrepta fit prudentia carnis: et ipsa sibi sapientia esse videtur: cum stultitia sit dicente apostolo. Dicentes se esse sapientes: stulti facti sunt. Porro ad deum conuersa fit sancta simplicitas: hoc est: eadem circa idem voluntas: sicut fuit iob vir simplex et rectus: ac timens deum. Proprie enim est simplicitas perfecta ad deum puerua voluntas: unam petens

a dño: hñc requirēs: nō ambiēs multiplicari i seculo. vel ē sim-
 plicitas i puerfioē vā hñilitas. s. virtutis magis psciam ample-
 ctēs q̄ famā: z cū nō refugit vir simplex videri: z stult⁹ i sclo:
 ut sit sapiēs i dō. Vel simplicitas ē ad deū voluntas. s. nōduz
 rōne formata: ut amor sit: ut formata volūtas nōdū illūinata:
 ut sit charitas: hoc ē amoris iocūditas. Simplicitas aut̄ iuituz
 aliqđ i seipā hñs creature dei: hoc ē volūtatē simplicē z bonā:
 q̄si bñi boīs i formē mātā i primordio puerfiois sue offert au-
 ctori suo eā formādā: iā. n. cū bñā volūtatē hñs iuituz sapie. i.
 timorē dī ex ipso colligit: nec p se eā formari posse: nec quicq̄
 tā expedire stulto q̄ fūire sapiēti. Itaqz homi se pp deū subij-
 ciēs ipsā: ei bonā volūtatē cōmittit i dō formādā i scū z sps
 hñilitate: iā timorē dī iicipiēti opari oēm plenitudinē: dū p iusti-
 tiā defert maiori: p prudentiā nō credit se sibi: p tēpantiā refu-
 git discernere: p fortitudinē totū se obedie subiicit: nō discernē
 de sz āplectēde z adiplende. **H**ec. n. uxor ē: cui a dño p̄cipit: z
 ad vīz tuū erit cōuersio tua: vir ei⁹ rō est: vel spūs ei⁹ vel alt⁹
Huic enim viro recte obedit vir simplex z rectus in semet
 ipso. Rectius ac tutius altero sepe q̄ in se metipso. **E**x prece-
 pro ergo dei z ipso ordine nature habere debet uxor ad viruz
 aīalitas ad spm vel spūalem vīz aliquā puerfationē legitimā:
 hoc ē obediām pfectā. **P**erfectā vō obediā ē maxie iicipiēte in
 discretā: hoc ē nō discernere: quid vel q̄l r p̄cipiāt: sz ad hoc tm̄
 niti: ut fideliter z humiliter fiat: quod a maiore p̄cipit. **L**ignuz
 enim scientie boni z mali in paradiso censura discretionis est
 in puerfatione religionis penes patrem spirituale: qui iudicat
 omnia: ipse vō a nemine iudicatur. **I**psius vō est discernere:
 aliorum est obedire. **A**dā gustauit in malum suum de ligno
 vetato: edoctus ab eo: qui surgendo ait: **Q**uare precepit vō
 bis deus: ut de ligno non comederitis. **E**cce discretio: cum

preceptū sit. Et aditus sciebat. n. qz qua die comederetis aperient ocli vři: et eritis sicut dii. Ecce quid preceptū sit. s. qz deos fieri nō sinat. Discernit. Comedit inobediēs scūs ē: et de paradiso peccatus est: ne et aialē discretū nouitiū prudentē incipientē sapientē in cella diu posse consistere i cōgregatiōe durare impossibile ē. Stultus fiat: vt sit sapiēs: et hec oīs sit eius discretio: vt i hoc nulla sit ei discretio. Hec oīs sapia eius sit vt in hac pre nulla sit ei. In eo vō: in quo se sibi aialitas ratioqz pterminat: i nā aie hūane relictus ē: a creatore bono. Intellectus et ingenius: et ingenio ars i quo pstruit dōs hoiez sup opa manū suaz et oīa seclaria ista subiecit sub pedibus ei⁹. Aiali supbo itestio nū nālis dignitatis et similitudis amisisse. Simplici vō et hūili in auxiliūz recupande dignitatis et obfauande similitudinis. In hoc qz notū est dei manifestū ē illis in illis. In hoc estimatur de creatura creator. In hoc cognoscitur iustitia dī: et quia qui bñ agūt: digni sunt vita: qui vō alr: digni sūt morte. In hoc creatura: qz spōre hōi seruit: ad nām subicitur: et adaptat: vt pniat ad eā que ex peccō est necessitatur et ad volūtatē et ad voluptatē. Hinc quot et quāta vite huic necessaria: et bonis et malis vtilia et i gñe suo pulcherrima et a bonis et a malis hoibus scā sunt: et qz fiāt omnibus manifestū est. Hic. n. mulieris vī artificis vī in edificiis innumerablī multiplices hoīz ad inuentiōes tot pcesserūt modi studioz: tot genera pfessionū subtilitates exquisite scie: artes eloquētie: dignitatum officiorū varietates: et innumerabiles pquisitiōes hui⁹ mūdi: quibus hoies illi: qui dicunt sapiētes hui⁹ mūdi: cū eis: qui sunt simplices et filii dei: pariter vtūt ad necessitatē: et ad vtilitatē: sed illi abutūtur eis ad curiositatē et volūtatē et supbiaz. Hii aut serui vtūtur eis pp necessitates alibi hñtes suaz suauitatē. Ideo illos seruos sensuū suoz et corporū suoz sequūt fruct⁹ carnis sue: qui

sunt fornicatio: imūditia: supbia: luxuria: inimicitie: cōtentiōes:
emulatiōes: ire: rixe: discensiōes: inuidie: cōmessatiōes: ebrieta
tes: et his similia que quicūq; agūt: regnū dei nō sequūt. **I**tem at
fructus spūs: qui sunt charitas: gaudiū: pax: paciētia: benigni
tas: longanimitas: bonitas: mansuetudo: fides: modestia: cōtinē
tia: castitas: et pietas: promissionē hīs vite: que nūc est: et futu
re. **I**tem utiq; q̄ diu silēs sūt i acta boies. **V**idētur silēs actō
nes: dōs aut volūtates discernit: et intēiones. **Q**uō vō vnusquis
q; redit in sua. **U**nūquēq; ex fructib⁹ itētiōis sue pascit p̄scia
sua: nec tñ abutroq; eque ad p̄sciam reditur: qz nemo ad eam
redire amat post actionē nisi qui recta intentiōe agendo ab ea
nō p̄ficiscit. **Q**ui tñ redit ad p̄sciam suā: sed nondū: vicit con
cupiscētiā suā: inuenit ibi de ip̄a p̄cupiscētiā sua vel suaves
delectatiōes vel graues corrosiones: et inde multiplicat cogita
tiōes. **Q**ui p̄cupiāz vicit q̄ diu tñ veri boni maior p̄cupia n̄
maior delectatio mentē ei⁹ nō obtinuerit cū exosa quadā volū
tate gestoꝝ visioꝝ v̄l auditoꝝ pariter imaginatiōes: vñ i vtroq;
lūbi iplent illusionib⁹ delectationū et ad cogitanda diuina vel
spūalia lumē suoꝝ et ip̄m nō est secū. **U**z quis pugnat p̄ cōcu
piscētiā: parit molestias: qz vincere adhuc nō p̄ualet p̄fectuz
affectiōes. **Q**ui vō iā ad libertatē aspirat: excutere a se n̄ pōt
affectiōnū imaginationes noxias v̄l occupatorias vel otiosas:
que exiū passiz oriunt cogitatiōes. **I**tem in tpe salmodie vel
orōnis ceteroꝝq; exercitioꝝ spūaliū in corde sui dei ēt nolen
tis et reluctantis imaginatiōes volūtatur et fantasmatia cogita
tionū versant a quib⁹ velud aubus imundis insidentib⁹ vel
circūvolantibus sacrificiū deuotionis vel oīo rapitur dō manu
tenētes: vel sepe polluit vsq; ad lachrymas offerentis. **S**itq;
miserabil et iniqua misē aīe derisio spū et rōne volūtate cordis
et intēione et corpis sibi p̄mptū obsequiū defendēte sibi aīali:

¶ Vo improbitate sibi affectū p̄cipiēte ⁊ intellectū mēte sepius sine fructu remanēte. ¶ Hinc i aīs ifirmiorib⁹ ⁊ i quib⁹ p̄cupie carnis ⁊ scli: nec dū p̄fecte mortificate sūt: vitia passiz curiositatē ebulliūt. ¶ Hic solitudis ⁊ silētiū q̄runt inordinate: ⁊ p̄posite inimice p̄solatiōes i via regia cōiūz instōnuz furtiua p̄prie volūtatis diuerticula solitoz fastidiū p̄sumptio nouitatū: que quidē egri aī p̄uritū ⁊ tediū q̄i p̄fringādo vidētur ad horā lenire: s; calefaciūt ⁊ accedūt: vt postea nequ⁹ ferucat: ⁊ āpl⁹ pruriat: efficiūt. ¶ Hinc quotidie fiūt noue occupatiōes: noue actionum ⁊ laboz ad innētiōes lectiōes diuerse nō ad edificandū aīuz: sed ad fallēdū tardātis diei tediū. ¶ Ut cū dānaucrit solitarius oīa vetera oīa solita: ⁊ defecerit noua: nō restat nisi odiū celle ⁊ fuge mea. ¶ Propter q̄ pia simplicitas ⁊ i p̄fessiōe religionis ⁊ solitudis nouus hō: qui nō hēt vl' rōnez ducentē vl' affectū trabentē vl' discretionē moderantē: s; vi quadaꝫ vti in semet ip̄o tāq̄ a figulo figmētū lege quadā mādatoz q̄i manib⁹ alie nis formādi est: ⁊ faciend⁹ i oī patia in oī rota volubil' obeie ⁊ i igne probatiōis sue plasmatoris ⁊ formatoris sui volūtati ⁊ arbitrio subdēdus. ¶ Nā ⁊ si calet ingeniosi viger arte: si p̄eminet intellectū: instra sunt hec vitioz poti⁹ q̄ virtutū. ¶ Non ergo refugiat doceri vti eo in bone: quo et in malo vti pōt: q̄ p̄prie virtutis op⁹ est. ¶ Ingeniū corpus adapter: ars naturā iformet: ⁊ intellectus nō elatū faciat animū: s; docibile. ¶ Ingeniū ⁊ intellect⁹ quippe ars ⁊ alia hūmōi gratuito hūit: aliter vrus. ¶ Virtus. n. vult doceri cū hūilitate: queri cū labore: queri cū amore. ¶ Cū oībus his digna sit: nec alr vel doceri: vl' queri: nl' hūi nō possit. ¶ Prīmū quidē docendus est rudis icola heremi. ¶ Scdm āplīcaꝫ pauli instōnez: vt exhibeat corpus suū hostiaz viuente sanctā de ple. ratio. obsequi. suū. ¶ Qui ē p̄pescens in nouitio feruorē aīalis hoīs: q̄i nōdū p̄cipit: que dei sunt circa

spūalia ac diuina pperā z curiosaz inquisitionē subiūxit dicēs.
Dico. n. p. grām dei: que data est mibi oibus que sunt iter vos
nō plus iape q̄ o3 sape: sed sape. ad sobrietatē. Quia. n. omīs
vī p̄cipue aialis institutio circa corpus est: z circa exteriorum
p̄positionē docendus rōnabilr mortificare corpus suū: z mem
bra sua: que sūt sup terrā z inter carnē: ac spm̄q3 inuicē iungi
tur aduersuz se cōcupiscit instū rōis ac discretionis iudiciū hīe:
nec alicui⁹ cor in iudicio accipe psonaz. Docendus est sic hīe
corpus suū sicut egrū p̄mendatū: cui ē multū volenti: aut vti
lia sunt negāda: vtilia ēt nō leti igerēda. Sic o eo agere sicut
de nō suo: sed ei⁹: a quo p̄rio magno empti sumus: vt glificem⁹
cū in corde nro. Rursūq3 docendus est cauere: q̄ pccōri popu
lo dñs per pphāz ip̄operat. Proiecastis me iniquis post cor
vrm. Multūq3 cauendū esse: ne pro necessariis hui⁹ vite vel
p̄modis appositi rectitudie vel dignitati: nec in amorē vel ho
norē cordis sui sinat in aliquo aln delectari spm̄ suū. Ideoq3
durius qd tractandus est corpus ne rebellet ne insoleseat: sic
tū vt fūire sufficiat: q̄ adfūiendū sp̄ui datū ē. Nec sic habē
dū ē tanq̄ pp illud viuam⁹: s3 tanq̄ sine quo vinere nō possu
mus. Sed us. n. qd hēmus cū corpe nō qñcūq3 volumus possu
mus obrūpe: s3 legitimā eius resolonez patiēter nos expectar
o3: z interi q̄ legitimū federis sī obseruare. Sic ergo nobis est
cū eo cōtinendum vel cōueniendū: q̄i nō diu nobis sit cū eo cō
morādus sicq3 vt si aliter venerit: non vrgeamur ad exeuendū
In quo multum z scrupulose laborandum: z periculose fue
rat errandum: nisi lex obedientie z celle plenam cōmunis isti
tutōis formā se vel tradens ingrediendi denictu z vestitu: de
labore: z quiete: de silentio: z quietitudine: z omnibus que ad
exterioris hominis cultum: vel necessitatez spectant sīem obe
dientem z patientem z quietum in relinquum cautum red

det et secuz. In quib⁹ sicut semel circūcisa oīa et p̄ciosa sūt sup
flua: sic intra p̄grue sufficiētie terminos et generalis p̄inētie li
mites circūscripta sint oīa necessaria: ut sit: q̄ fortes cupiant:
et infirmi nō refugiāt: nec alteri⁹ q̄ritas p̄cessoz ledere possit
i aliquo vrentiū cū grāz acciōe p̄sciaz: nec q̄ sū amputata tēta
re dēant: aliquaten⁹ serui dei et bene morigerati et recte educa
ti sufficiētia. In quibus sic salomō dicit. Qui ambulat simpli
citer: ambulat p̄fident: qui v̄o mētis ē dure: corruet i malū. Et
enī necessitas sic sit ordiata: ut nec q̄rele sit loc⁹ ullus: et oīs sit
supfluitas amputata: si quidez tñ vel p̄uatū addendū est vel
minuendū: hoc i p̄ioris est arbutio absq; oī scrupulo obediē
tiam subditoz vel p̄culo instituendus est: ergo nouus bere
mita ad cōis institutiōis normā cōcupiscētiās carnis sue p̄re
ritas p̄mia p̄inua domare: et ad p̄dēnanda cetera ad sui ipsi⁹
p̄ceptum venire. P̄remuniend⁹ est assidue p̄ tērationes acri⁹
in solitariū nouitiū desēnientes: cū seruū dei gratis dō ser
nientē nō cessant sollicitare: vitia mercede oblate delectationis
diabolo suggerente carne p̄cupiscētie seculo p̄cupiscētie inge
rente. Tērat. n. nos dñs deus nr̄: vtz diligamus eū an nō: nō
ipse quasi nesciens agnoscat: sed ut hoc plenius et i ipsa nobis
tēratione innotescant. Que vero sub specie boni se ingerunt:
et difficilius discernuntur: et periculo suis admittūtur. Sicut
cum difficillime teneat modus i eo: quod bene esse creditur: et
non semper est omnis boni appetitus. Omnium aut tentatio
num et cogitationum malarum et inuiliū sententia otiam ē.
Summa etenim malicia est ocium in eos. Nunq̄ enim ocio
sus sit seruus dei: quauis ad deum feriat⁹ sit. Nomen enī
ita suspectum et vanum et molle rei tam certe: tam sancte: tam
secure imponendum non est. Ocium nō est vacare deo: immo
negocioz negociū. Hec est quicunq; in cella nō agit fidelit̄ et

feruent qđcūq; agat: qđ pp hoc agit. s. vt deo seruiat i eo qđ agit
otiat. Ubi puitādo otio: otiosa sectari ridiculū ē. Otiosū at
ē: qđ nullā hēt vtilitatē vel vtilitatis intentionē. Non aut hoc
tīmō agendū est. Ut aliqua delectatione vel sine musca otii
dies trāligat: sed ē depacta dicta ad pfectū mentis semp ali
quid incōscia resideat: aliquid quotidie in thesaurū cordis cōge
ratur. Nec ea die bonus cellica v' bonus p'dicator: se vixisse
debet existimare: in qua nil eoz se egisse recolit pp: que i cella
vel ordie vinit. Queris: quid agas: vel in quo te occupes: pri
mū extra quotidianū orōnū sacrificiū vel lectionis studiū quo
tidie p'scie discussioni emēdationi mox cōpositioni ps sua diei
neganda nō est: deī opandū est aliud manib' qđ iungit: non
tū qđ animū delcādo ad horā detineat: qua quidē spūalibus
studiis delectationē cōseruet z mirat: in quo remittat ad ho
rā aius nō resoluat: vnde se facile mox: vt sibi ad se ipz redeū
do visuz fuerit: expediat sine cōtrouersia inherētis volūtatis
absq; cōragio cōtracte delectatiōis vel memorie imaginantis
Nō. n. vir pp mulierē: sed mulier pp virz. Nō spūalia exerci
tio sunt pp corporalia: sed corporalia pp spūalia. Propterea
sicut viro creato collarū est: vel opatū ē adiutorium sile sibi ex
ip'a hoīs subā: sic cū in adiutoriū spūal' studiū: necessaria sint: n
tū in hoc eque cōuenire videtur oīa corporalia exercitia. Sz
que cū spūalibus proprioze videtur hēre similitudinē z affinitatē
sicut ad edificationē spūalē meditari qđ scribit vel scribere qđ
legat. Subdiuinalia exercitia. n. z opera: sicut sēsus distrabūt
sicut sepe etiā spm ex hauriūt: nisi cū grauiore ruraliū: labore
operū sit maior p'tritio cordis vsq; ad p'tritionē z būliationē
cordis: z fatigatiōis sue p'ssura exprimit sepe vehēntioz affe
ctū deuotiōis. Qđ ē labore ieiunioz vigiliaz: z oīuz i quib'
afflictio corpis est crebro fieri manifestū ē. Scrups in aius z

prudēs ad oēm se ppar laborē: nec i eo dissoluī: sed p enī ma-
gis in seipm colligit. Qui semp pre oculis hēt: nō tā q agit
q agendo itēdit: oīs psumationis vidit finē. Quo inq̄tu z
verius inīit in tm z feruēt z fideli opat: toti libi cordis
sui i hoc subitiens fuitutē. Logūt .n. in vnu sensus a discipli-
na bone volūtatis: nec lasciuere eis vacat a pōdere laboris: sz
subiecti z hūliari i obsequiū spūs docēter pfortari ei: z i labo-
ris picipatiōe z i cōsideratiōis expectatiōe. Inordiatā .n. nā
p peccm z pditiōis sue rectitudie exorbitās: si ad dīm fuit puer-
sa. Recupat cito p mō timoris z amoris: quē hēt ad dīm qui
cūq: pdidit auersa: z vbi cepit spūs reformari ad imaginē con-
ditoris sui: mox ēt refluēs caro ex voluntate sua: īcepit pfor-
mari reformato spūi. Nā z p sensuz suū inceptit eaz delectare
quicquid delectat spm suū. Insup z multiplici defectu suo ex
pena peccī mltiplr sities ad deū: nō nūq̄ ēt p̄tendit pcedere: z
ad aiuz a sensib⁹ ad psciam trāscentes. Panis furfurēs z si-
plex aqua olera z legumia simplicia: nequaquā res delectabiles
sūt: sz i amore xpī z in desiderio iternę delectatiōis vētri bene-
morigerato gratāter ex his satisfacere posse: valde delectabile
ēst. De milia paupū: ex his vl ex aliquo horū delectabit satisfā-
ciūt nē. Facillimū quippe z delectabile ēet adiūcto: amoris dī
cōdimēto fm nām viuere: si isania nra nobis pmitteret. Qua
sana statiz arridet eodē mō: z de labore. Rusticus duos hēt
neruos fortes lacertos: exercitatio hoc facit: sicut enī torpor
mollescit. Volūtas facit vsuz. Usus exercitiū: exercitiū vires
i oī subministrat. Sed redeamus ad pposituz. Nec oībus mo-
dis agar: z labor oriū nrm vt nūsq̄ simus otiosi: z hoc semper
sit negotiū nrm: vt pfecte psumem⁹ i nobis: qd dicit apl's aiāli-
bus z iscipiētibus hūanū: iquit dico pp infirmitatē carnis vre
Sic exhibuistis mēbra vra fūire i scificationē. Audiat

hoc attēti⁹: amicū corpis sui mācipiū aīalis hō: qui incipit corp⁹
suū subdere spūi ⁊ ad aptare semetipm ad ea: que dei sūt p̄cipi
enda ⁊ ad exundā fidei sūitūtis necessitatē ⁊ carnis sue domi
nantē p̄suetudinē saccigat. ⁊ Necessitatē faciat sibi p̄ necessita
tē: p̄suetudinē ⁊ affectū sibi formet p̄ affectū donec pleni⁹ me
reatur accipe delectationē p̄ delectationē: vt delectatiōis caris
ac scli fm p̄siliū apli saltē cū delectet cauere: q̄tū cū delectabat
p̄mo eas hīre: Tantū delectet cū de mēbris sui corporis sūit
iustitie in scificationē: q̄tū prius delectabat eū seruire inuiditie:
⁊ iniquitati ad iniquitatē. ⁊ Hoc est p̄fectio aīal in suo statu vlt
nouitū incipiētis. Qui p̄sumauerit vlt aīale vel hūanū si nō re
spexerit retro: sed fidelr i anteriora se extēderit: cito pueniet:
ad illud diuinū: vt incipiat app̄bendere: sicut app̄bensus est: ⁊
recognoscere sicut cognit⁹ est. ⁊ Hoc aut opus vt i vno sit mo
mēto p̄uersiōis nō est vni⁹ diei sed mlti t̄p̄is: ē multi laboris:
mlti sudoris: fm gīaz dī miserētis ⁊ currētis. Vinz vō bonoz
boz officia est cella: ⁊ stabilis p̄seuerātia i ea. In qua quicūqz
puenit cū sua paup̄tate bene diues ē. Et quicūqz bonā volū
tatē hūcīt secū hz: quicquid ad bñ vivēdū ei op⁹ hēt. Quis
bone volūtati nō semp credi expedit: sed ferēda est: sed regen
da est maxime in incipiēte. Regat sue obeie regula bonā vo
luntatem: illa vero corpus: doceat illū posse consistere in loco
illam pati secūqz morari: qd in proficiente bone compositionis
initium est: ⁊ certum bone spei argumentum. Impossibile est
hoīem fideliter figere in vno animū suū: qui nō prius alicui
loco p̄seueranter affixit corpus suū. Nam qui egritudinez
animi migrādo de loco ad locū effugere nititur: sic ē sicut qui
fugit vmbra corpis sui seipm fugit: seipm circūferit: locum mu
tat: nō animū: eundez vbiqz se inuenit: vel qd deterius est facit
ipsa mobilitas sicut ledere solet egrum: qui circūferendo con

tutitur. Ego. n. se sciat: et vacet circa carinas partes egritudinis
sue: et si non irrumpit quies remedia primum cito perficietur: et sana-
tus animus ab alienationibus et captiuitatibus suis totus in deo suus
efficietur. Circa. n. ego. non modica non iniquata: sed in sancta natura:
Incubabat ergo immobile valitudinario suo. Sic. n. solent appella-
ri medici valitudinum curandorum officinam et remedij suscepti per-
sequat usque usque ad sanitatis exprimentum. valitudinam tuam o egro-
te o languide cella tua est in remedium: in quo curari cepisti: obedia
est et obedia vera. Sed scito: quod remedia crebro mutata nocent:
naturam turbant: ego. discriminant: nam et qui aliquo pergit: si unam cer-
tam tenuerit viam: cito perueniet: quo redit: et itineris et laboris fa-
cit finem. Non ergo remutes: nec aliud per alio accipias: sed usque
ad terminum perfecte sanitatis medicinalis obediencie vere remedio:
nec abijcias ante: ut ingenitum cum factus fueris sanus: sed tamen in re-
liquum alio ea uti permittaris. Si ergo ad sanitatem festinas: vide:
ut nil modicum te temetipso agere presumas medico inconsulto: a
quo si opera medicamentis expectas: necesse est: ut vulnus tuum semper
detegere non erubescas: erubescas: sed tamen revela totum: nec abscondas.
Sunt. n. qui profitendo sicut fabulam enarrant suorum historiam peccatorum
et egritudines anime sue sine perfusione dinumerant: et pene sine con-
fusione penia: et sine affectu doloris. Cito. n. lachrymas inuenit:
et resoluit in gemitum: qui habet sensum doloris. Si vero male egritu-
dini despabilior: stupor accessit: hic in eo: quod non dolet: quanto sani-
tati videtur esse propinquior: tanto ab eo fit remotior: quod si medicus quamvis
clementior fuerit: ut quasi in plaustis leuioribus omnia voluerit cu-
rare: tu age per temetipso et remedij fortioris et celerioris. aude
sanitatis ferre require: cauterium exposce. Adedicus tibi semper
paratus est: paratus est: Ne. n. horrore sit tibi tua solitudo: et ut tuum in
cella habites: tres tibi deputati sunt custodes. scilicet deus: prescia: et spi-
ritualis presens: deo debes pietatem: cui te totum impendas: conscie tue

bonorē: corā q̄ peccare erubescas. **P**ri spūali obediam chari-
tatis: ad quā d̄ oibus recurras. **I**nsup: ut gratū me hēas: ad
dā tibi z q̄tum z q̄diu puul⁹ es: z donec plenius adiscas: di-
uinā cognoscere p̄sentia: pedagogū tibi pcurabo. **E**lige tibi
tuipse hoīem p̄silio meo: cui⁹ viri exēplar: si cordi tuo īfederit:
reuerentia inhererit: ut quotiēs ei⁹ recordatus fueris: ad re-
uerentia z cogitatā assurgas: z temetipm ordines: z cōponas.
Qui cogitatus ac si p̄ns sit: in effcū mutue charitatis emen-
det in te oīa emēdanda: z tū nullū patiat̄ dānū pccī tui solitu-
do sua. **I**dic p̄ns tibi adsit: quicunq; volueris: increpatiōes ei⁹
describēt tibi cogitata scā: eius seueritas p̄solatiōes: pietas et
benignitas exēplum scē vite sinceritas: nā oēs cogitatiōes tu-
as cū ab eo videri cogitabis: ac si videat: ac si arguat: emenda-
re cogeris. **S**ic fm p̄ceptū aplī sollicita temetipm: custodi: et
ut temetipm semp inspicias: ab oibus oculis auerte. **E**gregiū
instrumentū cordis est ocul⁹: si sicut cēta: sic etiā videre possit
semetipm. **Q**uod cū int̄iori oculo p̄cessum sit: si ad exterioris
exemplū seipm negligēs: vacat circa aliena: cū multū vult: nō
sufficit redire ad seipm. **T**ibi vaca: mltā tuipse tibi sollicitudis
matia es. **E**xclude etiā ab oculis exterioribus: qd cū suuisti
videre ab int̄ioribus: q̄ amare: q̄ nil tam facile recrudescit q̄
amor: z maxie interiorib⁹ z recetioribus aimis. **A**nde ē non
nunq̄ sapē: z emulari charismata meliora: z tuipse tibi esto pre-
ambula edificatiōis: alia cella tua ext̄ior: alia iterior. **E**xterior
est dom⁹: in q̄ bitat aīa tua cū corde tuo. **I**nt̄ior est p̄scia tua:
quā inhabitare d̄z oīum interiorū tuorū de⁹ cum spū tuo. **I**do-
stīū clausure exterioris: figuratū est hostiū circūstātie int̄ioris:
ut sicut sensus corpis p̄ exteriorē clausurā foris vagari non p̄-
mittit: sic interior sensus ad suū semp interi⁹ cobibeat. **D**ilige
ergo interiorem cellā tuam: dilige exteriorē: z unicuiq; ipende

m

culū. Regat te: extior nō abscondat: ut nō pecces oculi: s; ut
tun⁹ viuas. ¶ 2o. n. o rudis scis incola: quid celle deas: si non
cogitas: quō in ea a virijs tuis curaris: nō solūmō: s; etiā non
hēs rixari cū alienis. ¶ 3o. scis q̄ p̄scie tue deas honorē: quicū
q; i ea ex suspirijs grām sci sp̄s z infne suauitatis dulcedinē.
Da ergo utriq; celle honorē suū: z tu tibi instituti leges: tu ti
bi p̄esse: z vitā ordinare: z mores pponere: z temetipm iudica
re: teipm apud teipm accusare: sepe etiā p̄denare: nec ipunituz
dimittē. Sedeat iudicans iustitia: stet rea: z seipsā accusans cō
scia. ¶ 4o. nemo pl⁹ diligit: nemo fidel⁹ iudicabit. Adane p̄terite
noctis fac a temetipso exactiōem: z venture rōnē diei exige: z
supueniētis noctis fac indictionē. Sic distēto: nequaq; tibi ali
qñ lasiare pmitit: vel vacabit singulis horis: s; cōis istituti
canonē sua distribue exercitia: cui spūalia: spūalia: cui corpalia:
corpalia: in quib⁹ sic exoluat oē debitū spūs deo: corp⁹ spūi: ut
si quid fuerit int̄missuz: si quid neglectū: si quid ipsem: suo mō:
suo loco: suo tpe nō erat impunitū: vel inrecōpensatū: in quib⁹
extra illas horas: de quib⁹ dicit ppheta. Septies in die laudē
di. ii. martinū ac vesprinū sacrificiū ac media noctis ē maxie
obseruandū. ¶ 2o. n. frustra ait ppheta. Adane astabo tibi: z vi
de. sed qz tūc a curis exteriorib⁹ adhuc sum⁹ ieiuni. et dirigat
orō mea. si. incen. in p̄spe. tu. eleva. mā. me. sacri. ves. qz tunc ab
hui⁹ mundi ipedimentis iā quodāmō iuvenimur digesti. Qui
z in nocturnis vigilijs n̄ris. in quib⁹ media nocte surgimus
ad p̄fidendū nomini dñi p̄fessiōis eiusdē ordinē p̄cedens. In
die inquit tribulatiōis mee deū exquisi. man. me. noc. p̄r. e. z
nō su. de. ¶ 3tis. n. horis potissimū corā deo dēm⁹ nosmetipos
p̄stituere quali facie ad faciē: z i lumine vult⁹ eius p̄spicere: tri
bulationē z dolorē nobis de nobis inuenire: z nomē dei inuo
care: scopendo spm̄ n̄m. donec incalescat abiiciendo ad memo

riā abūdātie suauitatis sue: donec ipse ī cordibus nr̄is idulce
scat: z tūc maxie nobis agendū ē: qđ dicit apl's. **A**dallo ī eccle
sia quinq; loqui vba sensuū: q̄ decē milia vboz sine intellectu.
Et illud: psallā spū: psallam z mēte. **O**rabo spū: orabo z mēte.
Tūc. n. mēti z spūi aggregādi sūt fruct⁹ sui: ut ex ide vel ī abū
dātia bñdictiōis dei ī quietā noctis: vel surgētibus nobis ad
landes dei: oīs exide tenor opis nr̄i ī ipsi⁹ laudib⁹ sūmet: ac vi
uificet. **I**ccirco ī pūciēdis nocturnis vigilijs: nō expedit in
multitudie psalmoz obzue intellēm: z exhaurire spm̄: vel extī
guere. **S**z qđiu sobri⁹ iuenit pietate afficiēdus ē: z suo itinerē
dirigend⁹ ad dīm: donec dilato corde currē īcipiat: vsq; ad finē
opis dī. **P**ostmod⁹ feruoris siue modū siue tenorē habitur⁹:
nisi magna itēdat negligētia: vel omittat volūtaria misia. **S**ic
etiā quicūq; sensū xp̄i hz q̄rū pietati xp̄iane expedit: tāuz dei
suū: z suū redēptiōis xp̄i doceat: z utile ei sit. **U**na saltē aliq̄
diei hora passiōis at redēptiōis ipsi⁹ attēti⁹ recolligē bñficia ad
fruendū suauitē ī p̄scia: z recōdēdū fidelitē ī memoria: qđ est spi
ritualitē māducare corp⁹ xp̄i: z bibere eius sanguinē ī memo
riā eius: qui oībus in se credentibus p̄cepit: dicēs: hoc facite ī
meā cōmemoratiōem. **I**n quo z pp̄ pccm̄ īobediēte: qđ ipiuz
sit hoīem tante dei pietatis īmemorē esse. **P**alā oībus est: cū
amici hoīs abeuntis sub quolibet signo cōmendatā memoriā
nephas sit obliuisci. **S**i quidē scē hui⁹ ac reuerende cōmemo
rationis mysteriū suo mō: suo tpe: suo loco celebrare licet pau
cis hoīb⁹: quib⁹ hoc credituz est mysteriū. **R**em vō sacramē
ti vel mysterij omni tpe z oī loco dominatiōis dī mō: quo tra
ditum est: hoc est debite pietatis affectu agere z cōtractare: et
sūmere sibi ī salutem omnib⁹ a p̄p̄rium est: quib⁹ dicit: vos
autē genus electum regale sacerdotium: gens sancta: populū
acquisitionis: ut virtutes annuncietis ei: qui de tenebris vos

vocauit admirabile nomē suū: nā et sacīz sicut accipit ad vitā dignus: sic ad mortē suā: et iudiciū temerare pōt indign⁹. Itē vō sacī nemo pcepit nisi dignus et idoneus. Sacramētū sine re sacī mors est. Res vō sacī et pter sacī sūmētī vita eterna est. Si aut vis et vere oībus vis horis tā diei q̄ noctis: hoc tibi in cella tua psto ē. Quoties ī cōmemorationē eius: qui p te passus ē huic facto ei⁹ pie: ac fidelī fueris affectus corpus ei⁹ māducas: et sanguinē bibis. Q̄ diu in eo p amorē ip̄e in te p scītatis et iustitiae opationē ī eius corde: et mēbris eius reputaris. Deinde et certis horis terre lectiōi vacandū est. Fortuita. n. et varia lectio et q̄ cāu repta nō edificat: s; redit aīz ista bilē: et leuiter amissa: leu⁹ recedit memoria. S; certis ingeniis imorandus est: et assuefaciendus est aīz. Quo spū scripture scē sunt: eo spū legi desiderāt: ip̄o etiā itelligende sūt. Nō q̄ ingredieris in sensū pauli: donec vsu bone intentionis in lectione: eius: et studio assidue meditationis spm eius imbibaris. Nō q̄ intelliges dauid: donec ip̄a experientia ip̄os psalmoz affectus indueris. Sicq; dereliquis: et ī oī scriptura tm distat studiū a lectiōe q̄rū aicitia ab hospitio: social affectio: a fortuita salutiōe. Sed et de quotidiana lectione aliquid quotidie in ventrē memorie dimittendus ē: qd̄ fidelius digerāt: qd̄ proposito cōueniat: qd̄ intētiōi pficiat: qd̄ doctrine aīz: vt aliena cogitatiōe nō libeat. Hauriendus est sepe delectationis serie affectus: et formāda oīo: que lectionē interrūpat: et nō tāz ipe diat interrūpendo q̄ puriorē cōtinue aīz ad intelligentia; lectionis restituat intētiōi ei⁹ seruit lectio. Si vō in lectiōe dū querit: qui legit oīa: que legit: cohōpant ei ī hoc ip̄z: et captiuat sensū legentis: et in seruitutē redigit omēz lectionis intellectū in obsequiū xpī. Si in aliud declinat sensū legentis oīa trahit post semetipm: neq; vl tam scm tam piū inuenit in scripturis

¶ seu p̄ vanā gloriā seu p̄ distortū sensū: seu p̄ prauū intellectū
nō applicet vel malicie vel vanitati. In oib⁹ .n. scripturis legē
ti initiū sapie d̄z eē timor dñi: ut in eo p̄rio solidef̄ int̄ctio legen
tis: et ex eo ordinet̄: et exurgat tot⁹ lectiōis intellcū et sēsus.
A spūalib⁹ vō exercitijs in corpalia: nunq̄ lōge vel in totū re
cedat: s̄z ut facile ad ea possit redire ai⁹ assuefact⁹: et cū ill' se
mutat: istis semp̄ ibereat. Sicut .n. sup̄ dcm̄ ē: nō pp mulierem
s̄z mulier pp virū. Nec spūalia pp carnalia: s̄z carnalia pp spūa
lia. Corpalia vō exercitia nūc dicim⁹: q̄ manuali ope corpali
exercent̄. Nā sunt et alia corpis exercitia: i quib⁹ necesse ē cor
pus laborat̄: sicut sūt vigilię ieiunia et alia huiusmōi: q̄ spūalia
nō ipediūt: sed innāt: si cū rōne et discretiōe fiāt. Que si ex idi
cretiōis vitio sic agant̄: ut vel desinēte spū vel lāguēte: corpa
lia spūalia ipedianr: qui sic est corpi suo tulit boni opis effectū
deū renuit. Nō qđ fm apli sensū non videat̄ etiā hoc: et nō de
ceat: et nō deat: et iustū nō sit: caput aliqñ dolere i fuitō di. Olī
sepe vsqz ad dolorē laborauit in vanitate seculi. Esurire venit
vsqz ad mugitū: qui sepe vel aliqñ replet⁹ ē vsqz ad vomitum:
s̄z mod⁹ in oib⁹ hñdus ē. Affligēdū ē corp⁹ aliqñ: sed nō ē cō
terendū. Nā corpalis exercitatio ad modicū quidē: s̄z tñ util'
ē: pp qđ et ad modicū: hoc ē: nō i p̄cupiscētijs: s̄z tñ cura carnis
agēda ē. Agēda vō est sobrie cū spūali qđā disciplina: ut neqz
in mō ei⁹: neqz i q̄litate: neqz in q̄ritate appeat aliquid: qđ non
deceat fñū dei. Eis .n. q̄ inhonestā sūt nra: abūdantiorē bono
rem circūdare dēmus. Ihonestā vō nra: nulli⁹ egent. Nō solū
aut̄ bec: s̄z et oēm vitā nostrā: q̄uis hoib⁹ occultā exhibere de
bem⁹ scām et honestā et oēm cōuersatiōem nostrā scis āgelis
p̄spiciabilē agere et delectabilē: q̄uis int̄ domesticos parētes i
clusam. Dia nra inquit apl's honeste fiāt in nobis. Grata deo
res est honestas: et scōp̄ angeloz amica. Propter quod etiāz

subet ap'ls velari mulieres pp' angelos: qui cū p'culdubio tā
die q' nocte vobiscū sunt i cellis v'ris: vos custodiētes: z v'ris
studijs p'gaudentes: z cooperātes: placet eis: ut etiā nullo ho
mine vidēte oia v'ra honeste fiant: siue ergo māduccetis: siue bi
bitis: siue aliquid aliud facietis: oia in dñi agite pie: sancte: z re
ligiose. Si māduccas: mensam tuā p se satis sobriaz lobzietas
tua pornet. Et cū manducas: nequaquā tot' māducces: sed cor
de tuo suā refectiōem p'curāte: mēs sua nō negligat: sed d me
moriam suauitatis dñi v' scripturarū aliquid. Q' eā pascat medi
tādo: vel salte memorādo secū ruminet: z digerat: sic ipsa ne
cessitas nō secularit' nō carnalit' expleat: sed sicut decet mona
chū: sicut p'uenit p'no dei. Nā etiā quo ad sanitatē corporis cib'
q'ro honesti' z ordinati' sūmit: z ingerit: tāto facili' z salubri'
digerit. Obsuand' est ergo sūmedi-mod' z t'ps cibi q'ritas et
qualitas: fugiēda supflua z adulterina p'dimēra. Obsuād' est
mod': ut nō effūdāt sup oēs cibū aiām suā: ut qui cōmedit āte
horā z t'ps qualitatis: quib' utit' cōitas z fraternitas: excepta
cā manifeste necessitatis. De p'dimētis v'o sufficiat: obsecro: ut
cōestibiles fiant cibi v'ri: non ut cōcupiscibiles vel delectabi
les. Sufficit. n. cōcupiscentie malicia sua: que cuq' vix aut nul
lo modo per transire possit ad finem explende necessitatis: nī
si per viam quantecūq' delectationis si cepit accipere irritamē
ta ab eis: qui perpetuū suscipere bellum aduersus eius oble
cramenta fuerint duo contra unum: z sic periclitatur continē
tia. Deinde sicut de cibo dictum est: sic de somno. Caue inquā
tum potes serue dei: ne totus aliquādo dormias: ne sit somn'
tuus non requies lassī: sed sepultura corporis suffocati: non
reparatio sed exercitatio spiritus tui. Suspecta res est som
nus: z ex magna parte ebrietati similis. Exceptis enim vitijs

quibus in dormiente cum corde dormitante ratione non est:
qui contradicat quantum ad debitum continui. Profect^o nil
temporis tam depit de vita nostra q̄ quod somno deputatur.
Iturus ergo in somnum semper aliud defer tecum in memo-
ria vel cogitatione: in quo placide obdormias: quod non nūq̄
etiam somniare iuuet: quod etiam enigilante te excipiens in
statum externe intētionis te restituat. Sic tibi nox sicut dies
illuminabitur: et nox illuminatio tua erit in delicijs tuis. Pla-
cide obdormies: in pace quiesces: facile enigilabis: et surgens
facilis: et agilis eris ad redeundum in id: unde non totus di-
scessisti. Sobrium enim cibum sobriumq; sensum sequitur so-
brius somnus. Carnalis vero ille et brutus: et sicut dicitur: le-
ctus abhominandus est seruo dei. De quo vō post cōgruam
quietem facile est sensus cordis et mentis euocare: et quasi ser-
nos domus patrifamilias ad opera necessaria spiritui suscita-
re: et remittere huiusmodi somn^o suo tempore modo suo asper-
nandus non est. Si prudens est: et deo deditus animus habe-
re se debet in cella sua: et in conscientia sua: sicut prudens paf-
familias in domo sua. Sicut salomon dicit: mulierem litigio-
sam carnem suam: sed ad sobrietatem moderatam et assuefa-
ctam ad obedientiam et laborem paratam ubiq; institutam: et
esurire: et saturari: et abundare: et penuriam pari. Habeat sen-
sus exteriores non dices: sed seruientes interiores sobrios et
efficaces. Habeat oēm oīno domū vel familiam cogitationū
suarū sic ordinatam et disciplinatam: ut dicat huic: vade: et va-
dit: et alio veni: et veniat: et seruo suo corpori suo: fac hoc: et abs-
q; contradictione faciat. Qui sic semetipsum ordinat: et regit
in conscientia sua: optime sibi credendus: et mittendus est

in cella sua. Sed hoc pfectoꝝ vel pfecte iā incipientiū qđ: iō p
posuim⁹ in incipientibus z nouitiis: vt sciāt quid desit sibi: z q̄
extendere hēant intētiōē studiū sui. Sciendū vero est: qz cuꝝ
de carnali vel aīali sensu vel rōnali scia: vel spūali scia diximus
z vnū hoīem describimus: in quo fm diuersos pfectus z pro
fectu nō prouētus z intētiōis affectus: hec oīa diuersis tēpo
ribus: possibile est inueniri z tria hoīm genera singla fm sta
tuū hoꝝ pprietates in professione religionis in cellis militan
tia. Quāuis celle dignitas: z scē solitudinis secretū z solitarie
pfessionis titulus nō nisi pfectis puenire vī. Quorum sicut
apls dicit: est solidus cib⁹ z qui pro p̄suetudine excitatos hꝝ
sensus ad discretionē boni vī mali: in quo z si rōnal' proxim⁹
est sapiēti vterqꝝ videreť ēt tollerand⁹: sed certe aīalis: qui nō
pcepit ea: que dei sūt: penitus putareť arcendus: sed occurrit
Petrus apls dicens quibusdā: si spm scm īpi acceperunt: sicut
z nos: ego quis erā: vt p̄hiberē deū: Spūs. n. sanctus bona
volūtas est: nec enī sine grādi scrupulo mētis a quacūqꝝ pfes
sionis altitudine arcendus est: cui testis inbitantis z trabētis
spūs bona volūtas est. Nec. n. sine grandi scrupulo mentis a
quacūqꝝ professionis altitudine arcendus est: cui testis inbitā
tis z trabētis spūs bona volūtas est. Si quidē ex duob⁹ ho
minū generib⁹ cellaz hīratio supplenda est. Scilicet vel o sim
plicibus: qz sensu z volūtate ad sequendā religiosaz prudētiāz
feruentis appuerūt: z hūiles vel de prudētib⁹: quos religio
se z scē simplicitatis p̄stiterit esse emulatiōis stulta supbia vel
supba stultitia a tabernaclo iustoz semp procul sit. Est autēz
ois supbia stulta q̄uis nō oīs stultitia supba. Stultitia ē sic
supbia nō nūq̄: simplicitas inueniť: que si ignorat forsan ē do
cibilis: z si nequit doceri: forsan est tractabil' z prima est ciui
tas refugii simplicitati cōbitatio religiōis nō sit talis: que nolit

hūiliari vel tā bruta vt nō possit regi vel tractari. Bona tam
volūtas z si multū sit bruta nō tñ est deferēda: sed saluari cō
silio ad laboriosā z actuosā vitā transmittēda. Supba autē
q̄uis sibi prudens videat dimittenda sibi est z abnegāda. Si
enī admittit supbus. Prima die qua ingredit̄ bitare incipit
leges dare. Nūmū stultus vō discere nō pōt: qđ iuenit. Sol
licite ergo z prudēt ppendū est quis admittat̄ ad bitandū se
cū. Adalus ergo hō nūq̄ tu: te secū bitat qz cū malo hoie bi
tat z nemo molestior est ei: q̄ ip̄e sibi. Naz in sani z nimium
demētes z qui nō satis quacūqz de cā mentis sue bene cōpo
tes sunt: custodiri solēt. nec sibi relinqui v̄l cōmitti: ne solitudi
ne sua male vtant̄. Admittant̄ ergo aiales hiles: pauperes
sp̄u ad cōuersationē cellaz: sed vt fiāt ipsi rōnales ac sp̄uales
nō pp̄ eos ip̄i: qui iaz hoc meruerūt p̄uertant̄ retro z efficiā
tur aiales. Suscitant̄ modi benivolētia charitatis portent̄ in
oī patia: benignitatē. Si qui eis p̄patiūtur nō p̄fūdāt: nec si
querāt eoz p̄fectū: vt pp̄ eos cogant̄ incurrere p̄positi in re
ligione rigoris defectū. Unde subintranit iaz de ore alieno sū
ptuosa z q̄rū pudor sint ābitiosa cellaz edificatō z abiecta scā
simplicitate z rusticitate. Sicut salomon dicit ab altissio. crea
ta q̄i religiosas quasdā nobis curamus bitationū honestates
in quibus tñ p̄passuz est aialibus: vt p̄cne cēs in hoc effectū
simus aiales. Dimittaz a p̄ribus n̄ris nobis iuxta hereditario
formā paupertatis z scē simplicitatis sp̄em vez decore dom⁹ v̄i
alienātes a nobis z a cellis n̄ris p̄ man⁹ artificū exquisitoz cel
las n̄ h̄m̄iticas edificam⁹ q̄ arrōaticas nobis siglas i titulo. *L.*
solidoz p̄cupias ocloz n̄roz de elēosinis paup̄z a n̄ puta dic
obprobriū. *L.* solidoz a celli pauperū. *L.*ur non potius. *L.* de
narioz. *L.*ur nō potius nulloz. *L.*ur nō potius gratis filiū grē
ip̄e sibi edificat. Quid rñsuz ē moysi cū cōsūaīm tabernacīm

Adde inquit oīa z facito s̄m exēplar q̄ ostensuz ē tibi in mon
te. Nā a scli hoībus decet fieri tabernac̄lm dei cum hoībus.
Ipi quibus in altitudie mēris oīdī exēplar miri decoris do
mus dei ipi edificent sibi. Ipi quib⁹ sollicitudo inītiōz suorū
cōtēptū z negligentīā indicit oīz exteriorū: ipi edificent sibi
formā paup̄tatis z scē simplicitatis spēm z p̄ne fragilitatis
liniamēta nulla sic aptabit artificū industria: sicut eoz negligē
tia. Ergo obsecro ī peregrinationē hui⁹ scli ī militia hac sup
terrā edificemus nobis domos luteas nō domos ad hīrandū:
sed tabernac̄la ad deferendum v̄tpote cito inde vocādi z emi
graturi ī p̄riam z charitatē nr̄am: z domū eternitatis nostre.
In castris quippe sum⁹: ī alieno militamus: facile ē: quicquid
naturale ī alieno laborat. Nūquid non facile est solitatio ex
sufficiens nature z cōgruū scie. Ipsi sibi cellā de uirgis conte
xere de luto plasmare v̄ndiqz opare: z decētissime inhabitare.
Et quid āplius requirendū. Credite fr̄es z v̄tinaz experiri
nobis nō p̄tingat: qz pulchritudines iste: z forenses honestates
cito virile p̄positū enarrant: z masculū aīuz effemināt. Nam
si ip̄o sepe vsu supponūtur eaz delectatiōes: z si sūt aliqui qui
v̄rant hui⁹ mōi q̄i non v̄tentes tñ cōtēptu meli⁹ q̄ vsu execrā
tur z vincūtur huiusmōi affectiōes. Cōfortant̄ etiā nō modi
cū interioribus nr̄is exteriora nr̄a ad similitudinē mentis apta
ta z cōposita. z bono proposito suo mō respōdētia. Paup̄ior
enī cultus ī aliis frenat cōcupiscenciā: ī aliis circa amorē pau
pertatis afficit p̄sciam. Sed intentū interiorib⁹ suis aīuz ma
gis docēt ī occulta oīa: z neglecta exteriora quibus aīus ip̄e
īncola domus sepi⁹ alibi cōuersa dignoscī: seqz magis occupa
ta intentio sibi denūtiat z efficaciter bone p̄scie cōsiliat interiora:
cū oīa exteriora voluisse renūtiat. Obsecro ergo v̄t mane

ant celle ille delicatiores sicut facte sunt: sed non crescat nume-
rus carū. Sicutq; in valitudinaria fratribus animalibus z in
firmioribus donec cōualecant hoc est incipiāt desiderare non
valitudinaria: sed tabernacula militantiā in castris dei. Adane
ant aut i exemplū posteris nris: q; tales habuistis z spiciuistis.
Nos aut qui spūales estis sicut hebrei. i. transcūtes: nisi habē-
tes hic ciuitatē manentē: sed futurā inquiretes edificare vobis
sicut cepistis casulas in quibus habitetis. In casulis. n. habita-
uerūt patres nri habitantes in terra repromissionis quasi in
aliena cum coheredibus promissionis: expectantes fundamē-
ta habitantem ciuitatē: cuius artifex z cōdutor est deus: nō ac-
ceptis repromissionibus: sed a longe eas aspicientes z salutantes
z confitentes: quia hospites sunt z peregrini super terras.
Qui enim hoc dicunt significant se patriam inquirere melio-
rem hoc est celestem. Accirco patres nostri i egypto z thebai-
da sancte huius vite ardentissimi emulatores insolitudini-
bus degentes angustia: afflicti: quibus dignus non erat mū-
dus. Ipsi sibi cellas edificabant: in quibus recti tantummodo
z circūsepti a turbine z a pluuia tutabantur: in quibus here-
mitice fragilitates delitiis affluentes locupletabant multos
ipsi egentes: quos quo nomine dignos appellare nescio homi-
nes celestes aut angelos terrestres degentes in terris: sed con-
uersatione habentes in celis. Laborabant manibus suis: z o-
labore suo pauperes pascebant esurientes. Ipsi de vastitate
heremi: urbium: carceres aiebant: z infirmos z in qui-
buslibet necessitatibus positos sustentabant viuentes de la-
bore suo. z habitantes in labore manuum suarum. Quid
ad hec dicemus nos animales: sed animalia terrena ad ha-
bētes terre z sensibus carnis nre: i sensu carnis nre ābulātes

ex alienis manibus pendētes: quīs consolet nos ille: qui cuꝝ
dines eēt: paup. p nobis factus est: z qui volūtarie paup. ratis
dedit pceptū: ipse eiūsdē paup. rati in semetipso nobis formā di
gnatus est. demōstrare. **U**t. n. sciāt euāgelici paupes: quid eis
faciendū sit: ipse etiā a fidelib⁹ pasci voluit nō nūq̃ ab infidelib⁹:
sed ut fideles facēt vite necessaria: accipe nō recusant. **S**z in
primitiua ecclesia paupes illos scōs: qui p xpō rapinā bonoz
suoz ppeffi fuerant: ut fm pfectionis p̃siliū omnia reliquerāt:
vel vendiderant: z fratrib⁹ fidelib⁹ cōmunia effecerant. **Q**uā
ta sollicitudine: quanta pietate sancti apostoli alenda a fidelib⁹
pcurabant: z liber actū apostolorū: z paulus in epistolis suis
manifeste dinumerat. **Q**uod z si concedit: liberius hoc ipsam
dño p̃cipiente z ordinante euāgeliū ānunciantibus: ex aploꝝ
tamē auctoritate nō negat etiā euāgelice viuētib⁹ sicut scis
illis paupibus: qui tunc erāt hierusalē: qui etiāz scī ob hoc vo
cant: qz in p̃fessione scītatis z cōis vite nomen declarant: z se
metipso in hoc ipsi paupes spōte effecerāt. **Q**uod tibi apl's
seuerissima auctoritate z q̃busdā denūciat: ut qui nō vult opa
ri: nō māducat: p̃tinuo oīdēs: de quib⁹ dicēt: z subiūxit: dicēs:
Audiuim⁹. n. quosdā ambulātes int̃ vos inquieti: nihil opā
tes: sed curiose agentes. **H**is autē: qui huiusmōdi sūt denuncia
m⁹: obsecram⁹ i deo iesu xpō: ut cū silētio opantes: suū panem
māducent. **S**uū: hoc ē: suo labore patū z acquisitū. **E**t in ne
illos: quīs inquietos nihil opantes: z curiose agentes: nomē
enī dñi super se habentes q̃si deposuisse vidēt z abieciisse: statiz
intulit dicens. **N**os autē fratres nolite deficere benefacere in
xpō iesu dño nro. **A**c si diceret. **E**t si illi p̃seuerāt i negligē
tia sua: vos mibi i substētādīs eis nolite deficē a bñficētia ṽra.
Ut ergo seuerissime sup̃ius denunciāuit non manducanduz:
non volentibus opari: sed nihil opantibus aliquātulū se exhi

buerit clementiorē possemus dicere ꝑ testū v̄boꝝ eius: ne oīo
abhorrēt a nē nō valentib⁹ indulgentiā istā: sed etiaꝫ
cū istis denūtiēt ⁊ obsecrēt in dñō iesu xp̄o: vt cū sillētio panē
suū manducēt: vident panē nō suū manducare: nisi cū suū effi
ciant opando: q̄tū opari possunt sub testionio dei ⁊ cōscie sue
Ignosce dñe ignosce excusamus tergurifamur: sed nō est: qui
se abscondat a lumine veritatis tue. Qd̄ sicut illuminat conuer
sos: sic etiā ferit auersos. Nō etiā est occultatū os nřz a te: q̄
fecisti in occulto hoīnz. Nō nobis metip̄os facimus illud oc
cultū: q̄ vix est aliquis: qui in eis: que ad te sūt: expiri velit: q̄
possit: ⁊ q̄ p̄optissime pōt: q̄cūq; s̄m carnē vel seclūz: siue ti
mor impulerit: siue cupiditas traxerit. Sed ⁊ si fallim⁹ hoīes
inscios nō nos p̄mittās q̄i volētes fallere te. Fallam⁹ nosmet
ip̄os. Nō laboramus: qd̄ non possumus vel non posse nobis
videmur vel p̄suetudie otii: ⁊ delitiaz nřaz nos nō posse effi
cimur. Adoremus ergo semp ⁊ procidamus ⁊ ploremus co
rā te: qui fecisti nos: vt forsitan: quia nō multū hoc volum⁹: nō
possumus: vel q̄ volumus cū nō potuimus: cū volumus non
possum⁹: vescamur aut̄ s̄m penam ade panē nřo: si n̄ possum⁹
in sudore vultus nři: in dolore cordis nři: in lachrymis doloris
si nō possumus in sudore laboris. Magnā hanc iacturā p̄fes
sionis nře supplet pietas ac deuote p̄scie hūilitas. Sūt lachry
me nře panes die ac nocte q̄ diu dicis aīe nře vbi ē deus tuus
Hoc est q̄ diu peregrinat a dñō deo suo ⁊ a luie vultus sui.
Vñ quidē erat necessariū. Sed qui nec in vno figimur: nec ī
multis exercemur ī quo ordie p̄putabimur vtinā cū illo: cum
quo apl's dicit: ⁊ qui opatur credenti aut in enz: qui iustificat ī
piuz reputabitur fides eius ad iustitiā s̄m p̄positum gr̄e dei.
Vtinā cū peccōre illo cui multū dimissum est q̄ multū dilexit.
Beata aīa: que hoc iudicio apud deū meruit iustificari ī vdi

cio diligentium nomen domini. Ut omissa omnium iustitia: operum et fiducia: merito in hoc solo iustificetur: quoniam dilexit multum: nam in diligendo te deus. Retributio magna est diligenti persone: ipsa dilectio: deinde vero vita eterna. Sic fratres obsecro non excusemus nos: sed accusemus nos et confiteamur. Et qui magni nominis umbra: et personale quoddam figuratum perfectionis apud homines induimus: apud omnem personam nostre cognoscentes paupertatem: non usquequaque recedamus a veritate. et veritas liberabit nos. Deinde docendus est aialis insipiens et christi tyrannidus deo appropinquare: ut et deus appropinquet ei. Sic. n. admonet apostolus. Appropinquate deo et appropinquabit vobis. Non solum. n. faciendus est homo et formandus: sed et vivificandus. Primo. n. formavit deus hominem: deinde spiravit in faciem eius spiram. ut. et fructus est homo iam vivus. Formatio hominis et instauratio est moralis: vita eius amor dei est. Hinc fides concipit spes parturit: charitas format. Amor. n. dei vel amor deus spiritus sanctus: amor hominis: et spiritus se in fundens: afficit cum sibi. Et amans semetipsum de homine deus secum unum efficit et spiritum eius et amorem eius. Sicut. n. non habet corpus. Non vivat nisi de spiritu suo: sicut affectus hominis qui amor dei non vivit: hoc non amat omnem nisi de spiritu sancto suo. Amorem ergo dei in homine ex gratia genitum: lactat lectio: meditatio pascit: oratio confortat: et illuminat. Aialis vero et novo in christo homini ad excitanda eius interiora melius et tutius proponuntur legenda et medicanda redemptoris nostri exercitia et ostendere in eis exemplum humilitatis probatio veritatis et affectus pietatis: et descripturis sanctis: et sanctorum tractatibus: patrum moraliumque que et planiora. Proponenda et sunt ei gesta et passionis sanctorum. Ubi nec laborandum ei sit in planitie historiali et semper aliquid occurrat quod novitium animus excitet ad amorem dei et preceptum sui. Porro alie historie delectant quidem cum leguntur: sed non edificant quin potius mentem inficiunt in tempore orationis vel spiritualis meditationis: in vitiisque que vel noxia: faciunt scaturire:

memoriā lectiōis quippe mōus sūlis: meditatio sequi solet. Dif-
filiū et lectio scripturarū fatigat nō reficit teneriorē aīz: frā-
git intētiōez: bebetat sensus vel ingenīū. Docendus est et in
orōne sua sursum cor lenare: spūalr orare a cordibus vel corpo-
rū imaginibus: cū dñm cogitat: q̄rū pōt recedere. Ammonēd⁹
est: q̄rā puritate cordis itendere in eū cui sacrificiū orōnis sue
offert tñ ei in affectu est: et amor ip̄e intellect⁹ ei est. Quātuz
ip̄e ei in affectu est: tñ sapit ei hoc ip̄m. Si dignū deo est q̄ of-
fert: et in eo sibi bñ est hui⁹ modi hōi oranti vel meditāti. Ad-
lius ac tutius sicut iam dñm est proponit imago dñice hūanita-
tis: nativitatē eius. passionis et nois: ut infirmus aīz: qui nō
novit cogitare: nū corpa et corporalia hēat aliquid: cui se affici-
at: cui iuxta modū suū pietatis intuitu inhercat. Est quippe i-
forma meditatiōis: a quo nūc legit in iob. Visitas homo sp̄ez
suā non peccet: hoc cū intētiōis sue intuitū nū cū dirigat hūa-
nā in deo sp̄ez cogitādo a vō nō: vsq; quaq; recedat: et eū per
fidem ab hominis deūz non dividit: deum alin homine appre-
hendere adūcat. In quo pauperibus spiritu: et simplicibus fi-
lius de tanto animo solet esse affectus dulcior: quanto hūma-
ne nature propinquior. Postmodū vero fide migrante in af-
fectum amplexantes in medio cordis sui dulcis amoris ample-
xu: xp̄m totum hominem: propter hominē assumptū totū dñm:
pp assumētes deum incipiunt eū iam nō fm carnez cogno-
scere quāvis eum: nec deum fm deum plene possint cogitare.
Et sacrificando eum in cordibus suis offerre ei amatur vo-
ta sua: que distinxerūt labia sua obsecrationes omnes postula-
tiones gratiarū actiones pro répoze p causa cōgruentes. Sūt
enī orōnes alie breves ac simplices: sicut eas format volūtas
sen necessitas orantis pro causa incidenti. Alie prolixiores et
rationabiles sicut in inquisitione veritatis perētes: querētes: pul-

santes: donec accipiāt: inueniāt: et apianē eis. **A**lie alacres spū
et fecūde in affectu feruētis et gaudio grē illuminātis. **E**t ipse
sunt: quas apłs alio ordine dinumerat: obsecratiōes: orōnes:
postulatiōes: grāz actiōes. **N**ā postulatio ē: quā primā possu
mus circa obtinēdi tpaia et necessaria aliq̄ vite hui⁹: in q̄ deus
postulātis quidē approbās bonā voluntatē facit tñ: qđ meli⁹
iudicat: et dat libentē ei: qđ bene postulat: ipsa est: de qua psalmi
sta ait. **Q**uā adhuc et oro in benepla.co. **H**ec est et hoium im
pioz: qz oīum con.ē: sed maxie filioz scłi hui⁹ desiderare tran
quillitatē pacis: sanitatē corpis: temperiē aeris: et alia q̄ ad vi
te hui⁹ vsū spectant et necessitatē et abinentiū voluntatē. **P**ro
quib⁹ qui fidelit̄ postulant: q̄uis nō ea postulēt nisi ad necessi
tatē: tñ et hoc ipm volūtati dei snā semp subiiciūt. **O**bsecratio
vō est i exercitijs spūalib⁹ anxia ad deū instātia: in quib⁹ ante
grām succurrentē: qui apponit sciam: nō apponit nisi dolorē.
Oro vō ē hoīs deo adherentis affectio et familiaris qđā et pia
allocutio et statio illuminante mētis ad fruendam qđā licet.
Porro grāz actio ē i intellcū et cognitiōe grē dei bōe volūta
tis idēficiens ad deū et i reflexa itentio et si aliqñ vel nō sit:
vel torpeat sine actio extior affectio. **H**ec. n. ē: de q̄ dicit apłs.
Nelle adiacet mihi: pficē aut bonū nō iuenio. **A**c si dicat: sēp
quidē velle adest: s; aliqñ iacet: hoc ē: inefficax ē: qz pficē opus
bonū q̄ro: s; nō iuenio. **H**ec ē charitas: q̄ nunq̄ deficit: ipsa ē
sine intēmissiōe oīo seu grāz actio: de q̄ apłs ait. **S**emp sine in
termissiōe orātes: sēp grās agentes. **E**st. n. ignis qđā bōitas
mētis et bñ ppositi ai et ad p̄ez deū i filijs dī bōitatis ei⁹ qđā
silitudo orans p oib⁹ semp: et grās agēs i oib⁹ tot mōis i oīo
ne vel grāz actiōe in deū: se iugit refundēs: quot i suis necessi
tarib⁹ vel psolatiōib⁹ in p̄xis etiā vel ppassiōib⁹ pgratulationi
b⁹ causales in hoc mās iuenit p̄ affectūs. **H**oc aut iugit in

gratiaz actiōibus ē: qz qui sic ē: semp in gaudio sci spūs ē. In
postulatiōib⁹ ergo pie ac fidelit⁹ agendū ē: sz nō est illi⁹ p̄tinacit⁹
inherendū: qz nos nescim⁹: sed p̄ celestis scit: quid ī tētiōib⁹
istis necesse nobis sit. Obsecratiōib⁹ vō īsistendū ē: sz ī oī būlli
tate ⁊ paria: qz nō afferūt fructū nisi in paria. Nō nūq̄. n. cū
celerrim⁹ grā nō subuenit: sit obsecrāti celum encū ⁊ terra sua
ferrea. Et cū relicta sibi hū⁹ cordis duritia ad notū exaudiri
nō meret⁹: anxietas desiderātis negari: sibi existimat: quicquid
differet. Cūqz sicut cananea illa p̄teriri se: ac despici: gemit: scit:
q̄si inīudicia carnis p̄terita sibi peccā sua īputari: vel īpropari
imaginat⁹. Nō nūq̄ vō sine labore petēs accipit: q̄rens īue
nit: ⁊ pulsanti apit⁹. Et psolatiōes ac suauitates īuenire tādē
aliqñ meret⁹ labor obsecratoris. Nō nūq̄ etiā pure orōnis af
fectus: ⁊ bona illa affectiōis suauitas nō īuenit⁹: sed q̄si īuenit
cū nō petentē: nō q̄rentē: nō pulsantē: ⁊ q̄si nesciētē grā perue
nit: ⁊ tanq̄ seruoꝝ recipit ī mensa filioꝝ cū rudis adhuc etiam
incipiens aīus in eū orādi assūmit affcēm: qui p̄ p̄mīo scitatis
reddi solet meritis p̄fectoꝝ. Qd cū fit: agit: ut vel in iudiciū
suū nō liceat nescire negligentī: quod negligat: vel ut puocatio
charitatis amorē in eo ultro se offerētis accendat: in quo p̄b
dolor populi nrī fallunt⁹: qz cū pascunt⁹ pane filioꝝ: iā se esse fi
lios arbitrant⁹: ⁊ deficientes vñ p̄ficere dēbant: ex visitante glā
evanescūt ⁊ p̄scia scā: arbitantes se aliquid esse: cū nihil sint.
Et de bonis dei nō emēdant⁹: sed indurant⁹: ⁊ fiūt: de quibus
psalmista dicit. Inimici dñi mēriti sunt ei ⁊ er. te. eo. in secula.
Et itez. Libauit illos ex adipe fru. ⁊ de pe. mel. sa. eos. Pa
scunt⁹. n. deo aliqñ: ⁊ de p̄cioso regre. substā. fui. ut affectet eē
filij. Ipsi vō grā dei abutētes: efficiunt⁹ inimici. Ut. n. abutāt⁹
⁊ scripturis scis ī peccis vel in p̄cupiscētijs suis redeuntes ad
eas post orōnes: dicūt sibi illud vxoris māne. Si dñs voluissz

nos occidere: nō suscepisset sacrificiū de manib⁹ n̄ris. Quē dile-
cta tabernacula tua dñe. i. vir: in quib⁹ passer iuenit sibi domū
et turtē nidū: vbi repōat pullos suos. Passer inq̃: nāl̄r aial vi-
tiosū: mobile: leue: iportunū: garrulū: ac pñū i libidinē. Et tur-
tur luci⁹ amica: opaca solitudis: familiaris icola: forma simpli-
citis: exēplū castitatis. Ille sibi iuenit i eis domū securita-
tis. Illa nidū sibi vbi repōat pullos suos: q̃ sunt hec nisi iuue-
nū nāl̄r calid⁹ sanguis: et ferid⁹ aius: eras labilis: curiositas
inquieta: et virilitas maturitatis: sener⁹ aius: cast⁹: sobri⁹ p sen-
sus extiores q̃rum pōr: et intra semetipm recōdēs semetipm.
Quorū alter i tabernaculis dñi v̄tutē i disciplina cellarū inue-
nit sibi ab oib⁹ vitijs quietū firmamētū stabilitatē: et māsuetudi-
nē securitatis. Alter v̄o i secreto celle secretiorē recessū p̄scie:
vbi reponāt: et nutriāt scāz affectionū suarū fruct⁹ et spūalē sen-
sus p̄replatiōis. Passer solitari⁹ i tecto: hoc ē in altitudine p̄re-
plationis carnale amat bitatiōem carnalis puerfatiōis. Turtē
in inferiorib⁹ fecundat: et gaudet i fructib⁹ bñilitatis. Perfecti
etenī quicq̃ et spūales: qui turturis noīe designāt ad firmamē-
tū et robur v̄tutis sue p̄ v̄tutē obeie et subiectiōis p̄mūt se sēp:
ac deiiciūt i id: qd̄ incipiētū ē. Et humiliādo se magis p̄ficiūt
pp̄ fruct⁹ solitudis: nō arbitrātes eē negligēdā p̄sciam volūta-
rie subiectiōis vsū socialis vite et dulcedinē fratne charitatis.
V̄o vir spūalis et corpe suo spūalit̄ n̄tēs: fuitutē ei⁹: quā b̄t
aialis hō p̄ v̄z coactā: rōnal̄ p̄ p̄suetudinē subactā: accipe me-
ret̄ q̄si nāl̄r affectā: vbi ille obediaz necessitatis: ipse eā h̄z cha-
ritatis: vbi ille v̄tutes: ipse h̄z eas v̄sas i mores. Illi v̄o passe-
res dei sursum redēt ad ea: q̃ sunt p̄fēōz: nō elatiōis p̄sumpti-
one s̄z amoris pietate in paup̄tate spirit⁹ sui sublimati nō repel-
lunt: vt elati: s̄z suscipiunt ut dñoti. Aliquī hoc merunt expiri:
quo spirituales frui: et sēp affectāt mutari corū vitā actiā: ad

quorū ambiūt solatiōez pteplatinā. Sicq; uno spū lz nō uno
gressu gradiētes: eā pficiunt z spūales in humili: z incipiētes
in sublimi. Et hec sūt cellaz bene ordinataz scā pmercia: stu
dia venerāda: ocia negociōsa: quies opōsa: charitas ordinata:
mutuo silētio sibi colloqui: z in abntia ab inuicē se ad inuicem
magis frui: pficere de inuicē: z cū se nō vident: ad inuicem in
alio vident: quod imitandum est: in se ipsis nō nisi qd flendum
est. Ego vē sicut dicit hieremias. Vir videns paupratē meā:
cū alienas diuitias computo: in semetipso erubesco: z suspiro:
q; qd tracto in alieno: mallē i pprio. De duob; quippe malis
tollerabili; est: qd amas nō vidē: q; vidē: z nō bēre: q; quis non
sic de bonis dñi. Bona. n. dñi videre amare est: amare nō ha
bere est. Qd vitamur inq̃rum possum;: ut vidcamus vidēdo
intelligam;: z itelligendo amem;: ut amādo habeamus. Dñe
sup hoc ante te om. de. me. z gemi. me. q te nō sunt absco. De
aiāli vō statu transeuntē ad rōnalē: ut de rōnali trāscamus ad
spiritualē tractādo: z utinā pficiendo. Primo scire debemus:
q; sapia sicut in libro nois ei; legitur pccupat eos: qui se pec
piscunt: z occurrūt eis: z oñdit se i vijs hylaritatis sicut in pro
ficiendo sicut in meditando: z tractando attingens vbiq; pro
pter suā mundiciā. Adiuuat. n. de; vultu suo se intuentem: ac
mouet promouet: z attrahit species summi boni contemplan
tem. Lūq; tunc in proficiendo in amorem: sursum ascendit: z
amanti z desideranti gratia condescendunt: unum sepe fiunt:
q; illos duos status efficiunt: que sunt ratio z amor: z que ex
eis efficiuntur. s. scientia z sapientia. Nec iā possunt alii se
cus tractari vel cogitari: que iam unum z uni; opationis ac
virtutis sunt: z in sensu intelligētis z i gaudio fruētis. Quis
ergo distinguend; sit alter ab altero: nō cū sic se res obtulerit:
z cogitandus z tractandus erit alter cum altero z in altero.

Omnia ergo sicut iam supra deum est: quemadmodum in perfectu religionis status animae vigilat circa corpus et homines exterius. proponendum est aptandum studio virtutis sic rationalis: circa animam agere debet vel facere dum si non est vel excolendum et ordinandum si est. Primo videndum est: quis vel quid sit animus ipse quem rationabiles facit quid ipsa ratio: quod animae rationale mortale homines perficiendo perficit. Sed primo de omni est de anima. Anima est res incorporea rationis capax vivificando corpori accommodata. Nec animales constituit homines: quae carnis sunt sapientes sensibus corporis inherentes. Quod ubi perfectio rationis incipit esse non tamen capax: sed et princeps continuo abdicat a se nomen generis feminini: et efficitur animus princeps rationis regendo corpori accommodatus vel seipsum habens spiritus. Quam diu enim anima est cito in id quod carnale est effeminas. Animus vero vel spiritus: non nisi quod virile est: et spirituale meditat. Spiritus. n. hominis in appetitu hominis subtili et efficaciter conditus non est in arce creatricis sapientiae: omni corpore melior omni etiam luce corporea lucidior ac dignior ob imaginem conditoris et capacitatem rationis. Ultimo tamen carnalis originis implicitus peccati suus effectus est et captivatus in lege peccati: quod est membrorum. Nec tamen omnino amisit arbitrium. i. iudicium rationis in iudicando: a discernendo quodammodo libertatem suam amisit in eligendo et agendo. Nam in penam peccati et testimonium amissionis dignitatis naturalis positum est in signum ei arbitrium sed captivum. Quod est autem perversione et liberatione voluntatis nunquam perdere potest: nulla aversione ipsius voluntatis. In quo est cum eo abusus in eligendo malum pro bono: sicut deum est melior est et dignior omni corporea creatura non in se: sed in arce creatricis veritatis liberatur enim voluntas: quando efficitur charitas cum charitas dei diffunditur in cordibus nostris per spiritum sanctum: qui dat nobis. Et tunc ratio vere est: ratio hoc est habitus mentis per omnia perveniens veritati. Cum. n. liberata voluntate per liberantem gratiam: spiritus agi incipit libera ratione tunc suus hoc est se ipso libere: utres efficitur et fit animus et bonus animus. Animus in quantum bonus animans et perficiens animam suam supplemento libere rationis. Bonus autem

Inq̃tū iā amās bonū suū: quo bon⁹ fit: et sine quo nec bon⁹ nec
 eē potuit. Sit aut bon⁹ aīus et rōnal' diligens do. de. su. ex ro.
 cor. a. su. et i ro. men. su. et i o. vi. suis. Et nec nisi i xpo scīpm et
 p̃ximū suū sicut scīpm. Sit bon⁹ aīus deū timēs: et mādara ei⁹
 obsequiās: hoc ē n. oīs bō. Rō vō sic diffinit a diffiniētib⁹. Aspe
 ct⁹ aī est: quo p scīpm nō p corp⁹ vey intruet: aut ipsa vi p̃tēpla
 tio: aut ipm vey: qd p̃tēplat: aut vira rōnalis obsequiū: in quo
 p̃format ṽitati p̃tēplate. Rōcinatio vā est rōnis īquisitio: hoc
 ē aspect⁹ ei⁹ motio p ea: q̃ aspiciēda sūt. Rōcinatio q̃rit: rō īue
 nit. Aspect⁹ hic in rez aliquā: p̃iect⁹ cū ea vider: scia ē: cū nō vi
 der: ignorātia est hoīs. Nec ē rō et instrm: p qd opat: et op⁹: qd
 opat: hec semp exerceri amat in eo qd utile et honestū est exer
 citio: p̃ficiēs desideria: nō in semetīpa marcescens. Nullū vō
 dignū et utilī exercitiū ē hōi cā bñti: q̃ in eo: qd meli⁹ bz: et in
 quo cetis aīalib⁹ et cetis p̃tib⁹ suis p̃eminet: q̃ est in ipsa mens
 vel aīus. Adēti vō vel aīo: cui cetā ps hoīs regēda subdita ē:
 nec dignū ē ad q̃rendū: nec dulci⁹ ad īveniēdum: nec utili⁹ ad
 bñdū: q̃ q̃ solū ipsā mentē sup̃eminet: qui est sol⁹ de⁹: nec lōge
 est ab utroq; ñm: qui in ipso vivim⁹ moriemur: et sum⁹. Et si
 cut in aere isto: sic i dño deo ñro. S; in ipso vivim⁹: p fidez mo
 uemur: et p̃mouemur p spem: fūgimur p amorē. Ab ipso. n. ad
 ipm p̃dit⁹ est rōnalis aīus: ut ad ipm sit p̃uersio ei⁹: ut sit bonū
 ei. Hinc aut ex illo bono: bon⁹ ad imaginē et silitudinē p̃dit⁹ ē:
 ut q̃diū hic vivit: q̃tū p̃p̃t⁹ ē: accedat ad eū silitudie: a quo so
 la recedit dissilitudie: ut sit hic scūs: sic ille scūs ē in futuro: fu
 tur⁹ beat⁹: sicut ille beat⁹ ē. Deniq; hoc solū bonū et magnū ē:
 cū magn⁹ et bon⁹ aīus suscipit: et mirat: et affectat: qd sup̃ eum
 est: et adherē festinat silitudini sue: denota imago dei ē. Et p
 hoc: qd imago est: intelligibile ei fit: et se posse: et debē inherere
 ei: cui⁹ imago est. Iō et si in terris regit corp⁹ sibi cōmissū: me

liore tñ parte sui. s. memoria: intelligentia: et amore sibi semp cō
uersari: amat: vñ quicquid est: quicquid hz: se nouit accepisse: et
vbi in ppetuū se māsuz: et in plena: et cū plena dei visiōe: plenā
dei similitudinē adeptuz: q̄tū i hoc boni spand⁹ est: spare ei licet:
si bone spei vitā suā nō negligit pformare. Illuc ergo spectat:
vñ pendet pl⁹ cū hoib⁹ amorās: ut viuificet eos vita dei ad q̄
renda et capienda diuina: q̄ ut aiet vita ista mortali et humana
Sicut. n. corp⁹ suū: qd aiat nāli statu suo erigit in celū: qd nā:
et loco: et dignitate: et loco oia: et corpa oia supeminet: sic spūal⁹
ipsa nā ad ea: q̄ in spūalib⁹ peminet: hoc ē: ad deū et diuina eri
gere semp amet semetipm: nisi supbe sapiendo: sz pie amando:
sobrie: et iuste: et pie viuēdo: qui q̄to alt⁹ ē: quo uiuē: tāto fortio
rib⁹ exercitioz studijs exercēd⁹ ē: et q̄ nō pfundāt
sicqz efficiāt: ut pficiāt. Studia vō hec: et si lris aliqn adiuuāt:
et utant⁹: non tñ litteratoria sunt nō cauillātia: nō disputantia:
nō garrula: sz spūalia pacifica: hūilia humilib⁹ p̄sentieria. Que
et si foris exercent⁹: int⁹ poti⁹ agūt in spū mētis: vbi renouatur
hō de die in diē: induens nouū hominē: qui fm deū creat⁹ est
in sanctitate: et iustitia: et vitate. Ibi. n. fit aius: ibi fit intellect⁹
bon⁹ oibus faciētib⁹ eū: cū sz regulā ab aplō datā. Exbibem⁹
nos sicut dei milistros in mul. pati. in tribu. in necess. in angu. in
labo. in vigi. in carce. celle. in ieiū. in cast. in sanc. in longa. i sua.
in spī. sanc. in charita. non sic in ver. veri. in vir. de. par. ma. ius. a
dex. et a sin. per gloriam iu. per infam. et bo. fa. ut sedu. et ver. si
cut per ing. et cogni. quasi morien. et ecce uiui: ut castig. et non
mori. quasi tristi. se. a gau. si egen. multis autem locuple. tāq̄
anch. ba. et om. possi. in labore: et erum. in fami. et si. infri. et nu
di. Hec huiusmodi sunt studia sancta exercitia apostolica: in
quibus discutit se animus et inuenit: et emendat mundans se
ab omni inquinamento carnis: ac spūs pficiēs scificatiōem in
di tiore. Studia hec silētiū amāt: quierē desiderāt cordis i la

dore corpis: paupertate sps: et pace i exteriorib: pssuris bona p
sciaz i oi puritate et cordis et corpis. Hec faciunt aius: qui bnt.
Vana ergo illa nugi gerula: vba pteptiosa: curiosa: abitiosa: et
scm aius vel ia pscm dissipat et corrupit. Hec studia non tam
scrutant virtutu flores q radices no vt luceat: s vt sit. Vitio
ru vo plus i semetipsis metuunt appetitu q ab aliis ipetu: plus
cōtagiū q malitiā. Sicut. n. aln magno labore et studio pseue
rate virtutes trabunt in affem: et metem bonā: sic vitia leuissie
remissiois et licetie oportunitate trāscūt in pspione et qī nālia
efficiant. Sed nullū vitū nāle ē: ois vo virtus hō: nāl ē. Lō
suetudo tñ vel volūtatis corrupte vel molite neglig: plima se
pe vitia qī nālia i neglecta pscia efficer solent. Lōsuetudo quip
pe sicut phi dicere solent ē altera nā. Dis tñ malus aius pri
q idurescat molliri pōt: in malitia ei: sed nō postq idurauerit
despandus ē. Hec. n. ē maledictio ade et in terra laboris nri:
et i agro vel cordis vel corpis nri: vt noxia vel iutilia gratuito
passus: vbiq pueniat. Vtilia vero v' nccia et salubria cū laborē
Virtus tñ queq nē res ē cū venit i aius: aln nō venit sine la
bore: sed venit in locū suū: et sedet fidelr et bñ cū ea nā puenit.
Cū nullū pmiū ponit sit ei q i deo pscia sui. Vitū vero cum
nihil aliud cē credat q priuatio virtutis tñ vastitas ei: et enor
mitas tanta nō nūq qī sentitur: vt obruat: et opprimat feditas
tāta: vt inquinet et inficiat adhesio tā pūna cōsuetudis. Ut
vix a se eā excutiat nā. Dis. n. vitii frustra siccat riuulus: si fōs
nō fuerit obturat? verbi grā. Remissa volūtas facit mēis le
uitatē: ex qua pdeūt istabilitas mēis: in cōstantia mox. Vana
letitia sepe vsq ad lasciniā carnis. Vana tristitia nō nūq
ad egritudinē corpis: et mltā alia in negligēda vel trāsgressio
ne ppositi ex lenitate vitō veniētia. Sic et supba ex vsu volū
tas i magna sepe cordis inopia tumentē efficit aius. Vñ pro
cedūt vana glia: fiduria sui: negligia dei: iactantia: in obia: prem

pius presumptio et cetera animi pestes que fluere solent ex timore et usu superbie. Et in hunc modum omnia genera vitiorum ex aliquo male voluntatis affectu: vel male consuetudinis usu suam sigula ducunt nutrice originem. Et quanto dultius menti inoluta est tanto fortius heret: et fortioribus remediis eget: et curam requirit diligentior. Huiusmodi enim pestes vitiorum usque in ultimam solitudinem solitariam persequuntur. Et sicut bene composita virtus: et fideliter animum insidens possessorem suum in ulla deserit multitudine. Sic vitium consuetudinis possessorem suum liberum esse non patitur in quolibet sollicitudine. Nam nisi per tenaci studio et prudenti ope expurgata fuerit consuetudo: leniri potest: vinci vix potest. Et quomodo se proponat animus erit in quantis solitudinis habet secretum vel silentium cordis esse non patitur. Quicquid maiorem contigerit in esse usum consuetudinis et voluntatis eo nequior et rebellior in eo iuenitur non tam malitia spirituali quam maior quasi expellenda: multiplex quidam collectio et dura compulgentia necessitatis. Sic redeamus ad laudem virtutis. Quid est virtus? Si licet ratio est: sed magis gratia. Virtus enim quidam est ex natura. Ut autem virtus sit habet ex gratia. Virtus est ex iudicio appropriandi rationis. Virtus autem ex appetitu illuminati voluntatis. Virtus autem est voluntas in bonum assensus virtus est equalitas quidam vite per omnia congruens rationi. Virtus est ad iudicium rationis usus libere voluntatis. Virtus quidam paria. Virtus obiecta: prudentia: temperantia: fortitudo: instantia: et alie que preces in quibus singulis non est aliud virtus quam sicut deum est: ad iudicium rationis usus libere voluntatis. Bona est voluntas origo est in animo omnium bonorum et omnium nostrorum virtutum. Sic econverso: mala voluntas omnium malorum et vitiorum. Non custodes anime sue valde sollicitus esse debet circa custodiam voluntatis sue ut prudenter intelligat et discernat: quid in totum velit: vel volendo sibi sit: sicut est amor dei quid propter illud sic amor patrie. Ut enim in illo tuta sit omnis indiscretio et hoc semper secundum obiectum regulas: cauta semper et prudens debet esse

discretio. Indilectio quippe dei nō alia rō: nō alia discretō ē:
nisi vt sicut ille cū dilexisset suos in finē dilexit illos. Sic si fie-
ri pōt i infinitū diligamus eū nos: sicut btūs vir qui i mādatis
ei⁹ cupit nimis. Sz cū nullū finē vl terminū hīe dēant deuotō
amātis tñ terminos suos: z fines z reglas hīe dz actio opātis
Vbi ne erret nimia aln volūtas necesse est semp q̄ adsit me-
diāte obia custodiēs veritas. Nihil. n. i bonū boīs i dñi pfici-
enter tā sibi puenit q̄ volūtas z veritas. Hec duo sūt: q̄ sicut
dicit dñs: si p̄senserūt in vnū: q̄cūq; petierint fiet eis a patre
meo. Si duo i vnū p̄fē p̄senserūt: oēs p̄inz virtutū plenitudi-
nē: sine vitio icurrēre oia pōit in hoīe ēt languente oia hūt z
possidēt: in hoīe nihil hūte: dant: nūtiāt: cōferūt: profūt: i hoīe
scē quiescēre. Glia z diuitie i p̄cia sci viri illi⁹ ex fructibus bo-
ne volūtatīs. Fortis vō nō ex vō latere sicut scutū hui⁹ mūdi
sed vndiq; eū circūdat: scutū veritatis dei: byllarē. n. z iocūdū
int⁹ semp efficit bona volūtas. In exteriori vō actiōe seriū z
gravē tutū ac securū reddit veritas. Hōq; supgressus būana
hō ille semp inferno est: sicut de acre illo hoīes ferūt qui sup
globū luē est. Volūtas nāl quidā aīmi appetitus est aliū ad
deū z circa interiora sua. Ali⁹ circa corpus z exteriora corpa-
lia. Hec cū sursū tendit sicut ignis ad locū snū. Hec. n. cū so-
tiāt veritati: z mouet ad altiora amor ē. Cū vō pmouetur z
lactat a grā dilectio ē. Cū apprehēdit: cū tenz: cū fruīt: chari-
tas est. Vnitas spūs ē: dñs est: deus. n. charitas ē. In his autē
cū p̄sauerit hō tūc icipit qz nulla hōz i hāc vita plena p̄fectō
ē. Cū vō declinat i ea q̄ carnis sūt: p̄cupia carnis ē. Cū icuriosi-
tatē sēl p̄cupia ocloz. Cū i ābitionē glia vel bonor supbia vi-
re ē. Qz diū tñ hui⁹ mōi vtilitati seu necitati nāe fuit natura ē
vl appetit⁹ ei⁹: cū i supflua se expoīt vl noxia vitii nē ē vl sui
ip̄i⁹. Quaz primo appetitū vl accessu d̄ tēmetipō tibi hoc ca-
pi lz argumētū. Cū i eis q̄ ad corp⁹ aspectāt i reb⁹ necis: volū

tas prius appetitu finem facit nā alii appetit⁹ ē. Cū vō i appeten-
do semp ad altiora p̄gredit⁹: ipm se prodiit: qz iā nō tū volūtas
q̄ vitiū volūtaris ē. Avaritia v̄l cupiditas v̄l aliquid h̄mōi vo-
lūtaris ei⁹ i h̄mōi cito satis ē. Litius vō ei⁹ nūq̄ satis est. Hec
in spūalib⁹ z i eis q̄ ad deū sūt: cū vult: qd pōt excitāda z p̄uo-
cāda ē. Sepe. n. si nō frenat ip̄e tū facit z agit i p̄ceptis: sepe si
nō excitat dormit z tardat: z obliuiscit⁹: quo redat z facit decli-
nat q̄i a latere i obligatiōes oblate delectatiōis. Yōqz sicut in
corpe ē solz fieri: meli⁹. n. corp⁹ hois ab alio v̄l q̄ seipm vide-
at⁹ z h̄mōi. Nos sepe meli⁹ videt alien⁹ oclis q̄ n̄r z ali⁹: z qui
nō ē parit̄ ifernore eiusdē volūtaris. Rectior sepe iudex ē actiō-
nis: qz sepe vel negliā vel priuato amore n̄ri erram⁹ i nobis.
Bone ergo custos volūtaris est obediā: siue ip̄i illa sit: siue cō-
siliū: siue subiectiōis siue solius charitatis. Puri⁹. n. ac dulci⁹
sepe s̄m ap̄lm petrū ad pares seu etiā ad miores suos: Filiū
obeie castificat corda sua in obeia charitatis: q̄ ad maiores sub-
iūgant p̄ obeia z necessitatis. In illa. n. sola vel p̄cipit vel con-
sultat z obedit charitas. Hic aut̄ penaz timet vel minat̄ ip̄iosa
necitas. Et i illa obediēti sepe debet̄ maior gl̄ia. In ista vero
iobediēti maior semp itēptat̄ pena. Ergo in hoīe sursum cor
hūte pp̄ exteriora sua regēda: moderāda: cōponenda: palaz oī-
bus ē: q̄tū necia sit volūtaris custodia sua amp̄. aut pp̄ interiora
sua: aio nāqz sepe: ipm vel d̄m cogitātū ip̄a volūtas in oī cogi-
tatiōe p̄iceps ē: z necio p̄ncipiū volūtaris sequit̄ oīs tenor
cogitatiōis. Tria. n. sūt q̄ cogitationē faciūt. s. volūtas: memo-
z intellcūs: volūtas cogit memoriā: vt proferat memoriā: co-
git intellcūs: ad cōfirmandū qd p̄fert adhibēs intellcū memo-
rie vt transformet̄: intellcūs vero aīe cogitātis: vt nō cogitet̄.
Queqz in vnū cogit volūtas z facili quodaz nutu copulat a
cogēdo cogitatio nomē accepisse v̄l. Hinc fiūt cogitatiōes oīs
alie bone z scē: z digne dñi: alie male z puerse: q̄ separent a deo.

¶ Hinc. n. dicitur quod puerse cogitationes separant a deo: et quod spiritus sanctus auferat se a cogitationibus que sunt sine intellectu in quibus vobis aduertendum est: quod in omni intellectu cogitari nullatenus potest: et nulla omnino cogitatio sine omni intellectu est. Sed aliter est intellectus ex. vi. naturalis rationalis: aliter ex virtute mentis rationalis. Intellectus quidem idem ipse est: qui in quocumque seu in bonum: seu in malum applicatus fuerit naturaliter viget. Sed aliter inuenit sibi relictus: aliter a gratia illuminatus. Ille scilicet rebus et seriis: et negatoriis se non negat. Ille autem non nisi dignis rebus et sibi sibi seipsum accomodat: ille semper operatur: sicut sibi relictus et vitio infectus ex vi rationis: et vitio corrupte voluntatis texens pueras cogitationes: quibus semetipsum: qui cogitat: sponte separat a deo. Ille autem spiritus sicut illuminatur: et virtuti affectus: operatur pietatem: que cogitatione coniungit deo. Quae vero fore loco ponunt cogitationes: sine intellectu ipse sit vane et otiose neutro intellectu per cogitationis intentionem se applicat: non repetit peccata: sed sensus et paulatim corruptores: occupantes ipsam necessitatem impediunt et animus inficiunt: non tam cogitationes quam ex veris et imaginariis cogitationibus simlacia quidam cogitationum seu ipse recordationes vltro multiplicat de memoria scaturientes. In quibus passio quidam voluntatis potius videtur esse quam actio cum nulla sit in eis cogitationis intentio cum sponte ebullit de memoria formatur se offert in intellectu non curari. Et quicquid agit: videtur potius agere in somno dormientis quam in actus cogitationis: fit tamen ex culpa negligentis: ut spiritus sanctus discipline merito auferat se a cogitationibus indisciplinatis. Quomodo quis fiat per viam quidam occultam rationis non tamen sunt ex ratione et trahit in eas intellectus cum nullus sit in eis intelligentis assensus. Vbi vero fit de rebus seriis bene cogitatur. Voluntas de libero arbitrio de memoria euocat quocumque operatur huius: et intellectum formantem memorie abbibet formam: quicquid intellectus illud est adhibet a dei cogitationis: et sic per agit negotium cogitationis. Cum vero de his que de celo vel ad deum sunt cogitatus et voluntas eo proficit: ut amor fiat continuo per viam amoris infundit se spiritus scilicet sanctus vite: et omnia viuificat adiuuans: seu in oratione: seu immediatione se intra

etatu infirmitate cogitātis. **E**t p̄tinuo memoria efficit: sapia:
cū suauit ei sapiūt bonā dei: et ex eis cogitandū ē formād⁹ in
affectū: adhibet intellectū. Intellect⁹ vō cogitātis: efficit p̄tem
platio amāris. **E**t formās illū in quāsdā spūalis vel diuine su
auitatis expientias afficit ex eis acie cogitātis: illa vō efficitur
gaudiū fruētis. **E**t tunc de dō bñ cogitat⁹ s̄m bñanū modū: si
bñ cogitat⁹: dīcēdā ē: vbi nil cogitat: s̄z t̄mō i memoriā abūdā
tie suauitatis: exultat⁹: iubilat⁹: et v̄e seuit⁹ dō dō i bōitate ab eo
qui in simplicitate cordis q̄sinit illū. **S**z mod⁹ hic cogitādi de
deo nō ē i arbitrio cogitātis: sed i grā dātis. s. cū spūs scūs: qui
vbi vult: spirat. **S**z hoīs ingit p̄per cor: voluntatē expediēdo
ab affectionib⁹ alienis rōem vel itellcū a sollicitudinib⁹ memo
riā ab ociosis et negociosis nō nūq̄ a necessarijs occupatiōib⁹:
ut in die bona dñi: et i hora bñplaciti ei⁹: cū audierit vocē spūs
spirātis ea: q̄ cogitatiōem faciūt: p̄tinuo libē occurrāt sibi: et co
opent⁹ i bonū: et q̄si symbolū faciāt in gaudiū cogitātis: volūtas
in exhibēdo in gaudiū dñi purā affectiōem memoria materiā
fidelē: intellect⁹ expientie suauitatē. **S**i ergo volūtas neglecta
facit cogitatiōes ociosas et idignas deo: corrupras pueras: q̄
separant a deo: recta necessarias ad vsū vite hui⁹ p̄e efficaces ad
fructū spūs: et ad fruēdū dō: fruct⁹ at spūs sūt: sicut apls dicit.
Charitas: gaudiū: pax: patia: lō. bōi. benign. māsue. fid. mod. p̄
ri. casti. **E**t i oī gñe cogitatiōis oīa q̄cūq̄ cogitāti occurrūt: cō
formāt intēioni volūtatis agēte i eis mīa et iudicio dei: et ut
iust⁹ iustificet adhuc: et qui i sordib⁹ ē: sordescat adhuc. **N**ō ho
mini deū volēti vel amāti: sū⁹ semp p̄sulēd⁹ ē aiūs: examināda
ē p̄scia: quid sit: qd vult: et p̄p qd vult: quicquid aliud vult sps:
vel odit: quicquid p̄ illū caro p̄cupiscit. **I**ncidētes. n. q̄si extrin
sec⁹ et cogitatiōes et p̄t volūtates: quib⁹ mō vult: mō nō vult:
neq̄q̄ int⁹ volūtates: s̄z penit⁹ ociose depurāde sūt cogitatiōes.
Nā et si aliqn̄ fiūt usq̄ ad dīlectatiōez ai: cito tñ ide se excutit

alius ppositus. Quid aut in totum vult. Prio pconsiderandum est: quid il-
 lud sit: quod sic velit: deum quoniam velit: et quomodo velit. Si quid in totum
 vult deus est discutiendum est: et quoniam velit: et quomodo velit: vix in preceptis
 suis: omnes sunt: vult esse pnt. Et hoc non tamen ex rationis iudicio: sed
 est ex affectu mentis: ut iam voluntas plene quod voluntas sit: ut sit charitas:
 sit unitas spiritus: sic. n. diligens est deus. Magna. n. voluntas ad omni
 amor est dilectio est adhesio est sine punctionio: charitas. fructio. Uni-
 tas vero spiritus cum deo homini sursum cor homini perficere in deum: voluntatis
 est perfectio: cum iam non solummodo vult: quod deus vult: sed sicut est: non tamen affe-
 ctus: sed in affectu perfectus: ut non possit velle: nisi quod deus vult: velle autem:
 quod vult deus: hoc iam silem deo esse. Non posse velle: nisi quod deus
 vult: hoc est iam esse: quod deus est: cui velle est: et esse idipsum est: vix bene dicitur: quod
 tunc videbimus eum: sicuti est: cum siles ei erimus: hoc est: erimus quod ille.
 Quibus. n. prae data est: filios dei fieri: data est prae: non quod sit deus:
 sed tamen quod deus est: sicut sci futuri plene bene: quod deus est. Nec aliunde hic sci:
 nec ibi futuri bene quod ex deo: qui eorum et scititas et binitudo est. Et
 hec hominis est perfectio similitudo dei. Perfectum autem nolle esse: delinquere
 est: et ideo huic perfectioni nutrimenta est semper voluntas: amor ppendens: volun-
 tas cohibenda: ne in alia dissipetur: amor suadens: ne iniquetur. Pro-
 pter hoc. n. solum creati sumus: et vivimus: ut deo siles sumus: cum ad dei
 imaginem creati sumus. Est autem dei similitudo quidam: quam nemo amir-
 tit vivens: nisi cum vita exurit: quam omni homini in testimonium amisse me-
 lioris et dignioris similitudinis creator omni hominem reliquit: quem
 bene et volens et nolens: et ea cogitare potest. Et qui tamen bene est: ut eam
 cogitare non possit. s. quod sicut ubique est vivens deus: et ubique totus est in
 creatura sita: sic et in corpore suo omnis vivens anima: et sicut semper sibi idis-
 silis deus idissiliter idissilia in creatura operatur: sic anima hominis quousque totum
 corpus vivificans in dissiliter vira in visceribus in corpore et in cogitationibus
 cordis idissiliter operatur assidue dissilia. Nec similitudo dei in homine: quoniam
 ad meritum eius nulli apud deum est momenti cum nunc non voluntatis eius
 sit vel laboris. Sed est alia magis deo ppinqua in quantum voluntaria:

q̄ in v̄rutib⁹ p̄sistit: in qua aīus v̄rūtis imaginē v̄el magnitudinē sūmi bōi q̄si imitari gestit: et p̄seuerāte i bono p̄stātia eīnitatis ei⁹ icōmutabilitatē: sup̄ hāc aut̄ alia ē adhuc silitudo dei hec: de q̄ iā aliq̄ra dēa sūt in t̄m p̄prie p̄pria: ut nō iā silitudo s̄ unitas sp̄s noīet: cū sit bō cū deo vn⁹ sp̄s: nō t̄m unitate nolēdi s̄ exp̄ssioē q̄dā unitate v̄rūtis: sicut iā dēa ē: aliud velle non volēdi. **U**ideat̄ aut̄ hec unitas sp̄s nō t̄m: q̄ efficit eā: vel afficit sp̄m hoīs sp̄s scūs: s̄ q̄ ip̄a ipse ē sp̄s scūs d̄s charitas cū: qui ē amor p̄ris et filij et unitas: bonū: osculū: āplex⁹: et quicquid cōe pōt eē āboz. **I**n sūma illa unitate v̄ritatis: et v̄ritate unitatis. hoc idē hoīs suo mō fit ad deū: q̄ cū subālī unitate filio ē ad p̄rem vel p̄ri ad filiū cū āplexu et osculo p̄ris et filij: mediā quodā mō se inuenit brā p̄scia cū mō ineffabili icogitabili fieri meret̄ bō dī nō de⁹: s̄ t̄m qd̄ ē de⁹ bō ex grā: qd̄ ē ex nā. v̄n carbalogo sp̄a lū exercitoy apl's prudent̄ int̄ruit sp̄m sc̄m dicēs. **I**n castitate i scia: i lōganimitate: i suauitate: i spū scō i cha. no. fe. iuer. vi. in v̄rute dī. **U**ide tāq̄ oīa faciētē: ordinātē: v̄nificātē i medio bonoy v̄rutū: sicut cor i medio corp̄is p̄stituit sp̄m sc̄m. **I**pse ē. n. oīpotēs artifex creās hoīs ad deū bonā volūtātē dei ad hoīez faciēs p̄pitiatōem: formās affectiōem: dās v̄rūtē: iouās opatiōē: agēs oīa forit̄: et disponēs suauit̄. **I**pse v̄nificat sp̄m hoīs et p̄tinet i unū: sicut ille v̄nificat: et i unū p̄tinet corp⁹ suū: hoīes doceāt deū q̄rē: āgeli adorare: sol⁹ ip̄e ē: qui docet inuenire: h̄re: et frui. **I**pse. n. ē et sollicitudo b̄n q̄rētis: et pietas i spū et v̄ritate adorātis: et sapia inueniētis: et amor h̄ntis: et gaudiū fruētis. **Q**uicquid t̄m de visiōe et cogitatiōe dī hic fidelib⁹ ip̄it̄: speculū ē et nigma: t̄m distās a futura visiōe et cogitatiōe: q̄tū a v̄ritate distat fides vel t̄ps ab eīnitate nisi cū aliq̄n sit: qd̄ de eo i li. iob legit̄. **Q**uā abscondit lucē i manib⁹: et p̄cipit ei: ut rursū oriatur et ānūciat de ea dilecto suo: q̄ possessio ei⁹ sit: et ad eā possit puenire. **E**lecto. n. et dilecto dei aliq̄n vicissim lumē qd̄dā vul

tus dei oñdit: sicut lumē clausū ī manib⁹ patet ⁊ later ad arbi
 triū tenēris: ut p hoc q qsi in trāscursuz vel trāsumpto pmit
 tit videri: ardeat aius ad plenā possessionē lumis etni ⁊ be
 reditate plene visiōis dei. **U**bi innotescat aliqten⁹ id: qd̄ deest:
 nō nūq̄ q i p̄rāsiens grā p̄strigit sensū amānis: ⁊ eripit ipsuz
 sibi: ⁊ rapit in diē: qui est a tumultu rez ad gaudia si eti⁹. **E**t p
 modulo suo ad momentū ad pūcrū ad ipm oñdēs ei: videndū
 sicuti ē int⁹ eti⁹ ⁊ ipm efficit in idipm: ut sit suo mō: sicuti ipse
 ē. **U**bi cū dixerit: quid int̄sit int̄ mūdū ⁊ mūdādū: reddat sibi: ⁊
 remittit ad mūdādū cor ad visiōē adaptādū aium ad similitudi
 nē: ut si aliqñ rursū admittat: sit purior adhuc ad vidēdū: ⁊ sta
 bilior ad fruēdū. **N**ulq̄. n. se meli⁹ dephēdit mod⁹ būane p̄fe
 ctiōis q̄ i luce vult⁹ dī i speculo diuine visiōis. **U**bi in diē: qui
 est plus ⁊ pl⁹ videns: quid sibi deest: emēdat indigēs similitudinē:
 quicquid reliquit dissimilitudinē: similitudinē ei appropinquās: a quo
 lōge fact⁹ est p dissimilitudinē. **E**t sic exp̄siōē visiōē. **E**xp̄si
 or sēp similitudo p̄tractat: impossibile quippe ē videri sūmū bonū
 ⁊ nō amari. **N**ec tñ tantū amari: q̄roz datū fuerit videri: quo
 usq; amor p̄ficiat in aliquā similitudinē amoris illi⁹: qui deū silez
 fecit homini p būiliationē humane p̄dictiōis: ut boiem silez dō
 p̄stituat p glorificatiōem diuine p̄cipantiōis. **E**t tunc dulce ē
 bōi cobumiliari sūme maiestati: ⁊ paupi filio dei diuine sapie
 p̄formari: hoc sentiēt in seipo: qd̄ ⁊ in xpo iesu dño nro. **H**ic
 enī est sapiā: amor cū timore: exultatō cū tremore: cū cogitat:
 ⁊ intelligit de⁹ humiliat⁹ usq; ad mortē: mortē aut crucis: ut
 hominē exaltet usq; ad similitudinē diuinitatis. **H**inc emanat
 fluminis imper⁹ letificās ciuitatē dei memoria abūdantie sua
 vitatis ei⁹ intelligendis ⁊ cogitandis circa nos: circa nos bōis
 ei⁹. **I**n quo cū ad deū amandū facile eum adducant pensata
 vel cōtemplata eius amabilia p seipsa in affectu p̄tēplāis elu
 cētia potentia ei⁹. **U**bi ei⁹ glia: maiestas: bōitas: b̄ritudo: hoc

potissimū rapit i amablē: q̄ ip̄e i semetip̄o ē quicquid i eo ama-
bile ē qui ē totū qd̄ ē: si tñ totū ē. **U**bi ps nō ē: cui bono amor
ip̄i? boni: sic se itēdit pi? affcūs: vt nō se in reuocet: donec vnū
vl' vn? cū eo sp̄s fuerit affcūs. **Q**uō cū i eo fuit pfectuz: iā solo
mortalitatis h? velo diuidit ac differt a sūma illa bītudie sup
celesti. **Q**uō tñ cū iā i fide: z spe ei? q̄ amat frui i p̄scia: iā qd̄
supest: q̄ vite h? tollerabiliori p̄stolat pacia. **E**t hoc ē destina-
tū solitarii certais. **B**rauiū hic finis. **H**oc p̄miū requires la-
boz: p̄solatio dolor. **E**t ip̄a ē pfectio: z v̄a hoīs sapia oēs i se
āplectētes: z p̄tines v̄tutes nō aliūde collectas: s; nāl'r i s̄istā s
sibi ad s̄ilitudiez illā dī q̄ ē ip̄e: quicquid ē: cū sic d̄s ē: id qd̄ ē: sic
cura bōe v̄tutis bīt? bone volūtatīs i bonā mētē: sic p̄solida-
tus z affcūs ē: vt ex ardētissia bōa icōmutabili adhesionē nul-
laten? videat posse mutari ab eo: qd̄ ē vl' qui ē. **L**ū. n. sic circa
hoiez dī assūptio illa dñi z scī isrl' regis nrī sapiēs z pius aīus
p̄ illuminatē z adiuuatē grāz i p̄replatiōe sūmi boni specularē
ēt regulās icōmutabilis veritatis q̄tū ad eas p̄tingē meret i
telcū amoris: z exiñ format sibi modū p̄suatiōis cuiusdā ce-
lestis z formā veritatis. **S**pecularē. n. sūmaz veritatē z q̄ ex ea
v̄a s̄ sūmū bonū z q̄ ex eo bona s̄ sūmā cēntiaz: z q̄ ex ea sūt
illi veritati: illi charitati: illi eternitati: se cōformās i istis: se ordi-
nās illis: nō sup volūtas: indicādo ista suscipiēs: z eis se coap-
tās z p̄formās nō sine discretiōis iudicio: nō sine examie ratio-
cinatiōis: z iudicio rōnis. **E**x quo p̄cipiūt z oriūt v̄tutes scē
z imago reformāt i hoīe z vita illa ordiatur dī aqua homies
alienatos cōq̄rit ec̄ apl's: z colligūt robur v̄tutis illa duo: de
quib? in x̄a ātīquos illos itēpretes legīt in iob. **E**cce pietas
ē sapia abstinere vero a malo scia ē. **S**apia. n. pietas ē. hoc est
cultus dēi amor quo eū videre desideram?. **E**t vidētes in spe-
culo z i s̄tigmatē credimus z speram?: z i hoc p̄ficim? vt eū vi-
deam? imāifestatiōe: abstinere v̄o a malis scia īpaliū ē: i quib?

sum⁹ in quib⁹ i tñ abstinem⁹ a malis inq̃tū ad bona studem⁹
ad hāc sciaz: ad hāc abstinētiāz spectare iueniūtur: primo oīūz
virtutū exercitia: deīn oīūz artūū vite h⁹ i qua versamur disci
plia quoz altez. i. studiū vtutū respicere potios vī ad supiora
q̃ supioris sapie pferētia virtutē z redolētia suauitatē. Alte
rū: qđ circa corpalia fit exercitia nisi fidei religiōe religetur: de
fluit inferiorūz vanitatē. In quib⁹ pscia sit res: siue rōne: siue sē
sibus corpis pprehēsa z memorie cōmēdata si bñ res ppendit
Ad proprie: qđ apphēdim⁹ sensibus oīo scie deputandus est.
Qđ vero p semetipāz rō in b⁹ mōi apphēdit hoc iā ē in quo
se sibi scia: atqz sapia ptermiat: quicquid. n. aliūde discit vel or
s. p sē⁹ corpis qī alienū z aduētiū mēti igerit. Qđ vō spō
te venit mēte seu ex ipa ni rōis siue pmutabilū legū icōmura
bilis veritatis nālī itelligentia: ex qua ēt pūssimi hoies nō nū
q̃ rectissime iueniūtur: hoc sic ipi iest rōi: vt hoc ipm rōni: ipa
rō sit: nec tñ pmedatio ei p doctrinā aliqñ: vt scia sit q̃ vt alio
pmouēte vel ipa pmemorate: hoc ipm sibi inesse nālī itellcūs
ei sit in quo hoc potissimū est: qđ notū ē dī: dō nālī reuelante
māifestū fit hōi ēt ipio. Deide affectūs virtutū nālīs de quo li
cnit dicere etburcū pōtāz qz oderūt peccare boni vtutis amo
re: deīn p inquisitionē rōinationū q̃libet discretio rōnabiliūz
Infima vō ps ē scie z deorsūz vrgēs sensibiliū aīal expiētia:
que fit p quīqz sensus corpis carnis siue oclōz siue supbe hui⁹
vite. Cū rō ergo sapie pformata: format sibi pscia: z ordinat
vitā i inferioribus scie aptat sibi vtutē z sufficientiā nāe i rō
inationib⁹ z rōnabilib⁹ ordinē vite in obtētu virtutū formas
pscie. Sicqz ab inferiorib⁹ pmota a supiorib⁹ adiuta p ingēs:
in id qđ rectū ē: z iudicio rōis z assensu volūtatis z mētīs af
fectu: z opis affectu erūpe festinat in libertatē spūs: z vnitatē:
vt sicut iā sepe deīn est: f. delis hō vn⁹ spūs efficiat cū dō: z ipa
est: de qua paulo an dixim⁹: vita dei que nō tā rōnis ē pfectus

q̄ i sapia p̄fōnis affcūs. **H**ec ē. n. q̄ sapiūt sapiētes: q̄ sapiēs ē:
qui scūs ē: vn⁹ sp̄s cū dō: z spūalis ē. **E**t hec i hac vita: hoī p
fectio ē. **G**l. n. qui hacten⁹ fuit solitari⁹ vl' solus efficiē: vn⁹ z so
litudō ei⁹ corp̄is vñt i unitatē mēt̄is. **E**t iplet in eo: qd̄ dñs
p̄ discip̄lis iclausula oīs p̄fectōis orauit dicēs. **P**ater volo:
vt sicut ego z tu vnū sum⁹ ita z ip̄i i nobis vnū sint. **H**ec. n. di
uinitas hoīs cū dō vel similitudo ad dñm: inq̄rtū p̄p̄quat dō infe
ri⁹ suū p̄format sibi itimū ille vt sp̄s: aia z corp⁹ suo mō ordia
ta suis locis: disposita suis meritis estimata suis ēt p̄p̄ietari
bus cogitēt: vt icipiat hō p̄ficē noscere scipm: z p̄ cognitionē
sui p̄ficiēdo cognoscere ad cognoscendū deū. **Q**uo cū primū
exurgere aspirare icipit p̄ficiētis affcūs icognitōe b̄ilitudis
plimū cauēdus ē: error dissimilitudis. s. vt spūalib⁹ spūalia z di
uinis diuina p̄pando nō alr de eis cogitēt q̄ q̄ res hz. **C**ogitā
ergo aius similitudinē di z sui. **P**rio i hoc p̄formet z ap̄iet co
gitationē suā: vt nō fugiat fm corp⁹ cogitare scipz deū vō nō
solū: nō fm corp⁹ sicut localē: sed n̄z fm sp̄m sicut mirabilem.
Que. n. spūalia s̄t tñ diuersa s̄t a corp̄oz q̄litate z nā: q̄rtū ab
oī loci vl' t̄pis lege vel mutabilitatis suspitiōe aliena i sue incō
mutabilitatis z c̄nis b̄itudie icōmutabilia manēt z eterna:
In quib⁹ sicutqz corp̄alia s̄t discernit aius p̄ corp̄oz sensus:
sicutqz s̄t rōnabilia vel spūalia discernere nō pōt: nisi p̄ semet
ip̄m. **Q**ue vō s̄t di: nō nisi adeo q̄rat vel expectet intellcū: z
quid nō nullis q̄ ad dñm spectāt fas ē: z possibile hōi rōnē b̄iti
alr cogitare z disquirere vel discernē: sicut vel dulcedinē boni
tatis ei⁹: dei potētia virtutis: z alii b̄imōi ip̄z vō ad ip̄z: ad ip̄z
qd̄ ē: id qd̄ ē: cogitari oīo nō pōt: nisi q̄rtū ad hoc sentu illuati
amoris attingi pōt credēdus ē: tñ dō z inq̄rtū sp̄s su⁹ adinue
rit cogitādus qdā vita eterna viues z viuificās imutabil' z i
mutabilia oīa imutabilr faciēs: intelligēs: z creās oēs intellcū
z itelligētē sapia faciēs oēs sapientē: vitas fix astās ideclabil'
ex qua vā s̄t oīa: q̄ vera s̄t iqua s̄t eternalr rōes rez oīnz c̄n

in ipso. Quiaque vita ipsa cuncta est ipsa natura: cui vita vivens ipse sibi
est. quod est ipsa duras: eternitas: magnitudo: bonitas: et virtus in seipso
existens et subsistens: procedens omni loco virtute nature in localiter eternita-
te vero omne spiritus quod ratione vel opinione apprehendi potest quod longe verius est: et excel-
lentius quam quolibet sentiendi genere sentiat. Tertio in sensu humanis et il-
luminari amoris quam quolibet cogitatu rationis attingit: et semper melius est:
quam cogitat: melius in cogitat quam dicit. Ipsa. n. summa cuncta ex quo
omne esse perficitur ipsa summa substantia non sibi predicamentis vocum: sed rerum
omnium subsistens cause principium in quo esse nostrum non moritur: intellectus non
errat: amor non offendit: qui semper querit ut dulcis inveniat: ut dili-
gens querat: hoc autem ineffabile cum: non nisi ineffabiliter videat. Qui
vult videre cor mundet: quia non in laqueis corporis similitudine dormienti nulla
cor porrea ipse vigilanti nulla rationis indagare nisi modo corde humiliter
amantis videri potest vel apprehendi. Hec est. n. facies domini: quam nemo
potest videre et vivere mundo: hec est species: cui contemplande suspirat omnis:
qui affectat diligere dominum suum in toto corde suo: in tota anima sua: in
omni vir. s. et in omni viribus suis. Ad quod est non desinit excitat proximum
suum: si diligit eum sicut seipsum. Ad quod cum alii admittit in ipso laque
veritatis indubitater videt pervenire gratiam. Quia in repellit in ipsa
eccitare sibi intelligit puritati eius non convenire immunditia sua. Et
si amat flere dulce habet: et non sine multo gemitu cogitur redire in
consciam suam. Ad quod cogitandus omnis in parces sumus: sed
ignoscit quam amamus et de quo digne non posse vel dicere vel cogitare
positemur. Et tamen dicamus et cogitemus amor eius vel amor amoris
eius provocamur et trahimur. Cogitatis ergo est in omnibus humiliare se
metipsum glorificare in semetipso dominum de. suum. In prelo die vilescere
sibi. In amoris creaturis subiectum esse omni humane creature. Exi-
bit corpus suum hostiam viventem san. do pla. ration. obsequ. su. Ore om-
nibus autem non plus sapere: quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Et si da-
ra ab eo mensura fidei bona sua non ponit in ore hominum: sed celare in
cella et recedere in conscientia: ut quasi titulum in fronte scientie et celle semper habeat
Secretum meum mihi: secretum meum mihi: secretum meum mihi.

Finis.

Infrascripta opa sancti Bernardi doctoris deuotissimi
abbatis claraualensis ordinis Cisterciens. continentur in
hoc codice. s.

De vijs vite.

De ordine vite et morum institutione.

De gradibus humilitatis et superbie.

Libellus meditationum de homine interiori: quomodo se
ipsum cognoscat: ut deum videat et c.

Sermo de miseria humana.

Plancus beate Marie virginis in morte sine in passione
domini nostri Iesu xpi.

Contemplatio de passione domini nostri Iesu christi per
septem horas canonicas cum certis orationibus super septem
verbis: que dixerat in cruce pendens.

Epistola ex persona Thelye monachi ad parentes.

Epistola ad fratres de monte dei.

Impressa Adatine per expertum virum. AD. Dominica
Richizola Anno salutis nostre MDile. cccc. lxxxxi. die 4ta
octava mensis Julij.

Registrum.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

